

Informace o regionech, městech a obcích

Kód publikace: 511361-09

Liberec, 30. září 2009

Č. j.: 142/2009 - 7111

POSTAVENÍ VENKOVA V LIBERECKÉM KRAJI

Zpracoval: ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Liberec
Vedoucí oddělení: Bc. Stanislava Riegerová
Informační služby: tel.: 485 244 130, e-mail: infoservislbc@czso.cz
Kontaktní zaměstnanec: Ing. Dagmar Scholzeová, tel.: 485 244 362, e-mail: dagmar.scholzeova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu: **www.czso.cz**

Údaje o Libereckém kraji naleznete také na Internetu: **www.liberec.czso.cz**

Autoři publikace děkují osloveným zaměstnancům výzkumných ústavů, vysokých škol, krajských úřadů a dalších institucí za cenné náměty a připomínky, které využili jak při vymezení jednotlivých variant venkova, tak při zpracování samotné analýzy. Především pak patří poděkování pracovníkům odboru regionálního rozvoje a evropských projektů Krajského úřadu Libereckého kraje.

ISBN 978-80-250-1939-9

© Český statistický úřad, Liberec, 2009

ÚVOD

Předkládaná publikace Postavení venkova v Libereckém kraji navazuje na úvodní studii z roku 2007, kterou vydal Český statistický úřad Liberec pod názvem Rozvoj venkova v Libereckém kraji v letech 2000 – 2006 a na studii Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006, vydanou Českým statistickým úřadem v září loňského roku. Obě dříve vydané publikace se především zaměřily na hledání vhodné varianty pro vymezení venkova, výběr ukazatelů pro hodnocení rozdílů mezi městským a venkovským prostorem a jejich záměrem bylo vyvolat diskusi za účasti odborníků z řad uživatelů statistických dat, především z vysokých škol, vědeckých ústavů a dalších státních institucí. Do diskuse se zapojili i pracovníci krajských úřadů. Prvně uvedená publikace se v samostatné kapitole věnovala rozdílům mezi venkovským a městským prostorem Libereckého kraje. Venkovský prostor byl vymezen obcemi do 2 000 obyvatel a k 31. 12. 2006 tak zahrnoval 184 obcí.

Pro potřeby právě předkládané analýzy byly jako referenční období zvoleny roky 2001 – 2008, v některých případech však data za celý tento časový úsek nejsou k dispozici. Datovým zdrojem části významných ukazatelů je pouze Sčítání lidu, domů a bytů. To sice proběhlo již v roce 2001, ale jeho výsledky není možné nahradit novějšími daty, neboť jiný zdroj neexistuje.

Úvodní kapitola stručně seznamuje s problematikou vymezení venkova v obecné rovině (obsažené ve strategických dokumentech na národní a regionální úrovni) i s konkrétním vymezením použitým v této publikaci.

Ve druhé kapitole jsou formou tabulek a názorných grafů prezentovány rozdíly mezi venkovským a městským prostorem Libereckého kraje. Současně kapitola obsahuje údaje za obce sdružené v místních akčních skupinách, které jsou stěžejním faktorem pro realizaci projektů v programu Leader. Pro vymezení venkovského prostoru byla po konzultaci s pracovníky Odboru regionálního rozvoje a evropských projektů Krajského úřadu Libereckého kraje použita stejná varianta jako v roce 2007, tedy varianta, podle které jsou venkovským prostorem obce do 2 000 obyvatel. K 31. 12. 2008 se řadilo mezi venkovské obce 183 obcí Libereckého kraje. Územní působnost místních akčních skupin byla také konzultována s uvedeným odborem.

Pro posouzení postavení venkova v Libereckém kraji v celostátním kontextu byla do publikace zařazena samostatná kapitola věnovaná mezikrajskému srovnání, kde byl venkov v zájmu srovnatelnosti jednotlivých krajů vymezen jednotně pro všechny kraje, a to odlišně od kapitoly věnované venkovu v rámci kraje.

Součástí publikace je též kapitola věnovaná zemědělství a lesnictví, neboť tato odvětví jsou koncentrována převážně do venkovského prostoru. Pro jejich zpracování byla využita data ze Strukturálního šetření v zemědělství 2007, která byla doplněna údaji ze standardních statistických zjišťování.

V závěru publikace je uveden přehled statistických ukazatelů, které má ČSÚ k dispozici až do úrovně obcí a lze z nich agregovat libovolná území. Celá analýza je doplněna grafy a kartogramy souvisejícími s danou problematikou.

Obdobná analýza byla zpracována i v ostatních krajích České republiky (s výjimkou Hlavního města Praha). Na přípravě publikace pracovníci oddělení regionálních analýz a informačních služeb v jednotlivých krajích spolupracovali s partnerskými pracovišti v ústředí ČSÚ – Odborem statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí a Odborem veřejných databází.

Vedle tištěné formy a CD-ROM naleznete naše publikace na internetových stránkách:

www.liberec.czso.cz

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Postavení venkova v Libereckém kraji“ a původu statistických dat v ní otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

OBSAH

Úvod.....	3
Seznam tabulek.....	6
Seznam grafů.....	8
Seznam kartogramů.....	9
1. Vymezení venkova.....	10
1.1. Obecné poznatky k vymezení venkova.....	10
1.2. Vymezení venkova v národních dokumentech.....	11
1.3. Venkov a dokumenty na regionální úrovni.....	13
1.4. Výběr vhodné varianty pro vymezení venkova.....	13
1.5. Varianta použitá pro mezikrajské srovnání v kapitole 4.....	14
1.6. Varianta použitá pro hodnocení postavení venkova v Libereckém kraji v kapitole 2.....	15
2. Městský a venkovský prostor v Libereckém kraji, místní akční skupiny.....	29
2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost.....	29
2.2. Obyvatelstvo.....	32
2.3. Ekonomika.....	34
2.4. Trh práce.....	39
2.5. Bydlení, bytová výstavba.....	42
2.6. Občanská a technická vybavenost.....	45
3. Vývoj zemědělství a lesnictví v Libereckém kraji.....	47
3.1. Zemědělství.....	47
3.2. Lesnictví.....	68
4. Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru.....	78
4.1. Území, sídelní struktura, dostupnost.....	79
4.2. Obyvatelstvo.....	84
4.3. Ekonomika.....	89
4.4. Trh práce.....	95
4.5. Bydlení, bytová výstavba.....	104
4.6. Občanská a technická vybavenost.....	109
Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova do úrovně obcí.....	121
Příloha 2 Přehled obcí v Libereckém kraji s zařazením do městského a venkovského prostoru.....	123
Seznam použité literatury a informačních zdrojů.....	128

SEZNAM TABULEK

Tab. 1.6.1	Obce sdružené v Místních akčních skupinách	20
Tab. 2.1.1	Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008.....	29
Tab. 2.1.2	Obce podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008	29
Tab. 2.1.3	Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008	30
Tab. 2.1.4	Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008.....	31
Tab. 2.2.1	Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008.....	32
Tab. 2.2.2	Porodnost, potratovost a úmrtnost v letech 2001 – 2008 (roční průměr).....	32
Tab. 2.2.3	Pohyb obyvatelstva v letech 2001 – 2008 (roční průměr).....	33
Tab. 2.2.4	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001	33
Tab. 2.3.1	Vybrané ekonomické ukazatele.....	34
Tab. 2.3.2	Ekonomické změny v letech 2001 – 2008	35
Tab. 2.3.3	Odvětvová struktura ekonomiky k 31. 12. 2008	35
Tab. 2.3.4	Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008.....	36
Tab. 2.3.5	Ekonomické subjekty podle právní formy k 31. 12. 2008	37
Tab. 2.3.6	Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008.....	38
Tab. 2.3.7	Veřejné rozpočty v letech 2003 – 2008 (roční průměr)	38
Tab. 2.4.1	Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce.....	39
Tab. 2.4.2	Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001	39
Tab. 2.4.3	Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001	40
Tab. 2.4.4	Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	40
Tab. 2.4.5	Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008	41
Tab. 2.4.6	Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008	41
Tab. 2.5.1	Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu.....	42
Tab. 2.5.2	Domovní fond v letech 1991 a 2001	42
Tab. 2.5.3	Bytový fond v letech 1991 a 2001.....	43
Tab. 2.5.4	Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001.....	43
Tab. 2.5.5	Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001	44
Tab. 2.5.6	Dokončené byty v letech 2001 – 2008.....	44
Tab. 2.6.1	Občanská vybavenost obcí v roce 2000 a 2006 (2007)	45
Tab. 2.6.2	Technická vybavenost obcí v roce 2000 a 2008 (2006).....	46
Tab. 3.1.1	Hospodařící subjekty a obhospodařovaná půda podle krajů v roce 2007.....	48
Tab. 3.1.2	Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007	49
Tab. 3.1.3	Obhospodařovaná půda fyzickými a právníckými osobami v okresech Libereckého kraje v roce 2007	50
Tab. 3.1.4	Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007.....	51
Tab. 3.1.5	Pracovníci v zemědělství podle věku podle krajů k 30. 9. 2007	52
Tab. 3.1.6	Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007	52
Tab. 3.1.7	Zemědělské vzdělání vedoucích pracovníků podle krajů k 30. 9. 2007	53
Tab. 3.1.8	Podniky fyzických a právníckých osob podle určení produkce podle krajů v roce 2007	54
Tab. 3.1.9	Využití orné půdy podle krajů v roce 2007	55
Tab. 3.1.10	Využití orné půdy v okresech Libereckého kraje v roce 2007	55
Tab. 3.1.11	Osevní plochy vybraných zemědělských plodin v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008	57
Tab. 3.1.12	Hektarové výnosy vybraných zemědělských plodin v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008	57
Tab. 3.1.13	Sklizeň vybraných zemědělských plodin v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008	58
Tab. 3.1.14	Roky s nejvyšší a nejnižší produkcí a výnosností vybraných zemědělských plodin v Libereckém kraji za období 2000 – 2008.....	58
Tab. 3.1.15	Stavy hospodářských zvířat podle krajů k 30. 9. 2007	59
Tab. 3.1.16	Hospodářská zvířata v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007.....	60
Tab. 3.1.17	Stavy hospodářských zvířat v Libereckém kraji v letech 2001 – 2008	61

Tab. 3.1.18	Živočišná výroba v Libereckém kraji v letech 2001 – 2008	62
Tab. 3.1.19	Zemědělské stroje ve vlastnictví podniků podle krajů k 30. 9. 2007	63
Tab. 3.1.20	Stroje a zařízení ve vlastnictví podniků v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007	64
Tab. 3.1.21	Produkce zemědělského odvětví v Libereckém kraji v letech 2003 – 2007	64
Tab. 3.1.22	Produkce zemědělského odvětví v Libereckém kraji v roce 2007	64
Tab. 3.1.23	Rostlinná produkce Libereckého kraje v letech 2003 – 2007	65
Tab. 3.1.24	Rostlinná produkce Libereckého kraje v roce 2007	66
Tab. 3.1.25	Živočišná produkce Libereckého kraje v letech 2003 – 2007	66
Tab. 3.1.26	Živočišná produkce Libereckého kraje za rok 2007	67
Tab. 3.2.1	Lesy podle krajů a dřevin	68
Tab. 3.2.2	Lesy podle okresů Libereckého kraje a dřevin	70
Tab. 3.2.3	Struktura listnatých dřevin podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje k 31. 12. 2007	72
Tab. 3.2.4	Lesy podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje a dřevin	73
Tab. 3.2.5	Lesy podle krajů, kategorií a subkategorií	74
Tab. 3.2.6	Lesy podle okresů Libereckého kraje, kategorií a subkategorií	75
Tab. 3.2.7	Lesy podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje, kategorií a subkategorií	77
Tab. 4.1.1	Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008	79
Tab. 4.1.2	Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008	80
Tab. 4.1.3	Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008	81
Tab. 4.1.4	Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008	82
Tab. 4.1.5	Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008	83
Tab. 4.2.1	Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008	84
Tab. 4.2.2	Porodnost a potratovost v letech 2001 – 2008 (roční průměr)	85
Tab. 4.2.3	Úmrtnost v letech 2001 – 2008 (roční průměr)	86
Tab. 4.2.4	Pohyb obyvatelstva v letech 2001 – 2008 (roční průměr)	87
Tab. 4.2.5	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001	88
Tab. 4.3.1	Vybrané ekonomické ukazatele	89
Tab. 4.3.2	Ekonomické změny v letech 2001 – 2008	90
Tab. 4.3.3	Odvětvová struktura ekonomiky k 31. 12. 2008	91
Tab. 4.3.4	Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008	91
Tab. 4.3.5	Ekonomické subjekty podle právní formy k 31. 12. 2008	92
Tab. 4.3.6	Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008	93
Tab. 4.3.7	Veřejné rozpočty v letech 2003 – 2008 (roční průměr)	94
Tab. 4.4.1	Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce	95
Tab. 4.4.2	Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001	96
Tab. 4.4.3	Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001	97
Tab. 4.4.4	Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001	98
Tab. 4.4.5	Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008	99
Tab. 4.4.6	Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008	101
Tab. 4.5.1	Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu	104
Tab. 4.5.2	Domovní fond v letech 1991 a 2001	105
Tab. 4.5.3	Bytový fond v letech 1991 a 2001	106
Tab. 4.5.4	Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001	107
Tab. 4.5.5	Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001	107
Tab. 4.5.6	Dokončené byty v letech 2001 – 2008	108
Tab. 4.6.1	Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)	109
Tab. 4.6.2	Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)	111

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Hustota zalidnění k 31. 12. 2008.....	29
Graf 2	Obce podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008.....	30
Graf 3	Struktura půdního fondu k 31. 12. 2008.....	31
Graf 4	Průměrný věk obyvatel k 31. 12. 2008.....	32
Graf 5	Živě narození na 1 000 žen v reprodukčním věku v letech 2001 – 2008 (roční průměr)	33
Graf 6	Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele v roce 2008.....	34
Graf 7	Odvětvová struktura ekonomiky podle sektorů k 31. 12. 2008	36
Graf 8	Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008	37
Graf 9	Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001	40
Graf 10	Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2008.....	41
Graf 11	Průměrná obytná plocha dokončeného bytu.....	42
Graf 12	Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001.....	43
Graf 13	Obytná plocha na osobu k 1. 3. 2001	44
Graf 14	Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích v Libereckém kraji v roce 2007.....	53
Graf 15	Využití obhospodařované orné půdy v Libereckém kraji v roce 2007	54
Graf 16	Struktura plochy obilovin v okresech Libereckého kraje v roce 2007	56
Graf 17	Plochy pícnin na orné půdě v okresech Libereckého kraje v roce 2007.....	57
Graf 18	Hektarové výnosy obilovin v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008.....	58
Graf 19	Hospodářská zvířata na 100 ha obhospodařované půdy v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007.....	60
Graf 20	Hospodářská zvířata na 100 ha obhospodařované půdy v Libereckém kraji v letech 2000 – 2007	60
Graf 21	Zemědělské stroje v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007.....	62
Graf 22	Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v Libereckém kraji v roce 2007.....	63
Graf 23	Produkce zemědělského odvětví podle krajů v roce 2007.....	65
Graf 24	Struktura jehličnatých dřevin podle krajů k 31. 12. 2007	69
Graf 25	Jehličnaté a listnaté dřeviny v Libereckém kraji v roce 2007.....	69
Graf 26	Struktura listnatých dřevin podle krajů k 31. 12. 2007	70
Graf 27	Podíl lesů na celkové výměře kraje k 31. 12. 2007.....	70
Graf 28	Struktura jehličnatých a listnatých dřevin podle okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2007.....	71
Graf 29	Struktura jehličnatých a listnatých dřevin podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje k 31. 12. 2007	74
Graf 30	Struktura lesů ochranných a lesů zvláštního určení v Libereckém kraji k 31. 12. 2007	75
Graf 31	Podíl obyvatel ve venkovském prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008	80
Graf 32	Podíl obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008.....	81
Graf 33	Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru k 31. 12. 2008.....	82
Graf 34	Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 – 2008	85
Graf 35	Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001)	86
Graf 36	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001.....	87
Graf 37	Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu subjektů k 31. 12. 2008	92
Graf 38	Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách hromadných ubytovacích zařízení daného kraje v roce 2008.....	93
Graf 39	Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008.....	94
Graf 40	Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001	98
Graf 41	Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 – 64 let k 31. 12. 2008	100
Graf 42	Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008.....	102
Graf 43	Podíl trvale obydlených domů podle období výstavby v roce 2001	105

Graf 44	Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti v roce 2001.....	106
Graf 45	Podíl trvale obydlených domů se zavedeným plynem a připojením na veřejnou kanalizaci v roce 2001.....	108
Graf 46	Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let k 31. 12. 2007.....	110
Graf 47	Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2006	111
Graf 48	Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006	112

SEZNAM KARTOGRAMŮ

Typologie prostorů pro klasifikaci venkovských obcí.....	12
Místní akční skupiny	15
Vymezení venkovského a městského prostoru v Libereckém kraji.....	25
Hustota zalidnění v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008.....	25
Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí Libereckého kraje k 31. 12. 2008	26
Změna počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje mezi roky 2000 a 2008.....	26
Index stáří v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008.....	27
Míra ekonomické aktivity v obcích Libereckého kraje k 1. 3. 2001 (SLDB)	27
Míra nezaměstnanosti v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008	28
Dokončené byty v obcích Libereckého kraje v letech 2001 – 2008	28
Podíl výměry méně příznivých oblastí na celkové výměře k 21. 3. 2003.....	47
Průměrná velikost zemědělských podniků podle právní formy v krajích ČR v roce 2007.....	50
Obhospodařovaná plocha orné půdy na 1 pracovníka v zemědělství (AWU) a podíl najaté orné půdy v krajích ČR v roce 2007	51
Podíl orné půdy na zemědělské a struktura osevních ploch v krajích ČR v roce 2007	56
Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007	59
Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007	61
Podíl lesů na celkové ploše správních obvodů ORP v České republice v roce 2007.....	72
Podíl listnatých dřevin na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České republice v roce 2007	73
Podíl hospodářských lesů na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České republice v roce 2007	78
Podíl obyvatel venkovského protoru ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2008	78
Vymezení venkovského a městského prostoru v České republice	113
Hustota zalidnění v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	114
Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí venkovského prostoru k 31. 12. 2008.....	115
Změna počtu obyvatel v obcích venkovského prostoru mezi roky 2000 a 2008.....	116
Index stáří v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	117
Míra ekonomické aktivity v obcích venkovského prostoru k 1. 3. 2001 (SLDB).....	118
Míra nezaměstnanosti v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	119
Dokončené byty v obcích venkovského prostoru v letech 2001 – 2008	120

1. Vymezení venkova

1.1. Obecné poznatky k vymezení venkova

Problematika venkova vstoupila do popředí zájmu ve chvíli, kdy došlo k prudkému růstu měst v důsledku průmyslového rozvoje. Součástí změn, které s sebou přinesla industrializace a následná místy až živelná urbanizace, byl i mnohem zřetelnější rozdíl mezi venkovem a městem. I přes to, že dichotomie pojmů „město“ a „venkov“ zde jasně existovala již od dob starověkých měst, tak až v období urbanizace se stává častým předmětem mnoha vědních oborů od sociologie přes geografii až po ekonomii či architekturu.

Cílem studií zmíněných vědních oborů není jen teoretické zkoumání těchto dvou odlišných prostředí, ale i praktické řešení logicky divergentního vývoje a často velmi značných sociálních, kulturních a ekonomických disparit mezi venkovem a městem. Studium těchto disparit i případnými snahami o jejich zmírnění se dnes zabývá značné množství institucí (veřejná správa, nadnárodní instituce, nevládní organizace i samotné obce).

Hned na počátku zkoumání venkova narážíme na zásadní a obtížně řešitelný problém – nalezení hranice mezi venkovem a městem. Navzdory zřetelnému vnímání odlišností neexistuje jasná hranice mezi tím, co je ještě město, a tím, co je již venkov. Neexistuje totiž ani jednoznačná definice těchto dvou pojmů. Problémy při hledání hranice a definice venkova jsou znásobeny obrovskou variabilitou venkovského osídlení v území, kde se setkáváme s odlehlými osadami či dokonce samotami, klasickými vesnicemi či příměstskými obcemi, které jsou značně zasázeny suburbanizačními tendencemi. Samostatnou kategorií jsou malá městečka a městyse, které se často v mnoha ohledech daleko více podobají venkovu než městu. Charakter venkova je rozdílný i na úrovni jednotlivých regionů, kde se z mnoha důvodů (včetně historických) vyvinula často velmi odlišná venkovská osídlení se svým nezaměnitelným rázem. Například středočeský venkov je zcela odlišný od venkova slezského či jihomoravského.

K potížím při vymezování venkova přispívá i překrývání pojmu „venkovský“ region (prostor, území) s pojmy, jako jsou „periferní“ (okrajový, obvodový), „marginální“ (okrajový, mezní) nebo „rurální“ (venkovský, zemědělský, rolnický) region.

V současnosti neexistuje jednotná definice pojmu venkov. Jedinou všeobecně uznávanou mezinárodní definicí je vymezení OECD¹, které je založeno na podílu obyvatelstva žijícího na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Podle této metodiky jsou venkovské oblasti definovány na dvou úrovních. Na úrovni lokální (tj. obce) je venkov definován jakožto sídlo s hustotou menší než 150 obyvatel/km². Na úrovni regionální pak definice vymezuje regiony:

- **převážně venkovské**, kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích,
- **významně venkovské**, kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel regionu,
- **výrazně městské**, kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu.

Tato definice však nebere v úvahu obyvatelstvo žijící v hustě osídlených venkovských oblastech a je někdy obtížně aplikovatelná s ohledem na místní (národní) specifika. Je proto užívána spíše jako nástroj mezinárodního srovnání.

Přístupy k vymezení venkova vycházejí většinou z určení kvantitativního nebo kvalitativního ukazatele, případně z kombinace více ukazatelů, na jejichž základě lze pak vymezit venkovské a městské oblasti.

Nejčastěji jsou venkov a periferní oblasti vymezovány na základě:

- počtu obyvatel obce nebo hustoty zalidnění, případně kombinace těchto dvou ukazatelů (viz výše uvedená metodika OECD),
- statutu dané obce, podle právních norem příslušného státu²,
- charakteru a hustoty zástavby a architektonického rázu obce,
- podílu přírodních ploch nebo zastavěných ploch na celkové rozloze obce,
- zohlednění infrastruktury, občanské vybavenosti obce a dostupnosti služeb (z nekomerční sféry např. školství, zdravotnictví, sociální péče, kulturní a sportovní zařízení),
- institucionálního vybavení obcí (např. matriční či stavební úřad, pošta),
- dopravní dostupnosti nebo vzdálenosti od větších center (dobře dostupné a blízké obce nejsou někdy považovány za venkov, byť mají malý počet obyvatel nebo nízkou hustotu zalidnění),

¹ Tuto definici používá i Eurostat.

² V ČR je dle zákona 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, městem obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Existuje však mnoho měst i s mnohem nižším počtem obyvatel, která statut města získala v minulosti. Podle současného zákona o obcích mohou o statut města navíc požádat obce, které byly městem před datem 17. května 1954 bez ohledu na počet obyvatel. Zákon dále definuje pojem městyse. Obce s tímto statutem lze těžko jednoznačně definovat jako venkovské nebo městské, svým významem se řadí mezi tyto dvě kategorie.

- věkového složení obyvatelstva,
- přirozeného a migračního přírůstku obyvatelstva,
- vzdělanostní struktury obyvatelstva,
- míry nezaměstnanosti,
- vyjížděky a dojížděky do zaměstnání,
- zaměstnanosti v sektorech a odvětvích (např. v zemědělství nebo v primárním sektoru obecně),
- intenzity bytové výstavby,
- dalších sociálních, ekonomických, demografických a environmentálních indikátorů,
- různých kombinací více kritérií.

1.2. Vymezení venkova v národních dokumentech

Rozvoj venkova v České republice je zakotven ve strategickém dokumentu Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 a realizuje se prostřednictvím programového dokumentu Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, jehož nejnovější verze je z 28. listopadu 2008.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR (NSPRV) vychází jak z legislativy EU (Nařízení Rady č. 1698/2005), tak zákonů ČR, mezi něž patří:

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích
- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích
- Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu
- Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu

NSPRV je určující pro celé území České republiky a pro vymezení venkova je zde využita metodika OECD, kam patří území všech krajů kromě HI. města Praha. Dále dokument zmiňuje pojem venkovské obce, za které považuje obce s méně než 2 000 obyvateli a další blíže nespecifikovaná pojetí.

Cílem NSPRV je rozvoj venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení vlivů intenzivního zemědělského hospodaření.

Pro období 2007 – 2013 slouží v oblasti zemědělství a venkova dva fondy EU:

- Evropský zemědělský garanční fond (EAGF)
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD).

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova a zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Územní působnost je pro celé území České republiky. Pro klasifikaci venkovských regionů používá EU metodiku OECD (viz kapitola 1.1.). Program dále pracuje s vymezením venkovského prostoru ČR na příměstský, mezilehlý a odlehlý.

Propojení aspektů odvětvových hledisek s územními je cílem regionální politiky obsažené ve **Strategii regionálního rozvoje České republiky**, která vychází ze Strategie hospodářského růstu ČR jako základního vládního dokumentu na období 2007 – 2013. V podmínkách ČR se regionální politika uplatňuje z úrovně EU vůči vybraným regionům NUTS 2, z úrovně ČR vůči vybraným státem podporovaným regionům (§ 4 zákona 248/2000 Sb.) a z úrovně krajů vůči vybraným regionům. Základními úrovněmi v regionálním rozvoji jsou zde:

- regiony soudržnosti (NUTS 2),
- kraje (NUTS 3) – vyšší územní samosprávné celky,
- okresy – regionální jednotky pro stanovení regionů se soustředěnou podporou státu,
- správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP),
- obce – obecní a městské úřady.

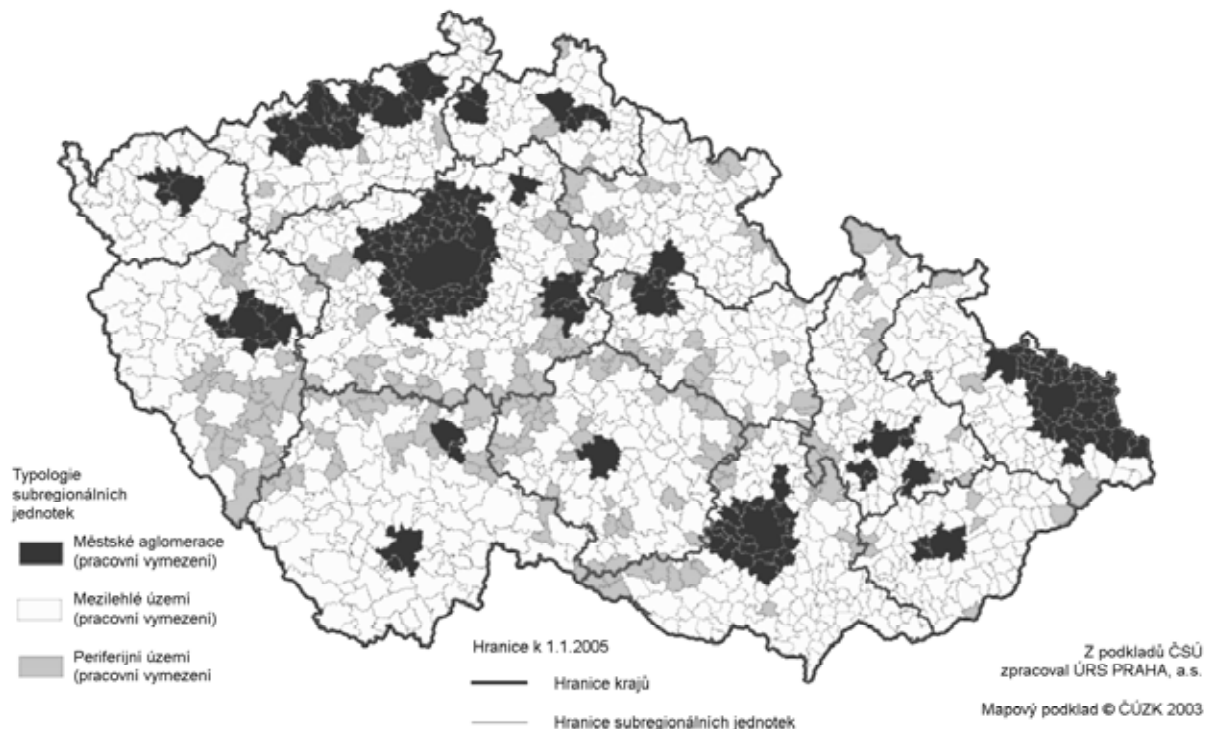
Program rozvoje venkova tyto kategorie blíže nespecifikuje a pouze **konstatuje současnou neexistenci jednoznačně přijatého vymezení venkovského prostoru**. Uvádí se, že je nutné využít pro jejich identifikaci územní jednotku nižší než jsou kraje nebo okresy nebo i správní obvody obcí s rozšířenou působností nebo obcí s pověřeným obecním úřadem. Jako nejvhodnější podrobnější úrovní se uvažují malé subregionální jednotky (cca 1 000 – 3 000 obyvatel), které představují obec se základní vybaveností (škola, pošta, zdravotní středisko) a její nejbližší spádové území. Pomocí takto definovaných jednotek lze vymezit souvislejší území tří typů:

- za příměstský venkov považovat venkovské obce v rámci městských aglomerací, resp. úzce vymezených urbanizovaných území (s více než 50 000 obyvateli),
- odlehlý venkov zahrnuje zejména tzv. periferijní území, tj. území s nepříznivými sociálně-ekonomickými charakteristikami obyvatelstva a osídlení,
- mezilehlý prostor pak zahrnuje zbývající území ČR.

Dokument dále zmiňuje, že městské aglomerace a periferijní území byly vymezeny v minulosti a v současné době probíhá jejich aktualizace. V následující mapce pak uvádí pracovní podobu těchto vymezení:

Typologie prostorů pro klasifikaci venkovských obcí

(Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZe ČR, Praha, listopad 2008 - mapa č. 5)

Dokument Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 obsahuje v Příloze č. 14 **Ex ante hodnocení**, v němž zpracovatelé mimo jiné zmiňují velmi podrobnou analýzu hospodářské a sociální situace, stavu životního prostředí i potenciálu pro rozvoj, jejímž základem byly rozsáhlé statistické informace Eurostatu, Českého statistického úřadu, FADN, Ministerstva zemědělství (MZe), Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky (VÚZE) a další šetření. Připomínají, že z hlediska metodického by bylo užitečné **pro vymezení venkovského prostoru prezentovat vliv dvojího vymezení venkovských obcí podle dvou kritérií – počtu obyvatel a hustoty zalidnění**. Podle prvního kritéria se za venkovskou obec považuje obec, kde počet obyvatel je menší než 2 000 a podle druhého kritéria obec, ve které hustota zalidnění je menší než 150 obyvatel na km² (tato definice vychází z metodiky OECD). Dvourozměrné rozdělení četností obcí podle těchto kritérií dává informaci o počtu obcí splňujících obě kritéria a navrhuje, aby tyto obce byly zahrnuty do venkovských obcí s možností využívat programy rozvoje venkova.

Autoři publikace se snaží přispět k této problematice předkládaným materiálem, kde je venkovský prostor pro potřeby mezikrajského srovnání vymezen jednou variantou v kapitole 4 (její výběr a popis viz kapitola 1.4. a 1.5.). V kapitole 2 je použito vymezení vybrané jen pro území Libereckého kraje doplněné údaji o obcích sdružených v Místních akčních skupinách, jak je podrobně popsáno v kapitole 1.6.

Tématu venkova se dotýká i problematika **územního plánování**, která úzce souvisí s cíli regionální politiky a liší se pouze používanými nástroji, kterými jsou nástroje iniciační pro regionální politiku (dotace, podpory ve formě daňových úlev) a nástroje regulační, které převládají u územního plánování. Nový zákon o územním plánování zavedl novou kategorii **územně analytické podklady** (ÚAP) pro celé území ČR podle území správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Jejich výstupem jsou jednak rozborů podmínek území pro udržitelný rozvoj a jednak souhrn problémů území k řešení.

1.3. Venkov a dokumenty na regionální úrovni

Programové dokumenty na úrovni regionů soudržnosti ČR tvoří sedm **Regionálních operačních programů** (ROP). Globální cíl ROP se zaměřuje na urychlení rozvoje regionů ČR a specifické cíle se již dotýkají priorit menších měst a venkova, např. podpora místních produktů, zvyšování hodnoty přírodního dědictví, cestovní ruch a zvyšování atraktivity území, podpora drobného zemědělského podnikání, ochrana rázu krajiny a další.

Pro **Liberecký kraj** je to **Regionální operační program NUTS II Severovýchod pro období 2007 – 2013**, schválený Evropskou komisí v listopadu 2007. Problémy venkovského prostoru jsou charakterizovány pouze v obecné poloze a přesná definice venkova zde rovněž není uvedena.

Úloha krajů regionu NUTS II Severovýchod spočívá zejména v koncepční a výkonné činnosti samosprávných orgánů v oblasti regionálního rozvoje. Pro zpracování ROP se čerpalo ze základních dokumentů všech krajů Libereckého, Královéhradeckého a Pardubického, což jsou: Strategie rozvoje kraje a Program rozvoje kraje a dalších dílčích zpracovaných dokumentů Libereckého kraje.

Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 – 2020 má stanoveny následující cíle:

1. Dynamická a konkurenceschopná ekonomika
2. Kvalitní a zdravé lidské zdroje
3. Komplexní a kvalitní infrastruktura
4. Zdravé životní prostředí bez zátěží
5. Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti

Na oblast venkova se tedy zaměřuje **strategický cíl E: Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti, rozvojové opatření E.3 Rozvoj venkovských oblastí**, jehož cílem je udržitelný rozvoj venkova v souladu s principy Agendy 21 a praktické směřování rozvoje venkova tak, jak je rozpracováno v programových dokumentech Evropské unie s tím, že budou zohledněna místní specifika jak na straně potřeb, tak na straně zdrojů.

Návrh možných aktivit:

- rozvoj multifunkčního zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství ve venkovském prostoru Libereckého kraje,
- rozvoj výrobních a nevýrobních aktivit, podpora zaměstnanosti na venkově, podpora vzniku pracovních míst ve venkovských oblastech,
- zajištění kvalitních správních a technických (včetně občanské vybavenosti) podmínek života ve venkovských sídlech,
- zabezpečení péče o složky životního prostředí a krajinný ráz venkovského prostoru,
- podpora a zkvalitnění duchovních, společenských a sociálních podmínek života na venkově,
- uplatnění vyšších forem spolupráce v rozvoji venkova, včetně kvalitně fungujících agentur pomáhajících místním akčním skupinám,
- podpora programů a projektů vedoucích k odstraňování disparit venkova,
- zvyšování prestiže venkova,
- zpracování aktuálních strategických rozvojových dokumentů obcí venkovského prostoru kraje, místních akčních skupin a monitoring jejich naplňování.

Z aktualizované Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 – 2020 vychází základní struktura **Programu rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013**, v rámci kterého byl vymezen venkovský a městský prostor. Za venkovské jsou považovány obce s počtem obyvatel nižším než 2 000 obyvatel, za městské obce s počtem vyšším než 2 000 obyvatel.

1.4. Výběr vhodné varianty pro vymezení venkova

Předkládaná publikace vychází z pilotní publikace Rozvoj venkova v Libereckém kraji v letech 2000 až 2006 (kód publikace 13-5148-07) a z publikace Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006 (kód publikace e-1380-08). Cílem obou publikací bylo především nalézt nejhodnější metodu pro vymezení venkova v České republice pro účely srovnání pomocí statistických ukazatelů, a to jak pro mezikrajské srovnání, tak pro hodnocení na úrovni daného kraje.

V první zmíněné publikaci bylo testováno devět různých variant vymezení venkovského prostoru, ve druhé publikaci k nim přibyla ještě jedna varianta založená na multikriteriálním vymezení venkova. Ta byla následně ještě rozšířena o vymezení přechodného prostoru mezi venkovem a městem, čímž vzniklo celkem 8 variant. Každá z těchto variant má své nevýhody a výhody (bliže viz kapitola 4 publikace Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006), žádná z nich není optimální. I přes veškeré snahy autorů o co nejlepší vymezení totiž vždy existují obce a území, jejichž zařazení mezi venkovský či městský prostor je sporné. Každé vymezení je svým způsobem účelové a není

často vhodné pro odlišné účely. Toto omezení se týká i varianty vybrané pro mezikrajské srovnání v této publikaci (kap. 4). Společná varianta nutně vykazuje určité nepřesnosti na lokální úrovni, které lze významněji redukovat pouze na hierarchicky nižší úrovni výběru.

S ohledem na dostupnost statistických dat vycházely všechny varianty z úrovně obcí. Za nižší územní jednotky jsou data dostupná pouze ze sčítání lidu, domů a bytů, které naposledy proběhlo v roce 2001. Nevýhodou využití úrovně obcí je například nemožnost oddělit některé odlehlejší části městských obcí s jednoznačně venkovským charakterem od městského prostoru a přiřadit je k prostoru venkovskému.

V celé publikaci je používán termín venkovský prostor, byť jde vlastně o určitou skupinu venkovských obcí. Nejde tedy ani tak o venkovské území jako spíše o množinu základních územně správních jednotek státu, které jsou v této publikaci posuzovány na základě dostupných statistických dat. Autoři jsou si vědomi, že pojem „venkovský prostor“ tím značně zjednodušují, a to především z důvodu jazykového a také proto, že venkovská sídla jsou svým způsobem neoddělitelná od své prostorové dimenze, tj. pevně svázána s územím, na kterém se nacházejí.

1.5. Varianta použitá pro mezikrajské srovnání v kapitole 4

Postavení venkova Libereckého kraje v porovnání s ostatními kraji České republiky je důležitou součástí komplexnějšího pohledu na venkov. K tomuto srovnání jsme využili poznatků získaných při tvorbě analýz o venkovu v rámci pracovní skupiny k přípravě analýz za poslední čtyři roky.

Pro mezikrajské srovnání v kapitole 4 byla vybrána varianta vymezení venkova, která vychází z praktických zkušeností nabytých při testování zvolených variant.

Pro určení optimální varianty vymezení venkova v České republice jsme v loňském roce oslovili odbornou veřejnost. Požádali jsme o vyjádření celkem 15 zástupců pracovišť výzkumných ústavů a vysokých škol, která se problematikou venkova na celostátní úrovni dlouhodobě zabývají. Mimo to jsme oslovili zástupce regionálních institucí v jednotlivých krajích a konzultovali jsme s nimi specifika vymezení venkova v příslušném kraji. Z této diskuze vyplynulo, že v České republice neexistuje jednotný názor na vymezení venkova, respektive venkovského a městského prostoru. Získaná stanoviska poskytla mnoho zajímavých poznatků, které byly využity při stanovení celostátního vymezení venkova pro účely této publikace. Z množství různých pohledů jsme se nakonec museli rozhodnout pro jedinou variantu, přičemž připouštíme, že existuje variant mnohem více. Vymezení venkova pro účely porovnání jednotlivých krajů a popsání základních vývojových tendencí na venkově je provedeno pomocí následující definice (jedná se o modifikovanou variantu využitou v předešlých publikacích).

Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností.

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007; hustota zalidnění, která je stabilnější, byla vypočtena k 31. 12. 2007. **Podle tohoto vymezení spadalo k 31. 12. 2008 do venkovského prostoru 91,8 % obcí, které představovaly 78,8 % výměry České republiky a ve kterých žilo 29,8 % obyvatel.**

Důvodů pro toto vymezení je několik. V české odborné literatuře se za venkovské obce zpravidla považují obce do 2 000 nebo (s ohledem na zákon o obcích) do 3 000 obyvatel. Tyto mezní hodnoty se také objevují v některých národních i regionálních programových dokumentech. Obce nad 3 000 obyvatel jsou zde považovány za jednoznačně městské, obce do 2 000 obyvatel za jednoznačně venkovské. Kriterium počtu obyvatel tedy zaručuje, že se do výběru nedostanou větší obce.

Ukazatel hustoty zalidnění je dalším základním kritériem používaným pro vymezení venkovských území, přestože je zásadně ovlivněn rozlohou obce a je vhodnější ho užít spíše pro vyšší územní jednotky; hraniční hodnota hustoty zalidnění 150 obyvatel/km² je ve shodě s definicí OECD. Kriterium hustoty zalidnění v tomto vymezení částečně zjemňuje jinak ostrou hranici mezi venkovskými a městskými obcemi a je zde využito pro zařazení obcí s velikostí od 2 000 do 3 000 obyvatel. Je vhodné např. pro obce, které mají sice více než 2 000 obyvatel, ale tyto hodnoty dosáhly jen díky velkému počtu místních částí, které jsou samostatnými sídelními útvary a nemají městský charakter. Na druhou stranu toto kritérium pomůže nezahrnout mezi venkovské ty obce, které jsou hustě osídlené a obvykle se nacházejí v nějakém urbanizovaném či suburbanizovaném prostoru.

Kritérium sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo vyššího územního celku signalizuje jistý spádový význam lokálního charakteru, který nelze při hledání rozdílu mezi městským a venkovským prostorem pominout. Nejedná se pouze o administrativní hledisko, v praxi bývá takováto obec skutečným místním jádrem ve vícero ohledech.

Mezi nevýhody společné varianty vymezení venkova patří především vliv katastrální výměry na ukazatel hustoty zalidnění, který toto kritérium v mnoha případech značně zkrsluje, případně nezohlednění architektonického rázu obce či dalších charakteristik a funkcí jednotlivých obcí. Pro mezikrajské srovnání se však tato metoda jeví jako dostatečně jednoduchá, jednoznačná a objektivní. Odlišný charakter obcí zařazených do venkovského prostoru na základě těchto jednoduchých kritérií navíc může zdůraznit rozdíly mezi jednotlivými regiony.

1.6. Varianta použitá pro hodnocení postavení venkova v Libereckém kraji v kapitole 2

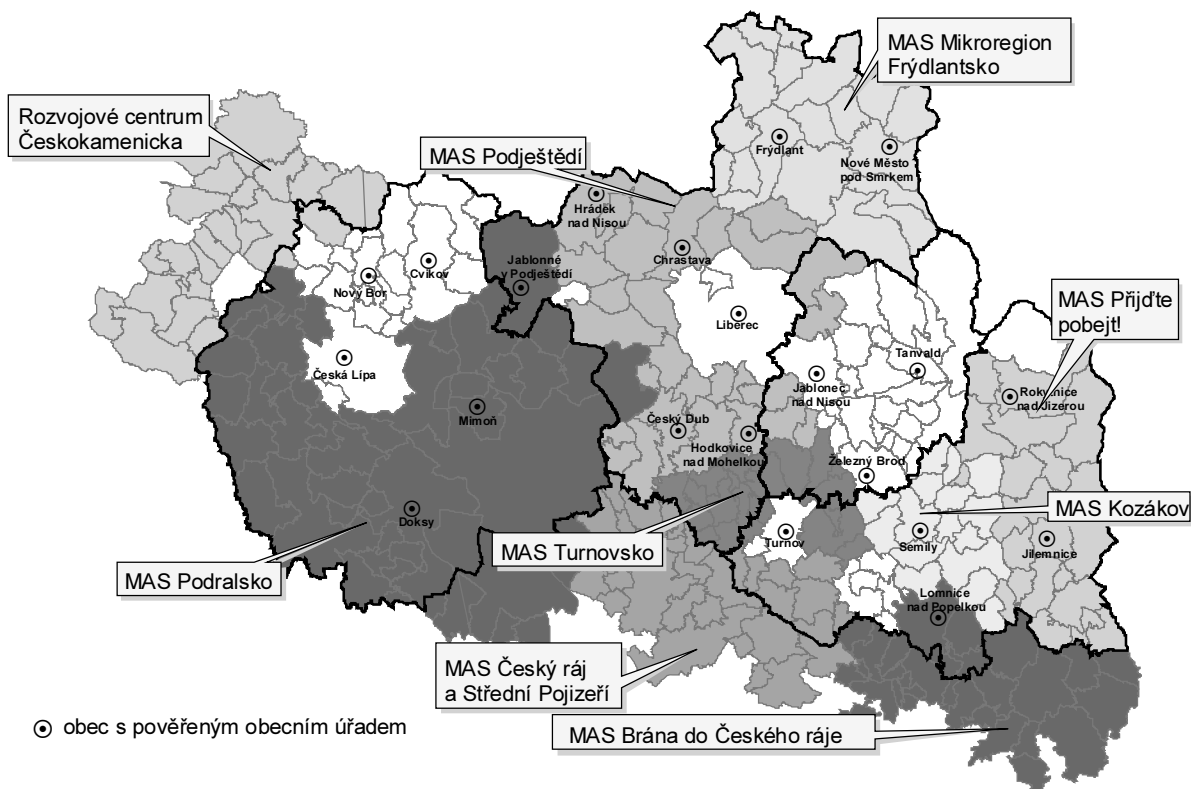
Autoři se na hodnocení postavení venkova a rozdílů mezi venkovským a městským prostorem v Libereckém kraji blíže zaměřili při tvorbě již zmíněné publikace *Rozvoj venkova v Libereckém kraji v letech 2000 až 2006* (kód publikace 13-5148-07). Při vytváření v současnosti předkládaného materiálu proto přistoupili po konzultaci s pracovníky odboru regionálního rozvoje a evropských projektů Krajského úřadu Libereckého kraje k doplnění kapitoly 2 o charakteristiku obcí sdružených v místních akčních skupinách, které jsou stěžejním faktorem pro realizaci projektů v programu Leader.

Tato kapitola proto obsahuje vybrané statistické údaje za Liberecký kraj, obce Libereckého kraje začleněné do venkovského a městského prostoru podle varianty vymezení venkova obsažené v Programu rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013 (venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 2 000 obyvatel) a za obce sdružené v místních akčních skupinách

Místní akční skupiny

Jedním z mnoha nástrojů politiky regionálního rozvoje je tzv. program Leader, který je iniciačním a doplňkovým programem k ose Programu rozvoje venkova. Na jedné straně je určen místním akčním skupinám, které vytvářejí a realizují společné rozvojové strategie a záměry, na druhé straně místním subjektům, které realizují konkrétní projekty. Jeho celkovým cílem je zlepšit organizační schopnosti subjektů působících ve venkovských územích. Specifické cíle spočívají v nových formách zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, v nových formách posílení místního ekonomického prostředí a tvorbě pracovních míst a v nových formách zhodnocení místních přírodních a kulturních zdrojů.

Základním předpokladem pro program Leader je existence místních akčních skupin, které jsou místními iniciačními a řídicími orgány. Zpracovávají a realizují územní rozvojovou strategii (resp. záměr), provádějí administrativní činnosti spojené s příjmem, výběrem a kontrolou projektů v rámci své územní působnosti.

Základní parametry MAS:

- homogennost území (často se jedná o spádová území větších obcí)
- počet obyvatel od 10 000 do 100 000 mimo města s počtem obyvatel větším než 25 000
- hustota obyvatel do 120 obyvatel/km²
- podíl veřejných subjektů ve skupině nesmí dosáhnout více než 50 %
- MAS dle Programu rozvoje venkova může být obecně prospěšná společnost podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů, občanské sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, zájmové sdružení právnických osob podle § 20, písm. f) zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- MAS musí mít stanoven statut, stanovy, organizační řád, strukturu a musí být registrována u Ministerstva vnitra České republiky
- fungování metodou LEADER

MAS Brána do Českého ráje, o.s.

Počet obcí:	30 (z toho 4 v Libereckém kraji)
Vznik:	2006
Sídlo:	Nová Paka, Dukelské nám. 39
Internetové stránky:	www.masbcr.cz
Kontakt:	masbcr@seznam.cz

Účelem místní akční skupiny Brána do Českého ráje, o.s. je podporovat aktivity vedoucí k rozvoji území v oblastech zemědělství, venkovského prostředí, ochrany památek, cestovního ruchu, k podpoře podnikání, budování infrastruktury v obcích a k podpoře kulturní činnosti. Víze pro rozvoj regionu byla stanovena ve „Strategii rozvoje regionu Brána do Českého ráje“, která byla vypracována na roky 2007 – 2013. Z uvedené strategie a z podmínek Programu rozvoje venkova pak vychází Strategický plán Leader, který bude naplňován prostřednictvím projektů předkládaných v rámci následujících fichí:

- Fiche č. 1 Modernizace zemědělských podniků
- Fiche č. 2 Podpora cestovního ruchu – ubytování
- Fiche č. 3 Obnova a rozvoj vesnic
- Fiche č. 4 Občanské vybavení a služby
- Fiche č. 5 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova
- Fiche č. 6 Rozvoj nezemědělského podnikání na venkově

MAS Český ráj a Střední Pojizeří, o.p.s.

Počet obcí:	33 (z toho 8 v Libereckém kraji)
Vznik:	2006
Sídlo:	Karlovice č.p. 12
Internetové stránky:	www.craj-ops.cz
Kontakt:	ludek.laska@cmail.cz

Území místní akční skupiny se rozprostírá na území tří krajů – Libereckého, Královéhradeckého a Středočeského a jednotícím prvkem je turistický region Český ráj. Místní právnické i fyzické subjekty se v první řadě zaměřují na cestovní ruch, ve druhé pak na zemědělství. Cílem partnerství a spolupráce je vytvoření stabilního a konkurenceschopného podnikání a zlepšení ekonomické úrovně prostřednictvím diverzifikace zemědělství, posilování místní produkce, zavádění nových technologií, služeb a oborů, vznik a rozvoj služeb a aktivit v cestovním ruchu po celý rok a zkvalitnění života na venkově zlepšením vybavenosti obcí při zachování kulturního a přírodního dědictví. Strategický plán Leader vychází z komplexní strategie „Živý a prosperující Český ráj a Střední Pojizeří“ na roky 2007 – 2013 a obsahuje následující oblasti podpory:

- Fiche č. 1 Modernizace zemědělských podniků
- Fiche č. 2 Rozvoj ostatních podniků
- Fiche č. 3 Lesy
- Fiche č. 4 Cestovní ruch v obci
- Fiche č. 5 Vesnice
- Fiche č. 6 Krajina
- Fiche č. 7 Vzhled obce
- Fiche č. 8 Spolkový život

MAS Kozákov o.s

Počet obcí: 16 (všechny na území Libereckého kraje)
Vznik: 2004
Sídlo: Chuchelna č.p. 269
Kontakt: maskozakov@seznam.cz

Region této místní akční skupiny je venkovskou oblastí se zachovanou typickou krajskou architekturou. Zvlněná podhorská krajina naskýtá rozmanité tvary, struktury a daleké výhledy. Cílem partnerství je mimo jiné podpora podnikání, péče o přírodní, kulturní a historické dědictví, zvyšování vybavenosti obcí a území, společenský a kulturní rozvoj obcí, zkvalitňování infrastruktury. K dosažení uvedených cílů si MAS stanovila tyto čtyři fiche:

- Fiche č. 1 Péče o lesy, využití lesa pro rekreaci
- Fiche č. 2 Diverzifikace činností nezemědělské povahy
- Fiche č. 3 Podpora cestovního ruchu
- Fiche č. 4 Obnova a rozvoj vesnic, občanská vybavenost

MAS Mikroregionu Frýdlantsko, o.s.

Počet obcí: 18 (všechny na území Libereckého kraje)
Vznik: 2004
Sídlo: Frýdlant, Nám. T.G.M. 99
Internetové stránky: www.masif.cz
Kontakt: masif@seznam.cz

Území místní akční skupiny tvoří uzavřenou část Libereckého kraje, která je ohraničena ze tří stran státní hranicí s Polskem a hřebenem Jizerských hor z vnitrozemí. Jeho součástí jsou jak zachovalé přírodní oblasti (národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny, přírodní rezervace Meandry Smědé), tak poškozená vrcholová část již zmíněných Jizerských hor. Rozvojová strategie místní akční skupiny je zaměřena na posílení místního ekonomického prostředí a zhodnocení místní produkce. Obecným cílem je pak udržitelný rozvoj založený zejména na podnikání, uplatnění místní produkce při zpracování v místě, obnově a rozvoji místního trhu v širokém smyslu. Strategie programu Leader byla zpracována na období 2007 – 2013 a je zaměřena na následující oblasti podpory:

- Priorita č. 1 Lidé
- Priorita č. 2 Marketing a odbyt
- Priorita č. 3 Spolupráce
- Priorita č. 4 Místní produkce
- Priorita č. 5 Komunity a místní dědictví

MAS Podještědí, o.s.

Počet obcí: 28 (všechny na území Libereckého kraje)
Vznik: 2004
Sídlo: Proseč pod Ještědem č.p. 89
Internetové stránky: www.podjestedi.cz
Kontakt: ludek.suchomel@seznam.cz

Území místní akční skupiny se nachází v okolí liberecko-jablonecké aglomerace, sousedí se Saskem a Polskem a je pro něj typická lužická lidová architektura, tzv. podstávkové domy. Účelem místní akční skupiny je všestranná podpora trvalého rozvoje místního území zejména činnostmi ve prospěch obcí, neziskových organizací, drobných podnikatelů, malých a středních podniků a dalších subjektů působících na území a rozvíjet jejich mezisektorovou spolupráci.

Oblasti podpory strategického plánu Leader:

- Priorita č. 1 Zachování přírodního a kulturního dědictví, venkovské architektury, rozvoj vybavenosti a infrastruktury v souladu s podmínkami růstu a kvality života na venkově.
- Priorita č. 2 Zvýšení atraktivity území Podještědí v souladu s principy udržitelného rozvoje pro ekonomické aktivity modernizací, diverzifikací, růstem kvality a tvorbou pracovních příležitostí.
- Priorita č. 3 Rozvoj lidských zdrojů

LAG Podralsko, o.s.

Počet obcí: 46 (z toho 40 v Libereckém kraji)
Vznik: 2004
Sídlo: Ralsko, Kuřívody č.p. 701
Internetové stránky: www.lagpodralsko.com
Kontakt: manager@lagpodralsko.com

Území místní akční skupiny zahrnuje převážnou část českolipského okresu včetně bývalého vojenského prostoru Ralsko, které disponuje velkým rozvojovým potenciálem a nepatrně zasahuje i do Středočeského kraje. Region se vyznačuje velkým množstvím lesů a rybníků. Strategický plán Leader vytvořený na období 2007 – 2013 klade mimo jiné důraz na spolupráci veřejného, neziskového a ziskového sektoru, zatraktivnění regionu, snižování existenční závislosti stálých obyvatel na městských sídlech a vymezuje tyto oblasti podpory:

- Priorita č. 1 Obnova a rozvoj vesnic
- Priorita č. 2 Občanské vybavení a služby, podpora vzdělávání
- Priorita č. 3 Podpora cestovního ruchu
- Priorita č. 4 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

MAS „Přid'te pobejt!“, o.s.

Počet obcí: 22 (všechny na území Libereckého kraje)
Vznik: 2004
Sídlo: Jilemnice, Roztocká 500
Internetové stránky: www.maspridtepobejt.cz
Kontakt: vera.noskova@seznam.cz

Území místní akční skupiny se rozkládá v západních Krkonoších a jeho část tvoří Krkonošský národní park. Vedle výjimečného přírodního bohatství nabízí region i bohaté sportovní a kulturní zázemí. Cílem snažení je jedinečnost a tradice regionu Krkonoš a Podkrkonoší jako inspirace pro všední život i rekreaci. Místní akční skupina své úsilí o podporu a rozvoj regionu deklarovala ve svém Strategickém plánu Leader a vymezila tyto fíche:

- Fiche č. 1 Diverzifikace zemědělských podniků
- Fiche č. 2 Modernizace zemědělských podniků
- Fiche č. 3 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje
- Fiche č. 4 Náš tradiční venkov
- Fiche č. 5 Obnova a rozvoj občanské vybavenosti
- Fiche č. 6 Podpora šetrných forem cestovního ruchu
- Fiche č. 7 Rozvoj infrastruktury oblasti cestovního ruchu
- Fiche č. 8 Vzdělávání a informace

MAS Turnovsko, o.s.

Počet obcí: 25 (všechny na území Libereckého kraje)
Vznik: 2005
Sídlo: Příšovice č.p. 60
Internetové stránky: www.masturnovsko.com
Kontakt: masturnovsko@seznam.cz

Značná část území je součástí chráněné krajinné oblasti Český ráj a území jako celek nabízí celou řadu přírodních kulturních a historických památek. Jednou z hlavních oblastí místního podnikání je cestovní ruch. Hlavním posláním místní akční skupiny je podporovat aktivity vedoucí k naplnění rozvojových záměrů projektu "MAS Turnovsko", který byl zpracován z iniciativy obyvatel mikroregionů Jizera a Podkozákovsko.

- Priorita č. 1 Stabilizace venkovského obyvatelstva
- Priorita č. 2 Zachování vzhledu a charakteru venkova
- Priorita č. 3 Využití nových technologií k tvorbě pracovních příležitostí na venkově
- Priorita č. 4 Krajina a cestovní ruch
- Priorita č. 5 Získávání a předávání zkušeností

Rozvojové centrum Českokamenicka, o.p.s.

Počet obcí: 22 (z toho 2 na území Libereckého kraje)
Sídlo: Náměstí Míru 122 407 21 Česká Kamenice
Internetové stránky: www.ceska-kamenice.cz
Kontakt: h.kracmanova@ceska-kamenice.cz

Území místní akční skupiny se rozprostírá na území Ústeckého a Libereckého kraje a pokrývá především oblast mikroregionů Českokamenicka, Benešovska a Českého Švýcarska. Hlavním cílem uskupení je zlepšení kvality života ve venkovských oblastech. Dalším okruhem zájmů je pak ochrana a údržba přírodních a kulturních zdrojů, ochrana životního prostředí jako takového, rozvoj šetrného cestovního ruchu a podpora neziskového sektoru.

Tab. 1.6.1 Obce sdružené v Místních akčních skupinách

	Kód obce	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	3. ČR
Český ráj a Střední Pojizeří									
Bílá Hlína	565750	MB	MnH	MnH	857	104	12,1	V	V
Boseň	535516	MB	MnH	MnH	993	421	42,4	V	V
Branžež	571946	MB	MnH	MnH	670	213	31,8	V	V
Březina	535567	MB	MnH	MnH	562	388	69,1	V	V
Dobšín	571989	MB	MIB	MIB	353	215	60,9	V	V
Horní Bukovina	535834	MB	MnH	MnH	554	210	37,9	V	V
Hrubá Skála	577146	SM	Tur	Tur	1 383	572	41,4	V	V
Chocnějovice	535923	MB	MnH	MnH	1 334	407	30,5	V	V
Jivina	535974	MB	MnH	MnH	506	427	84,4	V	V
Kacanovy	577201	SM	Tur	Tur	601	179	29,8	V	V
Karlovice	577219	SM	Tur	Tur	1 021	715	70,1	V	V
Klášter Hradiště nad Jizerou	536024	MB	MnH	MnH	462	845	182,8	V	V
Kněžmost	536041	MB	MnH	MnH	4 045	1 735	42,9	V	V
Koryta	599557	MB	MnH	MnH	166	93	56,0	V	V
Ktová	547484	SM	Tur	Tur	395	179	45,3	V	V
Libošovice	573116	JC	Jic	Sot	1 982	442	22,3	V	V
Loukov	570770	MB	MnH	MnH	589	153	26,0	V	V
Loukovec	536261	MB	MnH	MnH	286	275	96,1	V	V
Mladějov	573205	JC	Jic	Sot	1 205	467	38,8	V	V
Mnichovo Hradiště	536326	MB	MnH	MnH	3 432	8 589	250,2	M	M
Mohelnice nad Jizerou	565822	MB	MnH	MnH	267	76	28,5	V	V
Mukařov	571865	MB	MnH	MnH	1 102	181	16,4	V	V
Neveklovice	571997	MB	MnH	MnH	351	43	12,3	V	V
Olešnice	577367	SM	Tur	Tur	528	175	33,1	V	V
Osek	573264	JC	Jic	Sot	381	185	48,5	V	V
Ptýrov	571938	MB	MnH	MnH	491	177	36,1	V	V
Sezemice	599573	MB	MnH	MnH	440	111	25,2	V	V
Sobotka	573493	JC	Jic	Sot	1 932	2 548	131,9	M	M
Strážiště	571881	MB	MnH	MnH	480	97	20,2	V	V
Troskovice	577600	SM	Tur	Tur	829	112	13,5	V	V
Všeň	577677	SM	Tur	Tur	561	530	94,5	V	V
Vyskeř	577685	SM	Tur	Tur	961	365	38,0	V	V
Žďár	536971	MB	MnH	MnH	1 481	1 246	84,2	V	V
MAS Brána do Českého ráje									
Borovnice	579092	TU	DKr	DKr	975	424	43,5	V	V
Brada-Rybníček	549100	JC	Jic	Jic	193	116	60,1	V	V
Bradlecká Lhota	577014	SM	Sem	LoP	369	225	61,0	V	V
Dílce	549118	JC	Jic	Jic	187	46	24,6	V	V
Dřevěnice	573337	JC	Jic	Jic	517	209	40,4	V	V
Holín	572900	JC	Jic	Jic	1 041	582	55,9	V	V
Choteč	549037	JC	Jic	LBe	608	196	32,3	V	V
Jínolice	549151	JC	Jic	Jic	215	167	77,8	V	V
Kbelnice	549169	JC	Jic	Jic	187	181	96,6	V	V
Kněžnice	573043	JC	Jic	Jic	668	268	40,1	V	V
Kyje	572047	JC	Jic	Jic	159	53	33,3	V	V
Lázně Bělohrad	573094	JC	Jic	LBe	2 839	3 751	132,1	M	M
Libuň	573124	JC	Jic	Jic	1 053	817	77,6	V	V
Lomnice nad Popelkou	577308	SM	Sem	LoP	2 558	5 837	228,2	M	M
Lužany	573159	JC	Jic	Jic	1 250	573	45,9	V	V
Mlázovice	573213	JC	Jic	LBe	848	585	69,0	V	V

Tab. 1.6.1 Obce sdružené v Místních akčních skupinách

1. pokračování

	Kód obce	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	3. ČR
Nová Paka	573248	JC	NPa	NPa	2 868	9 369	326,6	M	M
Nová Ves nad Popelkou	577341	SM	Sem	LoP	1 218	677	55,6	V	V
Ostružno	573281	JC	Jic	Jic	435	84	19,3	V	V
Pecka	573299	JC	NPa	NPa	2 303	1 299	56,4	V	V
Podúlsí	573345	JC	Jic	Jic	138	251	181,9	V	V
Radim	573370	JC	Jic	Jic	1 038	332	32,0	V	V
Soběraz	573361	JC	Jic	Jic	311	95	30,5	V	V
Stará Paka	573507	JC	NPa	NPa	2 171	2 033	93,7	M	M
Syřenov	577570	SM	Sem	LoP	643	219	34,1	V	V
Úbislavice	573655	JC	NPa	NPa	1 206	371	30,8	V	V
Újezd pod Troskami	573680	JC	Jic	Jic	756	328	43,4	V	V
Vidochov	573736	JC	NPa	NPa	1 172	375	32,0	V	V
Zámostí-Blata	549193	JC	Jic	Sot	440	107	24,3	V	V
Železnice	573825	JC	Jic	Jic	1 311	1 239	94,5	V	M
MAS Kozákov									
Bělá	576972	SM	Sem	LoP	776	253	32,6	V	V
Benešov u Semil	576999	SM	Sem	Sem	540	842	156,0	V	V
Bozkov	577006	SM	Sem	Sem	680	569	83,7	V	V
Bystrá nad Jizerou	577049	SM	Sem	Sem	562	117	20,8	V	V
Háje nad Jizerou	577073	SM	Sem	Sem	1 174	669	57,0	V	V
Chuchelna	577154	SM	Sem	Sem	1 079	928	86,0	V	V
Jesenný	577171	SM	Sem	Sem	784	491	62,7	V	V
Košťálov	577235	SM	Sem	LoP	2 002	1 705	85,2	V	V
Libštát	577294	SM	Sem	LoP	1 013	1 010	99,7	V	V
Příkrý	577421	SM	Sem	Sem	732	240	32,8	V	V
Roprachtice	577464	SM	Sem	Sem	1 161	271	23,4	V	V
Roztoky u Semil	577481	SM	Sem	Sem	442	125	28,3	V	V
Semily	576964	SM	Sem	Sem	1 631	8 919	546,8	M	M
Slaná	577529	SM	Sem	Sem	1 027	688	67,0	V	V
Stružinec	577545	SM	Sem	LoP	1 121	692	61,7	V	V
Záhoří	577707	SM	Sem	Sem	853	503	59,0	V	V
MAS Mikroregionu Frýdlantsko									
Bílý Potok	546631	LI	Frd	Frd	1 821	682	37,5	V	V
Bulovka	563935	LI	Frd	Frd	2 884	874	30,3	V	V
Černousy	545996	LI	Frd	Frd	856	342	40,0	V	V
Děřichov	546607	LI	Frd	Frd	972	683	70,3	V	V
Dolní Řasnice	563994	LI	Frd	Frd	1 295	519	40,1	V	V
Frýdlant	564028	LI	Frd	Frd	3 162	7 637	241,6	M	M
Habartice	564036	LI	Frd	Frd	556	509	91,6	V	V
Hejnice	564044	LI	Frd	Frd	3 819	2 791	73,1	M	V
Heřmanice	544353	LI	Frd	Frd	748	228	30,5	V	V
Horní Řasnice	564079	LI	Frd	Frd	1 903	249	13,1	V	V
Jindřichovice pod Smrkem	564133	LI	Frd	NMs	1 913	675	35,3	V	V
Krásný Les	564168	LI	Frd	Frd	1 349	443	32,9	V	V
Kunratice	530433	LI	Frd	Frd	1 243	395	31,8	V	V
Lázně Libverda	564206	LI	Frd	NMs	1 323	453	34,2	V	V
Nové Město pod Smrkem	564265	LI	Frd	NMs	2 893	3 918	135,4	M	M
Pertoltice	564311	LI	Frd	Frd	1 015	282	27,8	V	V
Raspenava	564371	LI	Frd	Frd	4 122	2 858	69,3	M	V
Višňová	564494	LI	Frd	Frd	3 028	1 350	44,6	V	V

Tab. 1.6.1 Obce sdružené v Místních akčních skupinách

2. pokračování

	Kód obce	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	3. ČR
MAS Podještědí									
Bedřichov	563536	JN	JnN	JnN	2 426	298	12,3	V	V
Bílá	563901	LI	Lbc	CDu	2 636	822	31,2	V	V
Bílý Kostel nad Nisou	563919	LI	Lbc	Cha	2 573	888	34,5	V	V
Cetenov	563943	LI	Lbc	CDu	605	107	17,7	V	V
Český Dub	563960	LI	Lbc	CDu	2 257	2 847	126,2	M	V
Dlouhý Most	530468	LI	Lbc	Lbc	444	768	172,8	V	V
Hlavice	564052	LI	Lbc	CDu	827	222	26,8	V	V
Hodkovice nad Mohleku	564061	LI	Lbc	HoM	1 349	2 854	211,5	M	M
Hrádek nad Nisou	564095	LI	Lbc	HrN	4 854	7 574	156,0	M	M
Chotyně	564109	LI	Lbc	HrN	904	900	99,5	V	V
Chrastava	564117	LI	Lbc	Cha	2 746	6 097	222,0	M	M
Janov nad Nisou	563595	JN	JnN	JnN	1 472	1 273	86,5	V	V
Janův Důl	546658	LI	Lbc	CDu	455	136	29,9	V	V
Jeřmanice	530484	LI	Lbc	Lbc	437	448	102,5	V	V
Kryštofovo Údolí	564176	LI	Lbc	Cha	1 733	279	16,1	V	V
Křížany	564184	LI	Lbc	CDu	2 855	762	26,7	V	V
Mníšek	564231	LI	Lbc	Cha	2 544	1 283	50,4	V	V
Nová Ves	546593	LI	Lbc	Cha	1 234	821	66,5	V	V
Oldřichov v Hájích	564281	LI	Lbc	Cha	1 625	604	37,2	V	V
Proseč pod Ještědem	544345	LI	Lbc	CDu	830	280	33,7	V	V
Pulečný	546577	JN	JnN	JnN	601	329	54,7	V	V
Rádló	563781	JN	JnN	JnN	965	668	69,2	V	V
Rychnov u Jablonce n. N.	563790	JN	JnN	JnN	1 225	2 566	209,4	M	M
Rynoltice	564397	LI	Lbc	HrN	1 771	756	42,7	V	V
Světlá pod Ještědem	564427	LI	Lbc	CDu	1 319	925	70,1	V	V
Šimonovice	564460	LI	Lbc	Lbc	719	669	93,0	V	V
Všelibice	564532	LI	Lbc	CDu	1 844	525	28,5	V	V
Zdislava	564541	LI	Lbc	CDu	980	295	30,1	V	V
MAS Podralsko									
Bělá pod Bezdězem	535443	MB	MIB	BeB	6 320	4 998	79,1	M	M
Bezděz	561398	CL	CLp	Dok	2 399	293	12,2	V	V
Blatce	561401	CL	CLp	Dok	1 695	80	4,7	V	V
Blíževedly	561410	CL	CLp	CLp	2 096	641	30,6	V	V
Bohatice	561428	CL	CLp	CLp	394	160	40,7	V	V
Brniště	561444	CL	CLp	Mim	2 668	1 366	51,2	V	V
Březovice	599514	MB	MIB	BeB	1 633	347	21,3	V	V
Čistá	535630	MB	MIB	BeB	897,9	727	81,0	V	V
Doksy	561495	CL	CLp	Dok	7 492	5 130	68,5	M	M
Dolní Krupá	535711	MB	MnH	MnH	1 120	212	18,9	V	V
Dubá	561533	CL	CLp	Dok	6 059	1 761	29,1	V	V
Dubnice	561541	CL	CLp	Mim	1 583	625	39,5	V	V
Hamr na Jezeře	544337	CL	CLp	Mim	1 767	363	20,5	V	V
Holany	561584	CL	CLp	CLp	1 877	506	27,0	V	V
Horní Libčava	561592	CL	CLp	CLp	1 038	566	54,6	V	V
Horní Police	561606	CL	CLp	CLp	603	680	112,7	V	V
Chlum	561614	CL	CLp	Dok	1 517	268	17,7	V	V
Jablonné v Podještědí	561631	LI	Lbc	JaP	5 785	3 810	65,9	M	M
Jestřebí	561665	CL	CLp	CLp	2 208	800	36,2	V	V
Kozly	546232	CL	CLp	CLp	566	144	25,5	V	V

Tab. 1.6.1 Obce sdružené v Místních akčních skupinách

3. pokračování

	Kód obce	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	3. ČR
Kravaře	561720	CL	CLp	CLp	1 577	857	54,4	V	V
Kvítkov	546259	CL	CLp	CLp	611	197	32,2	V	V
Luka	514161	CL	CLp	Dok	456	111	24,4	V	V
Mimoň	561835	CL	CLp	Mim	1 548	6 797	439,0	M	M
Noviny pod Rlaskem	561851	CL	CLp	Mim	1 017	253	24,9	V	V
Okna	561886	CL	CLp	Dok	566	284	50,1	V	V
Osečná	564290	LI	Lbc	CDu	2 806	1 066	38,0	V	V
Pertoltice pod Ralskem	514276	CL	CLp	Mim	792	380	48,0	V	V
Plužná	565580	MB	MIB	BeB	554	234	42,3	V	V
Provodín	561983	CL	CLp	CLp	1 259	684	54,3	V	V
Ralsko	562017	CL	CLp	Mim	17 024	2 047	12,0	M	V
Rokytá	529605	MB	MnH	MnH	1 062	223	21,0	V	V
Skalka u Doks	513890	CL	CLp	Dok	504	145	28,8	V	V
Stráž pod Ralskem	562092	CL	CLp	Mim	2 158	4 282	198,4	M	M
Stružnice	562106	CL	CLp	CLp	2 129	949	44,6	V	V
Stvolínky	562114	CL	CLp	CLp	1 264	331	26,2	V	V
Tachov	553638	CL	CLp	Dok	458	180	39,3	V	V
Tuhaň	546267	CL	CLp	Dok	2 471	259	10,5	V	V
Velenice	562173	CL	CLp	CLp	717	152	21,2	V	V
Velký Valtinov	562203	CL	CLp	Mim	1 005	169	16,8	V	V
Volfartice	562220	CL	CLp	CLp	1 309	631	48,2	V	V
Vrchovany	562238	CL	CLp	Dok	469	110	23,5	V	V
Zahrádky	562246	CL	CLp	CLp	1 007	660	65,6	V	V
Zákupy	562262	CL	CLp	CLp	4 076	2 837	69,6	V	M
Žandov	562297	CL	CLp	CLp	2 724	1 942	71,3	V	V
Ždírec	514195	CL	CLp	Dok	543	133	24,5	V	V
MAS Přijďte pobejt!									
Benecko	576981	SM	Jil	Jil	1 652	1 105	66,9	V	V
Bukovina u Čisté	577031	SM	Jil	Jil	317	192	60,5	V	V
Čistá u Horek	577057	SM	Jil	Jil	1 053	532	50,5	V	V
Horka u Staré Paky	574201	SM	Jil	Jil	203	250	123,3	V	V
Horní Branná	577120	SM	Jil	Jil	2 087	1 841	88,2	V	V
Jablonec nad Jizerou	577162	SM	Jil	RoJ	2 232	1 865	83,6	V	V
Jestřabí v Krkonoších	577189	SM	Jil	Jil	1 030	239	23,2	V	V
Jilemnice	577197	SM	Jil	Jil	1 387	5 682	409,8	M	M
Kruh	577243	SM	Jil	Jil	604	480	79,5	V	V
Levínská Olešnice	577375	SM	Jil	Jil	1 005	359	35,7	V	V
Martinice v Krkonoších	573418	SM	Jil	Jil	327	586	179,3	V	V
Mříčná	577332	SM	Jil	Jil	1 005	494	49,2	V	V
Paseky nad Jizerou	547476	SM	Jil	RoJ	1 270	248	19,5	V	V
Peřimov	577391	SM	Jil	Jil	663	219	33,0	V	V
Poníklá	577405	SM	Jil	Jil	1 375	1 206	87,7	V	V
Rokytnice nad Jizerou	577456	SM	Jil	RoJ	3 696	3 042	82,3	M	M
Roztoky u Jilemnice	577499	SM	Jil	Jil	1 303	921	70,7	V	V
Studeneč	577553	SM	Jil	Jil	1 686	1 830	108,5	V	V
Svojek	577561	SM	Jil	Jil	538	163	30,3	V	V
Vichová nad Jizerou	577651	SM	Jil	Jil	1 229	908	73,9	V	V
Vítkovice	577669	SM	Jil	Jil	3 197	409	12,8	V	V
Vysoké nad Jizerou	577693	SM	Sem	Sem	2 066	1 306	63,2	V	V

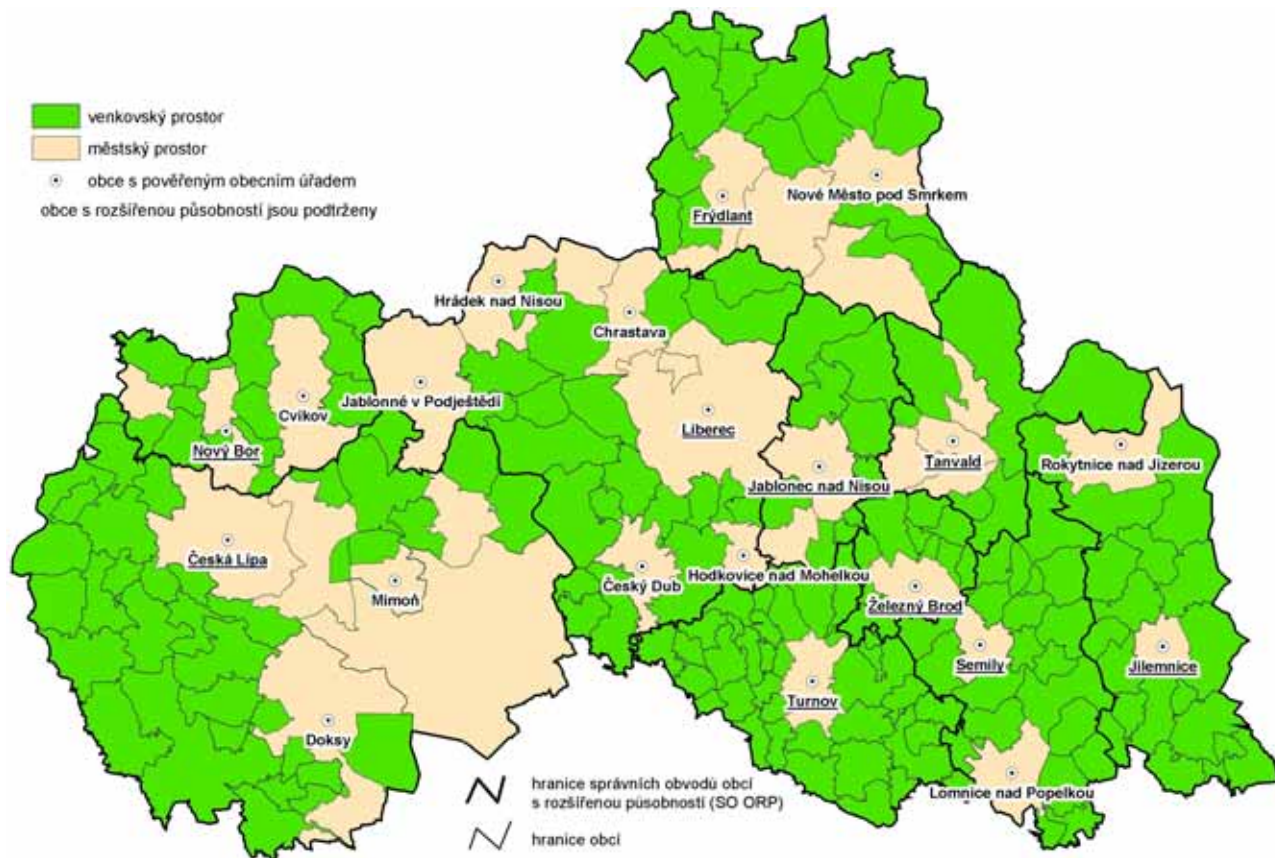
Tab. 1.6.1 Obce sdružené v Místních akčních skupinách

dokončení

	Kód obce	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
								varianta kapitoly:	
								2. krajská	3. ČR
MAS Turnovsko									
Čtveřín	544531	LI	Tur	Tur	495	447	90,2	V	V
Frydštejn	563579	JN	Tur	Tur	1 449	848	58,5	V	V
Jenišovice	563609	JN	Tur	Tur	742	953	128,4	V	V
Klokočí	577227	SM	Tur	Tur	238	171	71,8	V	V
Koberovy	563641	JN	ZBr	ZBr	874	1 035	118,4	V	V
Kobyly	564141	LI	Tur	Tur	827	335	40,5	V	V
Lažany	545937	LI	Tur	Tur	212	224	105,4	V	V
Lišný	563676	JN	ZBr	ZBr	173	258	148,8	V	V
Loučky	573400	SM	Tur	Tur	165	155	94,1	V	V
Malá Skála	563706	JN	Tur	Tur	1 001	1 100	109,9	V	V
Mírová pod Kozákovem	577316	SM	Tur	Tur	1 924	1 559	81,0	V	V
Ohrazenice	577359	SM	Tur	Tur	268	1 115	416,6	V	V
Paceřice	545953	LI	Tur	Tur	348	298	85,7	V	V
Pěňčín	564303	LI	Tur	Tur	888	637	71,8	V	V
Přepeře	577413	SM	Tur	Tur	345	856	247,9	V	V
Příšovice	564354	LI	Tur	Tur	614	1 319	214,7	V	V
Radimovice	544582	LI	Tur	Tur	133	273	205,4	V	V
Radostná pod Kozákovem	577430	SM	Tur	Tur	568	353	62,2	V	V
Rakousy	577448	SM	Tur	Tur	140	74	52,8	V	V
Soběslavice	564401	LI	Tur	Tur	405	145	35,8	V	V
Svijanský Újezd	564435	LI	Tur	Tur	530	376	70,9	V	V
Svijany	564443	LI	Tur	Tur	270	290	107,5	V	V
Sychrov	564451	LI	Tur	Tur	650	181	27,8	V	V
Vlastibořice	564516	LI	Tur	Tur	552	251	45,5	V	V
Žďárek	544604	LI	Tur	Tur	233	128	55,0	V	V
Rozvojové centrum Českokamenicka									
Benešov nad Ploučnicí	562351	DC	Dec	BnP	977	3 996	408,9	M	M
Česká Kamenice	562394	DC	Dec	CKa	3 876	5 539	142,9	M	M
Dolní Habartice	545856	DC	Dec	BnP	557	561	100,8	V	V
Františkov nad Ploučnicí	545899	DC	Dec	BnP	537	369	68,7	V	V
Heřmanov	562483	DC	Dec	BnP	1 769	494	27,9	V	V
Horní Habartice	545929	DC	Dec	BnP	727	400	55,0	V	V
Huntířov	562521	DC	Dec	Dec	1 423	768	54,0	V	V
Janská	530395	DC	Dec	CKa	536	209	39,0	V	V
Jetřichovice	562556	DC	Dec	CKa	4 422	422	9,5	V	V
Kunratice	546330	DC	Dec	CKa	1 365	278	20,4	V	V
Kytlice	562645	DC	Dec	CKa	2 677	475	17,8	V	V
Malá Veleň	562700	DC	Dec	BnP	502	442	88,0	V	V
Markvartice	545678	DC	Dec	CKa	854	640	74,9	V	V
Merboltice	545791	DC	Dec	BnP	825	156	18,9	V	V
Nový Oldřichov	561878	CL	CLp	CLp	377	719	190,6	V	V
Prysk	561991	CL	NoB	NoB	1 366	437	32,0	V	V
Růžová	566900	DC	Dec	Dec	1 787	398	22,3	V	V
Srbská Kamenice	546348	DC	Dec	CKa	1 173	210	17,9	V	V
Těchlovice	555193	DC	Dec	Dec	1 048	544	51,9	V	V
Valkeřice	562874	DC	Dec	BnP	1 413	420	29,7	V	V
Verneřice	562921	DC	Dec	BnP	3 140	1 120	35,7	V	V
Veselé	562939	DC	Dec	CKa	738	306	41,5	V	V

Vymezení venkovského a městského prostoru v Libereckém kraji

Venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 2 000 obyvatel

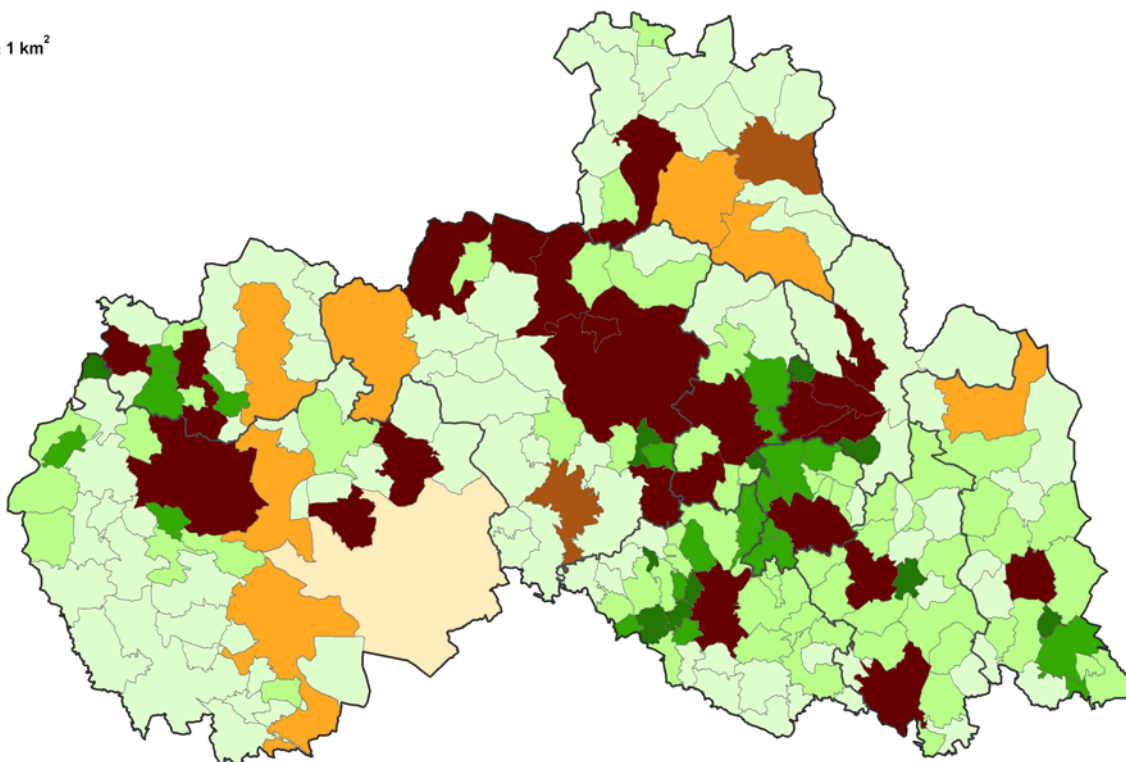

Hustota zalidnění v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 138,3
 v tom:
 venkovský prostor = 48,9
 městský prostor = 349,3

počet obyvatel na 1 km²

venkovský prostor
■ méně než 50,0
■ 50,0 - 99,9
■ 100,0 - 149,9
■ 150,0 a více
městský prostor
■ méně než 50,0
■ 50,0 - 99,9
■ 100,0 - 149,9
■ 150,0 a více

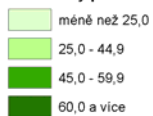

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí Libereckého kraje k 31. 12. 2008

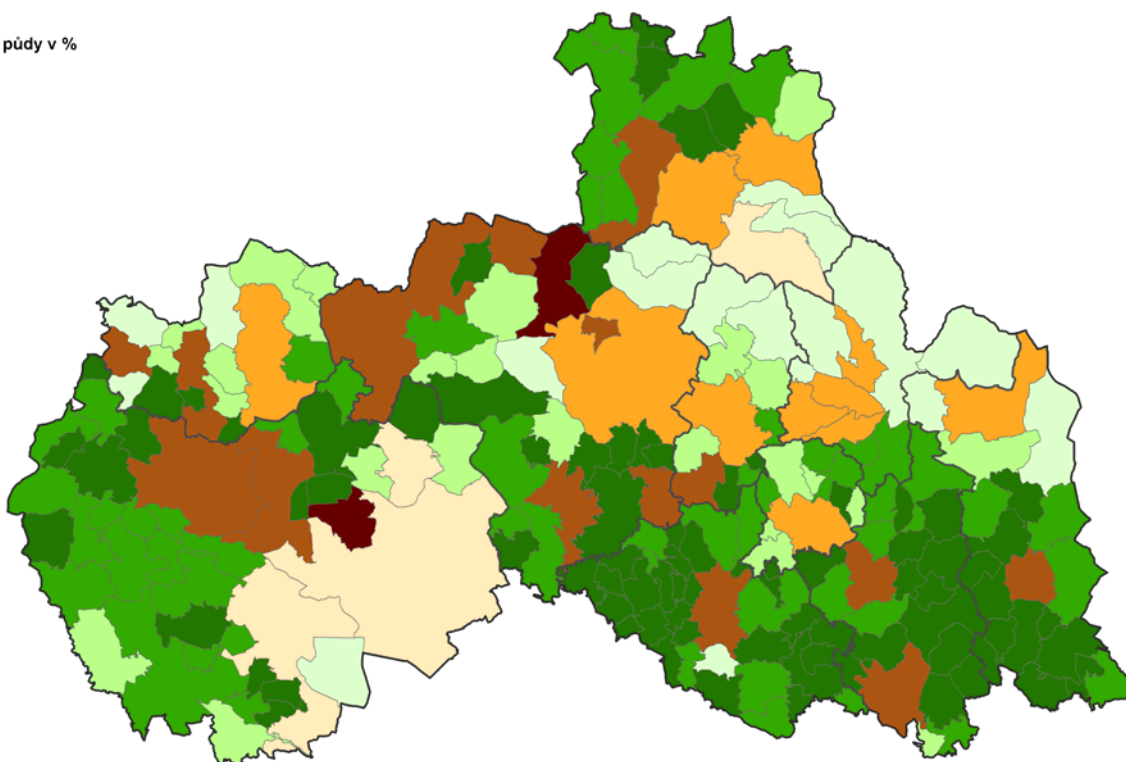
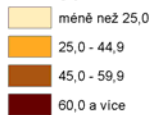
průměr kraje celkem = 44,3
 v tom:
 venkovský prostor = 45,3
 městský prostor = 42,1

podíl zemědělské půdy v %

venkovský prostor

městský prostor

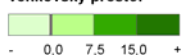

Změna počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje mezi roky 2000 a 2008

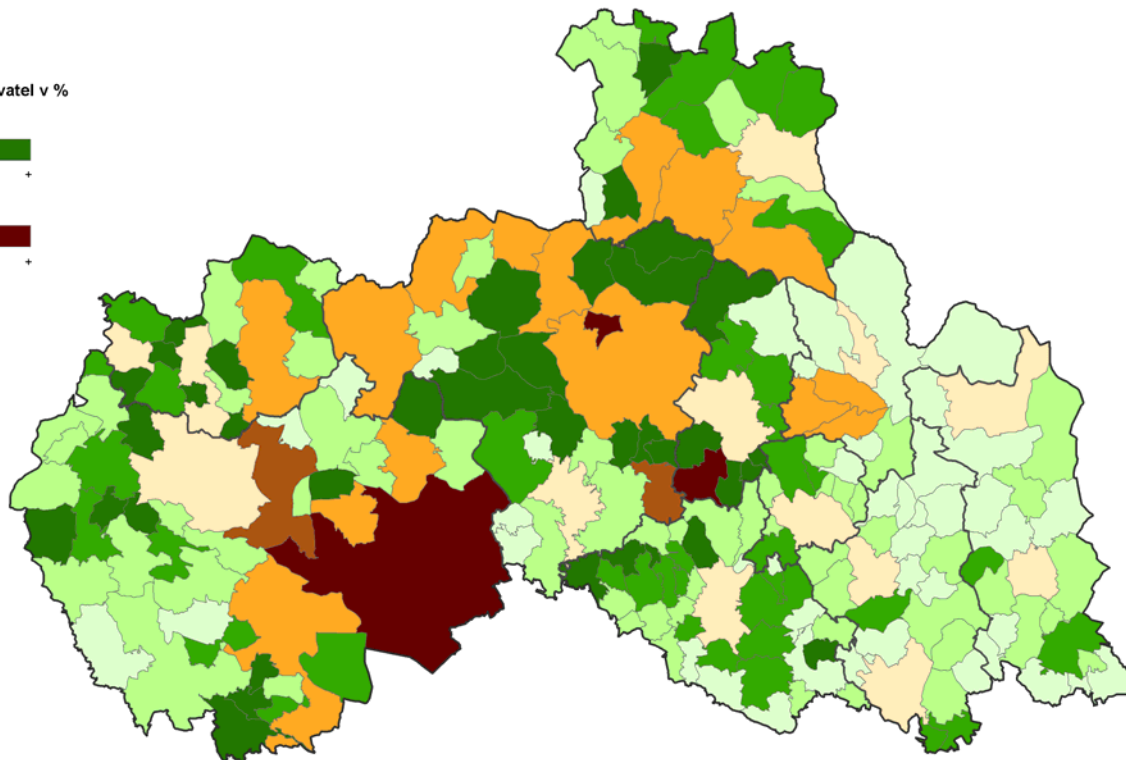
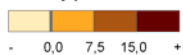
průměr kraje celkem = 2,1
 v tom:
 venkovský prostor = 7,4
 městský prostor = 0,5

změna počtu obyvatel v %

venkovský prostor

městský prostor

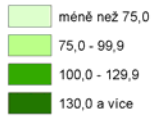

Index stáří v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008

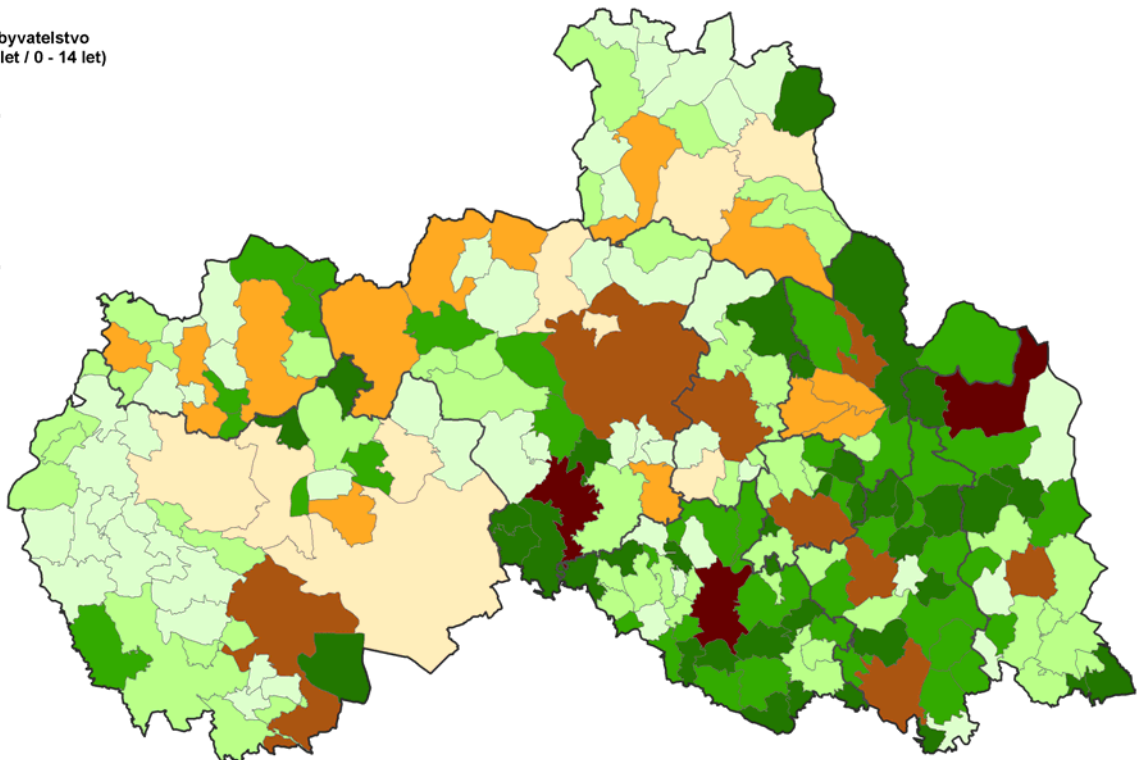
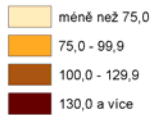
průměr kraje celkem = 94,1
v tom:
venkovský prostor = 89,6
městský prostor = 95,6

index stáří v % (obyvatelstvo
ve věku 65 a více let / 0 - 14 let)

venkovský prostor

městský prostor

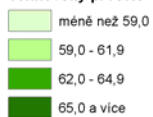

Míra ekonomické aktivity v obcích Libereckého kraje k 1. 3. 2001 (SLDB)

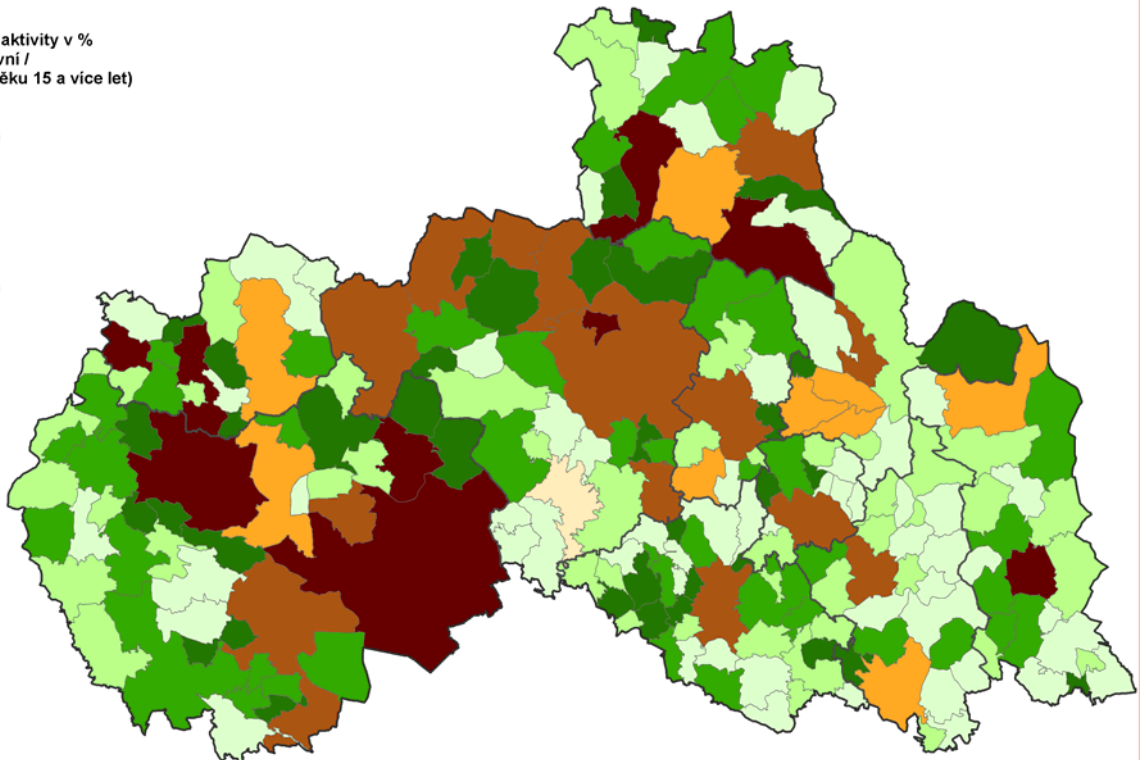
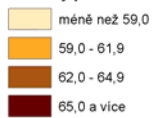
průměr kraje celkem = 63,3
v tom:
venkovský prostor = 61,7
městský prostor = 63,7

míra ekonomické aktivity v %
(ekonomicky aktivní /
obyvatelstvo ve věku 15 a více let)

venkovský prostor

městský prostor

Míra nezaměstnanosti v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 7,0
 v tom:
 venkovský prostor = 7,7
 městský prostor = 6,7

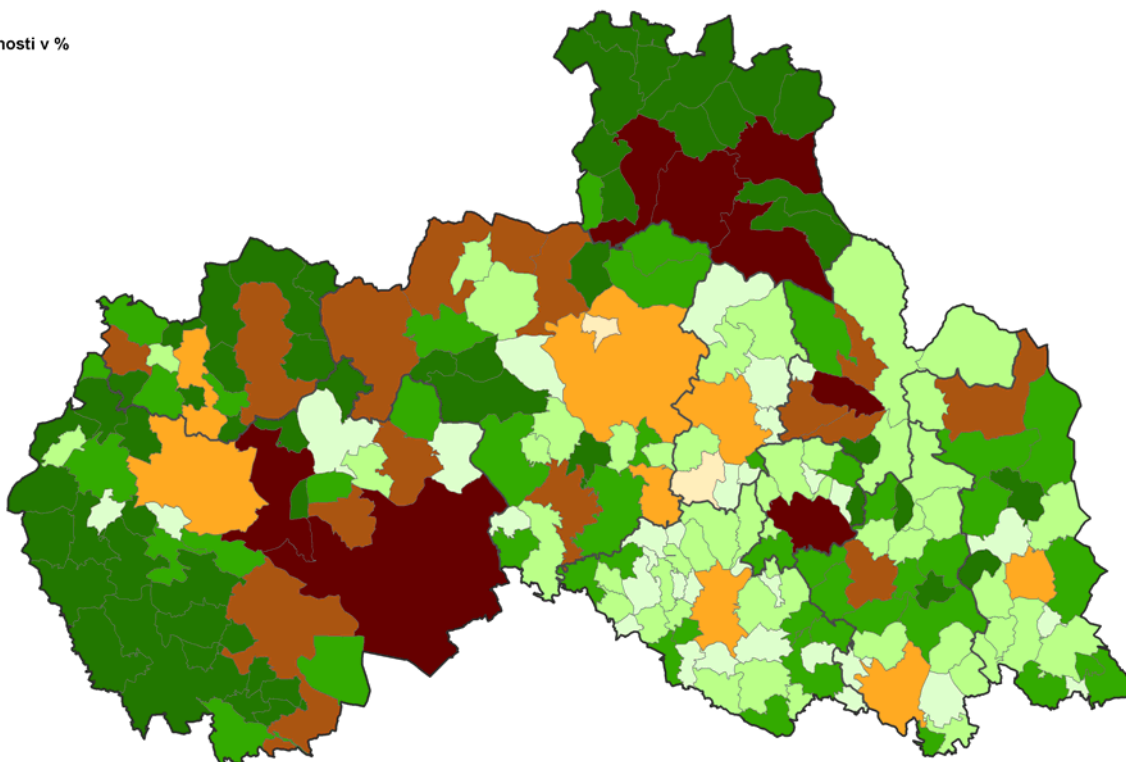
míra nezaměstnanosti v %

venkovský prostor

- méně než 5,0
- 5,0 - 6,9
- 7,0 - 9,4
- 9,5 a více

městský prostor

- méně než 5,0
- 5,0 - 6,9
- 7,0 - 9,4
- 9,5 a více

Dokončené byty v obcích Libereckého kraje v letech 2001 – 2008

průměr kraje celkem = 2,6
 v tom:
 venkovský prostor = 3,3
 městský prostor = 2,4

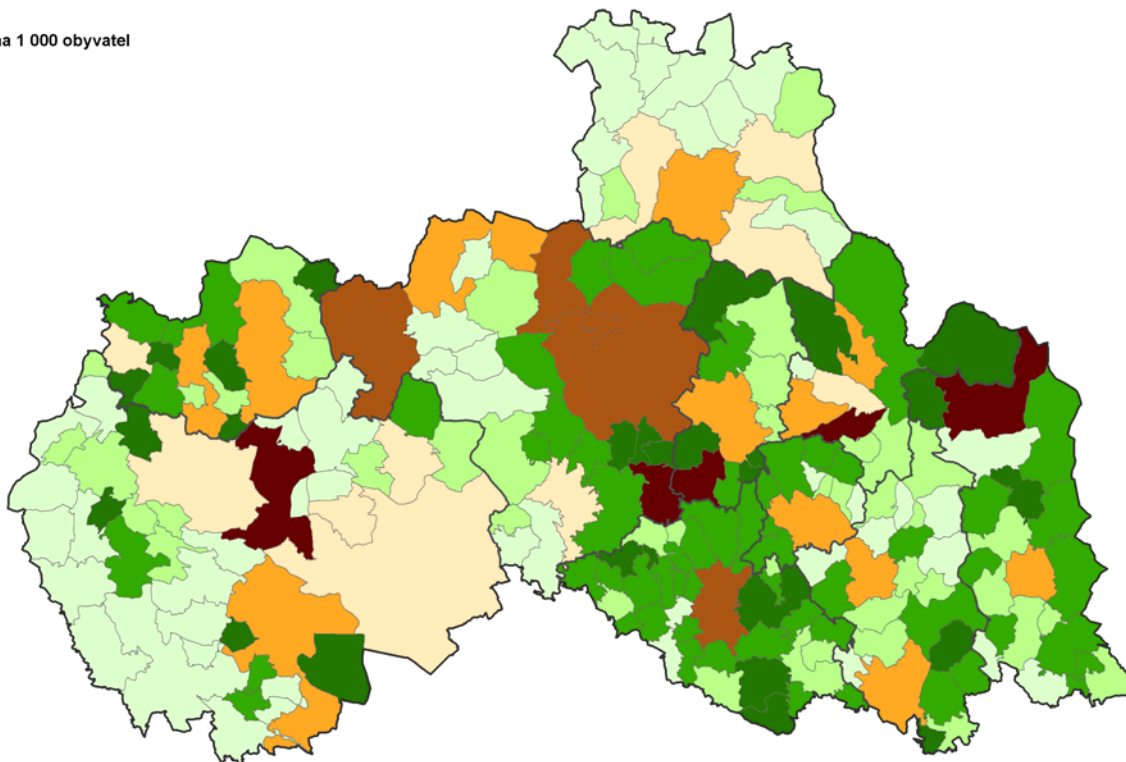
dokončené byty na 1 000 obyvatel
 (roční průměr)

venkovský prostor

- méně než 1,5
- 1,5 - 2,4
- 2,5 - 4,9
- 5,0 a více

městský prostor

- méně než 1,5
- 1,5 - 2,4
- 2,5 - 4,9
- 5,0 a více

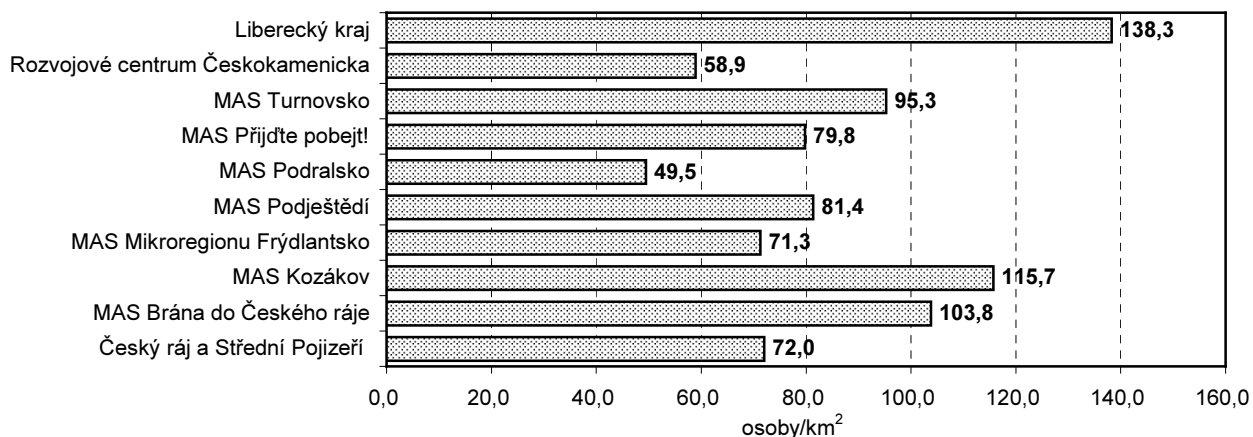
2. Městský a venkovský prostor v Libereckém kraji, místní akční skupiny

2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Tab. 2.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel	Rozloha (km ²)	Počet obcí	Počet částí obcí	Průměr na 1 obec			Hustota zalidnění (osoby/km ²)
					počet obyvatel	rozloha (km ²)	počet částí obcí	
Liberecký kraj	437 325	3 163	215	761	2 034	15	4	138,3
v tom:								
městský prostor	332 640	1 115	32	222	10 395	35	7	298,3
venkovský prostor	104 685	2 048	183	539	572	11	3	51,1
Místní akční skupiny								
Český ráj a Střední Pojizeří	22 475	312	33	132	681	9	4	72,0
MAS Brána do Českého ráje	30 809	297	30	104	1 027	10	3	103,8
MAS Kozákov	18 022	156	16	41	1 126	10	3	115,7
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	24 888	349	18	39	1 383	19	2	71,3
MAS Podještědí	35 996	442	28	127	1 286	16	5	81,4
MAS Podralsko	49 390	998	46	168	1 074	22	4	49,5
MAS Přijďte pobejt!	23 877	299	22	61	1 085	14	3	79,8
MAS Turnovsko	13 381	140	25	93	535	6	4	95,3
Rozvojové centrum Českokamenicka	18 903	321	22	60	859	15	3	58,9

Graf 1 Hustota zalidnění k 31. 12. 2008

Tab. 2.1.2 Obce podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

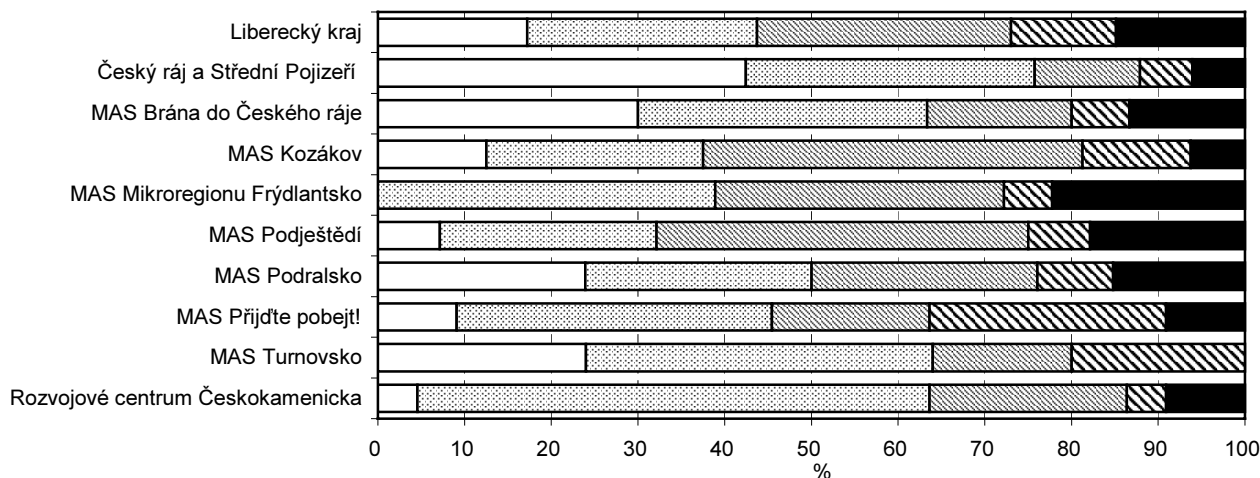
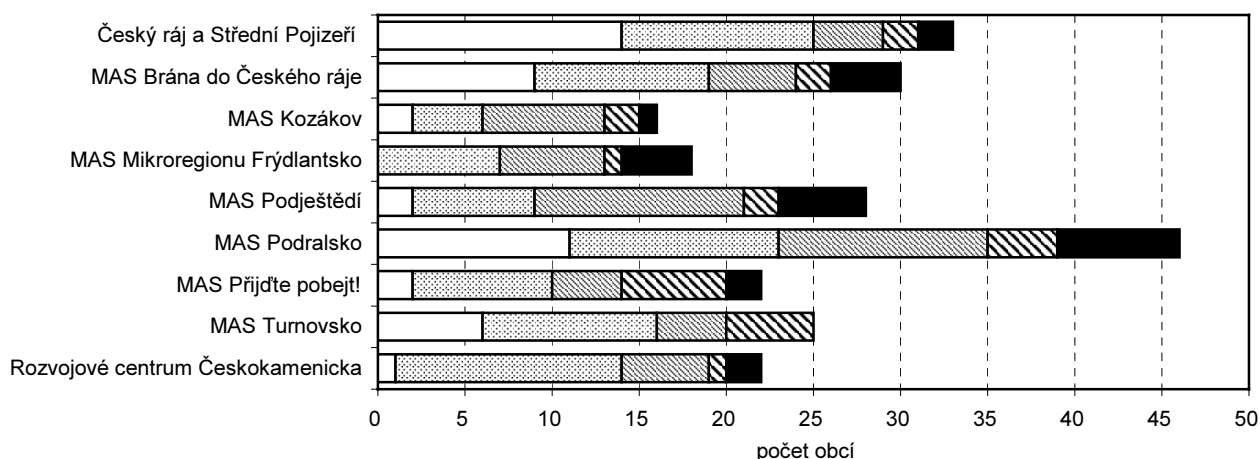
	Počet obcí	v tom s počtem obyvatel						z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 a více	
Liberecký kraj	215	37	57	63	26	17	15	39
v tom:								
městský prostor	32	-	-	-	-	17	15	31
venkovský prostor	183	37	57	63	26	-	-	8
Místní akční skupiny								
Český ráj a Střední Pojizeří	33	14	11	4	2	1	1	2
MAS Brána do Českého ráje	30	9	10	5	2	2	2	4
MAS Kozákov	16	2	4	7	2	-	1	1
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	18	-	7	6	1	3	1	4
MAS Podještědí	28	2	7	12	2	3	2	5
MAS Podralsko	46	11	12	12	4	5	2	10
MAS Přijďte pobejt!	22	2	8	4	6	1	1	4
MAS Turnovsko	25	6	10	4	5	-	-	-
Rozvojové centrum Českokamenicka	22	1	13	5	1	1	1	3

Tab. 2.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)					
		do 49	50 - 99	100 - 149	150 - 299	300 - 999	1 000 a více
Liberecký kraj	215	93	67	22	20	12	1
v tom:							
městský prostor	32	1	7	2	10	11	1
venkovský prostor	183	92	60	20	10	1	-
Místní akční skupiny							
Český ráj a Střední Pojizeří	33	22	8	1	2	-	-
MAS Brána do Českého ráje	30	15	11	1	2	1	-
MAS Kozákov	16	5	9	-	1	1	-
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	18	12	4	1	1	-	-
MAS Podještědí	28	13	8	2	5	-	-
MAS Podralsko	46	31	12	1	1	1	-
MAS Přijďte pobejt!	22	7	11	2	1	1	-
MAS Turnovsko	25	4	11	6	3	1	-
Rozvojové centrum Českokamenicka	22	12	6	2	1	1	-

Graf 2 Obce podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

□ do 199 obyvatel ▨ 200 - 499 obyvatel ▩ 500 - 999 obyvatel ▪ 1 000 - 1 999 obyvatel ■ 2 000 a více obyvatel

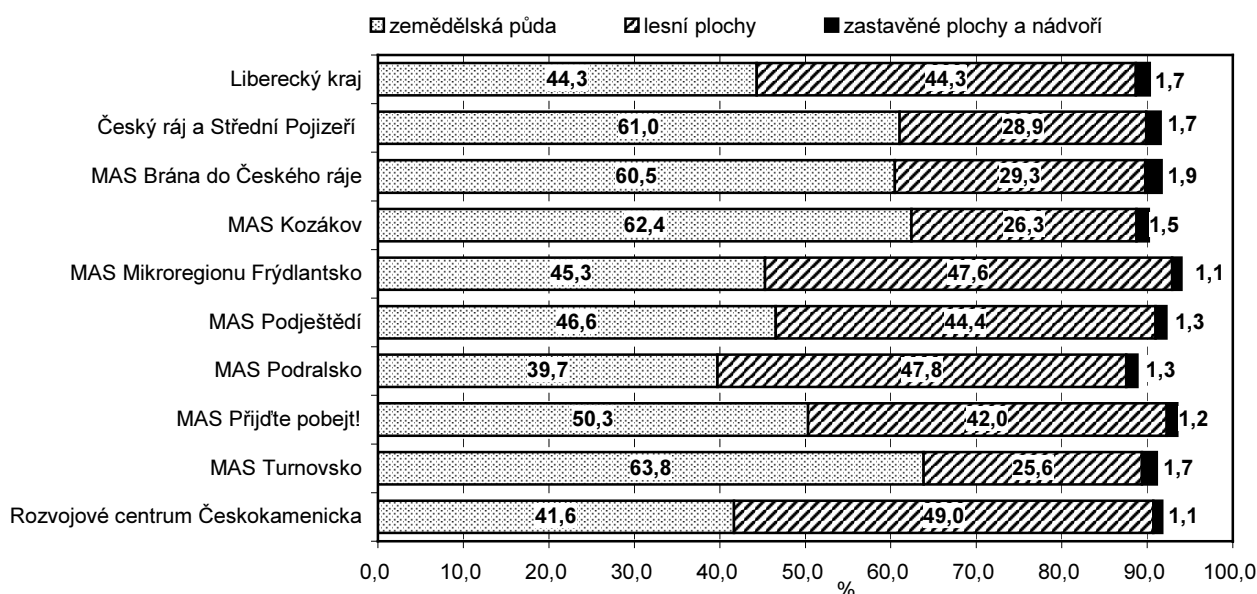
Tab. 2.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)	z toho druh pozemku (%)						Koeficient ekologické stability ¹⁾
		zemědělská půda	z toho (%)			lesní plochy	zastavěné plochy a nádvoří	
			orná půda	zahrady, ovocné sady	trvalé travní porosty			
Liberecký kraj	3 163	44,3	47,9	6,4	45,7	44,3	1,7	2,2
v tom:								
městský prostor	1 115	36,6	44,0	9,0	47,1	47,5	2,7	2,3
venkovský prostor	2 048	48,5	49,5	5,3	45,2	42,6	1,1	2,2
Místní akční skupiny								
Český ráj a Střední Pojizeří	312	61,0	72,4	7,9	19,7	28,9	1,7	0,9
MAS Brána do Českého ráje	297	60,5	63,9	7,1	29,0	29,3	1,9	1,1
MAS Kozákov	156	62,4	49,1	4,6	46,4	26,3	1,5	1,4
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	349	45,3	46,3	4,0	49,7	47,6	1,1	2,7
MAS Podještědí	442	46,6	45,9	5,8	48,3	44,4	1,3	2,4
MAS Podralsko	998	39,7	64,9	3,1	32,0	47,8	1,3	1,8
MAS Přijďte pobejt!	299	50,3	36,3	3,3	60,3	42,0	1,2	3,0
MAS Turnovsko	140	63,8	56,0	13,1	30,9	25,6	1,7	1,2
Rozvojové centrum Českokamenicka	321	41,6	33,0	5,1	61,8	49,0	1,1	3,5

¹⁾ poměr tzv. stabilních (lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy) a nestabilních (orná půda, zastavěné a ostatní plochy) krajinných prvků v daném území

Graf 3 Struktura půdního fondu k 31. 12. 2008

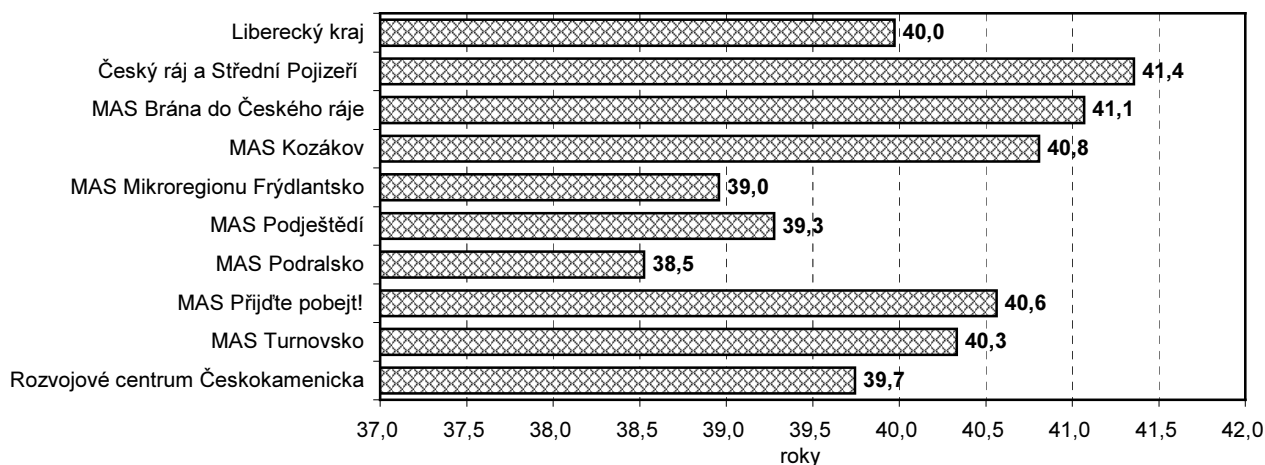

2.2. Obyvatelstvo

Tab. 2.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem	v tom ve věkové skupině (%)					Průměrný věk (roky)
		0 - 14 let	15 - 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let	
Liberecký kraj	437 325	14,8	13,1	30,7	27,5	13,9	40,0
v tom:							
městský prostor	332 640	14,7	13,2	30,9	27,4	13,9	40,0
venkovský prostor	104 685	15,1	13,0	30,4	27,7	13,8	40,0
Místní akční skupiny							
Český ráj a Střední Pojizeří	22 475	13,4	12,3	30,5	27,7	16,0	41,4
MAS Brána do Českého ráje	30 809	14,1	13,5	28,8	27,5	16,2	41,1
MAS Kozákov	18 022	14,4	13,6	28,7	27,1	16,2	40,8
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	24 888	16,4	13,6	29,9	27,6	12,5	39,0
MAS Podještědí	35 996	15,8	13,0	31,2	27,1	12,9	39,3
MAS Podralsko	49 390	16,6	13,5	30,5	27,2	12,1	38,5
MAS Přijďte pobejt!	23 877	14,7	13,5	29,9	26,4	15,6	40,6
MAS Turnovsko	13 381	14,5	12,7	30,8	27,9	14,2	40,3
Rozvojové centrum Českokamenicka	18 903	15,3	13,1	30,1	28,4	13,2	39,7

Graf 4 Průměrný věk obyvatel k 31. 12. 2008

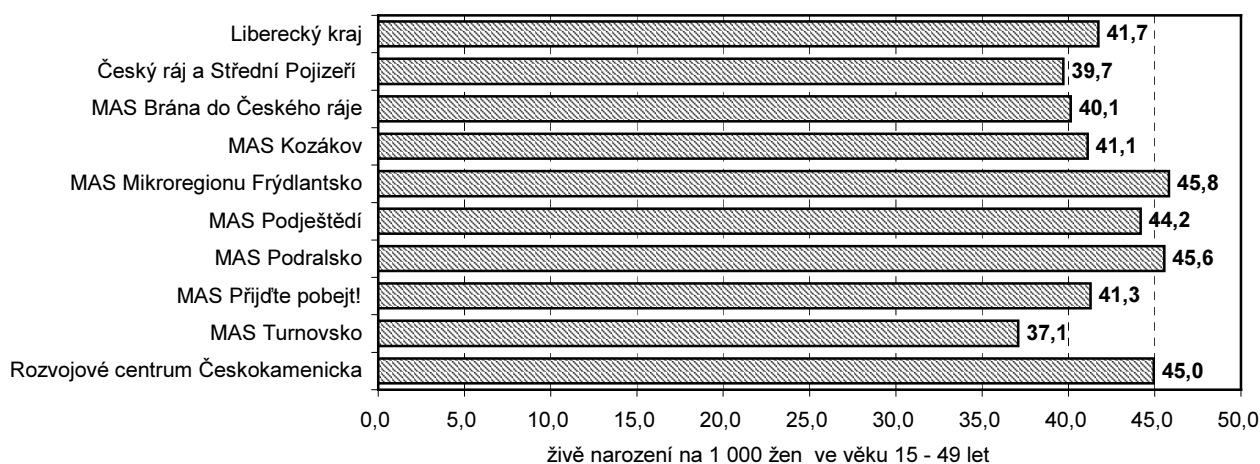

Tab. 2.2.2 Porodnost, potratovost a úmrtnost v letech 2001 – 2008 (roční průměr)

	Živé narození na 1 000 obyvatel	Živé narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let	Podíl živě narozených mimo manželství (%)	Potrasy na 1 000 obyvatel	Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	Zemřeli na 1 000 obyvatel
Liberecký kraj	10,4	41,7	36,3	4,9	3,2	10,1
v tom:						
městský prostor	10,5	41,8	37,2	5,3	3,5	9,9
venkovský prostor	9,8	41,4	33,0	3,8	2,4	10,9
Místní akční skupiny						
Český ráj a Střední Pojizeří	9,5	39,7	24,0	3,1	1,8	12,3
MAS Brána do Českého ráje	9,6	40,1	25,6	3,4	2,1	10,4
MAS Kozákov	9,8	41,1	30,7	3,4	2,0	11,2
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	11,0	45,8	44,3	5,4	3,7	10,1
MAS Podještědí	10,8	44,2	34,2	4,6	3,0	10,9
MAS Podralsko	11,2	45,6	42,7	5,1	3,4	9,9
MAS Přijďte pobejt!	9,8	41,3	27,8	3,5	2,0	10,5
MAS Turnovsko	9,0	37,1	20,9	3,0	1,6	10,7
Rozvojové centrum Českokamenicka	10,5	45,0	44,2	5,7	3,7	10,8

Tab. 2.2.3 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 – 2008 (roční průměr)

	Přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel	Přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel	Celkový přírůstek na 1 000 obyvatel	Sňatky na 1 000 obyvatel	Rozvody na 1 000 obyvatel
Liberecký kraj	0,3	2,4	2,7	5,4	3,4
v tom:					
městský prostor	0,7	0,3	1,0	5,6	3,8
venkovský prostor	-1,1	9,1	8,0	4,9	2,2
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	-2,8	10,4	7,6	5,0	2,4
MAS Brána do Českého ráje	-0,8	2,4	1,6	4,6	2,6
MAS Kozákov	-1,3	-0,0	-1,3	4,3	2,9
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	0,9	2,2	3,2	5,2	3,1
MAS Podještědí	-0,1	13,2	13,0	5,6	3,1
MAS Podralsko	1,2	7,5	8,7	5,5	3,1
MAS Přijďte pobejt!	-0,6	-1,8	-2,4	4,5	2,5
MAS Turnovsko	-1,7	10,9	9,2	5,2	2,4
Rozvojové centrum Českokamenicka	-0,3	5,4	5,1	5,6	3,1

Graf 5 Živě narození na 1 000 žen v reprodukčním věku v letech 2001 – 2008 (roční průměr)

Tab. 2.2.4 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Nejvyšší dokončené vzdělání (%)				
	základní, neukončené a bez vzdělání	vyučení a střední odborné bez maturity	úplné střední s maturitou	vyšší odborné a nástavbové	vysokoškolské
Liberecký kraj	24,3	40,0	23,8	3,2	7,0
v tom:					
městský prostor	23,1	38,9	25,0	3,4	7,9
venkovský prostor	28,4	43,8	19,8	2,4	4,2
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	24,9	43,4	22,5	3,1	5,0
MAS Brána do Českého ráje	22,9	42,9	24,3	3,4	5,8
MAS Kozákov	25,0	41,8	23,2	3,3	5,5
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	30,7	44,1	18,1	2,4	3,2
MAS Podještědí	28,3	44,1	20,0	2,1	4,2
MAS Podralsko	30,4	43,5	18,7	2,3	3,7
MAS Přijďte pobejt!	25,8	40,7	23,1	3,4	5,8
MAS Turnovsko	23,9	43,5	23,4	2,8	5,4
Rozvojové centrum Českokamenicka	31,6	43,2	18,6	1,9	3,1

2.3. Ekonomika

Tab. 2.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel	Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel	Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)	Počet zaměstnanců na 1 000 obyvatel ⁴⁾	Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁵⁾ (Kč)
Liberecký kraj	261,8	126,8	15,3	409,7	21 846
v tom:					
městský prostor	267,3	126,9	15,3	475,1	23 733
venkovský prostor	244,4	126,7	15,5	200,2	15 822
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	217,4	119,3	14,0	311,1	17 796
MAS Brána do Českého ráje	235,7	134,9	16,2	323,8	16 823
MAS Kozákov	236,0	128,2	15,1	325,7	20 212
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	219,9	95,5	12,1	264,3	20 134
MAS Podještědí	249,0	119,1	14,4	259,0	17 007
MAS Podralsko	194,9	91,2	11,4	293,7	17 201
MAS Přijďte pobejt!	256,9	143,8	17,2	323,3	19 552
MAS Turnovsko	254,1	134,7	15,5	228,2	14 118
Rozvojové centrum Českokamenicka	223,9	103,2	13,8	197,7	14 981

¹⁾ k 31. 12. 2008

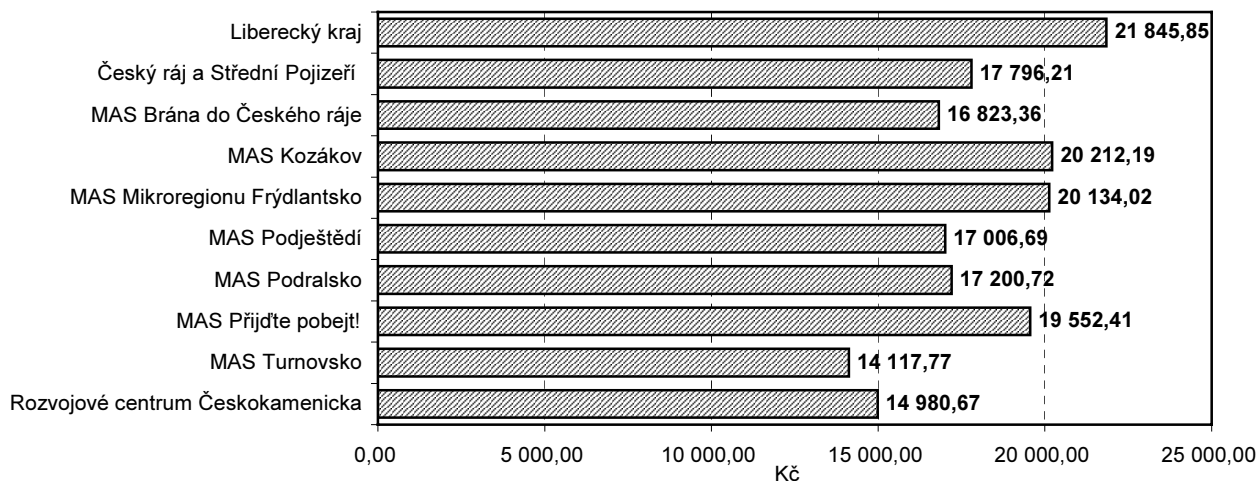
²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ počet zaměstnanců podle místa výkonu práce, které je uvedeno v pracovní smlouvě zaměstnance k 1. 12. 2007 (Zdroj: vyhláška 316/2008 Sb. Ministerstva financí ČR); podkladem pro vyhlášku je povinná příloha č. 1 k tiskopisu Vyúčtování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků za zdaňovací období, který odevzdává zaměstnavatel finančnímu úřadu

⁵⁾ v roce 2008

Graf 6 Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele v roce 2008

Tab. 2.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 – 2008

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Růst celkového počtu ekonomických subjektů (%)	Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt	Růst počtu ekonomických subjektů	
			ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾ (%)	v terciárním sektoru (%)
Liberecký kraj	120,9	2,4	115,5	122,3
v tom:				
městský prostor	119,2	2,4	114,3	120,5
venkovský prostor	127,2	2,1	118,9	130,2
Místní akční skupiny				
Český ráj a Střední Pojizeří	123,1	2,2	106,7	123,8
MAS Brána do Českého ráje	120,3	2,2	115,9	120,4
MAS Kozákov	119,8	2,3	125,3	117,9
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	128,4	3,5	117,8	132,5
MAS Podještědí	135,7	3,1	120,3	140,7
MAS Podralsko	128,7	2,5	123,8	128,4
MAS Přijďte pobejt!	109,5	1,5	111,4	104,4
MAS Turnovsko	124,0	1,7	120,4	137,1
Rozvojové centrum Českokamenicka	131,7	3,1	134,9	129,7

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkařská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Tab. 2.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky¹⁾ k 31. 12. 2008

	Počet statistických jednotek typu podnik celkem	z toho sektor ¹⁾ (%)			Zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor ²⁾ na 1 000 obyvatel
		primární	sekundární	terciární	
Liberecký kraj	55 471	4,8	32,1	62,8	6,4
v tom:					
městský prostor	42 206	2,7	31,6	65,3	6,0
venkovský prostor	13 265	11,6	33,6	54,7	7,7
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	2 681	7,7	29,1	62,9	7,0
MAS Brána do Českého ráje	4 157	7,9	32,5	59,4	8,9
MAS Kozákov	2 310	7,6	33,5	58,8	8,5
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	2 376	10,7	32,5	56,3	5,4
MAS Podještědí	4 287	8,7	36,8	54,2	7,5
MAS Podralsko	4 506	8,7	31,0	60,0	5,9
MAS Přijďte pobejt!	3 433	10,7	28,9	60,3	9,6
MAS Turnovsko	1 802	10,4	36,4	52,9	8,7
Rozvojové centrum Českokamenicka	1 951	7,9	36,7	54,9	7,2

¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ u 0,4 % subjektů v ČR nelze určit sektor podle OKEČ

²⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkařská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

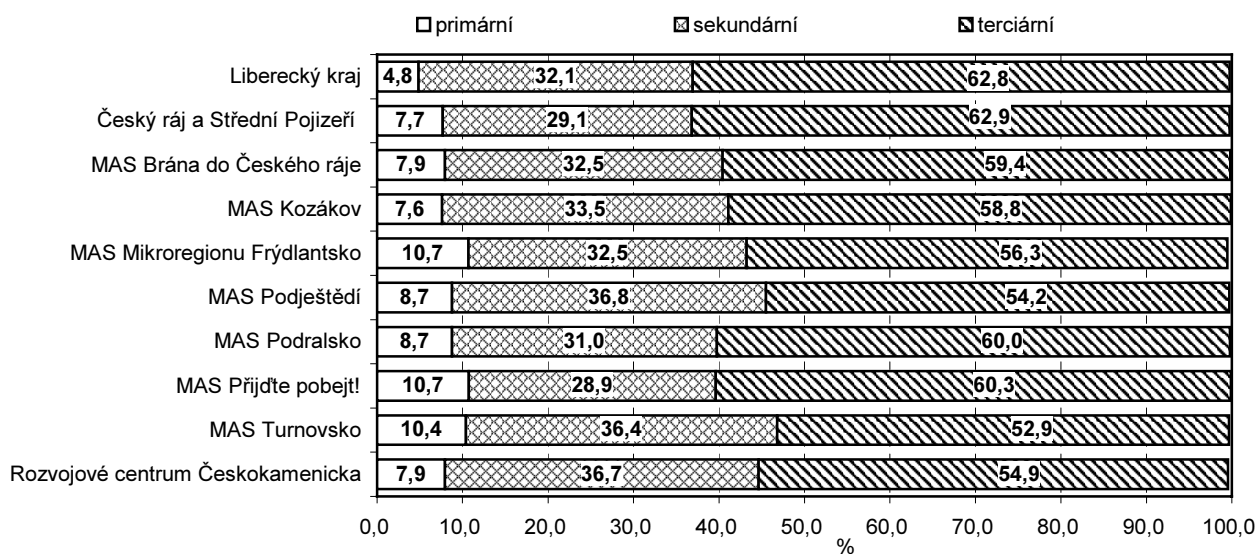
Tab. 2.3.4 Ekonomické subjekty^{*)} podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)	Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)	Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)	Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)	Velké podniky (250 a více zaměstnanců)
Liberecký kraj	102,3	19,2	4,1	1,0	0,0
v tom:					
městský prostor	101,2	20,1	4,2	1,1	0,0
venkovský prostor	105,7	16,6	3,7	0,7	0,0
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	98,2	16,4	3,8	0,8	0,0
MAS Brána do Českého ráje	110,7	18,9	4,0	1,2	0,0
MAS Kozákov	104,8	17,8	4,5	0,9	0,0
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	80,0	11,5	3,0	0,8	0,0
MAS Podještědí	98,5	15,9	3,8	0,7	0,0
MAS Podralsko	73,7	13,7	2,9	0,8	0,0
MAS Přijďte pobejt!	119,0	19,6	4,1	1,0	0,0
MAS Turnovsko	113,1	16,4	4,0	1,2	-
Rozvojové centrum Českokamenicka	84,8	14,4	3,3	0,7	-

^{*)} podle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Graf 7 Odvětvová struktura ekonomiky podle sektorů k 31. 12. 2008

Tab. 2.3.5 Ekonomické subjekty^{*)} podle právní formy k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

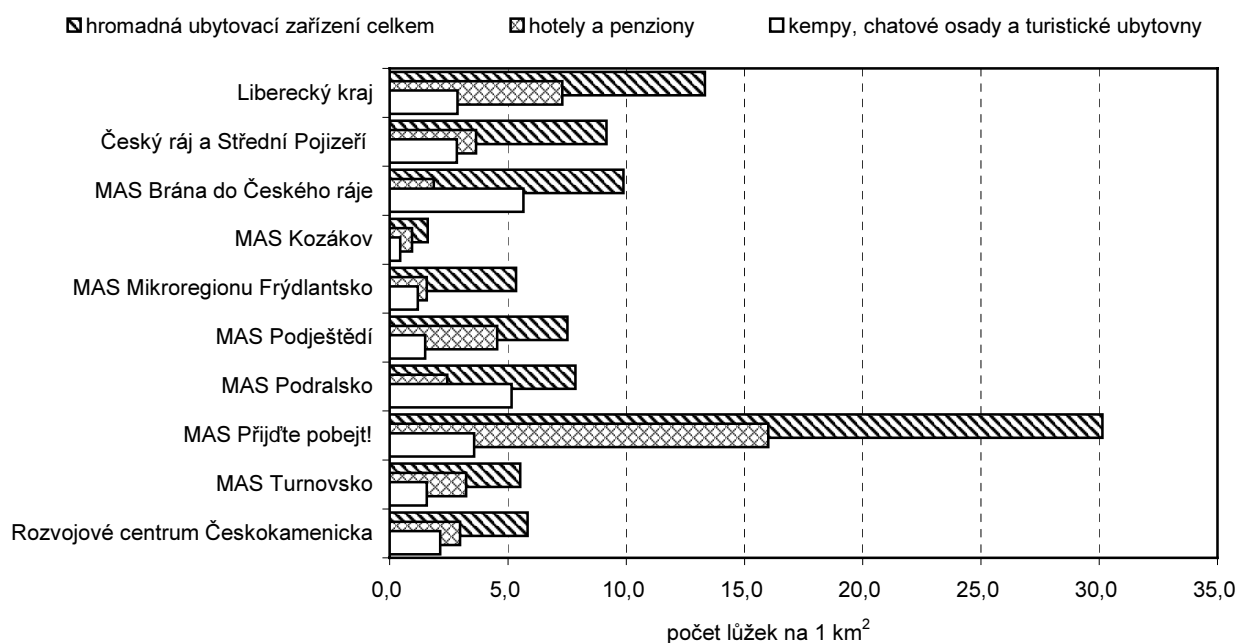
	Soukromí podnikatelé ¹⁾	Samostatně hospodařící rolníci a zemědělští podnikatelé	Obchodní společnosti	Neziskový sektor ²⁾	Zahraniční osoby
Liberecký kraj	95,4	3,8	16,9	4,2	3,6
v tom:					
městský prostor	95,8	2,0	18,7	3,8	4,1
venkovský prostor	94,4	9,6	11,2	5,3	2,0
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	86,4	6,0	13,5	5,6	4,1
MAS Brána do Českého ráje	98,4	7,0	15,4	7,1	3,5
MAS Kozákov	96,8	6,2	12,2	6,5	2,3
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	72,4	5,4	8,9	3,3	2,8
MAS Podještědí	87,1	7,4	14,3	4,5	2,9
MAS Podralsko	69,2	4,4	8,6	3,2	2,6
MAS Přijďte pobejt!	114,5	8,4	9,9	6,1	1,3
MAS Turnovsko	96,5	10,9	13,1	5,7	4,1
Rozvojové centrum Českokamenicka	81,2	6,1	7,6	2,3	2,6

^{*)} podle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Graf 8 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

Tab. 2.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

	Počet lůžek na 1 km ²				Místa pro stany a karavany na 1 km ²
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem	v hotelech a penzionech	v kempech, chatových osadách a turistických ubytovnách	v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾	
Liberecký kraj	13	7	3	3	1
v tom:					
městský prostor	17	8	5	3	1
venkovský prostor	12	7	2	3	1
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	9	4	3	3	4
MAS Brána do Českého ráje	10	2	6	2	3
MAS Kozákov	2	1	0	0	1
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	5	2	1	3	1
MAS Podještědí	8	5	1	1	1
MAS Podralsko	8	2	5	0	1
MAS Přijďte pobejt!	30	16	4	11	0
MAS Turnovsko	6	3	2	1	1
Rozvojové centrum Českokamenicka	6	3	2	1	1

¹⁾ léčebné lázně, rekreační a školící zařízení podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.)

Tab. 2.3.7 Veřejné rozpočty¹⁾ v letech 2003 – 2008 (roční průměr)

	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)	Podíl na výdajích celkem (%)		Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)	Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)
		běžné výdaje	kapitálové výdaje		
Liberecký kraj	9 633	71,3	28,7	8 611	0,8
v tom:					
městský prostor	10 124	71,6	28,4	9 413	0,6
venkovský prostor	8 042	70,0	30,0	6 015	1,9
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	8 232	64,9	35,1	5 013	-0,3
MAS Brána do Českého ráje	7 937	65,8	34,2	5 286	2,4
MAS Kozákov	8 742	65,8	34,2	6 334	1,8
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	7 818	77,5	22,5	10 663	1,0
MAS Podještědí	7 991	74,5	25,5	7 826	1,1
MAS Podralsko	8 521	73,9	26,1	8 645	2,9
MAS Přijďte pobejt!	8 388	74,4	25,6	9 036	1,6
MAS Turnovsko	7 768	61,5	38,5	3 501	2,8
Rozvojové centrum Českokamenicka	7 638	83,6	16,4	9 892	2,5

¹⁾ obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

2.4. Trh Práce

Tab. 2.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001		Nezaměstnanost k 31. 12. 2008		Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31.12. (2008 - 2000) (procentní body)
	míra ekonomické aktivity (%)	pracovní místa na 1 000 zaměst- naných osob ¹⁾	míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)	počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo	
Liberecký kraj	63,2	968	7,0	7,3	1,1
v tom:					
městský prostor	63,7	1 056	6,8	6,5	1,1
venkovský prostor	61,6	662	7,7	12,0	1,3
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	60,3	666	4,3	4,1	1,0
MAS Brána do Českého ráje	60,1	856	6,2	9,9	0,7
MAS Kozákov	61,1	944	7,4	13,2	0,7
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	63,9	795	12,3	22,2	0,5
MAS Podještědí	62,4	721	7,2	9,3	1,2
MAS Podralsko	63,7	823	8,5	15,7	1,8
MAS Přijďte pobejt!	61,6	855	7,2	12,6	0,4
MAS Turnovsko	62,9	608	5,6	8,1	2,5
Rozvojové centrum Českokamenicka	62,3	715	12,1	97,0	-0,5

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Tab. 2.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

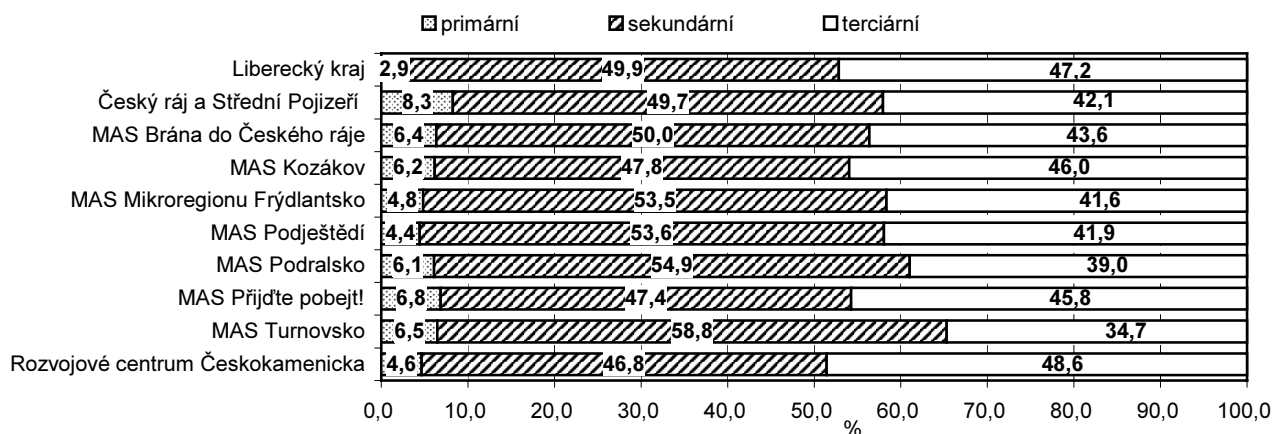
Zdroj: SLDB 2001

	Míra ekonomické aktivity (%)				
	muži	ženy	celkem ve věku		
			15 - 24 let	25 - 54 let	55 - 64 let
Liberecký kraj	71,4	55,7	49,9	89,2	41,6
v tom:					
městský prostor	71,7	56,5	49,2	89,3	42,8
venkovský prostor	70,3	53,0	52,4	88,5	37,4
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	68,6	52,5	50,9	90,0	39,0
MAS Brána do Českého ráje	68,9	51,7	46,4	90,9	37,2
MAS Kozákov	69,3	53,5	49,4	90,3	40,7
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	73,4	54,8	53,5	89,1	33,6
MAS Podještědí	71,8	53,4	52,2	89,1	35,4
MAS Podralsko	72,8	54,8	55,3	88,2	36,0
MAS Přijďte pobejt!	70,0	53,7	49,2	90,5	39,4
MAS Turnovsko	70,9	55,1	49,0	90,6	42,0
Rozvojové centrum Českokamenicka	71,0	53,6	54,7	88,4	33,1

Tab. 2.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem	z toho s uvedeným sektorem ekonom. činnosti	v tom sektor ekonomické činnosti (%)		
			primární	sekundární	terciární
Liberecký kraj	209 451	199 420	2,9	49,9	47,2
v tom:					
městský prostor	162 702	155 090	1,6	49,0	49,4
venkovský prostor	46 749	44 330	7,7	53,1	39,2
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	10 434	9 943	8,3	49,7	42,1
MAS Brána do Českého ráje	14 411	13 835	6,4	50,0	43,6
MAS Kozákov	8 592	8 287	6,2	47,8	46,0
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	11 148	10 655	4,8	53,5	41,6
MAS Podještědí	15 607	14 830	4,4	53,6	41,9
MAS Podralsko	22 085	21 139	6,1	54,9	39,0
MAS Přijďte pobejt!	11 587	10 982	6,8	47,4	45,8
MAS Turnovsko	6 312	6 111	6,5	58,8	34,7
Rozvojové centrum Českokamenicka	8 084	7 554	4,6	46,8	48,6

Graf 9 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Tab. 2.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

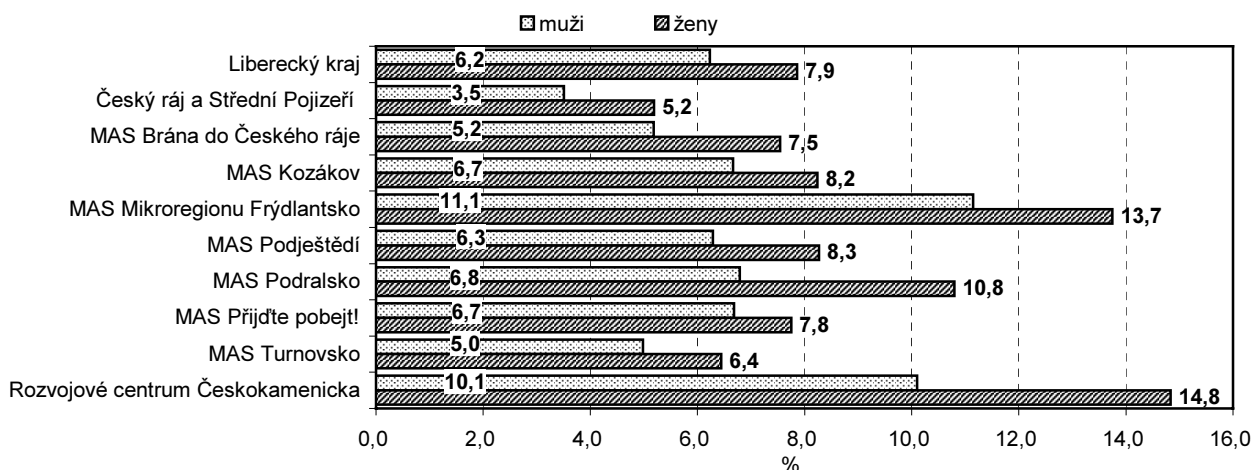
Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa celkem	z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti	v tom sektor ekonomické činnosti (%)		
			primární	sekundární	terciární
Liberecký kraj	202 735	192 899	3,0	49,8	47,2
v tom:					
městský prostor	171 786	163 777	1,5	49,9	48,6
venkovský prostor	30 949	29 122	11,4	49,6	39,0
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	6 948	6 575	12,7	41,3	46,0
MAS Brána do Českého ráje	12 332	11 825	7,5	50,2	42,3
MAS Kozákov	8 113	7 808	7,2	45,1	47,7
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	8 859	8 419	5,3	51,0	43,7
MAS Podještědí	11 260	10 636	5,9	55,2	38,9
MAS Podralsko	18 169	17 355	7,4	53,8	38,8
MAS Přijďte pobejt!	9 903	9 367	7,3	44,7	48,0
MAS Turnovsko	3 837	3 669	10,8	60,0	29,2
Rozvojové centrum Českokamenicka	5 781	5 379	6,0	49,1	44,9

Tab. 2.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Míra nezaměstnanosti (%)		Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na celkovém počtu uchazečů (%)		
	muži	ženy	dosažitelní	ženy	osoby se zdravotním postižením
Liberecký kraj	6,2	7,9	94,6	51,7	16,0
v tom:					
městský prostor	6,1	7,5	94,5	51,6	15,3
venkovský prostor	6,6	9,1	94,8	51,9	18,0
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	3,5	5,2	96,9	54,4	22,2
MAS Brána do Českého ráje	5,2	7,5	97,1	53,7	14,0
MAS Kozákov	6,7	8,2	95,9	50,6	17,7
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	11,1	13,7	98,2	48,5	12,6
MAS Podještědí	6,3	8,3	95,5	50,7	16,0
MAS Podralsko	6,8	10,8	96,1	55,0	20,3
MAS Přijďte pobejt!	6,7	7,8	95,2	48,1	15,0
MAS Turnovsko	5,0	6,4	92,7	51,0	19,3
Rozvojové centrum Českokamenicka	10,1	14,8	97,8	52,7	16,5

Graf 10 Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2008

Tab. 2.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

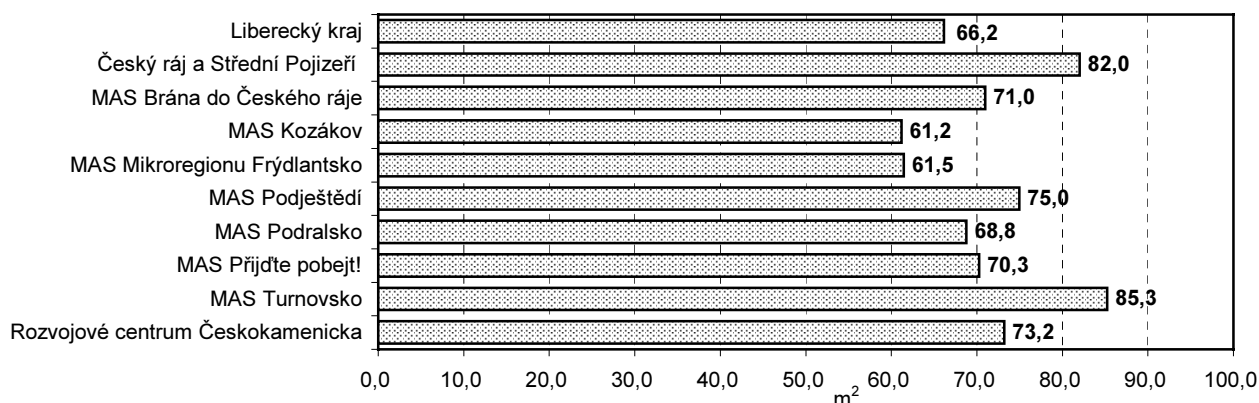
	Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na celkovém počtu uchazečů (%)				Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)
	osoby ve věku		podle délky evidence na ÚP		
	do 25 let	50 a více let	do 6 měsíců	1 rok a více	
Liberecký kraj	18,6	28,7	59,8	24,6	433,6
v tom:					
městský prostor	18,8	27,8	60,0	24,4	432,4
venkovský prostor	17,9	31,2	59,3	25,1	437,1
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	17,6	34,9	68,2	17,6	301,0
MAS Brána do Českého ráje	19,2	30,4	63,8	24,4	433,2
MAS Kozákov	15,0	30,5	52,0	32,1	533,1
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	19,9	28,9	52,7	34,7	686,2
MAS Podještědí	20,4	29,7	62,6	23,3	428,7
MAS Podralsko	15,2	33,8	60,3	24,6	420,4
MAS Přijďte pobejt!	17,7	32,2	62,0	23,7	428,9
MAS Turnovsko	16,3	29,6	62,6	18,8	340,5
Rozvojové centrum Českokamenicka	16,2	28,2	52,0	34,1	572,9

2.5. Bydlení, bytová výstavba

Tab. 2.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)		Domovní a bytový fond podle SLDB 2001		
	na 1 000 obyvatel	průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)	průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu (m ²)	byty v rodinných domech z celk. počtu trvale obydlených bytů (%)	průměrné stáří trvale obydlených domů (roky)
Liberecký kraj	2,6	66,2	49,5	41,5	54,6
v tom:					
městský prostor	2,4	61,2	47,3	31,4	54,4
venkovský prostor	3,3	77,9	57,3	77,6	54,9
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	3,7	82,0	56,8	73,2	47,0
MAS Brána do Českého ráje	3,0	71,0	54,3	70,2	46,6
MAS Kozákov	2,2	61,2	50,4	54,8	49,8
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	1,2	61,5	52,6	56,5	63,3
MAS Podještědí	4,0	75,0	53,4	61,1	60,3
MAS Podralsko	2,0	68,8	53,7	53,3	56,6
MAS Přijďte pobejt!	3,0	70,3	53,4	67,4	44,1
MAS Turnovsko	3,8	85,3	57,5	83,1	47,5
Rozvojové centrum Českokamenicka	1,7	73,2	54,7	59,6	65,7

Graf 11 Průměrná obytná plocha dokončeného bytu

Tab. 2.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001

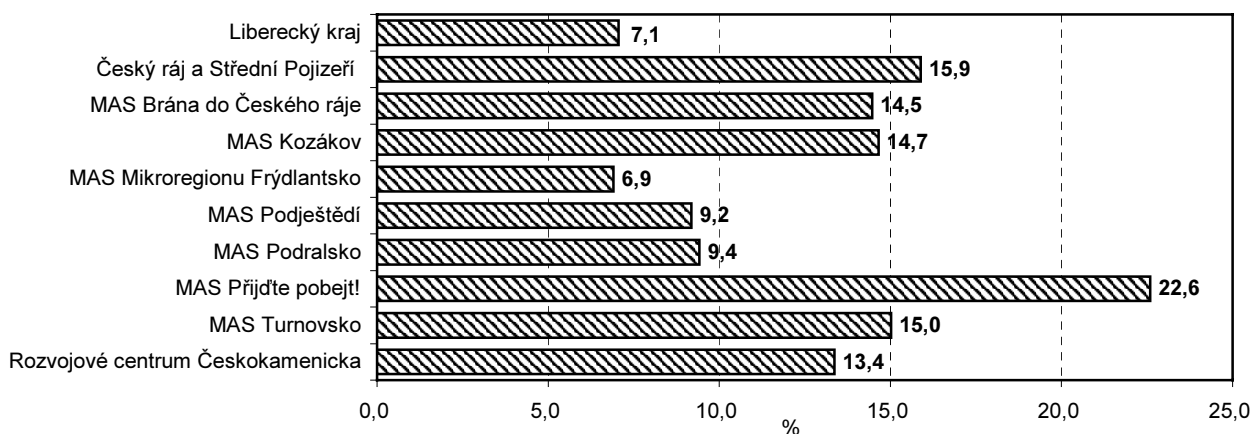
Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel		z hodnoty 2001 rodinné domy (%)	Neobydlené domy na 1 000 obyvatel	
	rok 2001	rozdíl 2001 - 1991		rok 2001	rozdíl 2001 - 1991
Liberecký kraj	154,9	3,7	82,9	43,3	9,6
v tom:					
městský prostor	124,8	4,6	77,3	18,3	2,9
venkovský prostor	256,3	-2,7	92,1	127,1	29,8
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	252,7	-0,7	92,9	105,9	25,6
MAS Brána do Českého ráje	237,0	5,1	92,5	96,7	29,6
MAS Kozákov	190,9	0,9	88,7	88,2	13,3
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	198,1	-0,5	88,4	42,6	13,2
MAS Podještědí	209,5	0,7	88,3	57,0	12,8
MAS Podralsko	193,9	-1,9	86,6	57,8	13,7
MAS Přijďte pobejt!	224,5	0,5	89,4	149,4	28,1
MAS Turnovsko	263,0	-1,6	95,1	101,9	19,3
Rozvojové centrum Českokamenicka	207,0	8,1	86,2	67,2	8,2

Tab. 2.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel		Neobydlené byty na 1 000 obyvatel		Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)
	rok 2001	rozdíl 2001 - 1991	rok 2001	rozdíl 2001 - 1991	
Liberecký kraj	377,9	12,5	64,0	18,5	7,1
v tom:					
městský prostor	383,7	15,1	39,9	12,2	2,5
venkovský prostor	358,5	3,9	144,8	37,8	20,1
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	366,7	3,1	123,2	33,5	15,9
MAS Brána do Českého ráje	362,7	5,9	114,9	41,6	14,5
MAS Kozákov	365,9	3,1	104,6	20,8	14,7
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	351,8	13,4	53,1	14,3	6,9
MAS Podještědí	362,5	5,2	74,0	20,5	9,2
MAS Podralsko	355,7	13,8	74,6	15,8	9,4
MAS Přijďte pobejt!	360,3	7,4	175,7	42,8	22,6
MAS Turnovsko	367,5	6,8	116,7	25,5	15,0
Rozvojové centrum Českokamenicka	356,5	9,5	84,7	15,8	13,4

Graf 12 Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001

Tab. 2.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001

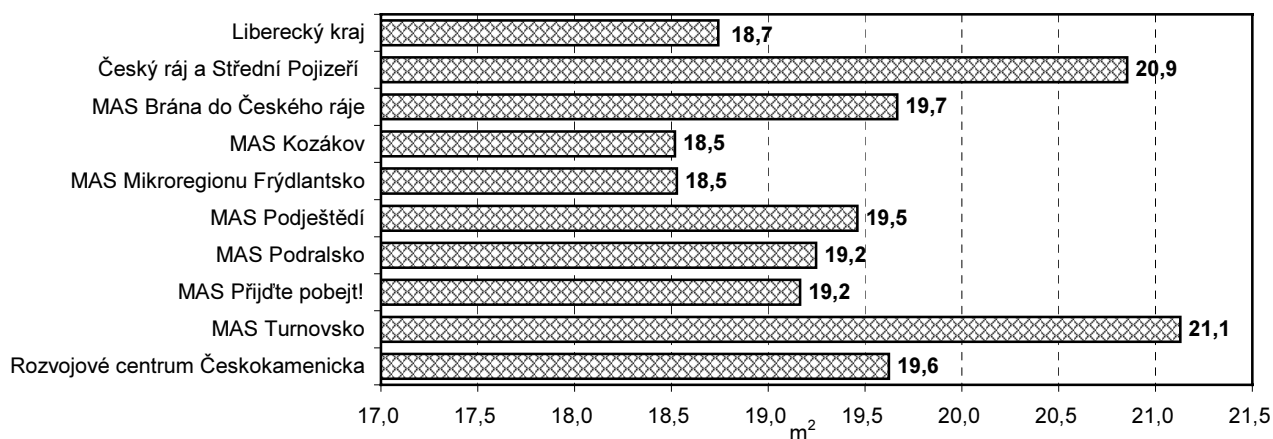
Zdroj: SLDB 2001

	Trvale obydlené byty v domech s obdobím výstavby (rekonstrukce) domu (%)				
	do roku 1919	1920 - 1945	1946 - 1980	1981 - 1990	1991 - 2001
Liberecký kraj	17,9	14,4	38,0	20,1	8,3
v tom:					
městský prostor	16,1	13,8	38,8	22,1	8,1
venkovský prostor	24,5	16,6	35,2	12,9	9,1
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	14,8	14,8	45,2	15,3	8,7
MAS Brána do Českého ráje	14,3	15,3	41,6	19,0	8,7
MAS Kozákov	14,5	15,8	44,9	17,0	7,1
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	29,4	12,9	30,3	15,9	9,4
MAS Podještědí	28,8	16,7	30,7	12,7	9,7
MAS Podralsko	20,7	13,7	39,4	14,9	10,1
MAS Přijďte pobejt!	13,5	11,5	45,8	18,9	9,1
MAS Turnovsko	14,2	16,4	45,8	14,4	8,7
Rozvojové centrum Českokamenicka	33,5	18,7	26,4	11,3	7,6

Tab. 2.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt				Obytná plocha na osobu (m ²)
	počet osob	celková plocha (m ²)	obytná plocha (m ²)	počet obytných místností 8 m ² a více	
Liberecký kraj	2,6	76,2	49,5	2,7	18,7
v tom:					
městský prostor	2,6	72,8	47,3	2,6	18,2
venkovský prostor	2,7	88,5	57,3	2,9	20,6
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	2,7	86,7	56,8	3,0	20,9
MAS Brána do Českého ráje	2,7	83,1	54,3	2,9	19,7
MAS Kozákov	2,7	77,3	50,4	2,7	18,5
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	2,8	81,9	52,6	2,8	18,5
MAS Podještědí	2,7	82,2	53,4	2,7	19,5
MAS Podralsko	2,8	82,3	53,7	2,9	19,2
MAS Přijďte pobejt!	2,7	82,6	53,4	2,8	19,2
MAS Turnovsko	2,7	89,3	57,5	3,0	21,1
Českokamenicka	2,7	83,6	54,7	2,8	19,6

Graf 13 Obytná plocha na osobu k 1. 3. 2001

Tab. 2.5.6 Dokončené byty v letech 2001 – 2008

	Dokončené byty		Podíl dokončených bytů (%)		
	celkem	úhrn 2005 - 2008 / úhrn 2001 - 2004 (%)	v nových rodinných domech	v nových bytových domech	v nástavbách, přístavbách a vestavbách
Liberecký kraj	9 021	109,3	43,2	35,6	7,4
v tom:					
městský prostor	6 335	100,5	35,4	45,0	6,7
venkovský prostor	2 686	133,2	61,7	13,5	9,1
Místní akční skupiny					
Český ráj a Střední Pojizeří	634	107,9	72,4	5,5	13,1
MAS Brána do Českého ráje	727	89,3	57,4	12,2	12,9
MAS Kozákov	313	74,9	46,6	18,5	8,0
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	231	54,0	39,8	0,0	25,5
MAS Podještědí	1 095	91,1	55,2	21,8	4,7
MAS Podralsko	769	72,4	55,1	12,4	9,8
MAS Přijďte pobejt!	573	123,8	46,1	30,7	15,5
MAS Turnovsko	386	87,4	63,0	0,0	12,7
Rozvojové centrum Českokamenicka	253	82,0	51,4	11,9	9,9

2.6. Občanská a technická vybavenost

Tab. 2.6.1 Občanská vybavenost obcí v roce 2000 a 2006 (2007)

	Podíl obcí se školou (%)				Podíl dětí ve věku 6 - 14 let v obcích bez základní školy (%)		Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾ (%)		Podíl obcí s poštou ³⁾ (%)	
	mateřskou		základní ¹⁾		2000/2001	2006/2007	2000	2006	2000	2006
	2000/2001	2006/2007	2000/2001	2006/2007						
Liberecký kraj	63,3	62,8	57,2	57,7	4,7	5,8	86,5	87,4	59,1	59,1
v tom:										
městský prostor	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	100,0	100,0	96,9	96,9
venkovský prostor	56,8	56,3	49,7	50,3	21,5	23,4	84,2	85,2	52,5	52,5
Místní akční skupiny										
Český ráj a Střední Pojizeří	42,4	42,4	33,3	27,3	19,6	26,5	84,8	66,7	42,4	39,4
MAS Brána do Českého ráje	53,3	50,0	43,3	33,3	8,9	15,8	80,0	80,0	43,3	43,3
MAS Kozákov	68,8	68,8	62,5	62,5	6,5	9,1	87,5	93,8	50,0	50,0
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	77,8	77,8	72,2	77,8	5,3	4,9	100,0	100,0	66,7	66,7
MAS Podještědí	60,7	60,7	57,1	57,1	11,0	12,6	92,9	92,9	60,7	60,7
MAS Podralsko	58,7	56,5	50,0	50,0	10,2	10,8	69,6	69,6	56,5	54,3
MAS Přijďte pobejt!	86,4	81,8	68,2	63,6	6,2	9,2	95,5	95,5	72,7	72,7
MAS Turnovsko	40,0	40,0	44,0	44,0	23,4	28,5	88,0	88,0	28,0	32,0
Rozvojové centrum Českokamenicka	63,6	63,6	45,5	45,5	18,2	19,3	90,9	86,4	50,0	50,0

dokončení

	Podíl obcí s ordinací						Podíl obcí se zařízením lékařské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. ve věku 65 a více let	
	praktického lékaře pro dospělé ⁴⁾ (%)		praktického lékaře pro děti a dorost ⁴⁾ (%)		stomatologa ⁴⁾ (%)		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
Liberecký kraj	37,2	35,8	25,6	27,0	28,8	25,6	17,7	17,2	24,6	38,1
v tom:										
městský prostor	93,8	93,8	90,6	93,8	96,9	96,9	90,6	87,5	27,6	40,2
venkovský prostor	27,3	25,7	14,2	15,3	16,9	13,1	4,9	4,9	15,5	31,5
Místní akční skupiny										
Český ráj a Střední Pojizeří	15,2	12,1	9,1	9,1	9,1	9,1	6,1	9,1	20,1	31,8
MAS Brána do Českého ráje	36,7	30,0	30,0	30,0	30,0	23,3	13,3	13,3	25,0	28,1
MAS Kozákov	37,5	31,3	18,8	25,0	18,8	12,5	6,3	6,3	10,9	30,0
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	44,4	44,4	22,2	22,2	33,3	27,8	22,2	16,7	17,7	48,7
MAS Podještědí	53,6	53,6	28,6	35,7	28,6	17,9	17,9	14,3	34,8	47,0
MAS Podralsko	32,6	32,6	21,7	21,7	21,7	21,7	17,4	19,6	18,6	32,1
MAS Přijďte pobejt!	50,0	50,0	31,8	31,8	50,0	50,0	22,7	18,2	43,7	50,7
MAS Turnovsko	12,0	12,0	8,0	4,0	12,0	8,0	4,0	8,0	0,0	41,2
Rozvojové centrum Českokamenicka	22,7	22,7	9,1	9,1	9,1	18,2	9,1	9,1	20,5	16,0

¹⁾ 1. - 5. nebo 1. - 9. ročník

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

Tab. 2.6.2 Technická vybavenost obcí v roce 2000 a 2008 (2006)

	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod (%)		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV (%)		Podíl obcí připojených na rozvod plynu (%)		Podíl obcí s železniční zastávkou (%)		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací (%)	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
Liberecký kraj	94,9	95,8	32,6	39,5	34,9	45,1	41,9	43,7	33,0	55,3
v tom:										
městský prostor	100,0	100,0	93,8	93,8	87,5	93,8	84,4	87,5	75,0	100,0
venkovský prostor	94,0	95,1	21,9	30,1	25,7	36,6	34,4	36,1	25,7	47,5
Místní akční skupiny										
Český ráj a Střední Pojizeří	93,9	97,0	9,1	18,2	18,2	27,3	30,3	30,3	18,2	33,3
MAS Brána do Českého ráje	63,3	63,3	20,0	20,0	40,0	43,3	40,0	43,3	43,3	63,3
MAS Kozákov	100,0	100,0	12,5	12,5	37,5	43,8	37,5	43,8	18,8	25,0
MAS Mikroregionu Frýdlantsko	88,9	88,9	27,8	33,3	33,3	33,3	55,6	61,1	22,2	50,0
MAS Podještědí	100,0	100,0	28,6	46,4	39,3	50,0	53,6	50,0	35,7	67,9
MAS Podralsko	93,5	95,7	39,1	37,0	19,6	28,3	37,0	41,3	15,2	52,2
MAS Přijďte pobejt!	86,4	90,9	36,4	50,0	22,7	27,3	50,0	50,0	50,0	54,5
MAS Turnovsko	100,0	100,0	12,0	28,0	32,0	60,0	16,0	20,0	28,0	48,0
Rozvojové centrum Českokamenicka	95,5	95,5	13,6	22,7	22,7	40,9	40,9	40,9	4,5	31,8

3. Vývoj zemědělství a lesnictví v Libereckém kraji

3.1 Zemědělství

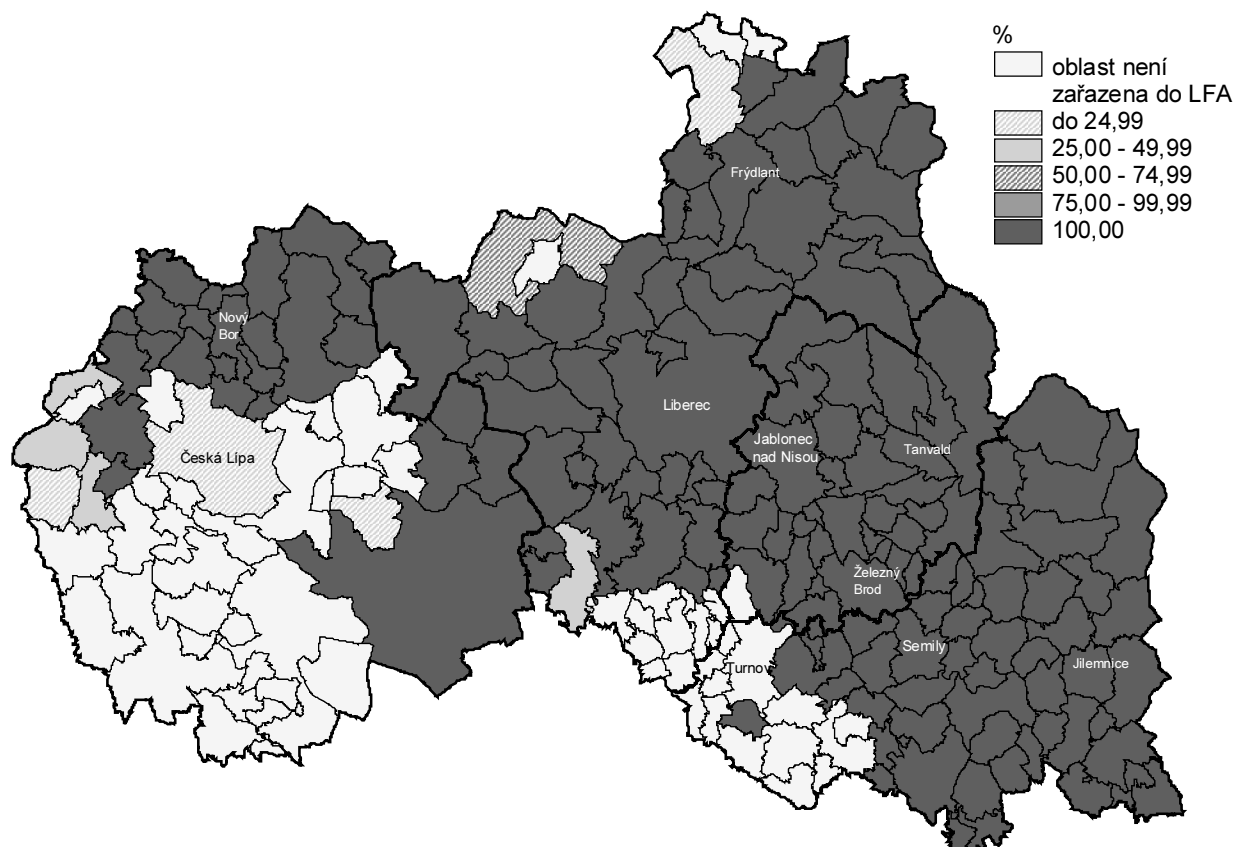
Přírodní podmínky Libereckého kraje

Zemědělství je odvětví, které je primárně závislé na takových faktorech, jako je geografická poloha, klima a kvalita půdy. Z hlediska klimatu se Liberecký kraj nachází v mírném pásmu, v mírně teplé oblasti. Severovýchodní část kraje (Jizerské hory, Krkonoše a podhůří) spadá do lehce chladné oblasti, západní a jihozápadní část (převážná část Českolipska a jih okresů Liberec a Semily) má podmínky mírně teplé oblasti. Celý Liberecký kraj je převážně hornatý a jeho výšková členitost odpovídá charakteristikám pahorkatiny. Členitý reliéf se pak vyznačuje výrazným rozsahem poloh v různých nadmořských výškách.

Ve struktuře půd mají podstatné zastoupení hnědozemě, které se vyznačují vysokou produkční schopností a rozprostírají se převážně na méně svažitéch územích (liberecká kotlina, Frýdlantsko, Českolipsko v okolí Dubé a území v okolí Jablonného v Podještědí). Mělké a středně hluboké kyselé hnědozemě jsou typické pro podhorská území kraje. Především mělké půdy vykazují nejnižší produkční potenciál, což je vhodné zejména pro trvalé travní porosty. Vyšší polohy tvoří podzolovaná hnědozem, která následně přechází do půd výrazně podzolovaných. V menší míře jsou pak ve struktuře půd zastoupeny půdy štěrkovité, písčité, hlinitopísčité a některé další typy půd.

Dalším, neméně významným faktorem, který ovlivňuje zemědělskou činnost, je existence chráněných krajinných oblastí. Specifika těchto území sebou nesou určitá omezení při provozování zemědělské výroby. Z celkové rozlohy Libereckého kraje k 31. 12. 2007 na území chráněných krajinných oblastí připadlo 26,8 %, což je druhý nejvyšší podíl mezi kraji (vyšší podíl vykazuje pouze Zlínský kraj, a to 29,6 %).

Podíl výměry méně příznivých oblastí na celkové výměře k 21. 3. 2003

Vzhledem k výše zmiňovaným přírodním podmínkám a rázu krajiny nelze Liberecký kraj zařadit mezi kraje určené pro intenzivní zemědělskou výrobu. Podle kritérií Evropské unie, tzv. LFA (Less Favoured Areas), je více než 70 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu kraje ohodnoceno jako území s méně příznivými podmínkami. V rámci celé České republiky je do LFA zařazeno 56,6 % území.

Význam zemědělství v Libereckém kraji

Zemědělství jako ekonomické odvětví nemá v převážně průmyslově orientovaném Libereckém kraji stěžejní postavení a je tak pouze doplňkovým odvětvím místního hospodářství. Primární sektor se v roce 2007 na tvorbě hrubé přidané hodnoty podílel „pouze“ 1,4 %, což je ve srovnání s ostatními kraji jeden z nejnižších podílů. Celostátní průměr pak dosáhl 2,4 %.

S ohledem na zmíněné skutečnosti není překvapivé, že i zaměstnanost v rámci primárního sektoru (zahrnujícího zemědělství) je velmi nízká a v roce 2008 podle výsledků výběrového šetření pracovních sil činila 2,6 % (tj. o 0,7 procentních bodů pod celorepublikovým průměrem). Od roku 2000 se pak podíl zaměstnaných v primárním sektoru snížil o 0,4 procentní body. Podrobnější informace o pracovnících ve vybraném segmentu zemědělských subjektů poskytuje strukturální šetření v zemědělství, jehož výsledky jsou součástí této kapitoly.

Strukturální šetření v zemědělství (plošné zjišťování Agrocensus 2000 a výběrová zjišťování FSS 2003, 2005 a 2007) proběhla ve všech členských státech EU. Do zjišťování se zahrnují zemědělské podniky, jejichž zemědělsky využitá půda činí nejméně jeden hektar. V případě, že této hodnoty nedosahují, zařadí se zpravodajské jednotky do šetření pouze za předpokladu, že produkuje určitou část na prodej nebo splňují některou fyzickou prahovou hodnotu. Počínaje rokem 2000 byly stanoveny prahové hodnoty¹⁾ pro zařazení zemědělských podniků mezi zpravodajské jednotky.

Zjišťování se týkají jak právnických, tak fyzických osob. Všechny podniky právnických osob a podniky fyzických osob mající SGM²⁾ ≥ 600 tisíc Kč podléhají plošnému zjišťování. Ostatní zpravodajské jednotky z řad fyzických osob jsou do výběru zařazeny na základě stratifikovaného oblastního výběru³⁾. Získané údaje jsou dopočteny na základní soubor (zemědělství ČR) podle sídla podniku. Poskytují tak základní informace o velikosti, struktuře a vývoji zemědělských podniků, jejich vybavenosti, způsobu hospodaření (konvenční, ekologické), výrobní orientaci a v neposlední řadě také o nezemědělských činnostech.

Tab. 3.1.1 Hospodařící subjekty a obhospodařovaná půda podle krajů v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Subjekty (podniky)				Obhospodařovaná zemědělská půda		z toho orná půda	
	celkem	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	z celku vlastnictví (%)		celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)
			fyzické osoby	právnícké osoby				
Česká republika	39 396	100,0	92,5	7,5	3 518 073	100,0	2 567 311	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	308	0,8	82,5	17,5	30 281	0,9	18 261	0,7
Středočeský	4 455	11,3	91,1	8,9	547 398	15,6	480 914	18,7
Jihočeský	4 025	10,2	90,9	9,1	422 650	12,0	261 094	10,2
Plzeňský	2 214	5,6	91,4	8,6	313 195	8,9	206 952	8,1
Karlovarský	507	1,3	85,4	14,6	99 544	2,8	40 610	1,6
Ústecký	1 837	4,7	91,1	8,9	209 576	6,0	150 267	5,9
Liberecký	1 472	3,7	92,9	7,1	91 129	2,6	37 750	1,5
Královéhradecký	2 434	6,2	91,8	8,2	234 714	6,7	170 210	6,6
Pardubický	2 315	5,9	92,2	7,8	228 925	6,5	177 388	6,9
Vysočina	3 863	9,8	92,4	7,6	373 301	10,6	291 716	11,4
Jihomoravský	8 165	20,7	94,9	5,1	362 937	10,3	325 243	12,7
Olomoucký	1 885	4,8	90,1	9,9	241 154	6,9	180 271	7,0
Zlínský	3 024	7,7	95,1	4,9	149 889	4,3	96 279	3,8
Moravskoslezský	2 892	7,3	94,3	5,7	213 379	6,1	130 355	5,1

¹⁾ výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo pronajaté, nebo plocha od 1 500 m² intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), nebo 1 000 m² vinic, nebo 300 m² skleníků a pařenišť, nebo chov alespoň 1 kusu skotu, nebo 2 kusy prasat, nebo 4 kusy ovcí a koz, nebo 50 kusů drůbeže, nebo 100 kusů králiků, nebo kozešinových zvířat.

²⁾ SGM (Standard Gross Margin, Standardní příspěvek na úhradu) vyjadřuje ekonomický přínos jednotky produkce rostlinné a živočišné výroby. Je stanoven na 1 ha každé plodiny rostlinné výroby a jeden kus jednotlivých kategorií zvířat. Jeho hodnota odpovídá standardní hodnotě produkce z 1 ha dané plodiny, nebo 1 kusu dané kategorie zvířat po odpočtu specifických (variabilních) nákladů na produkci této výroby. Standardní příspěvky na úhradu jsou stanoveny v jednotlivých zemích EU pro všechny plodiny a kategorie zvířat podle reálných podmínek dané země a jsou pravidelně aktualizovány. Standardní příspěvky ČR zpracovává Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky (VÚZE), od 1. 7. 2008 Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI).

³⁾ Podrobnější informace o tvorbě výběrových souborů a metodice dopočtu jsou součástí publikace ČSÚ 2126-08 Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, str. 10 – 11.

Z výsledků Strukturálního šetření v zemědělství 2007 vyplývá, že v Libereckém kraji sídlilo 3,7 % všech zemědělských společností evidovaných v rámci České republiky, v převážné většině se jednalo o podniky fyzických osob. Nejvíce se zemědělské činnosti, z pohledu počtu subjektů, dařilo na území okresu Semily, nejméně na jablonecku.

Uvedené zemědělské podniky v Libereckém kraji obhospodařovaly celkem 91 129 ha zemědělské půdy (tedy 2,6 % zemědělské půdy v České republice), z toho 41,4 % tvořila půda orná. Na tomto místě je nezbytné zmínit, že podniky sídlící v kraji mohou hospodařit i na půdě ležící mimo kraj a naproti tomu v kraji mohou mít půdu i podniky sídlící mimo kraj⁴⁾. V další části této kapitoly je pod pojmem podíl (průměr) Libereckého kraje míněn podíl (průměr) podniků pouze se sídlem v Libereckém kraji.

Od roku 2000 se výměra obhospodařované zemědělské půdy v kraji snížila o 1 677 ha, přitom výměra orné půdy dokonce o 8 051 ha. Celostátně se v období 2001 – 2007 výměra zemědělské půdy snížila o 3,4 % a výměra orné půdy o 6,9 %. Pokles u zemědělské půdy v Libereckém kraji byl v porovnání s republikovým průměrem pomalejší o 1,6 procentních bodů, naopak v případě orné půdy rychlejší o 10,7 procentních bodů. Stupeň zornění v Libereckém kraji poklesl z 49,4 % v roce 2000 na 41,4 % v roce 2007.

Většina zemědělských podniků fyzických osob se v roce 2007 zabývala převážně živočišnou výrobou (47,9 %), naopak činnost podniků v majetku právnických osob byla zaměřena především na kombinaci rostlinné a živočišné výroby (44,8 %). Především rostlinnou výrobou se zabývali zemědělství výrobci z Jihomoravského, Ústeckého a Středočeského kraje a Hlavního města Praha.

Tab. 3.1.2 Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob				
	celkem	v tom zaměření (%)				celkem	v tom zaměření (%)			
		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.
Česká republika	35 454	41,5	29,7	28,0	0,1	2 940	32,4	23,2	43,6	0,5
v tom kraje:										
Hl. město Praha	254	62,2	29,9	6,7	-	54	46,3	29,6	24,1	-
Středočeský	4 055	45,8	23,2	30,5	0,1	398	41,2	17,6	40,5	-
Jihočeský	3 659	24,1	43,2	31,6	0,3	366	16,9	35,5	46,2	1,1
Plzeňský	2 023	26,2	37,7	34,9	0,2	191	18,3	19,9	61,3	0,5
Karlovarský	433	15,5	54,7	27,7	0,2	74	32,4	36,5	31,1	-
Ústecký	1 674	56,9	29,0	12,9	0,2	163	53,4	23,9	22,7	-
Liberecký	1 367	27,1	47,9	24,1	0,1	105	20,0	35,2	44,8	-
Královéhradecký	2 235	36,0	38,6	24,8	0,1	199	25,1	29,1	44,2	1,0
Pardubický	2 134	22,8	54,2	22,4	-	181	26,5	26,5	47,0	-
Vysočina	3 568	24,6	22,0	52,2	0,0	294	17,0	16,0	66,0	1,0
Jihomoravský	6 750	76,8	6,9	16,1	-	415	57,3	12,3	29,4	0,2
Olomoucký	1 699	38,6	29,5	31,5	0,1	186	31,2	17,7	51,1	-
Zlínský	2 875	33,9	43,3	21,8	0,0	149	28,2	33,6	38,3	-
Moravskoslezský	2 727	33,6	29,2	36,8	0,1	165	29,7	23,0	44,2	1,8

V České republice obhospodařují největší část zemědělské půdy podniky právnických osob (70,6 %), a to především akciové společnosti. Podobně je tomu i v Libereckém kraji, nejvyšší podíl zemědělské půdy zde v rámci podniků právnických osob obhospodařovaly společnosti s ručením omezeným (47,6 % půdy obdělávané právníky osobami). Podniky fyzických osob svou činnost vykonávaly na 33,4 % zemědělské půdy.

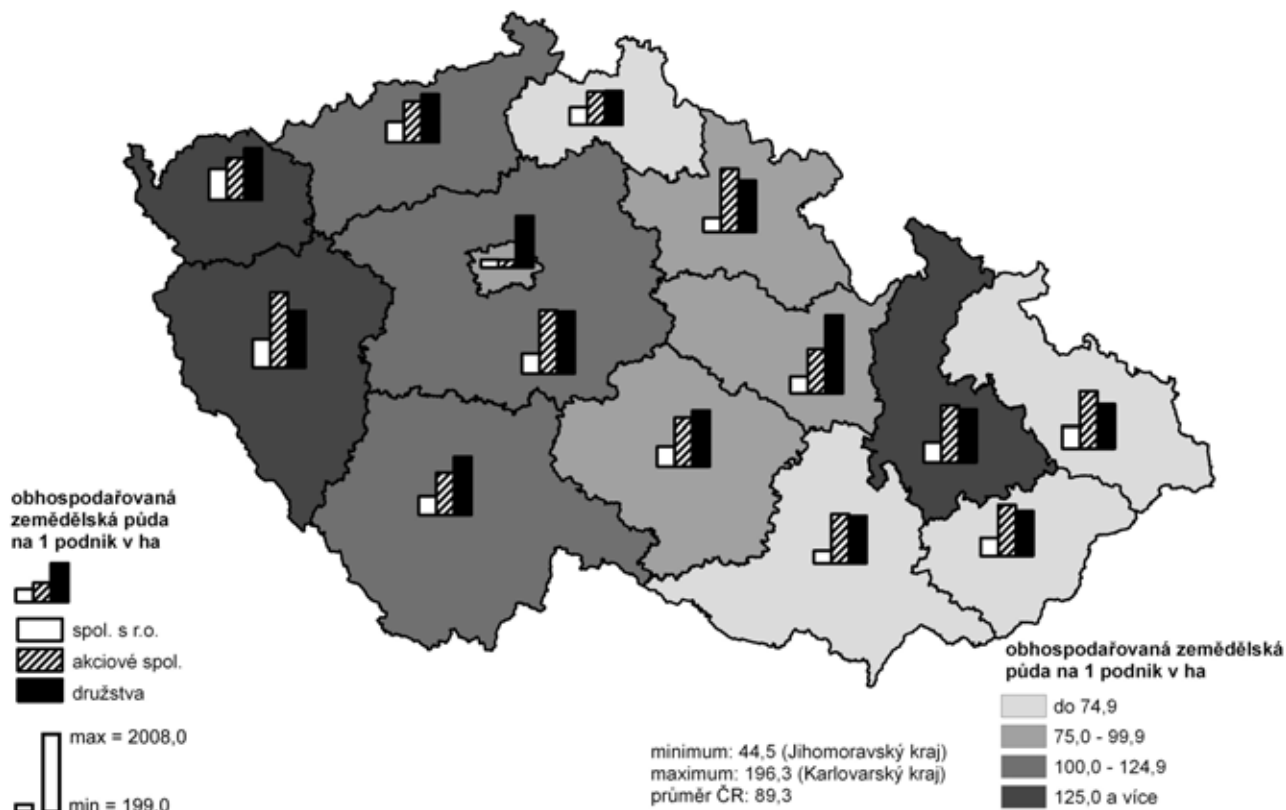
Z hlediska okresů Libereckého kraje obhospodařovaly největší část zemědělské půdy subjekty v okrese Liberec (34,4 % zemědělské půdy v kraji) a Semily (31,2 %). Naopak nejvyšší podíl orné půdy obdělávali zemědělství výrobci v okrese Česká Lípa (36,9 % orné půdy v kraji) a Semily (33,2 %).

Průměrná velikost zemědělských podniků fyzických osob v Libereckém kraji v roce 2007 dosáhla 22,3 ha zemědělské půdy a podniků právnických osob 578,1 ha. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je však velikost podniků fyzických osob (průměr ČR činil 28,4 ha) i podniků právnických osob (průměr ČR činil

⁴⁾ podrobné metodické vysvětlivky jsou součástí publikace ČSÚ 2129-08 **Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007 podle územního členění**, str. 1 – 12

844,4 ha) podprůměrná. Z hlediska okresů Libereckého kraje se nadprůměrně velké podniky fyzických osob nacházejí na území okresu Česká Lípa (35,5 ha), největší podniky právnických osob sídlí v okrese Semily (659,6 ha).

Průměrná velikost zemědělských podniků podle právní formy v krajích ČR v roce 2007

V Libereckém kraji byl v roce 2007 zjištěn nadprůměrný podíl zemědělské půdy, kterou si podniky najaly od jiných vlastníků. Z celkové výměry zemědělské půdy, na které v kraji hospodaří fyzické osoby, bylo 59,0 % najato od jiných vlastníků (průměr ČR 59,2 %), u právnických osob byl krajský průměr dokonce 93,6 % (průměr ČR 93,4 %). V úhrnu za všechny šetřené zemědělské subjekty v kraji podíl najaté obhospodařované zemědělské půdy představoval 82,0 %, podíl najaté orné půdy pak dosáhl 85,3 %. Nejrozšířenější hospodaření na najaté zemědělské (86,2 %) i orné půdě (92,0 %) vykázaly zemědělské subjekty v okrese Semily.

Tab. 3.1.3 Obhospodařovaná půda fyzickými a právnickými osobami v okresech Libereckého kraje v roce 2007

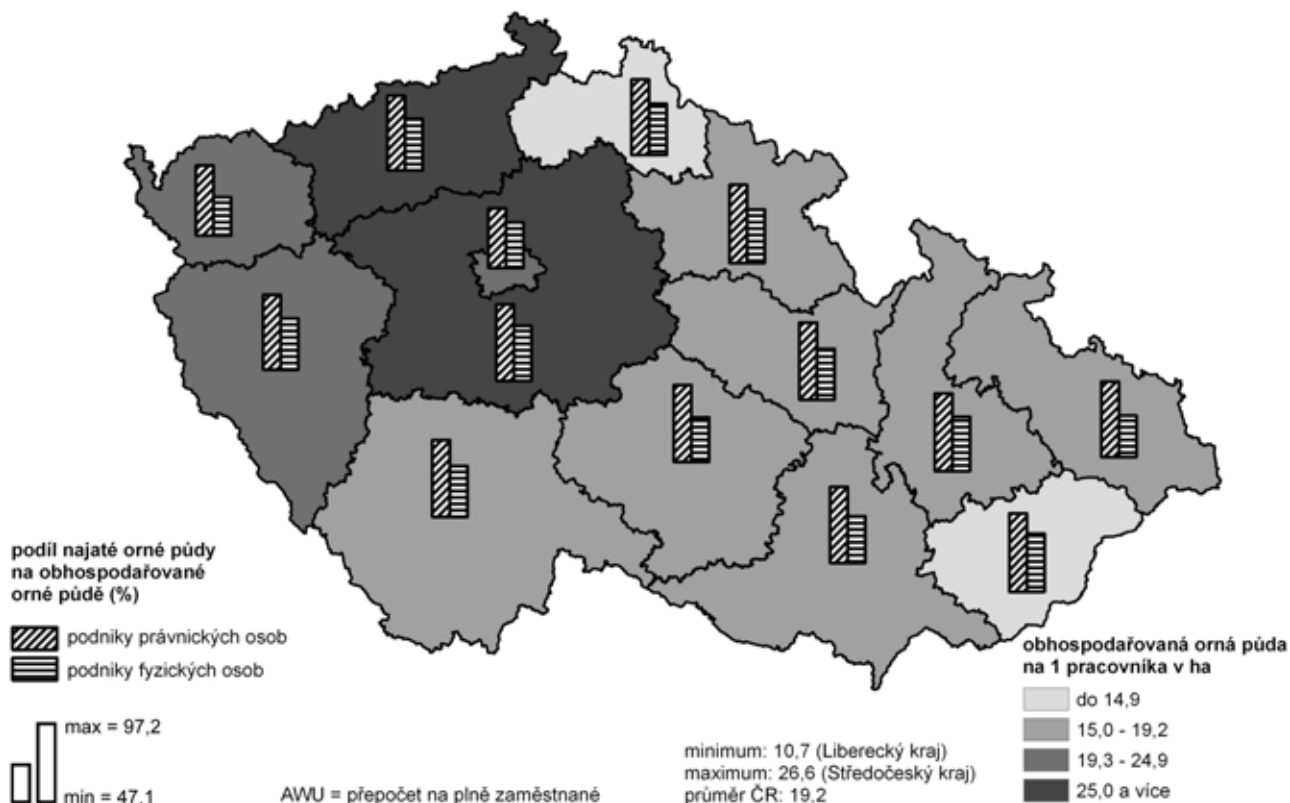
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)						Obhospodařovaná orná půda (ha)			
	celkem	v tom podle druhu vlastnictví				z celku podle vlastnictví půdy (%)		celkem	z toho podle vlastnictví půdy (%)	
		podniky fyzických osob		podniky právnických osob		vlastní	najatá od jiných		vlastní	najatá od jiných
		celkem	na 1 podnik	celkem	na 1 podnik					
Liberecký kraj	91 128	30 425	22,3	60 703	578,1	18,0	82,0	37 750	14,7	85,3
v tom okresy:										
Česká Lípa	25 345	8 724	35,5	16 621	593,6	20,6	79,4	13 925	20,3	79,7
Jablonec nad Nisou	5 988	3 336	20,9	2 652	265,2	19,2	80,8	1 376	15,8	84,2
Liberec	31 331	11 009	24,8	20 322	580,6	19,4	80,6	9 913	15,1	84,9
Semily	28 464	7 356	14,2	21 108	659,6	13,8	86,2	12 535	8,0	92,0

Do celkového počtu pracovníků v zemědělství se ve strukturálním šetření započítávají u subjektů ve vlastnictví fyzických osob nejen hospodáři a pravidelně pracující zaměstnanci, ale i pomáhající členové rodiny bez ohledu na to, zda v podniku pracují pravidelně či jen příležitostně. V podnicích právnických osob byli započítáni pravidelně pracující zaměstnanci i pracující majitelé. Z celkového počtu 192 tis. pracovníků

v zemědělství (bez sezónních) jich bylo nejvíce sečteno v Jihomoravském, Středočeském kraji a v kraji Vysočina. Liberecký kraj se na celorepublikovém úhrnu podílel 2,9 %, což je třetí nejnižší podíl mezi kraji.

Obhospodařovaná plocha orné půdy na 1 pracovníka v zemědělství (AWU) a podíl najaté orné půdy v krajích ČR v roce 2007

Velikostní struktura zemědělských podniků podle počtu pracovníků v Libereckém kraji se poměrně výrazně podobá republikovému průměru. Nadprůměrné je pouze zastoupení podniků s 1 – 5 zaměstnanci, vyšší podíl v Libereckém kraji mají také podniky s 6 – 9 a 10 – 19 pracovníky. Naopak podniky zaměstnávající více než 200 osob se v Libereckém kraji nevyskytují vůbec.

Tab. 3.1.4 Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Počet podniků celkem	v tom s počtem pracovníků (%)							
		1 - 5	6 - 9	10 - 19	20 - 49	50 - 99	100 - 199	200 - 249	250 a více
Česká republika	39 396	90,7	3,8	1,8	0,5	1,4	1,1	0,5	0,1
v tom kraje:									
Hl. město Praha	308	89,9	4,5	3,6	1,0	-	0,6	0,3	-
Středočeský	4 455	90,5	3,4	1,7	0,7	1,7	1,1	0,7	0,2
Jihočeský	4 025	90,1	3,8	2,0	0,4	1,7	1,5	0,4	0,0
Plzeňský	2 214	91,0	2,6	1,6	0,5	2,0	1,4	0,9	0,0
Karlovarský	507	86,6	5,5	4,5	0,6	2,0	0,6	0,4	-
Ústecký	1 837	88,7	4,5	3,4	0,5	1,7	0,8	0,4	-
Liberecký	1 472	91,0	4,0	2,6	0,5	1,2	0,5	0,1	-
Královéhradecký	2 434	90,1	3,8	1,8	0,6	1,7	1,0	0,8	0,1
Pardubický	2 315	89,5	4,3	1,6	0,6	1,3	1,8	0,6	0,2
Vysočina	3 863	88,7	4,5	1,8	0,5	1,7	1,8	0,8	0,2
Jihomoravský	8 165	92,9	3,3	1,3	0,4	0,9	0,7	0,4	0,1
Olomoucký	1 885	87,3	4,5	2,2	0,5	2,1	2,1	1,0	0,2
Zlínský	3 024	92,7	3,9	1,1	0,3	0,8	0,9	0,3	0,0
Moravskoslezský	2 892	91,2	3,9	2,1	0,3	1,1	0,9	0,4	0,1

Ke konci září roku 2007 zemědělské podniky se sídlem v Libereckém kraji zaměstnávaly celkem 5 483 osob, z toho největší část z hlediska věku tvořili pracovníci ve věku 45 – 64 let (48,5 %). I přes tento výsledek byl však podíl 45 – 64letých zaměstnanců v Libereckém kraji pod celorepublikovým průměrem

a současně nejnižším podílem v mezikrajském srovnání. Naopak ve srovnání s ostatními kraji i průměrem České republiky byli ve struktuře místních pracovníků ve větší míře zastoupeni mladí lidé do 24 let (6,7 %, tj. 3. nejvyšší podíl mezi kraji) a lidé nad 65 let (9,4 %, tj. 3. nejvyšší podíl).

Tab. 3.1.5 Pracovníci v zemědělství podle věku podle krajů k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom ve věku (%)					zemědělská	orná
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let			
Česká republika	191 939	5,9	34,0	52,3	7,8	133 957	26,3	19,2
v tom kraje:								
Hl. město Praha	1 223	4,1	35,2	52,2	8,6	941	32,2	19,4
Středočeský	23 633	5,3	34,2	53,2	7,3	18 052	30,3	26,6
Jihočeský	19 169	5,9	33,4	52,9	7,8	13 880	30,5	18,8
Plzeňský	11 854	4,6	33,0	56,5	5,9	9 326	33,6	22,2
Karlovarský	2 224	7,1	35,2	51,7	6,0	1 691	58,9	24,0
Ústecký	8 008	6,1	35,0	52,4	6,4	5 911	35,5	25,4
Liberecký	5 483	6,7	35,4	48,5	9,4	3 520	25,9	10,7
Královéhradecký	13 005	5,6	33,5	53,0	7,8	9 365	25,1	18,2
Pardubický	13 375	6,1	36,0	51,6	6,3	10 021	22,8	17,7
Vysočina	22 830	6,1	35,1	51,0	7,7	16 181	23,1	18,0
Jihomoravský	33 882	5,9	32,2	51,9	10,0	19 560	18,6	16,6
Olomoucký	12 721	5,9	35,3	54,1	4,8	9 517	25,3	18,9
Zlínský	11 659	6,5	32,9	50,2	10,4	7 297	20,5	13,2
Moravskoslezský	12 870	7,0	34,6	50,5	7,9	8 694	24,5	15,0

Z meziokresního srovnání vyplývá, že největší zastoupení mladých pracovníků v zemědělství do 24 let bylo vykázáno v okrese Liberec (8,4 %), nejvíce pracovníků nad 65 let pak v okrese Jablonec nad Nisou (10,7 %). V rámci všech okresů Libereckého kraje převažují mezi zemědělskými pracovníky osoby ve věku 45 – 64 let.

Podle počtu odpracovaných hodin v období od října 2006 do září 2007 byli pracovníci přepočtení na plně zaměstnané (1 800 hodin za rok). Přepočtený počet pracovníků v zemědělství je celorepublikově o 30 % nižší než počet pracovníků ve fyzických osobách. Příčinou je nejen sezónnost zemědělských prací, ale i struktura pracujících v rodinných firmách, kde je velmi rozšířená výpomoc dalších členů rodiny.

Tab. 3.1.6 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom ve věku (%)					zemědělská	orná
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let			
Liberecký kraj	5 483	6,7	35,4	48,5	9,4	3 520	25,9	10,7
v tom okresy:								
Česká Lípa	1 135	7,2	36,9	49,0	6,9	688	36,8	20,2
Jablonec nad Nisou	512	5,7	37,1	46,5	10,7	291	20,6	4,7
Liberec	1 579	8,4	36,2	45,2	10,2	960	32,6	10,3
Semily	2 257	5,4	33,8	51,0	9,7	1 582	18,0	7,9

V přepočtu na plně zaměstnané bylo v Libereckém kraji v roce 2007 evidováno celkem 3 520 pracovníků v zemědělství, což je o 9,2 % méně než v roce 2005. Nejvýraznější úbytek počtu pracovníků byl zaznamenán v okrese Jablonec nad Nisou (o 17,1 %) a Česká Lípa (o 15,2 %). Nejméně zaměstnanců ubylo v okrese Semily (o 4,2 %).

Pracovníci v zemědělství Libereckého kraje nejčastěji odpracovali v průměru více než 1 800 hodin (39,0 % z celkového počtu). Tento krajský průměr překročili pouze pracovníci z okresu Semily, kde více než 1 800 odpracovaných hodin vykázalo 45,3 % osob. Na druhé straně v průměru méně než 449 hodin zemědělskou činnost vykonávalo 25,2 % zemědělských pracovníků v kraji, nadprůměrný podíl pracovníků

s tímto pracovním fondem evidovali v okrese Jablonec nad Nisou (33,0 %), Liberec (30,1 %) a také v okrese Česká Lípa (26,3 %).

Vzhledem k srovnatelnosti byla do tabulky 3.1.5 a 3.1.6 zařazena také plocha obhospodařované půdy na jednoho přepočteného pracovníka. V Libereckém kraji tak na jednoho přepočteného pracovníka v roce 2007 připadlo 25,9 ha zemědělské a 10,7 ha orné půdy. V porovnání s průměrem České republiky (zemědělská půda 26,3 ha, orná půda 19,2 ha) je však tento výsledek, především pak v případě orné půdy, podprůměrný. V konfrontaci s celorepublikovým průměrem je na tom nejlépe pouze okres Česká Lípa, kde na jednoho přepočteného pracovníka připadlo 36,8 ha zemědělské a 20,2 ha orné půdy a v případě zemědělské půdy také okres Liberec (zemědělská půda 32,6 ha).

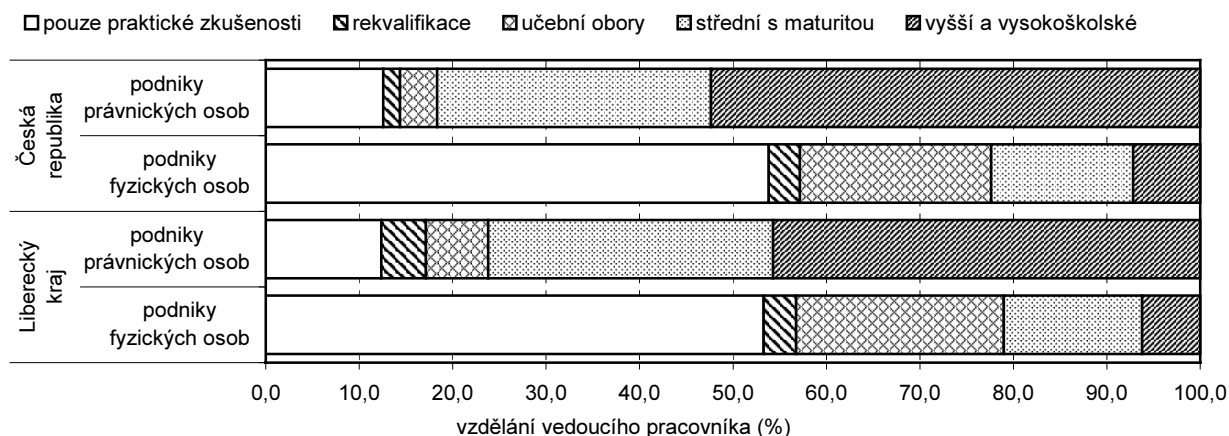
Tab. 3.1.7 Zemědělské vzdělání vedoucích pracovníků podle krajů k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Vedoucí pracovníci v podnicích fyzických osob						Vedoucí pracovníci v podnicích právnických osob					
	celkem	v tom zemědělské vzdělání (%)					celkem	v tom zemědělské vzdělání (%)				
		pouze praktické zkušenosti	rekvalifikace	učební obory	střední s maturitou	vyšší a vysokoškolské		pouze praktické zkušenosti	rekvalifikace	učební obory	střední s maturitou	vyšší a vysokoškolské
Česká republika	36 454	53,8	3,3	20,5	15,2	7,2	2 941	12,6	1,8	4,0	29,3	52,4
v tom kraje:												
Hl. město Praha	254	50,0	6,3	6,3	16,5	20,9	54	24,1	16,7	3,7	18,5	37,0
Středočeský	4 057	44,8	3,4	23,3	18,9	9,7	398	12,6	1,3	3,8	25,9	56,5
Jihočeský	3 658	46,5	3,6	24,1	17,4	8,4	366	16,1	0,8	3,8	31,1	48,1
Plzeňský	2 024	42,0	4,6	28,2	17,5	7,6	191	14,1	1,0	2,1	29,3	53,4
Karlovarský	433	34,9	15,9	19,2	20,3	9,7	74	16,2	2,7	9,5	33,8	37,8
Ústecký	1 674	52,2	3,9	17,4	19,3	7,2	163	14,1	2,5	4,3	32,5	46,6
Liberecký	1 366	53,3	3,4	22,3	14,8	6,2	105	12,4	4,8	6,7	30,5	45,7
Královéhradecký	2 236	47,3	3,3	24,8	17,6	7,1	199	15,1	0,5	4,5	32,7	47,2
Pardubický	2 134	45,8	3,8	25,5	18,3	6,5	181	8,3	3,3	2,2	30,9	55,2
Vysočina	3 568	43,9	4,0	27,1	18,5	6,5	294	9,5	2,0	7,1	28,6	52,7
Jihomoravský	7 749	67,5	2,0	13,9	10,3	6,2	416	12,3	0,7	3,6	27,9	55,5
Olomoucký	1 699	46,9	4,1	22,4	17,2	9,4	186	7,0	0,5	3,8	25,8	62,9
Zlínský	2 874	70,0	1,5	14,9	9,0	4,6	149	8,7	2,7	1,3	24,8	62,4
Moravskoslezský	2 727	63,4	3,2	15,1	12,0	6,2	165	13,9	0,6	1,8	38,2	45,5

Součástí strukturálního šetření FSS 2007 bylo vedle zjišťování informací o zaměstnanosti i sledování úrovně vzdělání vedoucích zemědělských pracovníků.

Graf 14 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích v Libereckém kraji v roce 2007

Všeobecně se liší vzdělání vedoucích pracovníků v podnicích fyzických a právnických osob. Zatímco celorepublikově u vedoucích pracovníků v podnicích právnických osob převažuje vysokoškolské vzdělání (52,4 %) a na druhém místě je střední vzdělání s maturitou (29,3 %), rozhodující část vedoucích

zaměstnanců v podnicích fyzických osob čerpá své pracovní zkušenosti z praxe (53,8 %) nebo jsou tito zaměstnanci vyučeni (20,5 %). Z mezikrajského srovnání vyplývá, že větší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných vedoucích pracovníků v podnicích právnických osob bylo vykázáno především v moravských krajích, v podnicích fyzických osob pak v kraji Středočeském, Karlovarském a Olomouckém. Liberecký kraj se co do úrovně vzdělání vedoucích pracovníků výrazně neliší od celorepublikového průměru. V podnicích fyzických osob převažují vedoucí s praxí (53,3 %) a vyučením (22,3 %). V čele podniků právnických osob stojí především osoby s vysokoškolským vzděláním (45,7 %) a středním vzděláním s maturitou (30,5 %). Nadprůměrně jsou však v podnicích fyzických osob zastoupeni vedoucí mající rekvalifikaci (4,8 %) a vyučení pracovníci (6,7 %).

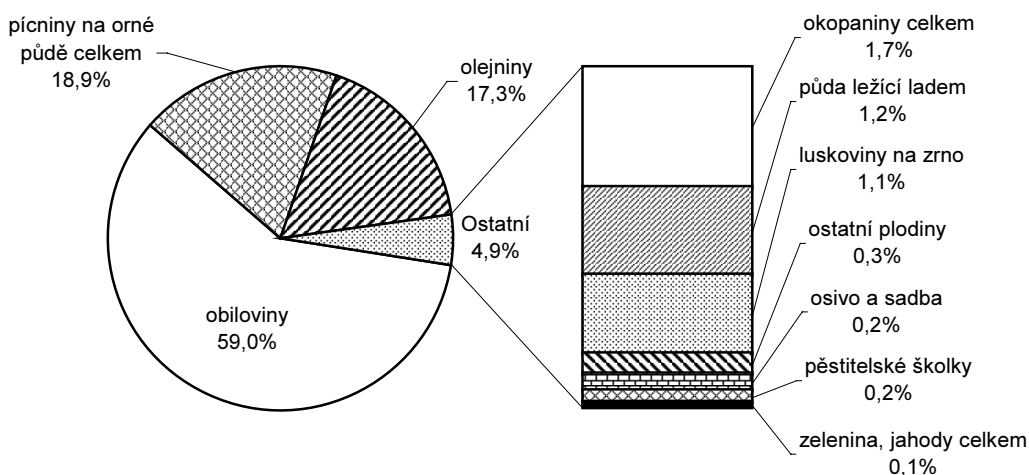
Tab. 3.1.8 Podniky fyzických a právnických osob podle určení produkce podle krajů v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob		
	celkem	z toho se spotřebou domácnosti hospodáře menší než 50 % konečné produkce		z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %		celkem	z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %	
		celkem	%	celkem	%		celkem	%
Česká republika	36 455	24 221	66,4	30 260	83,0	2 941	2 529	86,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	254	230	90,6	192	75,6	54	41	75,9
Středočeský	4 057	2 996	73,8	3 173	78,2	398	326	81,9
Jihočeský	3 659	2 673	73,1	3 141	85,8	366	330	90,2
Plzeňský	2 023	1 675	82,8	1 443	71,3	191	163	85,3
Karlovarský	433	372	85,9	385	88,9	74	68	91,9
Ústecký	1 674	1 387	82,9	1 300	77,7	163	137	84,0
Liberecký	1 367	923	67,5	1 215	88,9	105	85	81,0
Královéhradecký	2 235	1 668	74,6	1 856	83,0	199	163	81,9
Pardubický	2 134	1 468	68,8	1 725	80,8	181	158	87,3
Vysočina	3 569	2 216	62,1	3 197	89,6	294	270	91,8
Jihomoravský	7 749	4 208	54,3	6 380	82,3	416	353	84,9
Olomoucký	1 699	1 269	74,7	1 387	81,6	186	160	86,0
Zlínský	2 875	1 648	57,3	2 582	89,8	149	137	91,9
Moravskoslezský	2 727	1 490	54,6	2 285	83,8	165	138	83,6

V roce 2007 činila spotřeba domácnosti hospodáře v podnicích fyzických osob obvykle méně než polovinu konečné produkce zemědělského podniku. Konkrétně v Libereckém kraji tato hodnota činila 67,5 %. Více než polovina celkových tržeb pocházející z přímého prodeje produkce byla v rámci celé České republiky zjištěna u 17,0 % podniků fyzických osob a 14,0 % podniků právnických osob. V Libereckém kraji se na přímý prodej orientovaly především podniky právnických osob, a to konkrétně 19,0 % těchto podniků.

Graf 15 Využití obhospodařované orné půdy v Libereckém kraji v roce 2007

Z mezikrajského pohledu přímý prodej v případě podniků fyzických osob preferují zejména v Plzeňském kraji a Hlavním městě Praha, v případě podniků právnických osob vedle již zmíněného Libereckého kraje také v Hlavním městě Praha, Středočeském a Královéhradeckém kraji.

Tab. 3.1.9 Využití orné půdy podle krajů v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obiloviny celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Brambory celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Cukrovka technická (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Olejnin (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)
Česká republika	1 544 496	100,0	32 655	100,0	54 065	100,0	442 228	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	10 061	0,7	32	0,1	548	1,0	3 952	0,9
Středočeský	296 548	19,2	7 463	22,9	15 273	28,2	88 950	20,1
Jihočeský	158 123	10,2	3 789	11,6	0	0,0	42 067	9,5
Plzeňský	125 447	8,1	1 270	3,9	0	0,0	36 920	8,3
Karlovarský	22 811	1,5	94	0,3	-	-	7 747	1,8
Ústecký	100 974	6,5	732	2,2	2 968	5,5	25 133	5,7
Liberecký	22 268	1,4	236	0,7	404	0,7	6 520	1,5
Královéhradecký	92 641	6,0	1 442	4,4	9 164	16,9	27 899	6,3
Pardubický	95 761	6,2	1 416	4,3	2 995	5,5	31 288	7,1
Vysočina	157 510	10,2	11 779	36,1	262	0,5	46 366	10,5
Jihomoravský	224 054	14,5	2 225	6,8	5 891	10,9	48 604	11,0
Olomoucký	108 321	7,0	682	2,1	9 027	16,7	32 426	7,3
Zlínský	57 766	3,7	295	0,9	1 067	2,0	16 709	3,8
Moravskoslezský	72 210	4,7	1 200	3,7	6 467	12,0	27 647	6,3

Významný vliv na rostlinnou produkci v jednotlivých krajích má bezesporu vedle klimatických a geografických podmínek také velikost osevních ploch. Hlavní plodinou jsou ve všech krajích České republiky obiloviny. V roce 2007 se jejich podíl na obhospodařované orné půdě pohyboval v rozmezí od 54,0 % u zemědělských podniků sídlících v Pardubickém kraji a Vysočině do 68,9 % v Jihomoravském kraji (průměr ČR 60,2 %). Postupně se v České republice zvyšoval podíl osevních ploch olejin až na 17,2 %. Nejnižší zastoupení olejin na obhospodařované orné půdě byl vykázan v Jihomoravském kraji (14,9 %), nejvyšší v Moravskoslezském kraji (21,2 %). Výraznější územní rozdíly jsou patrné v zastoupení pícnin na orné půdě (od 9,2 % v Ústeckém kraji do 22,9 % v kraji Vysočina, celorepublikový průměr činil 16,0 %).

Mezi hlavní producenty, z pohledu podílu na celorepublikové výměře orné půdy, obilovin a olejin je možné považovat podniky hospodařící ve Středočeském a Jihomoravském kraji, brambory a pícniny na orné půdě pěstují především na Vysočině a technickou cukrovku ve Středočeském, Královéhradeckém a Olomouckém kraji.

Podniky sídlící v Libereckém kraji obhospodařovaly 1,5 % celorepublikové výměry obhospodařované orné půdy a 2,6 % obhospodařované zemědělské půdy.

Ve srovnání s celorepublikovým průměrem byl v Libereckém kraji zjištěn pouze nadprůměrný podíl osevních ploch pícnin na orné půdě a nepatrně také olejin.

Podíl půdy ležící ladem v Libereckém kraji byl ve srovnání s průměrem České republiky vyšší o 0,6 procentních bodů, v mezikrajském srovnání se Liberecký kraj umístil na 4. nejhorším místě. Nejnižší podíl ladem ležící orné půdy byl dosažen v Olomouckém kraji (0,1 %), nejvyšší v Karlovarském kraji (4,8 %).

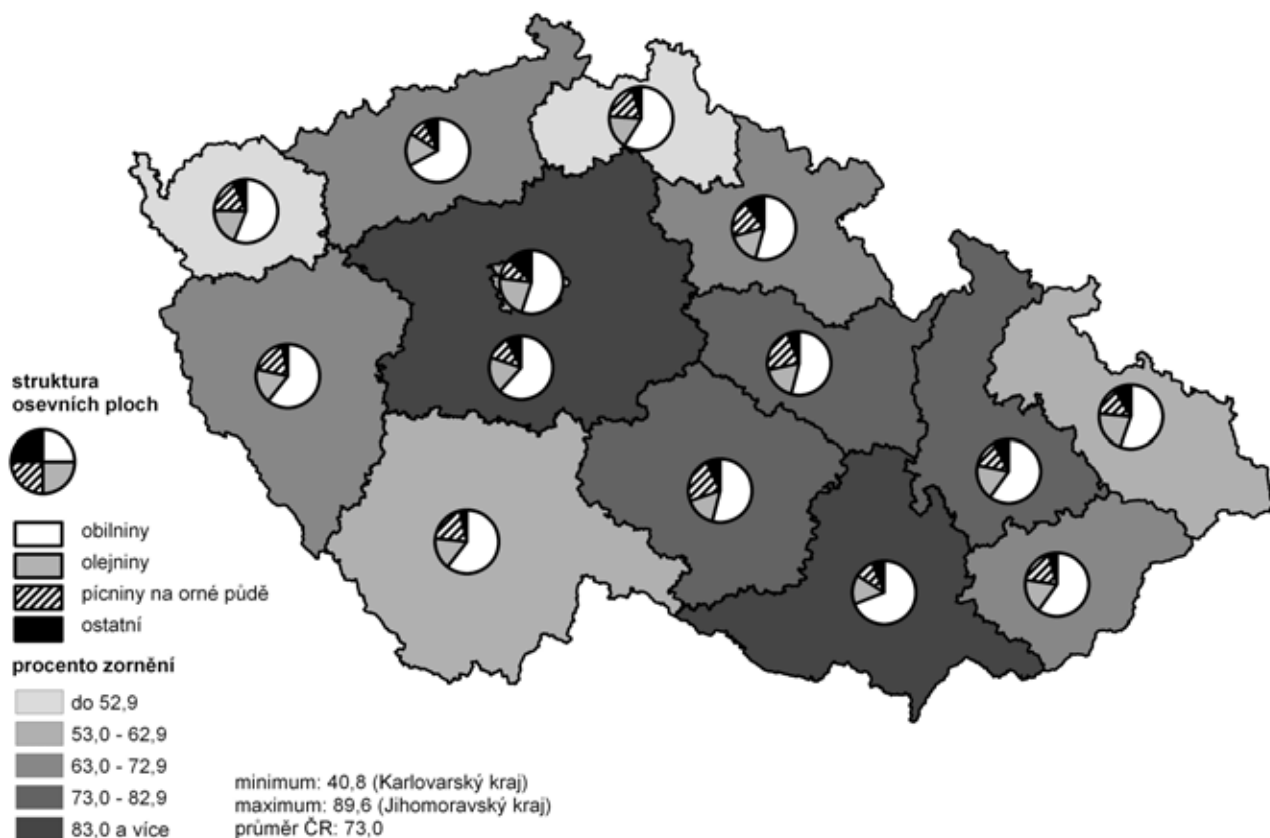
Tab. 3.1.10 Využití orné půdy v okresech Libereckého kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná orná půda celkem (ha)	z toho (%)								
		obiloviny	z toho		luskoviny	brambory	cukrovka	olejnin	pícniny na orné půdě	bez sklizně
			pšenice	ječmen						
Liberecký kraj	37 750	59,0	27,7	17,4	1,1	0,6	1,1	17,3	18,9	1,2
v tom okresy:										
Česká Lípa	13 925	64,8	28,1	21,8	1,3	0,3	1,3	20,2	10,9	0,7
Jablonec nad Nisou	1 376	55,6	16,9	13,2	3,6	1,5	-	9,7	25,8	2,0
Liberec	9 913	60,4	32,9	14,6	0,8	0,5	1,5	17,5	15,4	3,1
Semily	12 535	51,9	24,1	15,0	0,8	1,0	0,6	14,8	29,7	0,3

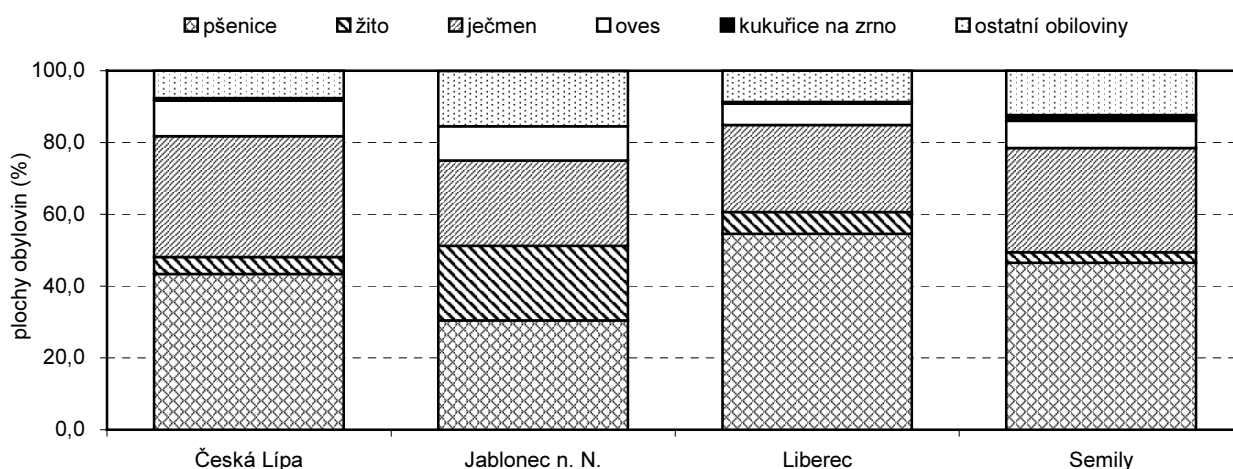
Nejvyšší podíl orné půdy Libereckého kraje měly k dispozici zemědělské podniky v okrese Česká Lípa (36,9 %), nejnižší v okrese Jablonec nad Nisou (3,6 %).

Podíl orné půdy na zemědělské a struktura osevních ploch v krajích ČR v roce 2007

Rozdíly ve struktuře pěstovaných zemědělských plodin je možné zaznamenat i v rámci jednotlivých okresů Libereckého kraje. Dominantní plodinou jsou ve všech okresech obiloviny, nadprůměrně je jimi oseta orná půda v okrese Česká Lípa a také v okrese Liberec. Zemědělci v okrese Česká Lípa se více než ve zbyvajících okresech zabývají také pěstováním olejnin, luskovin a cukrovky, v menší míře jsou místní pěstební plochy osety pícninami na orné půdě. Opačná situace je v okrese Jablonec nad Nisou, kde jsou na orné půdě vedle obilovin pěstovány především pícniny na orné půdě a oproti ostatním okresům také brambory. Okres Liberec se ve srovnání s ostatními okresy vyznačuje nejvyšším zastoupením neobdělávané orné půdy. Z pohledu struktury pěstovaných plodin dominují již zmíněné obiloviny, zejména pšenice, dále pak cukrovka technická a olejny. Pro okres Semily je typické pěstování pícnin na orné půdě a brambor.

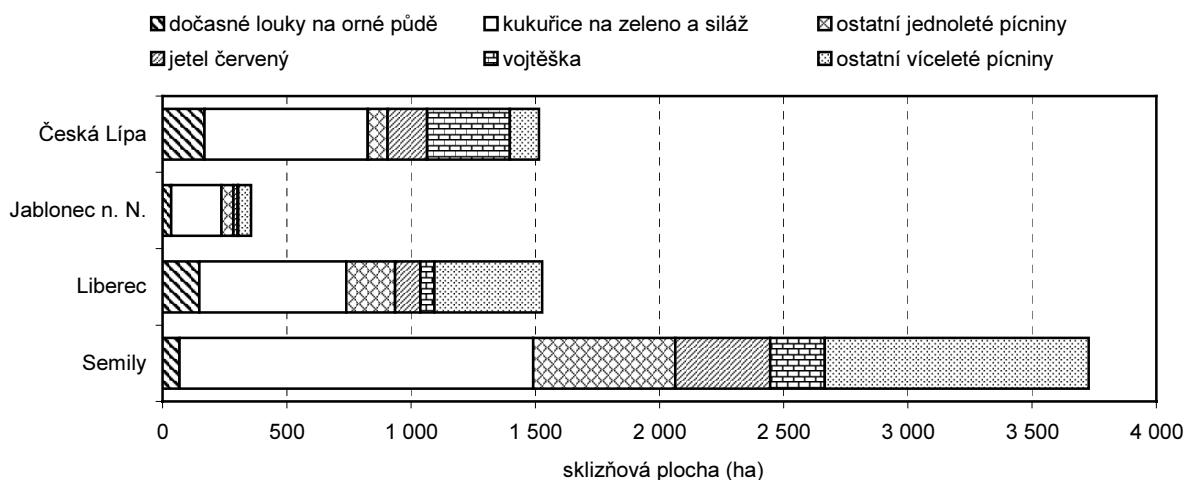
Graf 16 Struktura plochy obilovin v okresech Libereckého kraje v roce 2007

Poměrně výrazné meziroční kolísání velikosti osevních ploch je ovlivněno jednak situací na trhu se zemědělskými komoditami, jednak dotační politikou státu a Evropské unie. Významný podíl na této situaci

má také omezování živočišné výroby spojené s nižšími požadavky na produkci krmiv pro chovaná hospodářská zvířata.

Graf 17 Plochy pícnin na orné půdě v okresech Libereckého kraje v roce 2007

Od roku 2000 se v Libereckém kraji kontinuálně snižovaly pouze osevňovací plochy pícnin na orné půdě, a to mezi roky 2000 a 2008 konkrétně o 60,8 %. Osevňovací plochy ostatních uvedených plodin v daném období velmi kolísaly. V roce 2008 oproti roku 2000 vedle pícnin na orné půdě poklesly také osevňovací plochy obilovin (o 11,1 %), luskovin (o 70,3 %) a brambor (o 70,5 %). Naproti tomu plochy oseté cukrovkou technickou a olejninami v daném období vzrostly – u prvně jmenované plodiny o 36,8 % a u druhé o 9,5 %.

Tab. 3.1.11 Osevňovací plochy vybraných zemědělských plodin v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

	v ha									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obiloviny celkem	30 031	27 962	25 793	23 418	25 950	26 445	24 613	26 726	26 683	
Luskoviny na zrno	932	922	620	493	417	745	868	566	277	
Brambory celkem	1 097	562	527	500	441	461	310	381	324	
Cukrovka technická	340	409	479	452	415	474	372	451	465	
Olejnin celkem	6 790	7 458	6 279	6 309	6 031	5 986	6 669	7 869	7 433	
Pícniny na orné půdě	18 959	16 177	10 787	10 772	9 720	8 687	8 369	7 845	7 436	

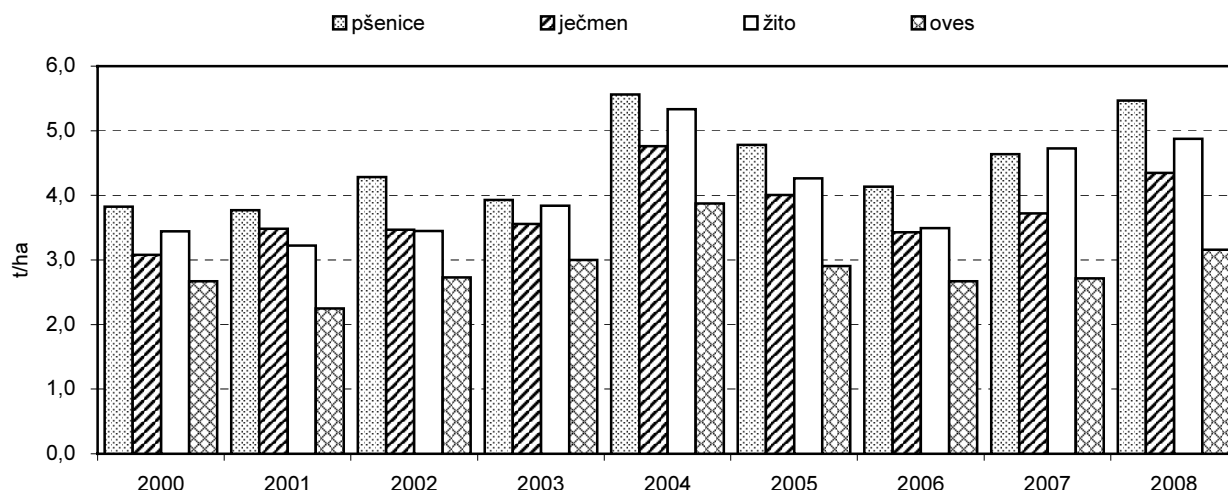
Úroveň výnosnosti pěstovaných plodin v jednotlivých letech ovlivňuje především průběh počasí. Z uvedené tabulky však není možné (z pohledu hektarových výnosů) jednoznačně označit nejméně příznivý a naopak nejpříznivější rok pro všechny plodiny. V případě obilovin byl nejnižší hektarový výnos vykázán v roce 2000, nejméně vhodné podmínky pro sklizeň luskovin, olejnin a pícnin na orné půdě přinesl rok 2003 a hektarové výnosy brambor a cukrovky technické byly nejnižší v roce 2001. Na druhé straně nejvyšší výnosy byly v případě obilovin, luskovin a olejnin zjištěny v roce 2004, zatímco bramborám, cukrovce technické a pícninám na orné půdě se nejvíce dařilo v roce 2008.

Dlouhodobě nejvýnosnější obilovinou je pšenice, jejíž hektarové výnosy se pohybovaly v rozmezí od 3,77 t/ha (rok 2001) do 5,56 t/ha (rok 2004). Pouze v roce 2007 dosáhlo vyššího výnosu žito. Za druhou nejproduktivnější plodinu Libereckého kraje je možné označit žito a za třetí ječmen. Nejmenší sklizeň připadající na hektar plochy byl po celé sledované období zjištěn u ovsa.

Tab. 3.1.12 Hektarové výnosy vybraných zemědělských plodin v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

	v t/ha									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obiloviny celkem	3,46	3,51	3,86	3,67	5,11	4,29	3,70	4,17	4,85	
Luskoviny na zrno	2,11	2,16	1,90	1,77	3,08	2,32	2,22	1,96	1,91	
Brambory celkem	25,03	19,06	24,68	20,21	24,30	28,10	24,00	27,72	28,35	
Cukrovka technická	47,06	41,87	43,38	45,86	51,71	51,58	49,88	54,22	56,57	
Olejnin celkem	2,39	2,63	2,01	1,36	3,20	2,57	2,69	2,78	2,58	
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	5,62	5,81	5,71	4,47	5,65	5,82	5,63	5,73	5,90	

Graf 18 Hektarové výnosy obilovin v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

Nejlepším rokem pro všechny uvedené obiloviny byl z pohledu výnosnosti rok 2004 – hektarový výnos pšenice v tomto roce dosáhl 5,56 tun, ječmene 4,76 tun, žita 5,33 tun a ova 3,87 tun. Naopak nejméně příznivý byl pro pšenici (3,77 t/ha), žito (3,22 t/ha) a oves (2,25 t/ha) rok 2001, zatímco ječmenu (3,08 t/ha) se dařilo nejméně v roce 2000.

Tab. 3.1.13 Sklizeň vybraných zemědělských plodin v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

	v tunách									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obiloviny celkem	103 626	92 687	99 510	86 026	132 325	113 539	91 092	111 769	129 169	
Luskoviny	1 974	1 620	1 175	875	1 284	1 730	1 928	1 108	530	
Brambory celkem	27 467	10 179	13 029	10 098	10 718	12 952	7 439	10 556	9 182	
Cukrovka technická	15 986	17 131	20 780	20 730	21 461	24 448	18 554	24 454	26 296	
Olejniny celkem	16 226	19 129	12 603	8 584	19 309	15 364	17 916	21 874	19 208	
Píceřiny na orné půdě ¹⁾	107 110	93 688	61 551	47 940	55 104	50 318	46 922	44 671	44 158	

¹⁾ v hodnotě sena

Sklizeň zemědělských plodin vedle zmíněného počasí přímo závisí také na velikosti produkční plochy. Nejvyšší produkce obilovin v Libereckém kraji byla zaznamenána v roce 2004 (132 325 tun), luskovin, brambor a pícnin v roce 2000, cukrovky technické v roce 2008 a olejin v roce 2007.

Z údajů v níže uvedené tabulce vyplývá, že nejvyšších, resp. nejnižších sklizní bylo v Libereckém kraji dosaženo nejčastěji díky zvýšení, resp. snížení osevních ploch příslušných zemědělských plodin.

Tab. 3.1.14 Roky s nejvyšší a nejnižší produkcí a výnosností vybraných zemědělských plodin v Libereckém kraji za období 2000 – 2008

	Rok s nejvyšší hodnotou			Rok s nejnižší hodnotou		
	osevní plocha (ha)	výnos (t/ha)	sklizeň (t)	osevní plocha (ha)	výnos (t/ha)	sklizeň (t)
Obiloviny celkem	2000	2004	2004	2003	2000	2003
Luskoviny	2000	2004	2000	2008	2003	2008
Brambory celkem	2000	2008	2000	2006	2001	2006
Cukrovka technická	2002	2008	2008	2000	2001	2000
Olejniny celkem	2007	2004	2007	2005	2003	2003
Píceřiny na orné půdě	2000	2008	2000	2008	2003	2008

Stavy hospodářských zvířat zahrnují užitková zvířata ve vlastnictví nebo v držení zpravodajských jednotek ke konci září 2007. Nejpoměrněji stáda skotu chovali zemědělci v Jihočeském kraji a v kraji Vysočina a z pohledu intenzity chovu skotu také v kraji Pardubickém a Plzeňském.

Mezi kraje s nejvyšším počtem prasat v roce 2007 patřil kraj Jihomoravský a Středočeský. V přepočtu na 100 ha zemědělské půdy však nejvíce těchto hospodářských zvířat bylo evidováno v kraji Vysočina. Kraje Jihomoravský, Středočeský a Jihočeský v roce 2007 vykázaly nejvyšší stavy drůbeže. Nejpoměrněji chov

ovcí a beranů byl charakteristický pro Jihočeský a Zlínský kraj, kozy a kozy chovali zejména zemědělci z Jihočeského, Ústeckého a Libereckého kraje, nejvíce koní pak na území Jihočeského a Středočeského kraje. Chovy králíků jsou nejvíce rozšířeny v Jihomoravském a Středočeském kraji, kožešinová zvířata chovají především v Jihočeském a Moravskoslezském kraji. Včelařství se daří hlavně ve Středočeském kraji, dále pak na Vysočině a v Jihomoravském kraji.

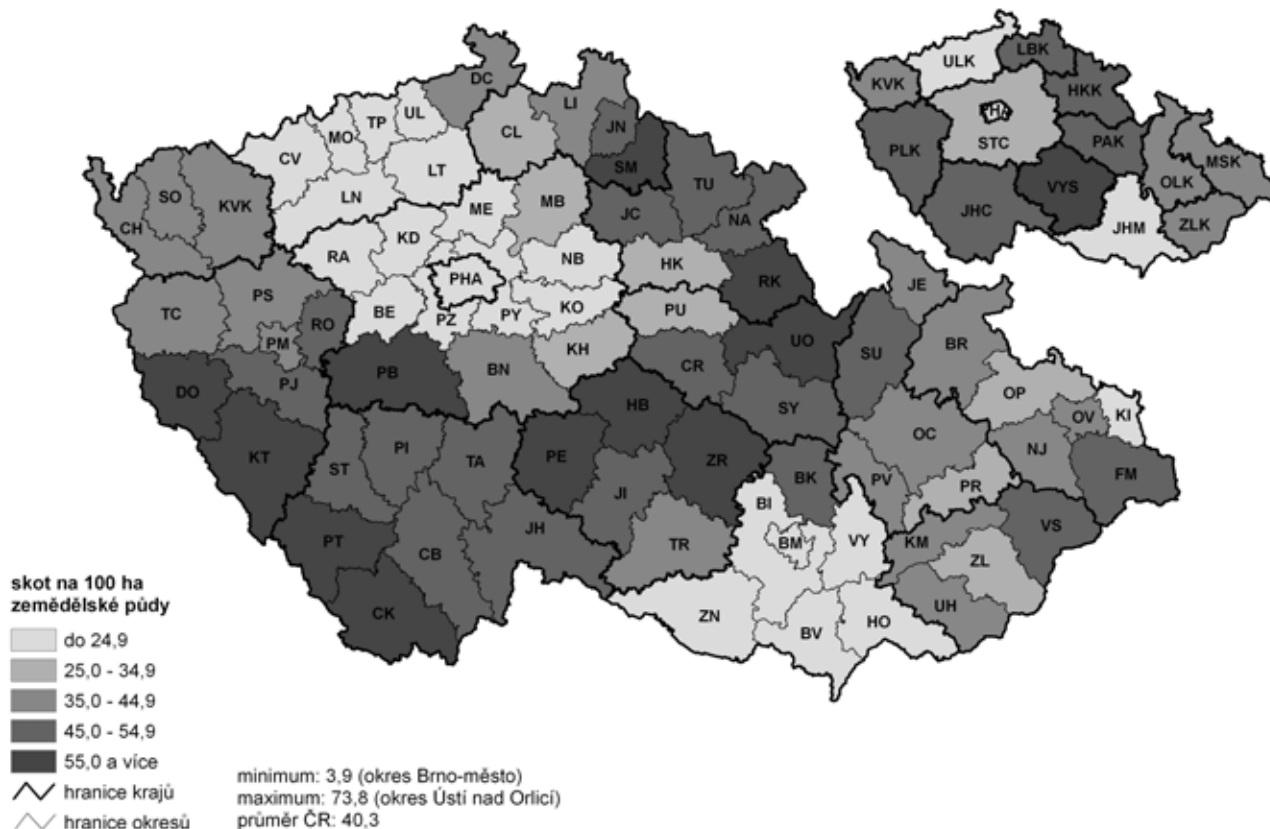
Tab. 3.1.15 Stavby hospodářských zvířat podle krajů k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Skot celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Prasata celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Drůbež celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Intenzita chovu	
							skotu na 100 ha zem. půdy	prasat na 100 ha orné půdy
Česká republika	1 419 007	100,0	2 875 874	100,0	29 303 202	100,0	40,3	112,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	6 484	0,5	7 011	0,2	766 339	2,6	21,4	38,4
Středočeský	154 705	10,9	438 629	15,3	5 327 811	18,2	28,3	91,2
Jihočeský	218 354	15,4	352 520	12,3	4 318 784	14,7	51,7	135,0
Plzeňský	160 725	11,3	217 500	7,6	2 572 819	8,8	51,3	105,1
Karlovarský	36 521	2,6	27 317	0,9	233 167	0,8	36,7	67,3
Ústecký	41 226	2,9	109 445	3,8	2 001 811	6,8	19,7	72,8
Liberecký	42 444	3,0	36 748	1,3	118 417	0,4	46,6	97,3
Královéhradecký	109 632	7,7	216 898	7,5	1 941 527	6,6	46,7	127,4
Pardubický	120 755	8,5	181 855	6,3	2 327 479	7,9	52,7	102,5
Vysočina	215 604	15,2	410 722	14,3	852 072	2,9	57,8	140,8
Jihomoravský	74 615	5,3	439 430	15,3	5 457 667	18,6	20,6	135,1
Olomoucký	96 071	6,8	218 653	7,6	448 048	1,5	39,8	121,3
Zlínský	58 787	4,1	118 498	4,1	1 577 450	5,4	39,2	123,1
Moravskoslezský	83 083	5,9	100 647	3,5	1 359 813	4,6	38,9	77,2

V členění podle okresů byly zveřejněny pouze stavy u hlavních skupin zvířat. U koní je třeba upozornit na skutečnost, že mezi zpravodajské jednotky nemuseli být zařazeni všichni jejich chovatelé. Pro koně nebyla stanovena prahová hodnota. Proto subjekty, které nepřekročily jiné prahové hodnoty, nebyly mezi zpravodajské jednotky zařazeny.

Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007

Tab. 3.1.16 Hospodářská zvířata v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007

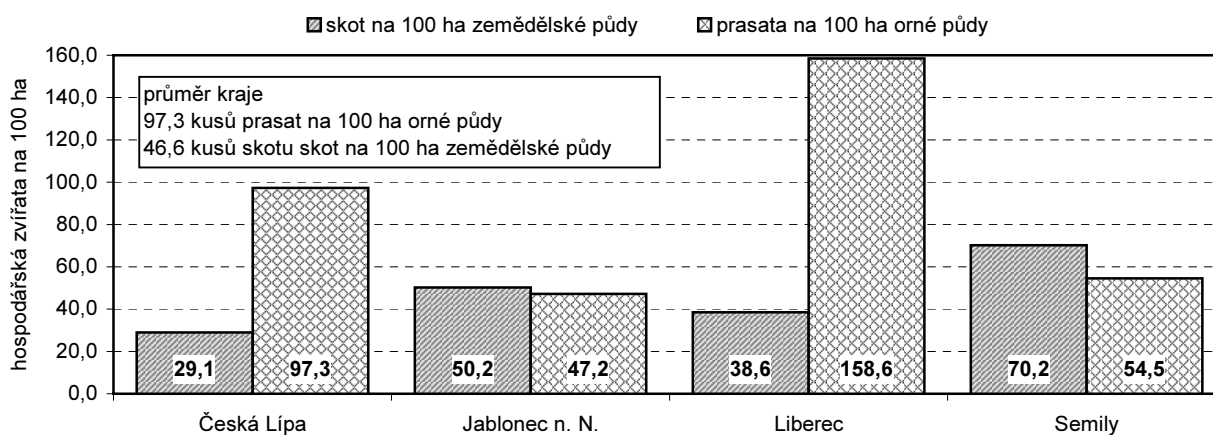
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

v kusech

	Skot	z toho krávy	Prasata	Ovce a berani	Kozy a kozli	Koně	Drůbež
Liberecký kraj	42 444	18 667	36 748	10 614	1 699	1 739	118 417
v tom okresy:							
Česká Lípa	7 368	3 009	13 545	1 201	307	644	82 578
Jablonec nad Nisou	3 007	1 569	649	894	477	151	2 670
Liberec	12 080	5 650	15 719	5 832	631	591	29 399
Semily	19 990	8 438	6 834	2 687	284	353	3 771

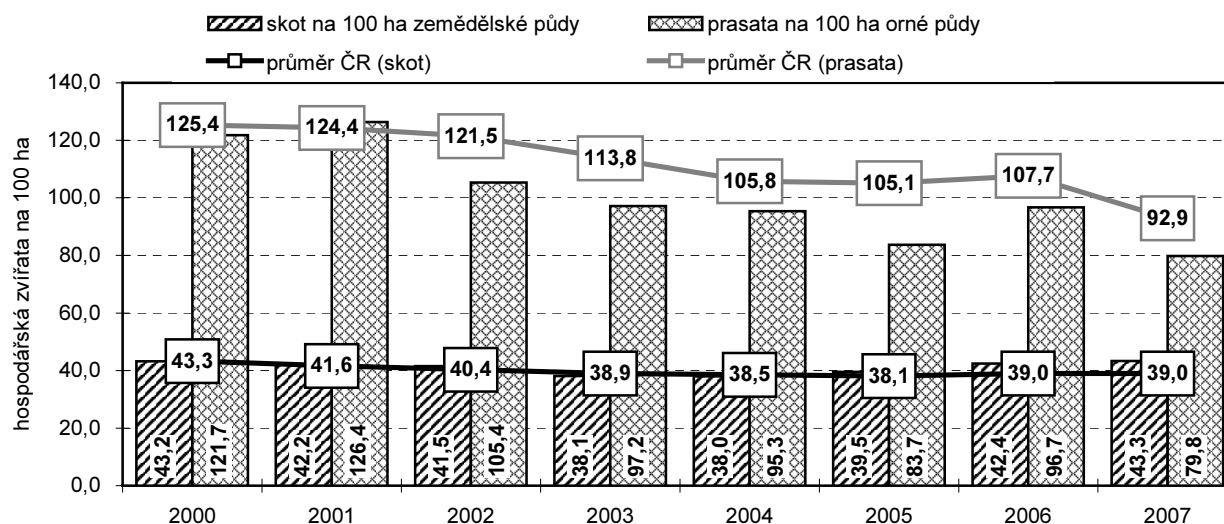
Ve srovnání s výsledky strukturálního šetření v roce 2005 se stavy skotu v Libereckém kraji zvýšily, a to o 1 762 kusů, tedy o 4,3 %.

Graf 19 Hospodářská zvířata na 100 ha obhospodařované půdy v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007

Nejvyšší intenzita chovu skotu byla v roce 2007 zjištěna v okrese Semily (70,2 ks/100 ha), a nejvíce prasat připadajících na 100 ha orné půdy bylo vykázáno v okrese Liberec (158,6 ks). V porovnání se strukturálním šetřením v roce 2005 se intenzita chovu skotu zvýšila ve všech okresech Libereckého kraje s tím, že krajský průměr vzrostl z 43,3 ks/100 ha v roce 2005 na 46,6 ks/100 ha v roce 2007. Naopak intenzita chovu prasat vzrostla pouze v okrese Liberec a Semily, opačně tomu bylo v okresech Česká Lípa a Jablonec nad Nisou. Krajský průměr tohoto ukazatele se snížil z 98,4 ks/100 ha na 97,3 ks/100 ha. Nadprůměrnou intenzitu chovu ovcí vykazovali v roce 2007 zemědělští výrobci v okrese Liberec a Jablonec nad Nisou, chov drůbeže byl pak nejintenzivnější a výrazně nadprůměrný v okrese Česká Lípa.

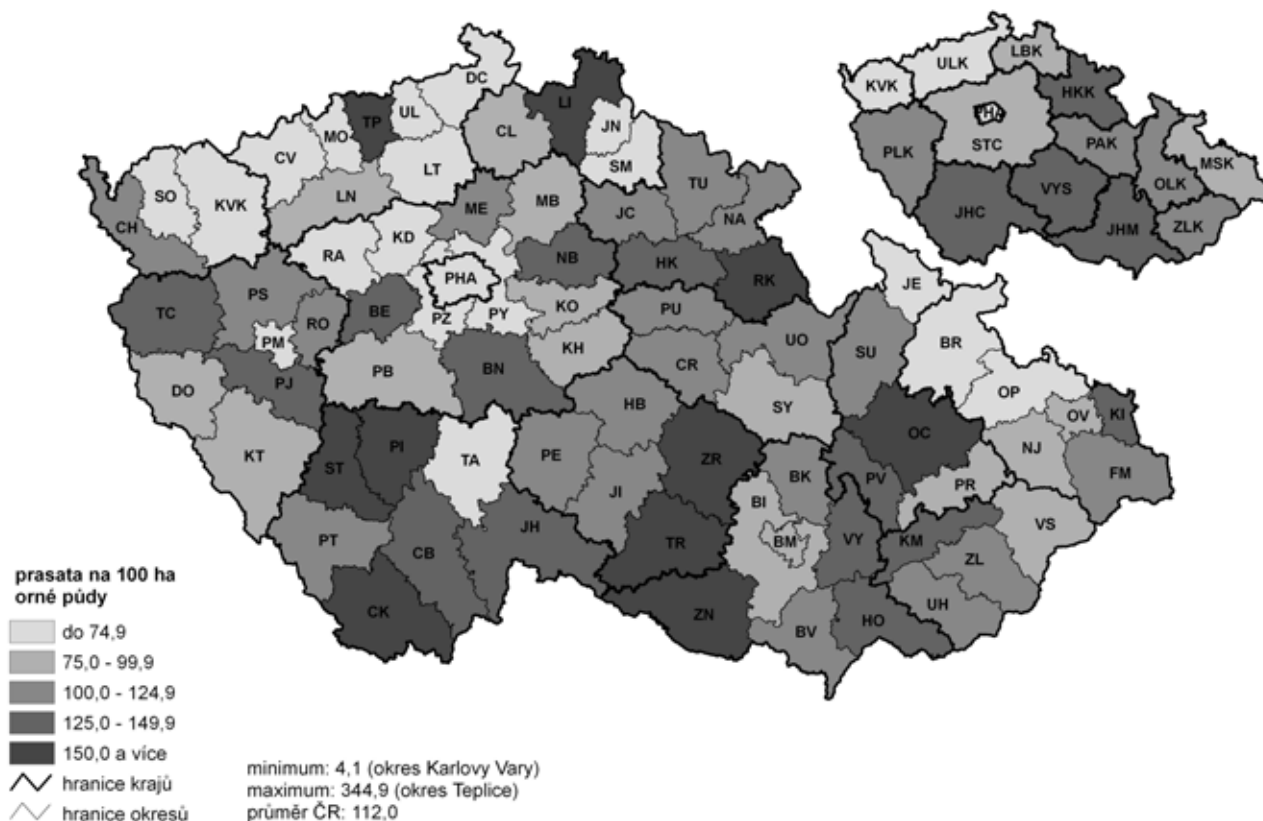
Graf 20 Hospodářská zvířata na 100 ha obhospodařované půdy v Libereckém kraji v letech 2000 – 2007

Při porovnání výše uvedených dat ze strukturálního šetření a následujících dat z běžných statistických šetření s roční periodicitou je třeba vzít v úvahu rozdílný termín zjišťování, tj. FSS k 30. 9., ostatní šetření k 1. 4., resp. 1. 3.).

Intenzita chovu skotu se v Libereckém kraji snižovala od roku 2000 do roku 2004, od tohoto roku do roku 2007 se intenzita chovu postupně zvyšovala. Tento krajský vývoj v podstatě kopíroval vývoj intenzity chovu skotu v celé České republice. Vývoj intenzity chovu prasat byl oproti vývoji intenzity chovu skotu méně vyrovnaný – období kontinuálního poklesu intenzity chovu byl zaznamenán v letech 2001 – 2005 a mírné navýšení v roce 2006 vystřídal opětovný pokles intenzity v roce 2007.

Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007

Mezi roky 2001 a 2008 byly v Libereckém kraji nejvýrazněji zredukovány stavy drůbeže (o 48,8 %), z toho stavy slepic zaznamenaly úbytek ve výši 60,8 %. Nejméně početné chovy drůbeže pak byly v Libereckém kraji zjištěny v roce 2007 (87 089 kusů), stavy slepic byly nejnižší v roce 2006 (16 966 kusů). Podobný vývoj je patrný také v případě chovů prasat – od roku 2001 do roku 2008 se počet prasat v Libereckém kraji snížil o 38,8 %, z toho stavy prasnic o 48,9 %. Nejméně prasat celkem i prasnic bylo v kraji evidováno v roce 2008 (35 914 kusů, resp. 2 349 kusů). Naproti tomu chov ovcí a beranů se v Libereckém kraji od roku 2001 významně rozšířil, a to z původních 4 903 kusů na 12 594 kusů, tedy o více než 1/4. Stavy skotu se v rámci uvedeného období rozrostly o 1 846 kusů zvířat, tj. o 4,5 %, přitom počty krav se navýšily o 10,2 %. Nejméně skotu bylo v kraji chováno v roce 2005 (38 051 kusů), nejméně krav pak v roce 2004 (16 846 kusů).

Tab. 3.1.17 Stavy hospodářských zvířat v Libereckém kraji v letech 2001 – 2008¹⁾

	v kusech							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skot celkem	41 446	40 447	39 819	38 124	38 051	38 787	41 328	43 292
z toho krávy	17 658	17 399	17 346	16 846	17 831	18 027	18 905	19 454
Prasata celkem	58 640	60 862	50 761	44 999	43 166	37 566	41 353	35 914
z toho prasnice	4 598	4 935	4 088	3 540	3 033	2 842	3 149	2 349
Ovce a berani	4 903	5 102	5 969	5 923	7 529	7 862	10 677	12 594
Drůbež	200 142	154 021	147 201	144 115	112 016	100 674	87 089	102 472
z toho slepice	71 837	44 952	45 138	50 303	29 392	16 966	20 675	28 144

¹⁾ do roku 2003 stav k 1. 3., od roku 2004 stav k 1. 4.

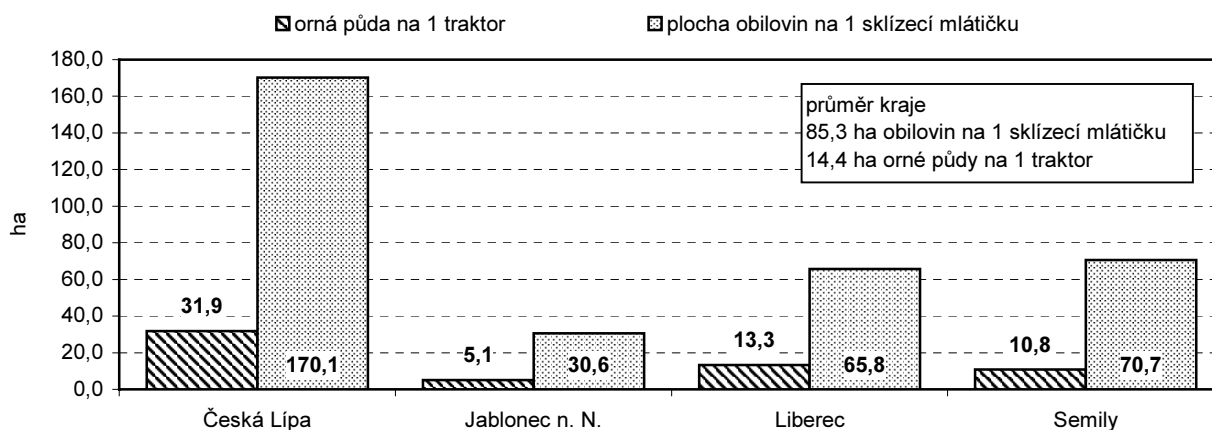
Tab. 3.1.18 Živočišná výroba v Libereckém kraji v letech 2001 – 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Výroba masa v jatečné hmotnosti (t)	8 596	6 118	6 871	7 970	5 790	4 237	4 051	3 988
z toho:								
hovězího vč. telecího	2 762	2 211	2 484	2 710	1 669	1 793	1 996	2 184
vepřového vč. selat	5 829	3 907	4 384	5 256	4 115	2 437	2 047	1 789
Výroba mléka (tis. l)	49 758	64 965	69 900	58 957	63 210	63 797	61 864	65 071
Průměrná roční dojivost 1 krávy (l)	5 037	5 185	5 415	5 529	5 660	5 752	5 908	6 220
Snáška vajec celkem (tis. ks)	11 146	9 441	10 852	8 269	2 952	7 589	2 123	2 628
z toho na 1 slepici (ks)	215	239	209	208	198	209	182	195
Úhyn z počtu narozených (%)								
telata	.	11,4	9,4	9,2	8,7	8,6	8,5	7,9
selata	9,9	10,6	11,0	11,1	11,6	11,7	12,0	10,4

Živočišnou výrobu v Libereckém kraji po roce 2001 charakterizuje pokles celkové výroby masa. Podstatně se snížila výroba vepřového masa, zatímco výroba hovězího masa se během sledovaného období vyvíjela kolísavě se spíše klesající tendencí. Výroba mléka rostla do roku 2003, poté se objem produkce této komodity meziročně snížil a pro další roky bylo typické kolísání produkce. Naproti tomu úroveň užitkovosti, vyjádřená jako průměrná roční dojivost 1 krávy, se od roku 2001 nepřetržitě zvyšovala – mezi roky 2001 a 2008 se průměrná dojivost zvýšila o 23,5 %. Snáška vajec byla poznamenána především výraznou redukcí chovu drůbeže, resp. slepic v Libereckém kraji. Oproti roku 2001 se tak snáška v roce 2008 snížila o 76,4 %, přičemž nejnižší produkce vajec byla zaznamenána v roce 2007 (2 123 tis. kusů vajec) a ve stejném roce dosáhla svého minima také průměrná snáška na 1 slepici (182 ks). Nejnižší úhyn telat byl v Libereckém kraji zaznamenán v roce 2008 (tj. 7,9 % z celkového počtu narozených zvířat), naproti tomu nejméně selat uhynulo v roce 2001 (9,9 % z celkového počtu narozených zvířat).

V rámci strukturálního šetření v zemědělství byly zjišťovány také počty zemědělských strojů a zařízení ve vlastnictví zpravodajských jednotek (včetně finančního leasingu).

V Libereckém kraji se mezi roky 2005 a 2007 počet traktorů snížil o 4,6 %, z toho počet nejméně výkonných strojů poklesl o 27,9 %, naopak počet nejvýkonnějších strojů vzrostl o 16,0 %. Vyšší podíl traktorů starších 10ti let než v Libereckém kraji byl evidován pouze ve třech krajích (Plzeňském, Ústeckém a kraji Vysočina).

Graf 21 Zemědělské stroje v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007

Do úrovně okresů byly ze strukturálního šetření publikovány pouze počty hlavních zemědělských strojů. Nejpodrobněji byly sledovány údaje o traktorech. Z hlediska výkonu spadala většina traktorů v Libereckém kraji do kategorie o výkonu 40 – 59 kW (36,7 % z celkového počtu traktorů) a 60 – 99 kW (29,6 %). Mezi nejvýkonnější stroje pak patřilo pouze 11,9 % všech těchto strojů. Z celkového počtu 2 615 traktorů v Libereckém kraji vlastnili 44,4 % zemědělci z okresu Semily.

Porovnáme-li výměru obhospodařované orné půdy a počet traktorů zjistíme, že největší výměra na jeden traktor připadá v okrese Česká Lípa (31,9 ha). Naopak výrazně menší plocha připadá na jeden traktor v okrese Jablonec nad Nisou (5,1 ha), což je ovlivněno především nízkým počtem zemědělských subjektů i malou plochou obhospodařované zemědělské půdy. Počet sklízecích mlátiček se mezi roky 2005 a 2007 snížil o 10,3 %, na jednu sklízecí mlátičku v Libereckém kraji tak v roce 2007 připadalo 85,3 ha plochy obilovin, tedy o 3,8 ha více než v roce 2005. Nadprůměrná byla tato plocha v rámci kraje opět v okrese Česká Lípa (170,1 ha), v ostatních okresech kraje byla hodnota tohoto ukazatele podprůměrná.

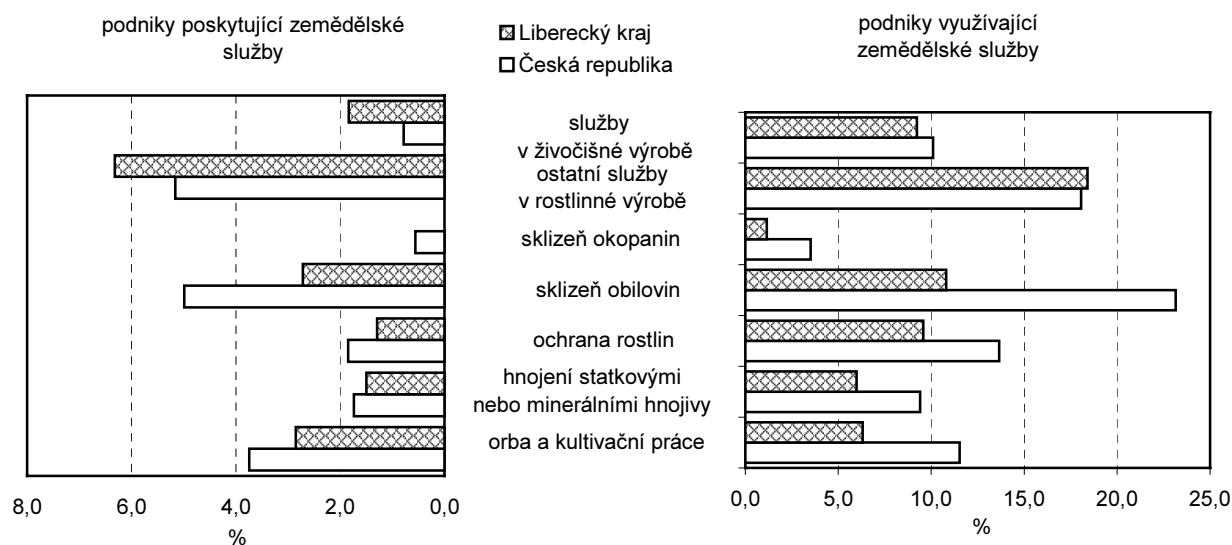
Tab. 3.1.19 Zemědělské stroje ve vlastnictví podniků podle krajů k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory celkem	z toho starší než 10 let (%)	Skřížecí mlátičky	z toho starší než 10 let (%)	Samojízdné skřížecí řezačky	z toho starší než 10 let (%)	Výměra orné půdy na 1 traktor (ha)	Plocha obilovin na 1 skřížecí mlátičku (ha)
Česká republika	83 813	84,3	10 442	78,1	1 998	79,1	30,6	147,9
v tom kraje:								
Hl. město Praha	593	64,9	89	65,2	5	80,0	30,8	113,0
Středočeský	12 138	82,1	1 831	72,8	280	76,8	39,6	162,0
Jihočeský	9 995	85,5	1 253	80,9	203	71,9	26,1	126,2
Plzeňský	6 948	86,9	830	81,1	192	85,4	29,8	151,1
Karlovarský	1 158	85,0	93	92,5	40	92,5	35,1	245,3
Ústecký	4 443	86,7	618	81,7	105	89,5	33,8	163,4
Liberecký	2 615	86,1	261	85,4	93	88,2	14,4	85,3
Královéhradecký	6 139	83,1	637	74,9	150	77,3	27,7	145,4
Pardubický	5 735	85,9	627	70,2	162	69,1	30,9	152,7
Vysočina	10 354	86,4	1 555	84,8	284	77,1	28,2	101,3
Jihomoravský	10 081	83,1	1 087	77,7	152	86,8	32,3	206,1
Olomoucký	4 950	84,3	662	79,6	141	83,7	36,4	163,6
Zlínský	3 854	82,4	321	72,0	80	66,3	25,0	180,0
Moravskoslezský	4 809	81,9	578	74,0	111	82,0	27,1	124,9

Z doplňujících informací, které byly součástí strukturálního šetření v zemědělství 2007, je možné uvést podíl podniků, které poskytují nebo využívají jednotlivé druhy zemědělských služeb.

Graf 22 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v Libereckém kraji v roce 2007

Zemědělské podniky v Libereckém kraji i v České republice častěji využívají zemědělské služby, než je poskytují. Mezi poskytovanými službami převažují blíže nespecifikované služby v rostlinné výrobě (6,3 % podniků), nejméně zemědělských subjektů nabízí služby související s ochranou rostlin (1,3 %). Podniky využívající zemědělské služby měly v roce 2007 zájem především opět o blíže nespecifikované služby v rostlinné výrobě (18,4 %) a dále pak o služby v rámci sklizně obilovin (10,8 %). Ostatní služby v rostlinné výrobě pak využívalo 29,5 % podniků právnických osob a 17,6 % podniků fyzických osob. Druhou nejčastěji využívanou službou byla v případě podniků fyzických osob sklizeň obilovin (10,3 % podniků), v případě podniků právnických osob se jednalo o služby v živočišné výrobě (27,6 % podniků).

Produkce zemědělského odvětví ve finančním vyjádření navazuje v regionálním členění na metodiku souhrnného zemědělského účtu. Jde o hodnotové vyjádření finální produkce, která opouští zemědělské odvětví (částka v základních cenách, kterou výrobce obdrží od kupujícího plus dotace minus daně na výrobek). Časová řada je k dispozici od roku 2003, za poslední rok jsou pak publikovány předběžné údaje a definitivní data jsou k dispozici až v následujícím roce. Pro meziroční srovnání se používají stálé ceny roku 2000, pro porovnání struktury běžné ceny daného roku (podrobnější metodické vysvětlivky jsou součástí

publikace 2128-08 Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích – definitivní výsledky za rok 2006 a semidefinitivní výsledky roku 2007, vydané ČSÚ v listopadu 2008).

Tab. 3.1.20 Stroje a zařízení ve vlastnictví podniků v okresech Libereckého kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory kolové a pásové					Sklízecí mlátičky	Sklízeče brambor	Orná půda na 1 traktor (ha)	Plocha obilovin na 1 sklízecí mlátičku (ha)	
	celkem	v tom s výkonem (%)								
		do 20 kW	21 - 39 kW	40 - 59 kW	60 - 99 kW					100 kW a více
Liberecký kraj	2 615	6,6	15,2	36,7	29,6	11,9	261	168	14,4	85,3
v tom okresy:										
Česká Lípa	437	.	11,4	50,6	21,3	14,4	53	22	31,9	170,1
Jablonec nad Nisou	270	9,3	16,7	31,1	32,2	11,1	25	17	5,1	30,6
Liberec	747	6,0	19,4	30,7	32,3	11,6	91	61	13,3	65,8
Semily	1 161	8,1	13,6	36,5	30,5	11,3	92	69	10,8	70,7

Celková produkce zemědělského odvětví v Libereckém kraji vykazuje během sledovaného období poměrně významnou variabilitu, a to především v závislosti na výsledcích rostlinné výroby. V rámci sledovaného pětiletého období byla nejvyšší celková produkce vykázána v roce 2004 (1 977,4 mil. Kč), nejnižší v roce 2003 (1 656,4 mil. Kč). V roce 2007 byl celkový objem zemědělské produkce o 17,0 % vyšší než ve výchozím roce 2003. Během uvedeného období se snížila produkce zemědělských služeb (o 26,7 %) a nezemědělských vedlejších činností (o 60,4 %). Trendy v objemu jednotlivých zemědělských odvětví však ve sledovaném období nejsou zcela jednoznačné.

Tab. 3.1.21 Produkce zemědělského odvětví v Libereckém kraji v letech 2003 – 2007

v mil. Kč ve stálých cenách roku 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 ¹⁾	Index 2007/2003
Produkce zemědělského odvětví celkem	1 656,4	1 977,4	1 898,5	1 858,6	1 938,1	117,0
v tom:						
rostlinná produkce	727,3	1 080,3	1 028,2	907,0	982,2	135,1
živočišná produkce	867,8	840,2	802,6	892,6	920,8	106,1
produkce zemědělských služeb	32,0	20,5	16,7	18,3	23,4	73,3
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	29,3	36,5	51,0	40,6	11,6	39,6

¹⁾ předběžný údaj

Objem produkce zemědělského odvětví v Libereckém kraji (tj. 2 232,6 mil. Kč, běžné ceny) je ve srovnání s ostatními kraji České republiky výrazně podprůměrný, nižší výrobu v roce 2007 vykázalo pouze zemědělské odvětví v Karlovarském kraji (1 624,8 mil. Kč, běžné ceny). Na tento výsledek má však mimo jiné vliv také velikost těchto krajů. Na celkové produkci České republiky se Liberecký kraj v roce 2007 podílel 1,9 %, z toho na rostlinnou produkci z 1,8 % a živočišnou produkci z 2,0 %.

Tab. 3.1.22 Produkce zemědělského odvětví v Libereckém kraji v roce 2007

(předběžné údaje)

v běžných cenách

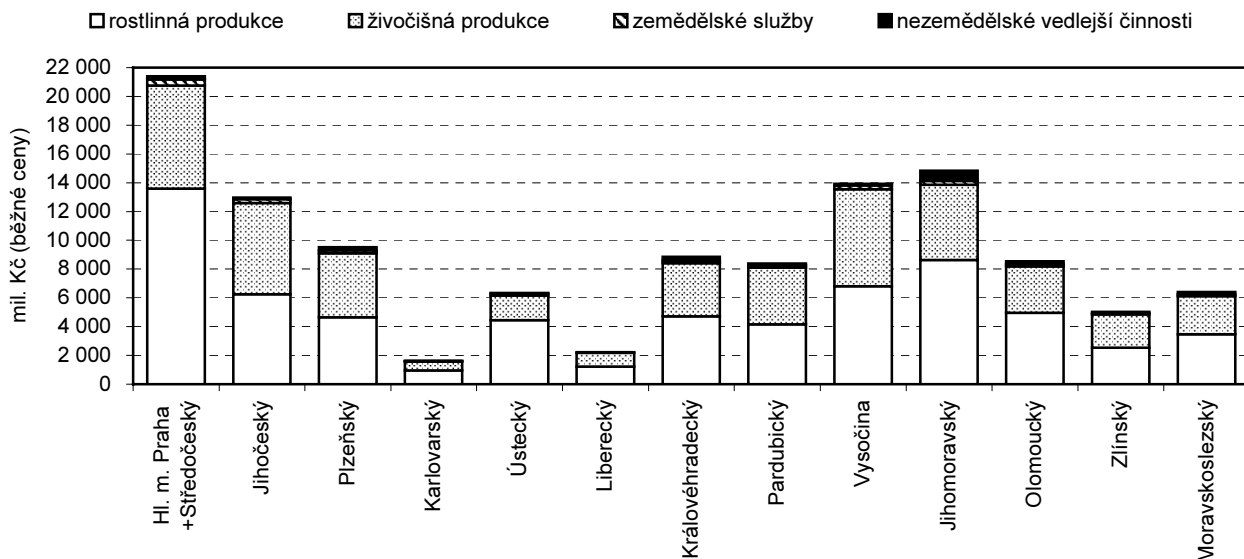
	Česká republika		Liberecký kraj		Podíl kraje na ČR (%)
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
Produkce zemědělského odvětví celkem	120 076,7	100,0	2 232,6	100,0	1,9
v tom:					
rostlinná produkce	66 460,8	55,3	1 215,5	54,4	1,8
živočišná produkce	48 985,3	40,8	960,2	43,0	2,0
produkce zemědělských služeb	2 327,0	1,9	43,4	1,9	1,9
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	2 303,6	1,9	13,6	0,6	0,6

Ve srovnání se strukturou produkce zemědělského odvětví České republiky byla v Libereckém kraji nadprůměrně zastoupena pouze živočišná produkce, zatímco podíl rostlinné produkce celorepublikového průměru nedosahoval.

Rostlinná produkce Libereckého kraje v roce 2007 dosáhla 982,2 mil. Kč (stálé ceny), což je o 35,1 % více než v roce 2003. Vývoj rostlinné výroby v rámci sledovaného období byl však velmi nevyrovnaný – nejvyšší výroby v této oblasti bylo dosaženo v roce 2004 (1 080,3 mil. Kč), nejnižší v roce 2003 (727,3 mil. Kč).

Pokud porovnáme produkci roku s nejvyšší rostlinnou výrobou, tedy roku 2004 s předběžnými údaji roku 2007 je zřejmé, že celková rostlinná produkce zaznamenala propad ve výši 9,1 %. Pomineme-li markantní úbytek výroby ostatních rostlinných výrobků (o 99,6 %), nejvýraznější pokles byl zjištěn u ovoce (o 14,6 %) a obilovin (o 11,2 %). V rámci obilovin se pak v tomto období nedařilo především produkci žita (úbytek ve výši 57,7 %) a ovsu (úbytek ve výši 40,3 %). Nárůst objemu technických plodin (ve výši 8,9 %) do určité míry ovlivnil pokles produkce luskovin (o 16,6 %).

Graf 23 Produkce zemědělského odvětví podle krajů v roce 2007 (předběžné údaje)

Dominantní postavení ve složení rostlinné produkce Libereckého kraje měly obiloviny (38,9 %) a dále krmné (24,4 %) a technické plodiny (17,4 %).

Ve srovnání se složením rostlinné produkce České republiky bylo zastoupení obilovin ve struktuře rostlinné produkce Libereckého kraje v roce 2007 výrazně podprůměrné. Pouze v případě žita a ovsu převyšuje podíl Libereckého kraje celorepublikový průměr. Obdobně tomu bylo také v případě technických plodin. V návaznosti na chov skotu byly v Libereckém kraji nadprůměrně pěstovány krmné plodiny a dále pak také ovoce a zelenina.

Tab. 3.1.23 Rostlinná produkce Libereckého kraje v letech 2003 – 2007¹⁾

	v mil. Kč, stálé ceny roku 2000						
	2003	2004	2005	2006	2007	Index 2007/2003	Index 2007/2004
Rostlinná produkce celkem	727,3	1 080,3	1 028,2	907,0	982,2	135,1	90,9
v tom:							
obiloviny (vč. osiva)	261,5	390,5	337,5	276,1	346,7	132,6	88,8
z toho:							
pšenice a špalda	129,2	210,4	185,8	157,8	192,5	149,0	91,5
žito a ozimé směsky	14,2	33,5	17,0	4,9	14,2	99,5	42,3
ječmen	78,5	93,6	96,0	85,3	92,1	117,3	98,4
oves a letní směsky	20,4	24,2	15,1	13,3	14,4	70,7	59,7
kukuřice na zrno	6,1	7,2	4,6	5,1	9,3	153,8	129,1
technické plodiny	106,5	163,9	148,6	149,2	178,4	167,5	108,9
z toho:							
olejniný (vč. osiva)	64,0	127,6	105,1	116,8	142,3	222,3	111,6
luskoviny (vč. osiva)	3,9	5,5	7,3	8,4	4,6	118,3	83,4
cukrová řepa	20,1	20,8	23,7	18,0	23,7	118,0	113,9
krmné plodiny	203,7	300,3	286,1	285,1	272,0	133,5	90,6
zelenina a zahradnické výr.	40,0	73,9	82,9	70,3	71,2	177,9	96,3
brambory (vč. sadby)	44,4	44,8	55,0	31,4	45,6	102,6	101,6
ovoce	71,1	79,9	82,3	69,4	68,2	96,0	85,4
ostatní rostlinné výrobky	0,1	26,9	35,7	25,5	0,1	91,8	0,4

¹⁾ údaje roku 2007 jsou předběžné

Tab. 3.1.24 Rostlinná produkce Libereckého kraje v roce 2007

(předběžné údaje)

v běžných cenách

	Česká republika		Liberecký kraj		Podíl kraje na ČR (%)
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
Rostlinná produkce celkem	66 460,8	100,0	1 215,5	100,0	1,8
v tom:					
obiloviny (vč. osiva)	30 612,2	46,1	472,6	38,9	1,5
z toho:					
pšenice a špalda	16 824,8	25,3	257,6	21,2	1,5
žito a ozimé směsky	741,6	1,1	22,0	1,8	3,0
ječmen	8 076,6	12,2	129,0	10,6	1,6
oves a letní směsky	569,8	0,9	20,7	1,7	3,6
kukuřice na zrno	3 717,0	5,6	11,5	0,9	0,3
technické plodiny	14 517,9	21,8	211,8	17,4	1,5
z toho:					
olejniný (vč. osiva)	10 157,5	15,3	176,7	14,5	1,7
luskoviny (vč. osiva)	323,3	0,5	5,7	0,5	1,8
cukrová řepa	2 466,1	3,7	20,9	1,7	0,8
krmné plodiny	8 784,7	13,2	297,0	24,4	3,4
zelenina a zahradnické výr.	4 619,8	7,0	95,1	7,8	2,1
brambory (vč. sadby)	4 429,2	6,7	57,0	4,7	1,3
ovoce	1 605,8	2,4	81,8	6,7	5,1
víno	1 310,7	2,0	0,0	0,0	0,0
ostatní rostlinné výrobky	580,5	0,9	0,1	0,0	0,0

Pokles živočišné produkce byl v Libereckém kraji patrný v období 2003 – 2005, v posledních dvou letech došlo k jejímu určitému oživení. Další vývoj bude záviset především na změně poptávky po mase a dalších živočišných produktech.

Živočišná výroba zemědělských subjektů z Libereckého kraje se mezi roky 2003 a 2007 zvýšila o 6,1 %. Nejnižší hodnota prodeje celkové živočišné výroby i prodeje zvířat byla zjištěna v roce 2005 (802,6 mil. Kč, resp. 334,5 mil. Kč, stálé ceny). Příčinou bylo pravděpodobně meziroční snížení prodeje prasat (o 18,9 %) a skotu (o 12,2 %). Jak produkce skotu, tak produkce prasat se během sledovaného období vyvíjela relativně „skokově“ s tím, že pozitivnější vývoj co do objemu produkce je patrný v případě prasat. Produkce drůbeže se od roku 2005 navyšovala kontinuálně, v roce 2007 dosáhla 57,8 mil. Kč (stálé ceny), což bylo o 87,4 % více než v roce 2003 a více než dvojnásobně oproti roku 2005.

Produkce mléka se v rámci sledovaného období vyvíjela periodicky a ovlivňovala tak jako její hlavní složka produkci živočišných výrobků. Nejvyšší produkce mléka a následně tak i živočišných výrobků byla zaznamenána v roce 2003, naopak rok 2004 byl ve sledovaném období pro produkci mléka nejméně příznivý. Při srovnání hodnoty produkce živočišných výrobků roku 2003 s rokem 2007 je patrný 11,7% pokles, z toho produkce mléka poklesla o 8,5 %.

Tab. 3.1.25 Živočišná produkce Libereckého kraje v letech 2003 – 2007¹⁾

	2003	2004	2005	2006	2007	Index 2007/2003
Živočišná produkce celkem	867,8	840,2	802,6	892,6	920,8	106,1
v tom:						
zvířata	348,2	392,1	334,5	409,5	462,0	132,7
z toho:						
skot	144,8	156,4	137,3	162,4	167,8	115,9
prasata	168,2	204,0	165,5	202,6	230,3	137,0
drůbež	30,8	23,3	24,7	40,3	57,8	187,4
živočišné výrobky	519,6	448,1	468,1	483,1	458,8	88,3
z toho mléko	498,3	431,6	461,6	470,2	455,9	91,5

¹⁾ údaje roku 2007 jsou předběžné

Srovnání údajů o živočišné produkci za rok 2007 mezi Libereckým krajem a průměrem České republiky naznačuje, že ve struktuře živočišné produkce Libereckého kraje se nadprůměrně dařilo produkci skotu a následně také produkci živočišných výrobků (především mléka).

Data o produkci zemědělského odvětví v hodnotovém vyjádření za rok 2008 budou k dispozici až ve 4. čtvrtletí tohoto roku. Data nebudou součástí samostatně vydané publikace, ale 30. 11. 2009 budou zveřejněna na internetových stránkách ČSÚ v dokumentu w-2128-09 Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích – definitivní výsledky za rok 2007 a semidefinitivní výsledky roku 2008.

Tab. 3.1.26 Živočišná produkce Libereckého kraje za rok 2007

(předběžné údaje)

v běžných cenách

	Česká republika		Liberecký kraj		Podíl kraje na ČR (%)
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
Živočišná produkce celkem	48 985,3	100,0	960,2	100,0	2,0
v tom:					
zvířata	25 715,1	52,5	470,9	49,0	1,8
z toho:					
skot	7 808,6	15,9	220,1	22,9	2,8
prasata	11 367,7	23,2	184,9	19,3	1,6
drůbež	6 348,7	13,0	58,6	6,1	0,9
živočišné výrobky	23 270,2	47,5	489,3	51,0	2,1
z toho mléko	21 122,5	43,1	486,9	50,7	2,3

3.2. Lesnictví

Lesnictví patří společně se zemědělstvím do primárního sektoru. Les je obecně chápán jako veřejný statek (bez ohledu na jeho vlastníka), který tvoří podstatnou část přírodního a kulturního dědictví. Jako veřejný statek lidé les využívají především v rámci jeho mimoprodukčních funkcí, a to zejména k rekreačním účelům. Podstatný vliv na stav lesnictví mají nejrůznější zásahy. Všechny tyto zásahy, ať už jsou dílem přírody či člověka, se v oblasti lesnictví zpravidla projevují s větším či menším zpožděním a jejich dopad je dlouhodobý a v mnoha případech také již nevratný. Odstraňování následků chybných zásahů či opatření, která mimo ohrožení majetků ohrožují zejména mikroklimatické, hygienické a hydrologické poměry, stabilitu území apod., je složité. Přitom význam lesa jako nenahraditelného krajinnotvorného prvku i zdroje přírodní obnovitelné suroviny je nezastupitelný a stále stoupá.

Liberecký kraj patří v rámci České republiky ke krajům s výrazně nadprůměrnou lesnatostí³ – lesní pozemky na území Libereckého kraje v roce 2008 tvořily 44,3 % jeho celkové výměry (nejvyšší podíl mezi kraji, průměr České republiky činil 33,6 %). Na 1 obyvatele připadalo 0,32 ha výměry lesních pozemků, což je v mezikrajském srovnání 5. nejvyšší výměra.

Lesy v Libereckém kraji jsou v některých lokalitách poškozeny dálkovým přenosem škodlivin v ovzduší. Ztráta listů nebo jehličí je důsledkem nepříznivého vývoje kvality ovzduší, současně se na poškození lesních porostů podílejí i přírodní vlivy jako je sucho, hmyzí škůdci a nejrůznější přírodní kalamity. Zdravotní stav lesů je pak v této souvislosti měřen především mírou defoliace⁴. Hodnota indexu defoliace v Libereckém kraji v roce 2006 dosáhla 2,15 %, jeho hodnota byla o 0,15 procentních bodů nižší než činil průměr České republiky.

Tab. 3.2.1 Lesy podle krajů a dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrků	
	2000	2007	jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2000	2007
			2000	2007	2000	2007	2000	2007		
Česká republika	2 582 836	2 595 182	1 975 065	1 941 582	576 808	627 548	30 963	26 052	1 397 012	1 369 695
v tom kraje:										
Hl. město Praha	4 641	4 704	1 726	1 611	2 857	3 062	58	30	533	409
Středočeský	297 099	300 078	217 295	213 668	77 020	83 145	2 784	3 265	116 688	113 995
Jihočeský	367 041	370 798	321 051	320 042	41 773	47 039	4 217	3 717	206 572	207 467
Plzeňský	292 264	293 996	257 131	252 980	32 403	38 817	2 730	2 200	171 038	167 189
Karlovarský	138 716	139 619	116 606	116 302	20 010	22 179	2 099	1 139	97 828	97 567
Ústecký	155 209	156 642	90 575	88 556	62 044	65 447	2 590	2 639	59 244	57 437
Liberecký	135 364	135 329	109 103	106 592	24 147	27 622	2 115	1 115	70 928	69 175
Královéhradecký	143 958	144 306	111 645	110 474	29 868	32 617	2 445	1 215	88 200	86 584
Pardubický	130 080	130 527	106 087	105 104	22 104	23 844	1 889	1 579	75 430	74 596
Vysočina	208 703	202 655	187 273	179 891	18 951	20 649	2 478	2 115	153 807	149 036
Jihomoravský	191 286	196 852	98 111	97 608	90 990	97 371	2 185	1 873	53 656	52 439
Olomoucký	175 733	178 946	126 419	126 242	47 099	50 959	2 215	1 745	107 612	107 093
Zlínský	154 320	154 421	90 027	87 549	62 861	65 252	1 432	1 620	69 635	68 185
Moravskoslezský	188 423	186 308	142 016	134 963	44 682	49 545	1 726	1 800	125 842	118 521

Z hlediska druhového složení převažovaly v lesích Libereckého kraje v roce 2007 ze 78,8 % jehličnaté dřeviny. Z mezikrajského pohledu se jednalo o 6. nejvyšší podíl, který celorepublikový průměr překročil o 4,0 procentní body. Nejvyšší zastoupení jehličnanů bylo zaznamenáno v kraji Vysočina (88,8 %), nejnižší v Hl. městě Praha (34,3 %).

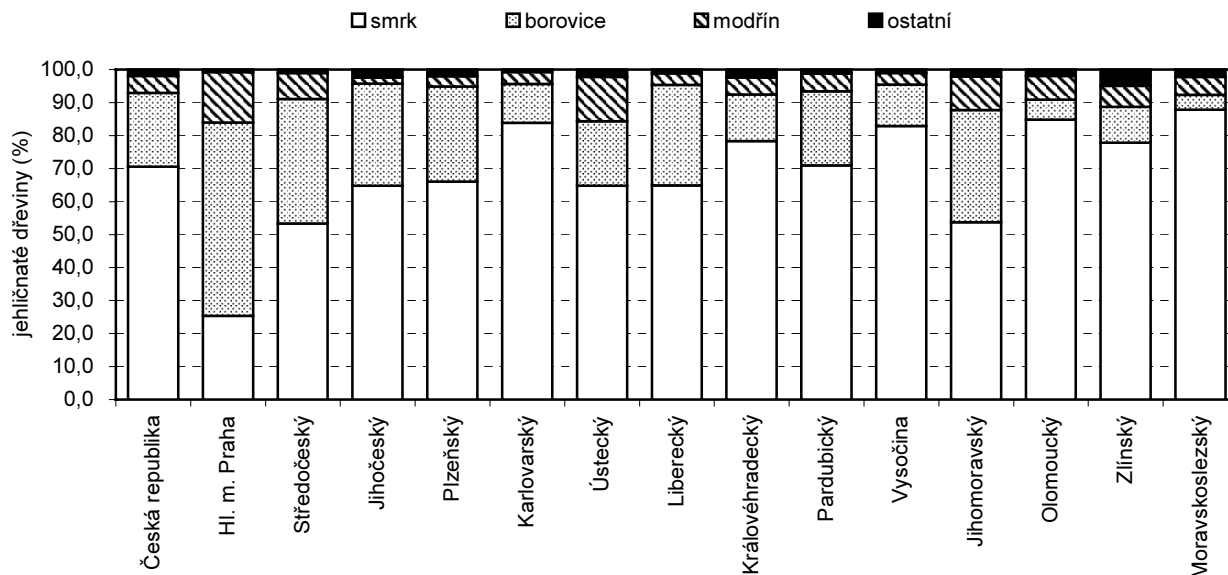
Listnaté dřeviny představovaly 20,4 % lesů Libereckého kraje. Oproti průměru České republiky byl tak podíl listnáčů na liberecku o 3,8 procentních bodů nižší. Analogicky vzhledem k zastoupení jehličnatých dřevin byl převažující podíl listnatých porostů evidován na území Hlavního města Praha (65,1 %) a nejnižší v kraji Vysočina (10,2 %). Liberecký kraj s výše uvedeným procentním podílem obsadil 9. pozici.

³ Zdrojem údajů o výměrách je v tomto případě Český úřad zeměměřičský a katastrální

⁴ Defoliace je definována jako relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných porostních a stanovištních podmínkách. Sleduje se na 306 monitorovacích plochách, které jsou podle lesnatosti rozmístěny rovnoměrně po území ČR. Defoliace (odlistění) se vyjadřuje v procentech ztráty jehličí (listů). Index defoliace se vyjadřuje jako podíl stromů šedesátiletých a starších ve 3. a 4. stupni odlistění, tedy stromy silně odlistěné (60,0 – 99,9 %) a odumřelé (100,0 % ztráta jehličí/listů).

Mezi roky 2000 a 2007 se výměra plochy jehličnatých dřevin v Libereckém kraji snížila o 2,3 %, a to ve prospěch výměry listnatých porostů, které naopak zaznamenaly 14,4% nárůst. Nepatrně se však v uvedeném období snížila celková výměra lesů ze 135 364 ha na 135 329 ha, tedy o 0,03 %. Ve srovnání s Českou republikou je možné pokles výměry jehličnanů i navyšování plochy listnatých dřevin v Libereckém kraji označit za rychlejší (úbytek plochy jehličnatých porostů mezi roky 2000 a 2007 dosáhl 1,7 %, nárůst ploch listnatých porostů činil 8,8 %).

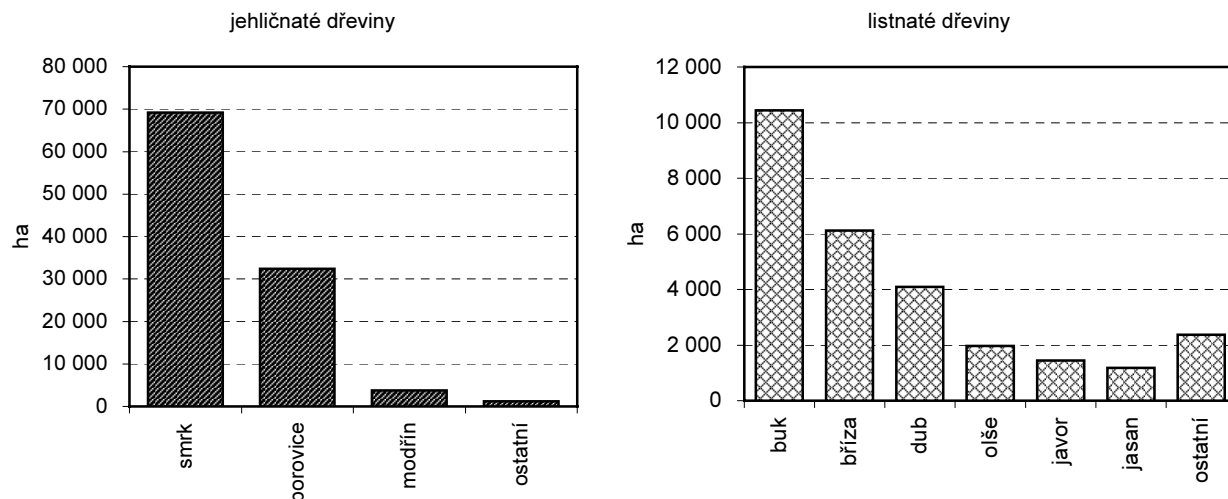
Graf 24 Struktura jehličnatých dřevin podle krajů k 31. 12. 2007

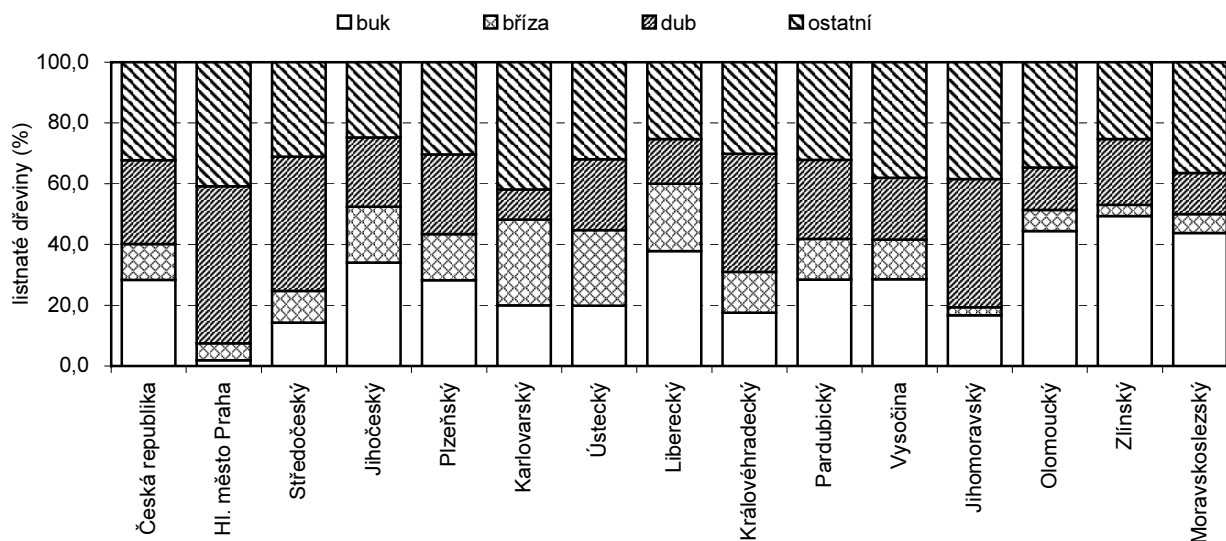
Dominantním jehličnanem v Libereckém kraji je smrk, který v roce 2007 zaujímal 64,9 % celkové plochy jehličnatých dřevin v kraji (o 5,6 procentních bodů méně než v celé České republice). Mezi kraji České republiky se Liberecký kraj v zastoupení smrkových dřevin umístil na 9. pozici. Nejvyšší podíl smrků na celkové ploše jehličnatých porostů byl evidován v Moravskoslezském kraji (87,8 %), nejnižší v Hlavním městě Praha (25,4 %). Druhým nejrozšířenějším jehličnanem v Libereckém kraji je borovice, která v roce 2007 zaujímal 30,4 % rozlohy jehličnatých dřevin. V porovnání s rokem 2000 se plocha smrkových porostů snížila o 2,5 %, borových o 4,0 %.

Z listnatých dřevin se v kraji nejčastěji vyskytuje buk (37,8 % plochy listnatých dřevin), bříza (22,2 %) a dub (14,8 %). Mezi roky 2000 a 2007 se plocha porostů buků navýšila o 28,5 % a plocha dubů o 12,5 %, naproti tomu břízy se o 5,8 % snížila. Vedle Libereckého kraje převažoval ve struktuře listnatých dřevin buk také v dalších 7 krajích (Jihočeském, Plzeňském, Pardubickém, Olomouckém, Zlínském, Moravskoslezském a v kraji Vysočina). Na území Hlavního města Praha, Středočeského, Královéhradeckého a Jihomoravského kraje tvořil většinu dub, v Ústeckém a Karlovarském kraji bříza.

Graf 25 Jehličnaté a listnaté dřeviny v Libereckém kraji v roce 2007

Graf 26 Struktura listnatých dřevin podle kraje k 31. 12. 2007

Průměrná lesnatost, tj. podíl lesů na celkové výměře, se z hlediska jednotlivých okresů Libereckého kraje v roce 2007 pohybovala v rozmezí od 36,5 % v okrese Semily do 53,9 % v okrese Jablonec nad Nisou. Pokud tyto údaje srovnáme s jeho hodnotami v roce 2000 je zřejmé, že průměrná lesnatost se snížila pouze v okrese Liberec (o 1,2 procentní body). V ostatních okresech kraje se zastoupení lesů na jejich celkové výměře nepatrně navýšilo – v okrese Česká Lípa o 1,2 procentní body, v okrese Semily o 0,3 procentní body a v okrese Jablonec nad Nisou o 0,1 procentní bod.

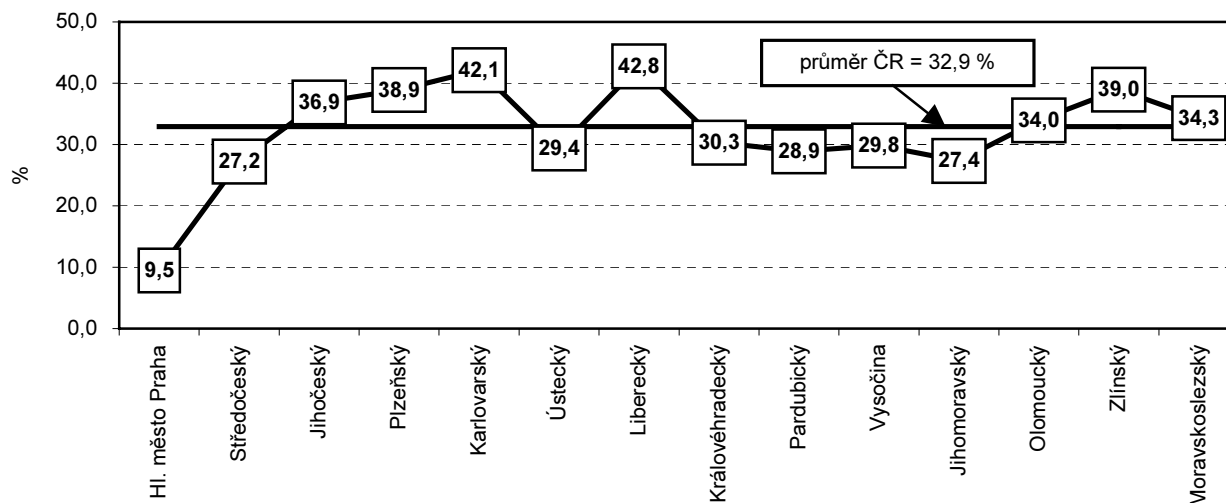
Tab. 3.2.2 Lesy podle okresů Libereckého kraje a dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

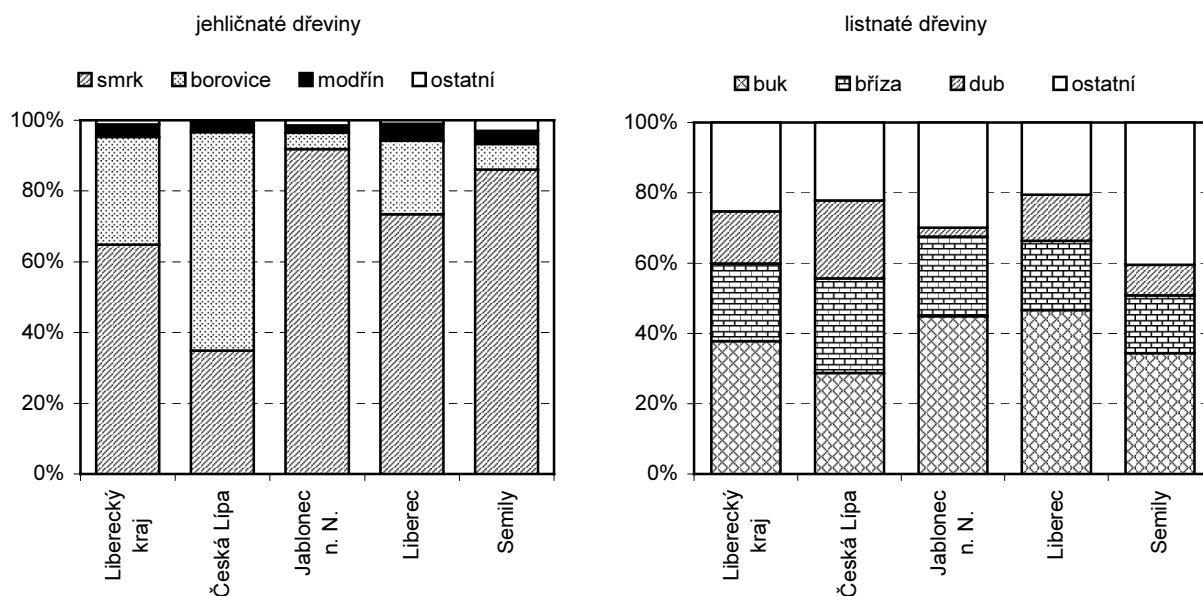
	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých buk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Liberecký kraj	135 364	135 329	109 103	106 592	24 147	27 622	2 115	1 115	70 928	69 175	8 123	10 437
v tom okresy:												
Česká Lípa	51 803	50 189	41 737	39 442	9 464	10 297	602	450	14 853	13 760	2 400	2 955
Jablonec nad Nisou	21 668	21 692	18 965	18 913	2 273	2 634	429	145	17 440	17 381	804	1 182
Liberec	36 590	37 938	27 357	27 500	8 567	10 200	666	238	20 447	20 189	3 703	4 757
Semily	25 303	25 510	21 044	20 737	3 842	4 491	417	282	18 188	17 846	1 216	1 543

Graf 27 Podíl lesů na celkové výměře kraje k 31. 12. 2007

Ve všech okresech Libereckého kraje převládají jehličnany, jejich podíl na celkové výměře lesů se ovšem poněkud liší. Více než 80 % lesa tvoří jehličnany v okresech Jablonec nad Nisou (87,2 %) a Semily (81,3 %). Zastoupení jehličnanů v okrese Česká Lípa činilo 78,6 %. Nejméně byly jehličnany zastoupeny v lesích libereckého okresu, kde v roce 2007 představovaly 72,5 % všech dřevin. Ve srovnání s rokem 2000 pokleslo zastoupení jehličnatých dřevin ve třech okresech Libereckého kraje (nejvyšší úbytek ve výši 5,5 % byl zaznamenán v okrese Česká Lípa), výjimkou byl pouze okres Liberec, kde došlo k nepatrnému 0,5% nárůstu těchto dřevin.

Graf 28 Struktura jehličnatých a listnatých dřevin podle okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2007

Podíl listnatých dřevin se v roce 2007 v okresech Libereckého kraje pohyboval v rozmezí od 12,1 % (okres Jablonec nad Nisou) do 26,9 % (okres Liberec). Na rozdíl od jehličnanů se mezi roky 2000 a 2007 navýšila rozloha listnatých dřevin ve všech okresech, a to nejvíce v okrese Liberec (o 19,1 %) a nejméně v okrese Česká Lípa (o 8,8 %).

Smrk je nejrozšířenější jehličnatou dřevinou v okresech Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily, kde tvořil 91,1 %, 73,4 % a 86,1 % plochy jehličnanů. Pouze v okrese České Lípa z 61,7 % převažovala ve struktuře jehličnatých dřevin borovice. Modřín byl v největší míře (tj. ze 4,8 %) zastoupen mezi jehličnany okresu Liberec.

Z listnatých dřevin je ve všech okresech Libereckého kraje nejvýznamněji rozšířen buk, který se v roce 2007 na celkové výměře listnáčů v okrese Liberec podílel 46,6 %, v okrese Jablonec nad Nisou 44,9 %, v okrese Semily 34,4 % a v okrese Česká Lípa 28,7 %. Druhou nejčastěji zastoupenou listnatou dřevinou byla ve všech okresech bříza. Třetí místo co do zaujímané plochy představoval v okrese Česká Lípa a Liberec dub, v okrese Jablonec nad Nisou javor a v okrese Semily olše.

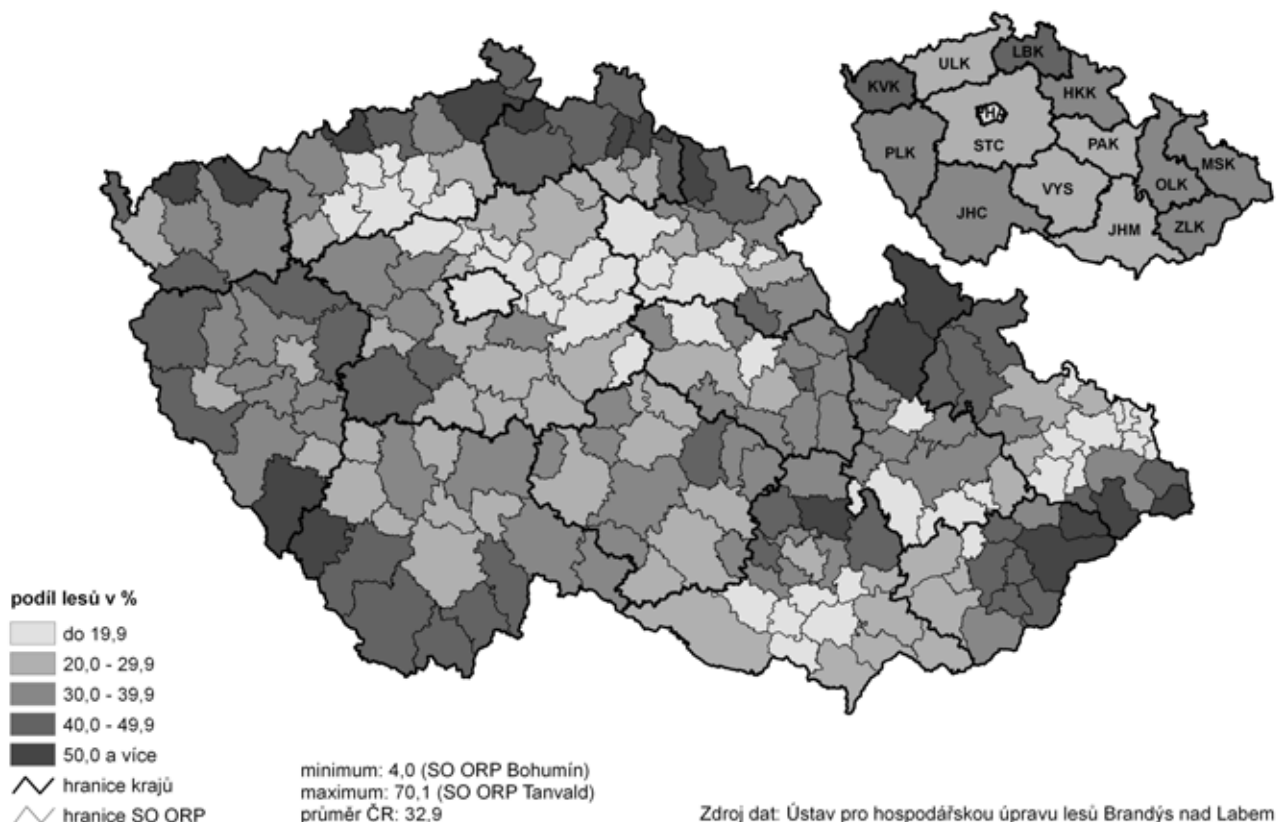
Z jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje patří mezi nejvíce odlesněné obvody Turnov a Semily. Pravděpodobně v souvislosti s místní rozšířenou zemědělskou činností se lesy na celkové výměře těchto obvodů v roce 2007 podílely pouze 25,4 % (SO ORP Turnov) a 28,1 % (SO ORP Semily). V ostatních správních obvodech lesy zabírají více než 40 % plochy, ve správním obvodu Tanvald dosáhl tento podíl dokonce 70,1 %. Ve srovnání s rokem 2003 se lesnatost nepatrně zvýšila ve dvou správních obvodech – Jilemnice o 0,6 procentních bodů a Liberec o 0,2 procentní body, ve správním obvodu Nový Bor se naopak lesnatost o 0,4 procentní body snížila.

Jehličnaté dřeviny tvoří většinu porostu i ve všech správních obvodech obcí s rozšířenou působností. Nejvyšší zastoupení mají jehličnany ve správním obvodu Tanvald a Jablonec nad Nisou, kde v roce 2007 tvořily 89,0 %, resp. 88,8 % těchto kultur. Naproti tomu na frýdlantsku se jehličnaté dřeviny na struktuře místních dřevokultur podílejí „jen“ necelými 71 %.

Nejdůležitější jehličnatou dřevinou ve většině správních obvodů je smrk, pouze ve správním obvodu Česká Lípa se na prvním místě s rozlohou 21 552 ha (tj. 72,7 % plochy jehličnanů) umístila borovice. Ve srovnání s ostatními správními obvody je relativně vyrovnané zastoupení smrku a borovice (tj. 51,2 % ku 43,8 %) ve správním obvodu Turnov. Největší podíl smrkových dřevin na celkové rozloze jehličnanů pak v roce 2007 vykázal správní obvod Jablonec nad Nisou (96,1 %) a Tanvald (95,6 %). Smrk tvořil více než 90 % rozlohy jehličnatých dřevin také ve správních obvodech Semily (91,7 %) a Jilemnice (90,5 %). Modřín se v největší

míře vyskytoval ve struktuře jehličnatých dřevin správního obvodu Frýdlant (5,1 %). Největší plochu jedlí pak evidovali lesníci ve správním obvodu Frýdlant (47,0 ha).

Podíl lesů na celkové ploše správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

V návaznosti na výše uvedené skutečnosti je zřejmé, že nejnižší zastoupení listnatých dřevin v roce 2007 vykazoval správní obvod Tanvald a Jablonec nad Nisou (shodně 10,6 %) a opačně tomu bylo v případě správního obvodu Frýdlant (28,6 %).

Jednoznačná převaha buku ve struktuře listnatých dřevin je patrná v 7 správních obvodech obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje – nejvíce v obvodu Frýdlant (54,4 % listnatých dřevin) a dále pak také v obvodech Tanvald (51,6 %), Nový Bor (45,9 %), Jilemnice (42,2 %), Jablonec nad Nisou (41,9 %), Liberec (40,5 %) a Železný Brod (36,8 %).

Tab. 3.2.3 Struktura listnatých dřevin podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje k 31. 12. 2007

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

	Listnaté celkem (ha)	v tom (ha)												
		buk, bříza, dub	ostatní listnaté	v tom (%)										
				habr	jasan	javor	jilm	akát	lípa	olše	osika	topol	vrby	ostatní
Liberecký kraj	27 622	20 644	6 979	5,6	17,0	20,7	0,2	0,5	7,0	28,2	5,3	2,1	0,8	12,6
v tom SO ORP:														
Česká Lípa	7 377	5 783	1 594	13,5	19,5	10,2	0,3	0,8	11,5	30,2	7,5	4,5	0,7	1,3
Frýdlant	4 658	3 851	807	1,6	4,5	19,1	0,1	0,1	15,5	41,1	1,6	2,5	0,4	13,5
Jablonec n. N.	796	542	254	0,1	6,6	24,2	0,5	-	0,2	25,5	4,6	2,5	1,3	34,5
Jilemnice	1 897	1 113	783	0,9	18,1	23,7	0,1	0,0	1,5	20,4	3,6	1,4	1,0	29,4
Liberec	5 799	4 480	1 319	2,9	19,3	23,0	0,2	0,6	9,1	26,6	6,0	1,1	1,1	10,2
Nový Bor	2 413	1 834	579	1,9	22,2	33,9	0,2	0,0	4,6	30,2	3,1	0,3	0,1	3,5
Semily	1 193	587	606	6,2	20,9	28,1	0,1	0,0	1,4	29,4	6,2	1,1	1,0	5,5
Tanvald	1 422	998	424	0,0	4,7	26,7	0,1	-	0,1	14,5	3,6	-	0,7	49,7
Turnov	1 559	1 106	453	8,8	29,1	14,5	0,1	2,2	2,3	27,7	7,4	2,8	1,5	3,5
Železný Brod	508	350	158	20,7	9,8	21,7	0,1	0,4	0,2	26,4	9,7	0,0	0,6	10,4

Tab. 3.2.4 Lesy podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje a dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

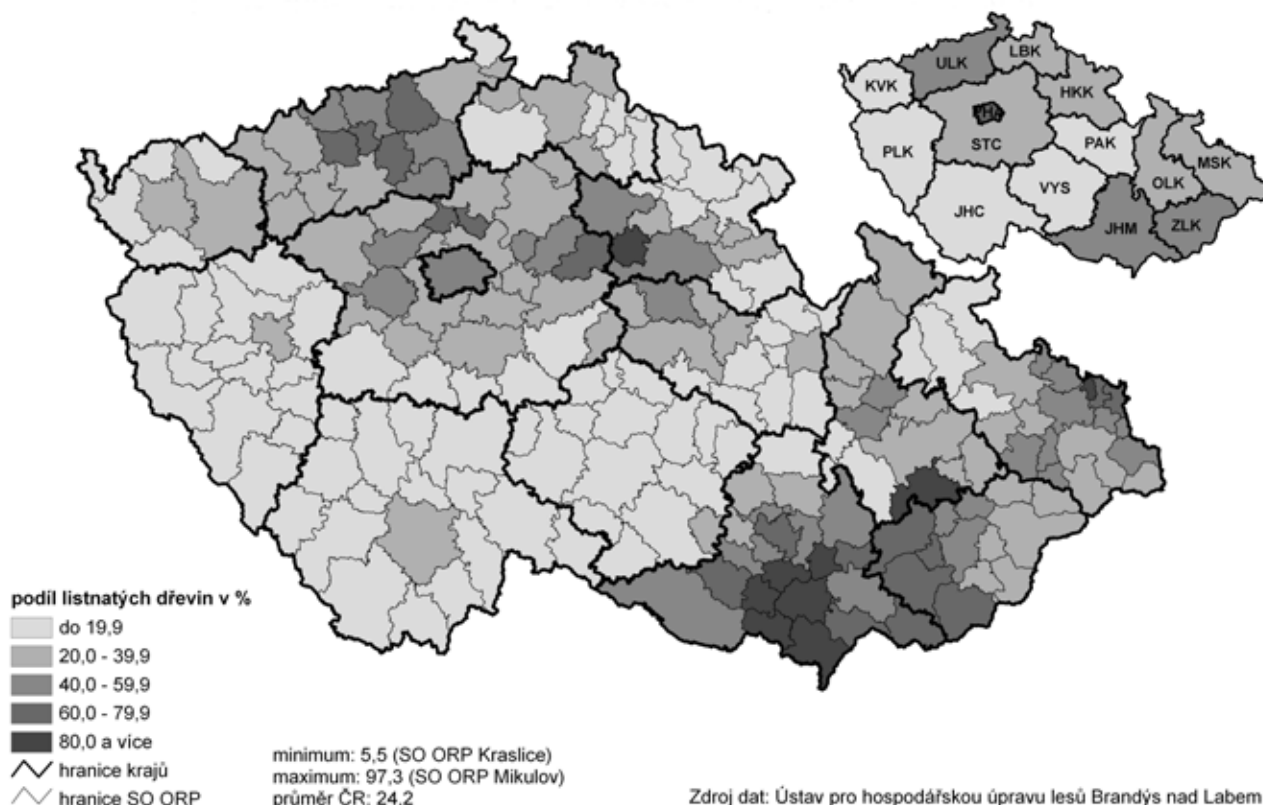
v ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých buk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina					
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Liberecký kraj	135 057	135 329	107 172	106 592	26 698	27 622	1 187	1 115	69 453	69 175	9 883	10 437
v tom SO ORP:												
Česká Lípa	36 882	37 347	29 732	29 647	6 800	7 377	349	323	7 235	7 188	1 452	1 690
Frydlant	16 290	16 290	11 556	11 556	4 658	4 658	75	75	9 523	9 523	2 535	2 535
Jablonec n. N.	7 520	7 520	6 677	6 677	797	796	46	47	6 418	6 419	333	334
Jilemnice	11 504	11 678	9 524	9 685	1 887	1 897	94	97	8 610	8 761	800	800
Liberec	23 586	23 290	17 602	17 319	5 812	5 799	172	172	11 710	11 604	2 311	2 348
Nový Bor	10 142	10 070	7 924	7 553	2 069	2 413	149	104	5 493	5 229	834	1 108
Semily	6 471	6 471	5 171	5 171	1 192	1 193	107	107	4 742	4 742	243	243
Tanvald	13 366	13 366	11 904	11 899	1 421	1 422	41	45	11 381	11 377	733	734
Turnov	6 281	6 281	4 613	4 615	1 554	1 559	115	107	2 371	2 362	456	457
Železný Brod	3 016	3 016	2 470	2 470	508	508	39	39	1 971	1 971	187	187

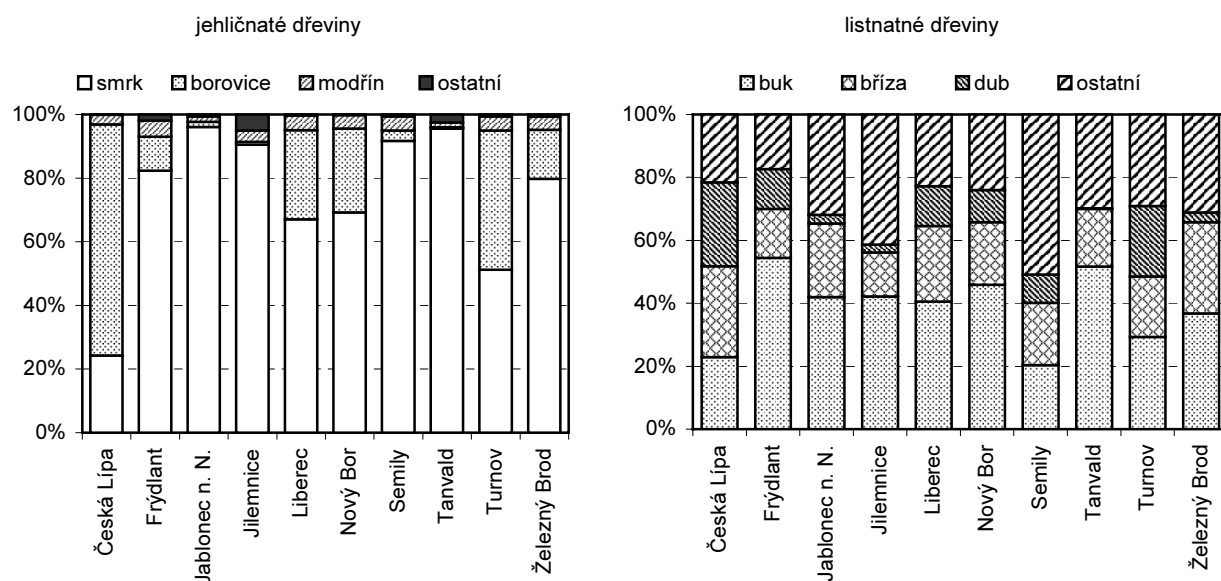
Ve správním obvodu Česká Lípa je zastoupení jednotlivých sledovaných druhů listnatých dřevin poměrně vyrovnané. Nejvyšší podíl vykazuje bříza (28,8 %) a dub (26,7 %), podíl buku činil 22,9 %. V rámci ostatních listnatých kultur, které na českolipsku tvořily 21,6 % těchto dřevin, byla nejvýznamnější olše a jasan. Podobná struktura listnatých dřevin jako ve správním obvodu Česká Lípa byla zjištěna také v obvodu Turnov, tj. nejvyšší procento zastoupení vykázal buk (29,3 %), 29,1 % tvořily ostatní listnaté dřeviny (z toho opět nejvíce jasan a olše), 22,4 % dub a 19,2 % bříza.

Poněkud odlišná situace pak nastala ve správním obvodu Semily, kde téměř 51 % listnatých dřevin tvořily ostatní listnaté dřeviny. V rámci této skupiny dominovala z 29,4 % olše, 28,1 % javor a 20,9 % jasan. Zbývajících 49,2 % listnáčů tvořil buk, bříza a dub, tj. podíl buku dosáhl 20,4 %, břízy 19,7 % a dubu 9,1 %.

Podíl listnatých dřevin na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

Graf 29 Struktura jehličnatých a listnatých dřevin podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje k 31. 12. 2007

V Libereckém kraji jednoznačně převažují hospodářské lesy – v roce 2007 se na celkové ploše lesů podílely 63,1 %, což je ovšem o 12,3 procentní body pod republikovým průměrem. Ve srovnání s ostatními kraji České republiky se tak jedná o 4. nejnižší podíl. Menší zastoupení hospodářských lesů evidují již jen v Ústeckém (54,6 %) a Karlovarském kraji (52,6 %), absolutně nejnižší pak v Hlavním městě Praha (1,5 %). Opačně je tomu v kraji Vysočina, kde hospodářským účelům v roce 2007 sloužilo téměř 93 % místních lesů.

Tab. 3.2.5 Lesy podle krajů, kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

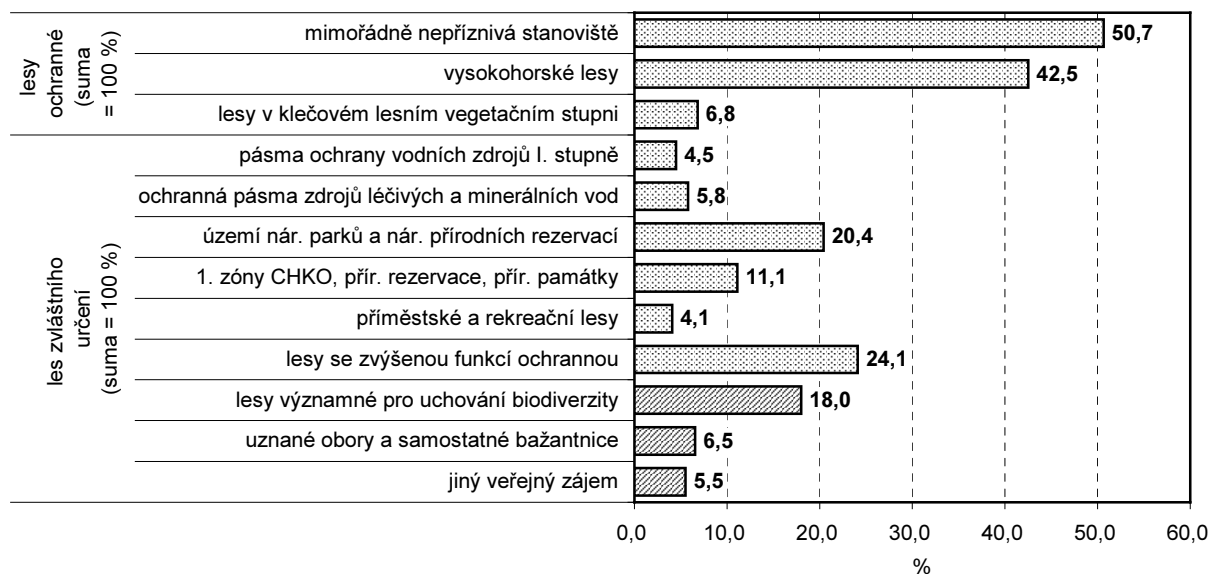
	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Česká republika	2 582 836	2 595 182	1 981 885	1 957 301	89 422	70 545	511 529	567 336	67 224	49 586	99 118	97 491
v tom kraje:												
Hl. město Praha	4 641	4 704	91	69	92	402	4 458	4 233	92	402	-	-
Středočeský	297 099	300 078	195 083	217 981	9 544	8 673	92 471	73 424	9 544	8 673	8 796	3 639
Jihočeský	367 041	370 798	280 087	292 652	8 245	5 666	78 708	72 481	8 122	5 528	28 147	26 987
Plzeňský	292 264	293 996	235 860	239 667	16 980	3 827	39 423	50 503	11 151	3 547	24 241	29 835
Karlovarský	138 716	139 619	86 626	73 397	6 500	4 224	45 590	61 998	6 141	3 226	326	131
Ústecký	155 209	156 642	113 365	85 563	12 438	9 093	29 406	61 986	11 888	8 543	468	6 372
Liberecký	135 364	135 329	93 220	85 335	5 691	11 523	36 454	38 471	3 744	5 837	7 014	7 852
Královéhradecký	143 958	144 306	101 585	97 160	13 751	12 182	28 621	34 964	6 812	5 457	15 432	12 962
Pardubický	130 080	130 527	115 590	115 827	2 298	2 144	12 191	12 556	1 540	1 597	734	871
Vysočina	208 703	202 655	193 059	187 761	1 835	1 260	13 809	13 634	1 835	1 260	2 889	774
Jihomoravský	191 286	196 852	131 165	130 743	3 405	3 845	56 716	62 264	3 405	3 845	7 851	6 015
Olomoucký	175 733	178 946	137 842	136 329	5 930	5 527	31 961	37 090	2 011	1 255	1 255	1 052
Zlínský	154 320	154 421	136 231	136 799	316	101	17 773	17 521	316	101	479	253
Moravskoslezský	188 423	186 308	162 080	158 020	2 397	2 079	23 946	26 210	624	313	1 484	747

V případě ochranných lesů⁵ se na prvním místě umístil Liberecký kraj společně s Hlavním městem Praha – v roce 2007 zde bylo do této kategorie zařazeno shodně 8,5 % lesních porostů. Na opačném konci

⁵ Do lesů ochranných patří lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, vysokohorské lesy a lesy v klečovém lesním vegetačním stupni.

pomyslného mezikrajského žebříčku se zařadil Zlínský kraj s 0,1% podílem ochranných lesů. Více než 50 % ochranných lesů evidovaných v našem kraji spadalo v roce 2007 do kategorie „mimořádně nepříznivé stanoviště“, dalších 42,5 % představovaly vysokohorské lesy. Mimořádně nepříznivá stanoviště představují 100,0 % ochranných lesů v kraji Zlínském, Jihomoravském, Středočeském, na Vysočině a v Hlavním městě Praha.

Graf 30 Struktura lesů ochranných a lesů zvláštního určení v Libereckém kraji k 31. 12. 2007

Lesy zvláštního určení⁶ v roce 2007 zaujímaly 28,4 % (tj. 38 471 ha) rozlohy lesů Libereckého kraje, z toho 24,1 % tvořily lesy se zvýšenou ochrannou funkcí, 20,4 % území národních parků a národních přírodních rezervací a 18,0 % lesy významné pro uchování biodiverzity. Naproti tomu se v Libereckém kraji vůbec nevyskytovaly lesy sloužící lesnickému výzkumu a výuce a také lázeňské lesy. Liberecký kraj společně s dalšími 6 kraji vykazoval nadprůměrné zastoupení lesů zvláštního určení. Dosažený podíl převyšoval republikový průměr o 6,5 procentních bodů a v mezikrajském srovnání obsadil 5. nejvyšší pozici. Nejméně byly lesy této kategorie zastoupeny v kraj Vysočina (6,7 %) a v Pardubickém kraji (9,6 %).

V porovnání s rokem 2000 se na území Libereckého kraje snížila plocha hospodářských lesů o 8,5 %, a to ve prospěch lesů ochranných, jejichž výměra vzrostla více než dvojnásobně, a lesů zvláštního určení, které zaznamenaly nárůst ve výši 5,5 %. V případě lesů zvláštního určení se na uvedeném výsledku podílelo především velmi významné navýšení rozlohy uznaných obor a samostatných bažantnic, 1. zón CHKO, přírodních rezervací a přírodních památek a lesů se zvýšenou ochrannou funkcí. Na straně lesů ochranných se mezi roky 2000 a 2007 nejvýznamněji navýšila zejména plocha vysokohorských lesů.

Tab. 3.2.6 Lesy podle okresů Libereckého kraje, kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
Liberecký kraj	135 364	135 329	93 220	85 335	5 691	11 523	36 454	38 471	3 744	5 837	7 014	7 852
v tom okresy:												
Česká Lípa	51 803	50 189	29 340	35 563	1 402	2 425	21 061	12 200	1 402	2 425	46	757
Jablonec n. N.	21 668	21 692	17 785	12 074	977	2 827	2 907	6 792	902	919	59	72
Liberec	36 590	37 938	34 240	25 550	465	3 548	1 886	8 839	416	1 589	79	349
Semily	25 303	25 510	11 856	12 148	2 847	2 722	10 601	10 640	1 024	904	6 830	6 674

⁶ Mezi lesy zvláštního určení patří pásma ochrany vodních zdrojů I. stupně, ochranná pásma zdrojů léčivých a minerálních vod, území národních parků a národních přírodních rezervací, 1. zóny CHKO, přírodní rezervace a přírodní památky, lázeňské lesy, příměstské a rekreační lesy, lesy sloužící lesnickému výzkumu a výuce, lesy se zvýšenou ochrannou funkcí, lesy významné pro uchování biodiverzity, uznané obory a samostatné bažantnice a lesy zatížené jiným veřejným zájmem.

Z hlediska jednotlivých okresů Libereckého kraje bylo v roce 2007 nejnižší zastoupení hospodářských lesů evidováno v okrese Semily (47,6 %). Srovnatelná část místních lesů (tj. v roce 2007 41,7 %) je totiž zařazena do kategorie lesů zvláštního určení, přičemž ze 62,7 % se jednalo o území národních parků a národních přírodních rezervací. Dalších 10,7 % lesů v tomto okrese (nejvíce ve srovnání s ostatními okresy Libereckého kraje) spadalo ve sledovaném roce do skupiny lesů ochranných, které ze 37,9 % tvořily vysokohorské lesy, 33,2 % mimořádně nepříznivá stanoviště a 28,9 % lesy v klečovém lesním vegetačním stupni. V období 2000 – 2007 se výměra hospodářských lesů v okrese Semily zvýšila o 2,5 % a výměra lesů zvláštního určení o 0,4 %. Opačný vývoj, tj. 4,4% úbytek, zaznamenaly lesy ochranné.

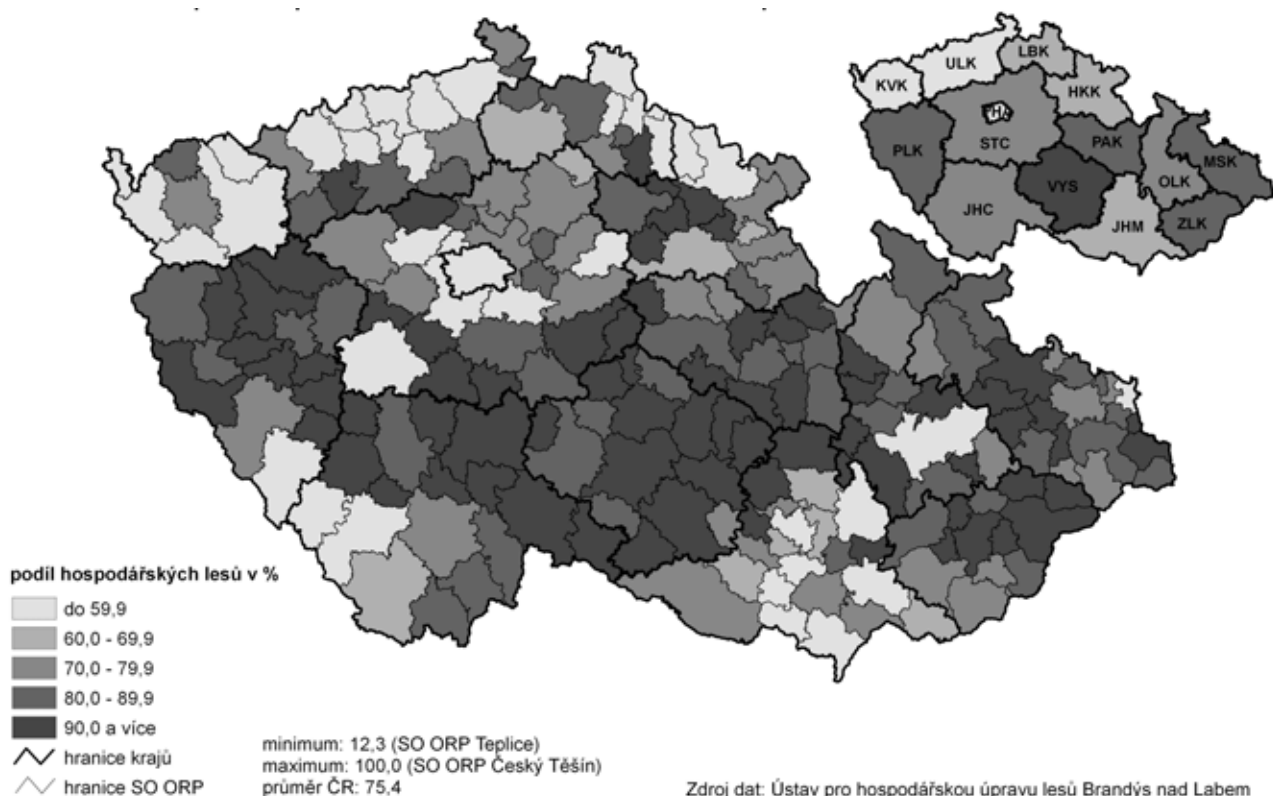
Okres Česká Lípa je naopak okresem s nejvyšším zastoupením hospodářských lesů (hospodářské lesy na tomto území v roce 2007 tvořily 70,9 % lesů) a současně nejnižším podílem lesů ochranných (4,8 %). Ochranné lesy pak ze 100 % tvořila mimořádně nepříznivá stanoviště.

Lesy zvláštního určení je možné najít především na území okresu Jablonec nad Nisou – v roce 2007 tvořily 31,3 % lesní plochy tohoto okresu, z toho téměř 60 % představovaly lesy se zvýšenou funkcí ochrannou.

Mezi roky 2000 a 2007 byl nejmarkantnější, tj. v průměru za Liberecký kraj více než dvojnásobný, nárůst výměry evidován v případě lesů ochranných. Nejvíce se na tomto výsledku podílel okres Liberec (výměra ochranných lesů vzrostla téměř 8násobně) a Jablonec nad Nisou (téměř trojnásobný nárůst). Ve stejném časovém horizontu se navýšila také rozloha lesů zvláštního určení, a to opět především v okresech Liberec (o 6 953 ha) a Jablonec nad Nisou (o 3 885 ha). Souběžně a mimo jiné v souvislosti s navýšením výměry lesů ochranných a lesů zvláštního určení došlo ve sledovaném období v okresech Liberec a Jablonec nad Nisou k úbytku lesních ploch vymezených k hospodářskému využití, a to o 25,4 % v případě liberecka a o 32,1 % v případě okresu Jablonec nad Nisou.

Ve většině správních obvodů obcí s rozšířenou působností převažují hospodářské lesy. Výjimkou jsou pouze správní obvody Jilemnice a Tanvald, ve kterých v roce 2007 převažovaly lesy zvláštního určení (z 56,2 % v obvodu Jilemnice a z 41,6 % v obvodu Tanvald).

Podíl hospodářských lesů na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

V největší míře byly hospodářské lesy zastoupeny ve struktuře lesů správního obvodu Semily (94,1 % lesů), lesy ochranné pak ve správním obvodu Tanvald (22,4 %) a lesy zvláštního určení ve správním obvodu Jilemnice (56,2 %). V případě lesů zvláštního určení se na jilemnicku jednalo převážně o území národních parků a národních přírodních rezervací (76,0 % lesů zvláštního určení). Lesy ochranné ve správním obvodu Tanvald z více než ¾ tvořily vysokohorské lesy.

Z ostatních správních obvodů obcí s rozšířenou působností se vysokým podílem hospodářských lesů vyznačují také obvody Nový Bor (86,8 % lesů), Železný Brod (84,7 %) a Liberec (82,4 %). Nejméně ochranných lesů a lesů zvláštního určení se v roce 2007 vyskytovalo na území správního obvodu Semily (1,5 %, resp. 4,4 %). V rámci lesů zvláštního určení se území národních parků a národních přírodních rezervací nenacházelo na území 3 správních obvodů, a to Jablonec nad Nisou, Semily a Železný Brod.

Tab. 3.2.7 Lesy podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje, kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2003	2007	2003	2007
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007				
Liberecký kraj	135 057	135 329	77 917	85 335	10 487	11 523	46 654	38 471	4 802	5 837	7 141	7 852
v tom SO ORP:												
Česká Lípa	36 882	37 347	16 737	24 229	1 223	2 133	18 922	10 985	1 223	2 133	37	688
Frydlant	16 290	16 290	7 267	7 896	2 936	2 936	6 086	5 457	977	977	280	280
Jablonec n. N.	7 520	7 520	3 762	3 763	249	249	3 508	3 508	116	116	-	-
Jilemnice	11 504	11 678	3 232	3 406	1 714	1 714	6 558	6 558	460	460	4 983	4 983
Liberec	23 586	23 290	19 074	19 179	602	655	3 911	3 456	602	655	69	100
Nový Bor	10 142	10 070	9 721	8 742	177	249	244	1 079	177	249	9	38
Semily	6 471	6 471	6 092	6 092	96	96	283	283	96	96	-	-
Tanvald	13 366	13 366	4 824	4 809	2 994	2 994	5 548	5 563	656	656	1 757	1 757
Turnov	6 281	6 281	4 653	4 666	368	368	1 261	1 248	368	368	6	6
Železný Brod	3 016	3 016	2 554	2 554	128	128	334	334	128	128	-	-

4. Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru

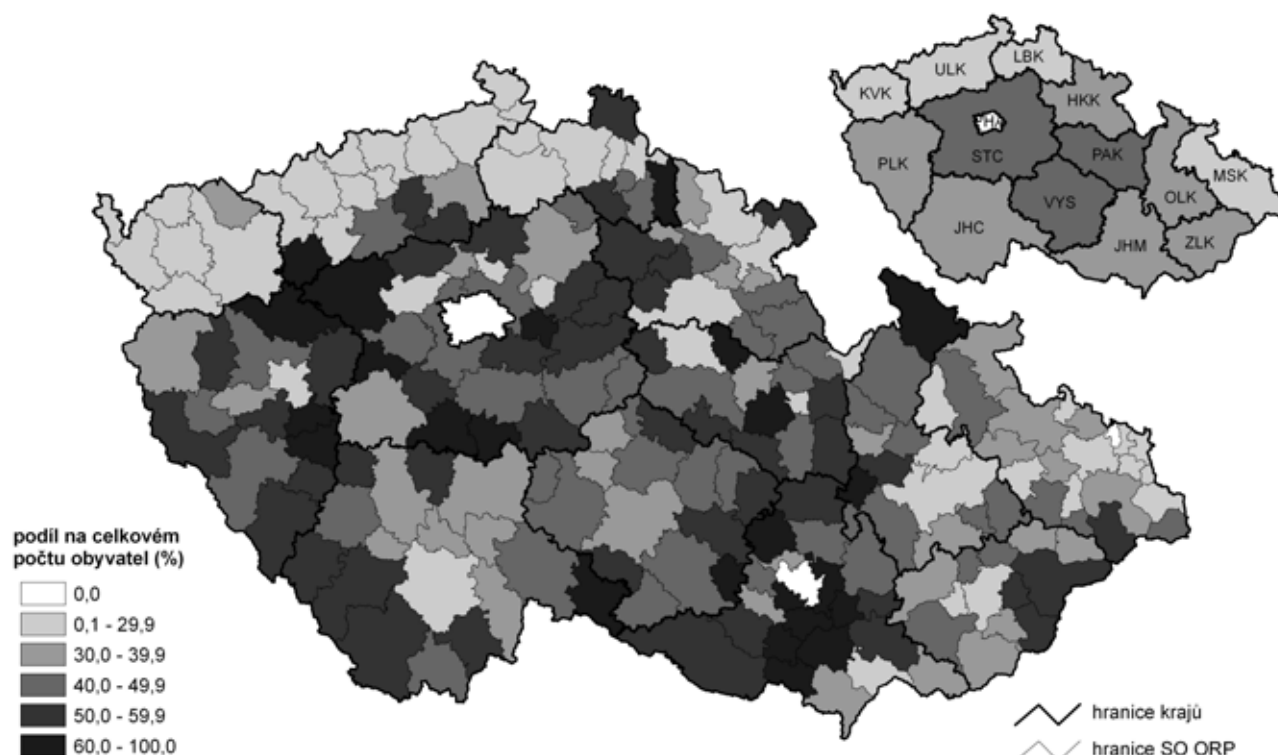
Pro účely porovnání venkova a jeho vyčíslitelných charakteristik na úrovni celé České republiky bylo nutné zvolit dostatečně jednoduché vymezení jednotné pro všechny kraje. Toto společné vymezení se liší od vymezení zvoleného v kapitole 2. Jednotné vymezení venkova využité v této kapitole pro porovnání krajů bylo stanoveno následovně: **Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností.**

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007; hustota zalidnění, která je stabilnější, byla vypočtena k 31. 12. 2007⁷. Postup sestavování tohoto vymezení a jeho zdůvodnění je uvedeno v kapitole 1.5.

Základní charakteristiky venkovského prostoru k 31. 12. 2008

	Počet obcí	Podíl z úhrnu kraje (%)				Počet obcí	Podíl z úhrnu kraje (%)		
		počet obcí	počet obyvatel	výměra			počet obcí	počet obyvatel	výměra
ČR celkem	5 734	91,8	29,8	78,8	Liberecký	189	87,9	27,5	74,8
ČR bez Hl. m. Prahy	5 734	91,8	33,8	79,3	Královéhradecký	414	92,4	35,7	80,3
v tom kraje:					Pardubický	423	93,8	40,6	82,2
Středočeský	1 069	93,3	45,2	85,0	Vysočina	677	96,2	44,2	82,2
Jihočeský	587	94,2	39,5	84,1	Jihomoravský	612	90,9	34,1	75,6
Plzeňský	467	93,2	36,4	85,0	Olomoucký	365	91,7	39,8	80,4
Karlovarský	111	84,1	24,6	72,0	Zlínský	269	88,5	37,0	72,3
Ústecký	311	87,9	22,0	75,0	Moravskoslezský	240	80,3	17,7	64,5

Podíl obyvatel venkovského prostoru ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2008

V následující části jsou na základě dostupných dat popsány charakteristiky venkovského prostoru v mezikrajském srovnání z oblasti území, sídelní struktury a dostupnosti, demografie, ekonomiky, trhu práce, bydlení, bytové výstavby, občanské a technické vybavenosti.

⁷ Postupně došlo u několika obcí k nárůstu počtu obyvatel a změně hustoty zalidnění. K 31. 12. 2008 na základě bilance obyvatelstva a územní struktury by dalších 15 obcí splňovalo podmínky pro začlenění z prostoru venkovského do městského. Jde především o obce s rychlou suburbanizační tendencí v zázemí největších měst (Praha, Brno, Plzeň).

4.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Charakter území a sídelní struktura městského a venkovského prostoru (a také rozdíly mezi nimi) jsou do značné míry dány samotnými kritérii, pomocí nichž byly oba tyto prostory vymezeny. Počty obcí a prostorové rozmístění obyvatel jsou v této kapitole základními informačními zdroji. Pro podrobnější popis území jsou dále využity údaje o půdním fondu, které ČSÚ přebírá od Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, a kapitola je doplněna i o mezikrajské srovnání časové dostupnosti sídel správních obvodů obcí s rozšířenou působností a krajských měst (byla stanovena pomocí mapového serveru na základě optimalizovaného nastavení jízdy automobilem).

Územní strukturu České republiky tvořilo k 31. 12. 2008 celkově 6 249 obcí. Na základě zvolené varianty více než 90 % obcí připadalo do venkovského prostoru a zabíralo přes tři čtvrtiny z rozlohy celého státu (78,8 %). V tomto prostoru žilo ovšem pouze 29,8 % z celkové populace. Mezi regiony s největším podílem obcí venkovského typu na celkovém počtu v kraji patří Vysočina, Jihočeský a Pardubický kraj. Naopak nejvyšší podíl obcí městského charakteru je typický pro Moravskoslezský kraj.

Tab. 4.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet částí obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3 116 771	7 350 771	62 172	16 693	5 734	515	12 014	3 030	168	424
ČR bez Hl. m. Prahy	3 116 771	6 117 560	62 172	16 197	5 734	514	12 014	2 918	168	423
v tom kraje:										
Středočeský	556 560	674 131	9 364	1 651	1 069	77	2 401	390	17	64
Jihočeský	251 465	384 863	8 456	1 600	587	36	1 701	279	19	34
Plzeňský	207 574	362 053	6 429	1 132	467	34	1 310	228	27	28
Karlovarský	75 851	232 552	2 386	928	111	21	344	174	17	20
Ústecký	183 915	651 976	4 003	1 332	311	43	877	270	20	38
Liberecký	120 105	317 220	2 365	798	189	26	572	189	13	26
Královéhradecký	197 836	356 684	3 820	939	414	34	860	214	15	33
Pardubický	209 350	305 835	3 715	804	423	28	804	187	10	26
Vysočina	227 651	287 760	5 588	1 207	677	27	1 157	245	9	25
Jihomoravský	390 624	756 522	5 440	1 755	612	61	698	204	6	43
Olomoucký	255 601	386 536	4 237	1 030	365	33	610	157	8	22
Zlínský	218 816	372 596	2 866	1 098	269	35	321	117	4	26
Moravskoslezský	221 423	1 028 832	3 503	1 924	240	59	359	264	3	38

dokončení

	Průměr na 1 obec								Hustota zalidnění (osoby/km ²)	
	počet obyvatel		rozloha (km ²)		počet částí obcí		počet katastrálních území		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	543,6	14 273,3	10,8	32,4	2,1	5,9	1,8	5,1	50,1	440,3
ČR bez Hl. m. Prahy	543,6	11 901,9	10,8	31,5	2,1	5,7	1,8	4,9	50,1	377,7
v tom kraje:										
Středočeský	520,6	8 754,9	8,8	21,4	2,2	5,1	1,7	3,5	59,4	408,4
Jihočeský	428,4	10 690,6	14,4	44,5	2,9	7,8	2,4	6,2	29,7	240,5
Plzeňský	444,5	10 648,6	13,8	33,3	2,8	6,7	2,6	5,4	32,3	319,9
Karlovarský	683,3	11 073,9	21,5	44,2	3,1	8,3	3,5	8,0	31,8	250,6
Ústecký	591,4	15 162,2	12,9	31,0	2,8	6,3	2,6	6,0	45,9	489,5
Liberecký	635,5	12 200,8	12,5	30,7	3,0	7,3	2,0	5,3	50,8	397,6
Královéhradecký	477,9	10 490,7	9,2	27,6	2,1	6,3	1,9	5,4	51,8	379,9
Pardubický	494,9	10 922,7	8,8	28,7	1,9	6,7	1,5	5,2	56,4	380,6
Vysočina	336,3	10 657,8	8,3	44,7	1,7	9,1	1,5	8,0	40,7	238,3
Jihomoravský	638,3	12 402,0	8,9	28,8	1,1	3,3	1,1	3,2	71,8	431,0
Olomoucký	700,3	11 713,2	11,6	31,2	1,7	4,8	1,6	4,9	60,3	375,4
Zlínský	813,4	10 645,6	10,7	31,4	1,2	3,3	1,2	3,3	76,3	339,5
Moravskoslezský	922,6	17 437,8	14,6	32,6	1,5	4,5	1,5	4,3	63,2	534,8

Venkovská obec je průměrně 11 km² velká, má 550 obyvatel a hustota zalidnění je devětkrát menší než hustota zalidnění ve městech. Z administrativního hlediska se venkovské obce v průměru člení na 2 části⁸,

⁸ Podle zákona 128/2000 Sb., o obcích, je část obce evidenční jednotka vytvářená budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními přidělenými v jedné číselné řadě, která leží v jednom souvislém území.

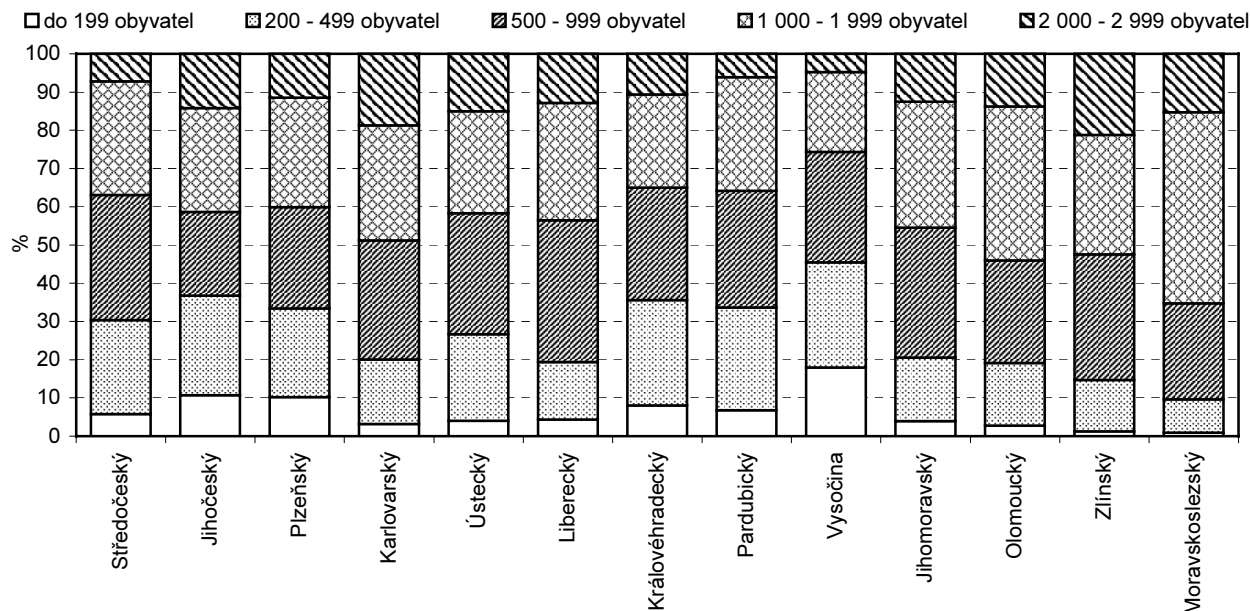
avšak například u nadprůměrně velkých obcí v Karlovarském a Libereckém kraji připadají na jednu obec až 3 části. V Jihomoravském kraji se venkovské obce na více částí téměř nečlení. Naproti tomu města mají celostátně v průměru trojnásobný počet částí i katastrálních území.

Tab. 4.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

	Počet obcí venkovského prostoru celkem	v tom s počtem obyvatel					z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 a více	
ČR celkem	5 734	1 562	1 991	1 330	699	152	168
ČR bez Hl. m. Prahy	5 734	1 562	1 991	1 330	699	152	168
v tom kraje:							
Středočeský	1 069	261	410	260	121	17	17
Jihočeský	587	239	204	80	49	15	19
Plzeňský	467	184	153	77	43	10	27
Karlovarský	111	17	38	35	15	6	17
Ústecký	311	55	124	84	36	12	20
Liberecký	189	37	57	63	26	6	13
Královéhradecký	414	117	166	86	36	9	15
Pardubický	423	109	176	88	45	5	10
Vysočina	677	342	204	93	34	4	9
Jihomoravský	612	119	193	184	95	21	6
Olomoucký	365	49	125	103	74	14	8
Zlínský	269	19	84	99	48	19	4
Moravskoslezský	240	14	57	78	77	14	3

Nejčastěji jsou ve venkovském prostoru zastoupeny obce s méně než 500 obyvateli (62 % obcí). Malá sídla do 200 obyvatel jsou typická především pro kraj Vysočina, ve většině ostatních krajů jsou nejpočetnější obce s 200 až 499 obyvateli. To neplatí pro venkovský prostor na východní Moravě (Moravskoslezský a Zlínský kraj), kde je výskyt malých obcí minimální a nejpočetnější skupinou jsou obce s 500 až 999 obyvateli. Nejvyšší počet venkovských obcí ze všech krajů České republiky v absolutním vyjádření má Středočeský kraj a na celkovém počtu obcí venkovského prostoru v České republice se podílí 18,6 %. Liberecký kraj má po Karlovarském kraji druhý nejnižší počet venkovských obcí (podíl 3,3 %), nejpočetnější skupinou obcí jsou pak obce s 500 – 999 obyvateli.

Graf 31 Podíl obyvatel ve venkovském prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008

Podíváme-li se na venkovské obyvatelstvo prostřednictvím velikosti obcí, v nichž žije, zjistíme, že mezi kraji existují poměrně velké rozdíly. Například podíl velkých obcí na celkovém počtu obyvatel venkova byl ve Zlínském a Karlovarském kraji okolo 20 %, zatímco na Vysočině a v Pardubickém kraji pouze 5 – 6 %.

Hustota zalidnění, která byla využita jako jedno z kritérií varianty pro vymezení venkovského prostoru pro mezikrajské srovnání, je ve venkovském prostoru nejnižší v jižních a západních Čechách, nejvyšší

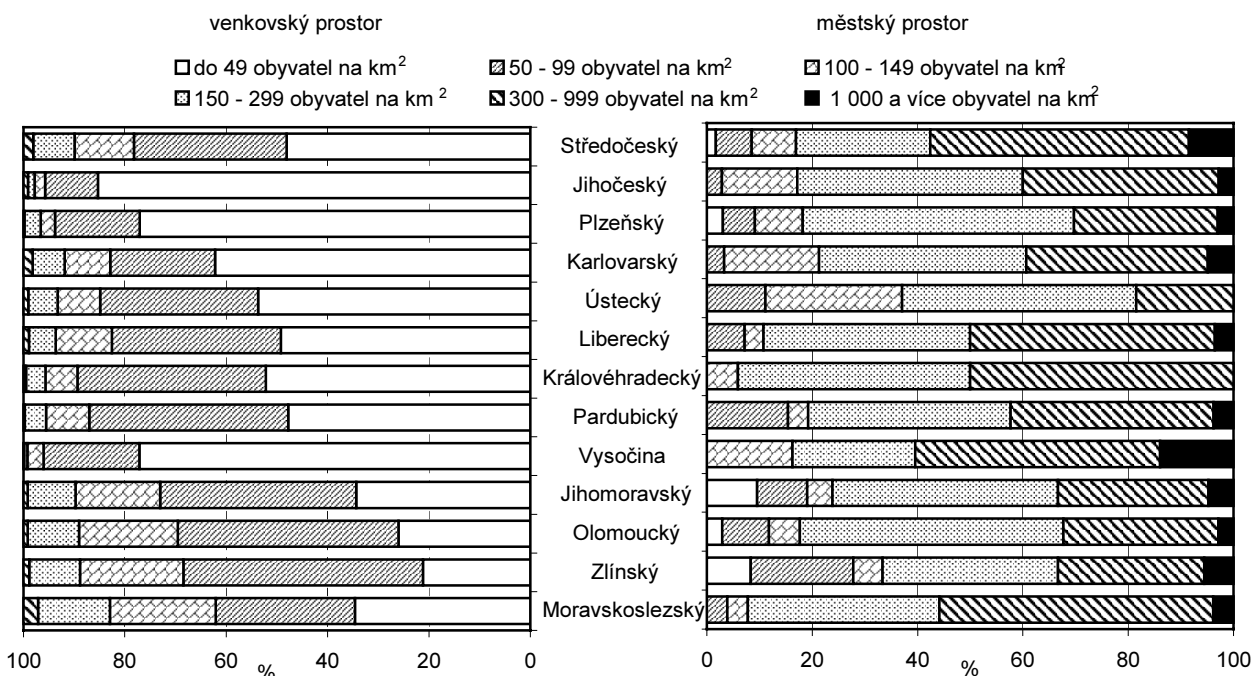
na jižní Moravě. U více než poloviny venkovských obcí České republiky byla hustota zalidnění k 31. 12. 2008 velmi nízká, a to do 49 obyvatel na km². Nejčastěji je tomu v Jihočeském kraji (85,3 % z celkového počtu venkovských obcí regionu), v Plzeňském kraji a v kraji Vysočina (77,1 %). Naopak městský prostor se vyznačuje hustotou zalidnění vyšší než 150 obyvatel/km². V Ústeckém kraji dokonce u 14,0 % obcí městského prostoru přesahuje tento ukazatel hranici 1 000 obyvatel/km². Obdobně tomu je i v dalším průmyslovém regionu – v Moravskoslezském kraji (8,5 %).

Tab. 4.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí celkem	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)											
		do 49		50 - 99		100 - 149		150 - 299		300 - 999		1 000 a více	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	6 249	3 089	8	1 681	33	569	50	339	195	55	203	1	26
ČR bez Hl. m. Prahy	6 248	3 089	8	1 681	33	569	50	339	195	55	203	1	25
v tom kraje:													
Středočeský	1 146	514	-	322	3	125	3	87	28	21	40	-	3
Jihočeský	623	501	3	61	7	12	2	8	12	5	10	-	2
Plzeňský	501	360	1	78	3	13	2	15	17	1	10	-	1
Karlovarský	132	69	2	23	2	10	1	7	9	2	6	-	1
Ústecký	354	167	-	97	-	26	7	18	10	3	20	-	6
Liberecký	215	93	-	63	4	21	1	10	10	2	10	-	1
Královéhradecký	448	216	-	154	-	26	2	16	15	1	17	1	-
Pardubický	451	202	-	166	2	36	1	18	11	1	13	-	1
Vysočina	704	522	-	128	3	22	7	4	12	1	5	-	-
Jihomoravský	673	210	-	237	2	102	11	58	24	5	21	-	3
Olomoucký	398	95	1	159	2	71	3	37	17	3	9	-	1
Zlínský	304	57	-	127	1	55	5	27	15	3	13	-	1
Moravskoslezský	299	83	1	66	4	50	5	34	15	7	29	-	5

Pro více než 49 % venkovských obcí Libereckého kraje je charakteristická nízká hustota zalidnění do 49 obyvatel na km², přičemž v městském prostoru je 38,5 % obcí rovnoměrně zastoupeno ve dvou skupinách obcí, a to s hustotou 150 – 299 a 300 – 999 obyvatel na km².

Graf 32 Podíl obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

Úvaha, že ve venkovském prostoru se pro zemědělskou činnost využívá vyšší podíl celkové rozlohy území než v prostoru městském, se potvrdila jen částečně. V pěti krajích (Zlínském, Olomouckém, Plzeňském, Moravskoslezském a Karlovarském) byl **podíl zemědělské půdy** vyšší v městském než ve venkovském prostoru. Největší podíl zemědělské půdy na celkové rozloze venkovského prostoru má Jihomoravský a Středočeský kraj. Tyto kraje mají zároveň na svém území nízký podíl lesní půdy a tomu též odpovídají velmi nízké hodnoty koeficientu ekologické stability. To potvrzuje zemědělský charakter těchto dvou regionů.

Venkovské oblasti se vyznačují celkově větším podílem lesních ploch než městský prostor. Rozdíl větší než 10 procentních bodů je patrný v Plzeňském kraji a na střední a východní Moravě. Naproti tomu větším podílem lesních ploch v městském prostoru disponuje Ústecký kraj.

Tab. 4.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008

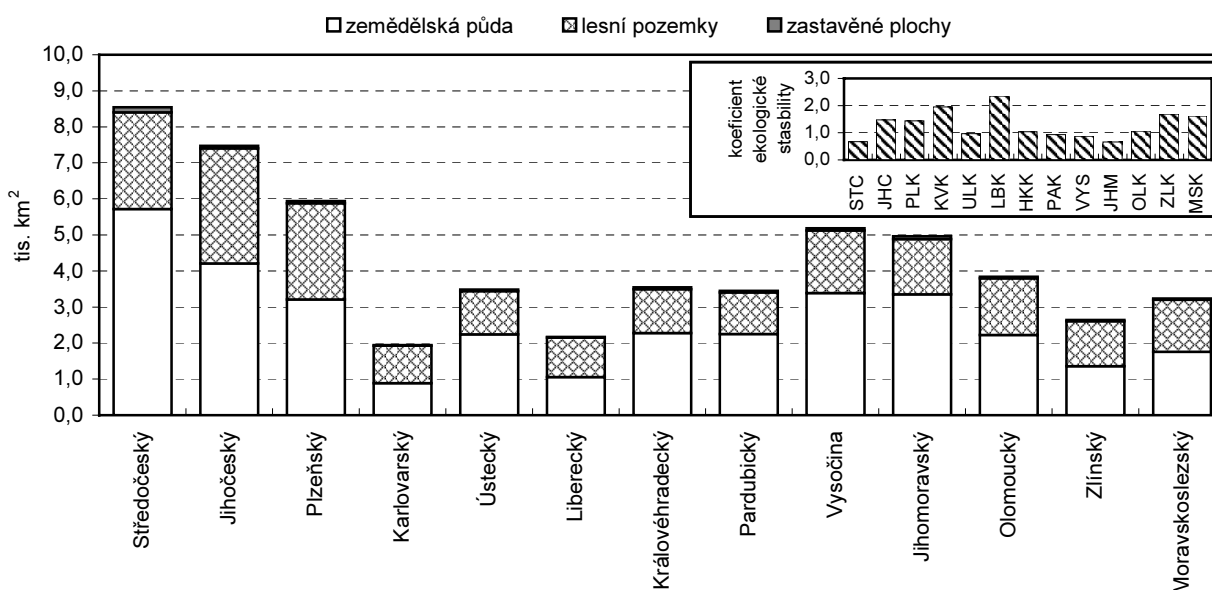
Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)		z toho druh pozemku (%)						Koeficient ekologické stability ¹⁾	
	V	M	zemědělská půda		lesní pozemky		zastavěné plochy		V	M
			V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	62 172	16 693	54,6	50,9	35,0	28,6	1,2	3,5	1,09	0,90
ČR bez Hl. m. Prahy	62 172	16 197	54,6	51,2	35,0	29,1	1,2	3,3	1,09	0,93
v tom kraje:										
Středočeský	9 364	1 651	61,1	56,4	28,6	22,5	1,5	4,1	0,68	0,59
Jihočeský	8 456	1 600	49,8	44,9	37,7	36,0	0,8	2,2	1,47	1,40
Plzeňský	6 429	1 132	49,9	53,4	41,5	28,9	1,0	3,0	1,43	0,85
Karlovarský	2 386	928	37,1	38,4	43,7	42,2	0,6	1,8	1,96	2,02
Ústecký	4 003	1 332	56,0	39,2	29,8	30,6	1,2	3,5	0,96	1,02
Liberecký	2 365	798	44,6	43,4	46,3	38,6	1,1	3,3	2,35	1,89
Královéhradecký	3 820	939	59,7	53,9	31,7	28,0	1,5	3,9	1,04	1,00
Pardubický	3 715	804	60,6	59,4	31,0	22,7	1,2	3,5	0,93	0,73
Vysočina	5 588	1 207	60,7	59,9	31,1	27,1	1,0	2,2	0,87	0,74
Jihomoravský	5 440	1 755	61,6	53,5	28,2	27,4	1,4	3,8	0,66	0,72
Olomoucký	4 237	1 030	52,6	56,3	36,9	26,1	1,1	3,3	1,06	0,72
Zlínský	2 866	1 098	47,4	53,6	43,6	29,6	1,3	3,2	1,68	0,91
Moravskoslezský	3 503	1 924	50,0	52,4	41,2	25,3	1,2	4,0	1,61	0,91

¹⁾ poměr tzv. stabilních (lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy) a nestabilních (orná půda, zastavěné a ostatní plochy) krajinných prvků v daném území

Podíl **zastavěných ploch** je na venkově třikrát nižší než ve městech. Postupující suburbanizace v zázemí velkých měst vede k tomu, že nejvyšší podíl zastavěných ploch byl v roce 2008 ve Středočeském kraji (tedy v zázemí Prahy), v Královéhradeckém a Jihomoravském kraji. Naproti tomu nejnižší podíl zastavěných ploch byl ve venkovském prostoru Karlovarského a Jihočeského kraje. Je třeba vzít v úvahu, že změny v administrativním zdroji dat, ve kterém jsou evidovány druhy pozemků, probíhají s určitým zpožděním, a proto je reálný podíl zastavěných ploch v městském i venkovském prostoru poněkud vyšší.

Graf 33 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru k 31. 12. 2008

Koeficient ekologické stability je výrazně nadprůměrný v Karlovarském a Libereckém kraji, a to nejen ve venkovském, ale i v městském prostoru. Podstatně vyšší koeficient ekologické stability byl ve venkovském prostoru v porovnání s městským prostorem zjištěn v Plzeňském, Zlínském a Moravskoslezském kraji. Naproti tomu v Ústeckém a Jihomoravském kraji lze krajinu považovat za méně stabilní na venkově než ve městech.

Indikátory časové dostupnosti obcí do sídel správních úřadů je nutno brát s patřičným nadhledem, neboť se jedná o údaje pořízené pomocí mapového serveru při nastavení průměrné rychlosti automobilu po jednotlivých komunikacích a bez zohlednění použití jiných dopravních prostředků a vytiženosti komunikací během dne. U obcí, které jsou samotné sídlem správních oblastí, byl stanoven čas s ohledem na jejich velikost.

Tab. 4.1.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008

Zdroj: www.mapy.cz

	Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností sídla správního obvodu ORP (%)						Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností krajského města (%)					
	do 14 minut		15 - 29 minut		30 a více minut		do 29 minut		30 - 59 minut		60 a více minut	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	43,9	74,2	46,0	23,7	10,0	2,1	21,1	56,5	48,4	30,1	30,5	13,4
ČR bez Hl. m. Prahy	43,9	89,2	46,0	8,4	10,0	2,5	21,1	47,7	48,4	36,2	30,5	16,0
v tom kraje:												
Středočeský	40,3	76,0	44,4	14,5	15,4	9,5	16,5	14,4	55,7	64,7	27,8	20,9
Jihočeský	38,2	88,7	50,0	8,9	11,8	2,4	18,1	38,4	33,8	33,8	48,1	27,8
Plzeňský	39,5	90,3	45,3	6,3	15,2	3,4	27,4	66,9	45,7	22,5	26,9	10,6
Karlovarský	35,3	79,0	47,7	18,0	17,0	3,0	40,6	58,0	45,8	36,2	13,6	5,8
Ústecký	52,0	95,1	41,9	3,0	6,1	2,0	21,2	45,5	42,3	24,1	36,5	30,4
Liberecký	54,8	86,4	34,9	12,3	10,4	1,3	23,7	61,4	47,8	33,3	28,5	5,2
Královéhradecký	46,6	84,7	47,2	12,6	6,2	2,7	20,5	36,9	46,8	49,6	32,7	13,5
Pardubický	52,6	93,2	39,8	4,1	7,6	2,8	26,3	48,1	23,7	15,4	49,9	36,6
Vysočina	38,2	83,2	51,2	14,4	10,6	2,4	15,9	35,3	40,7	41,3	43,5	23,4
Jihomoravský	41,5	91,8	49,8	7,8	8,7	0,4	18,8	60,2	57,4	25,5	23,9	14,3
Olomoucký	39,2	90,5	53,0	6,7	7,7	2,8	28,4	61,3	50,9	32,2	20,8	6,5
Zlínský	49,7	90,1	43,5	9,0	6,9	1,0	20,1	37,1	60,2	55,8	19,7	7,1
Moravskoslezský	53,6	96,2	42,7	3,8	3,7	0,0	19,6	57,9	57,4	34,3	23,0	7,8

Převážná část obyvatelstva venkovského prostoru žije v obcích, ze kterých je sídlo příslušného správního obvodu ORP dostupné individuální dopravou do 29 minut. Poměrně velké mezikrajské rozdíly byly zjištěny u dostupnosti do 14 minut. Zatímco v Libereckém kraji se do sídla SO ORP za tuto dobu dostane 54,8 % obyvatel venkovských obcí, v Karlovarském kraji pouze 35,3 % obyvatel. Část obcí tvořící městský prostor je přímo sídly SO ORP, proto 89,2 % obyvatel městského prostoru má na správní úřad relativně blízko (do 14 minut).

Časová dostupnost sídla kraje je ovlivněna především velikostí kraje, polohou krajského města, následně hustotou a kvalitou silniční sítě. S rostoucí velikostí kraje se zvětšuje diference v časové dostupnosti krajského města. Nejvíce obyvatel venkovského prostoru žije v pásmu s dojezdem na krajský úřad mezi půl hodinou až hodinou jízdy. Výjimku tvoří Pardubický kraj, který se sice řadí k těm menším, ale excentrická poloha krajského města vede k tomu, že polovina obyvatel venkovských obcí cestuje do krajského města déle než hodinu. Středočeský kraj je v rámci tohoto indikátoru ovlivněn skutečností, že krajský úřad díky absenci krajského města sídlí v Praze 5. Doba jízdy automobilem po samotném hlavním městě je poměrně časově náročná. Zvážíme-li fakt, že se jedná o největší kraj, nelze se divit nízkému zastoupení v časové dostupnosti krajského úřadu do 29 minut. Podobně je tomu i u dalších velkých krajů se sídlem v centrální části regionu (Jihomoravský, Jihočeský a Vysočina).

4.2. Obyvatelstvo

Zdroje dat použité v této kapitole umožňují velmi rozsáhlé hodnocení rozdílů populačního vývoje ve venkovském a městském prostoru. S ohledem na rozsah materiálu se pokusíme vystihnout jen ty nejvýznamnější aspekty demografického vývoje v obou sledovaných prostorech.

K 31. 12. 2008 žilo v obcích zařazených do venkovského prostoru 29,8 % osob z celkového počtu obyvatel České republiky a zbylých 70,2 % žilo v obcích městského prostoru. Mezi kraji však existují výrazné rozdíly. Například ve Středočeském kraji jsou podíly městského a venkovského obyvatelstva téměř vyrovnány, naproti tomu v Moravskoslezském kraji dosahoval podíl venkovského obyvatelstva pouze 17,7 %. Liberecký kraj patří ke čtyřem krajům, ve kterých podíl venkovského obyvatelstva nedosahuje 30% hranice. V obcích venkovského prostoru zde k 31. 12. 2008 žilo 27,5 % a v obcích městského prostoru zbývajících 72,5 % obyvatel. Nižší podíl venkovského obyvatelstva byl zaznamenán pouze v kraji Karlovarském (24,6 %), Ústeckém (22,0 %) a v již zmíněném Moravskoslezském.

Významným faktorem odlišujícím strukturu obyvatel venkovského od městského prostoru je podstatně vyšší **zastoupení dětí do 14 let** na celkové populaci. Nejméně zřetelně je tato odlišnost patrná v Ústeckém kraji, kde k 31. 12. 2008 tvořily děti ve venkovských obcích 15,3 % a v městských obcích 15,1 % obyvatelstva. Naopak nejvýrazněji převažovaly děti mezi obyvatelstvem venkova v krajích Pardubickém (převaha o 1,7 procentních bodů), Jihomoravském (1,6 procentních bodů), Karlovarském a Olomouckém (1,5 procentních bodů). Venkovské obce mají zpravidla nižší podíl osob starších 65 let na celkovém počtu obyvatel, výjimku tvořil pouze kraj Vysočina. Tato situace může být zapříčiněna mimo jiné i umístěním zařízení sociálních služeb pro seniory častěji ve městech. Z pohledu ekonomiky je pak nejdůležitější věkovou skupinou obyvatelstvo ve věku 15 – 64 let. Ve většině krajů, s výjimkou Ústeckého, Karlovarského a Královéhradeckého kraje, žil ve venkovském prostoru menší podíl těchto osob než v městském prostoru. Nicméně rozdíl mezi městy a venkovem nebyl v této věkové skupině výrazný (nejmenší byl v Pardubickém kraji – 0,1 procentní bod, největší na Vysočině – 2,1 procentní bodů).

Tab. 4.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)						Průměrný věk (roky)	
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3 116 771	7 350 771	15,1	13,7	70,5	71,2	14,4	15,1	39,9	40,7
ČR bez Hl. m. Prahy	3 116 771	6 117 560	15,1	14,0	70,5	71,0	14,4	14,9	39,9	40,5
v tom kraje:										
Středočeský	556 560	674 131	15,4	14,5	70,5	71,1	14,1	14,4	39,8	40,1
Jihočeský	251 465	384 863	15,0	13,9	70,5	71,1	14,5	15,0	40,2	40,6
Plzeňský	207 574	362 053	14,4	13,5	70,8	71,0	14,7	15,5	40,5	41,0
Karlovarský	75 851	232 552	15,7	14,2	72,3	71,6	11,9	14,2	38,7	40,2
Ústecký	183 915	651 976	15,3	15,1	71,9	71,4	12,8	13,4	39,6	39,6
Liberecký	120 105	317 220	15,3	14,5	71,0	71,5	13,7	14,0	39,8	40,0
Královéhradecký	197 836	356 684	15,1	13,8	70,4	69,9	14,6	16,3	40,1	41,3
Pardubický	209 350	305 835	15,6	13,9	70,3	70,4	14,1	15,8	39,6	40,9
Vysočina	227 651	287 760	15,1	14,1	69,1	71,2	15,8	14,7	40,3	40,2
Jihomoravský	390 624	756 522	14,9	13,3	70,4	70,7	14,7	16,0	40,0	41,2
Olomoucký	255 601	386 536	15,0	13,5	70,3	71,0	14,7	15,4	40,0	40,9
Zlínský	218 816	372 596	14,8	13,5	70,2	70,8	15,0	15,7	40,1	41,0
Moravskoslezský	221 423	1 028 832	15,0	14,1	71,0	71,3	13,9	14,6	39,7	40,3

Z rozdílné věkové struktury obyvatelstva vyplývá, že **průměrný věk** obyvatel ve venkovských obcích je zpravidla nižší než průměrný věk obyvatel městského prostoru. Výjimkou je pouze kraj Vysočina a také Ústecký kraj, kde byl průměrný věk na venkově a ve městě téměř stejný. Úroveň průměrného věku obyvatel Libereckého kraje se k 31. 12. 2008 pohybovala pod průměrem České republiky a činila ve venkovském prostoru 39,8 let, v městském prostoru 40,0 let.

Významným faktorem, ovlivňujícím budoucí populační vývoj, ale i budoucí sociální a ekonomickou situaci regionu, je mimo jiné vývoj **porodnosti**. Nejlépe lze hodnotit rozdíly v intenzitě porodnosti mezi městským a venkovským prostorem krajů pomocí obecné míry plodnosti, která je definována jako poměr počtu všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku. Ta dosáhla ve venkovském prostoru celé České republiky hodnoty 41,1 ‰, zatímco ve městech se pohybovala okolo 40,0 ‰. K tomuto jevu, tj. větší plodnosti na venkově, dochází ve většině krajů, výjimkou jsou pouze kraje Ústecký, Jihomoravský a Moravskoslezský.

Z venkovských obcí byla nejnižší plodnost v Moravskoslezském kraji (38,7 ‰), naopak nejvyšší v kraji Karlovarském (43,3 ‰). V Libereckém kraji se sledovaný ukazatel ve venkovských obcích rovnal hodnotě

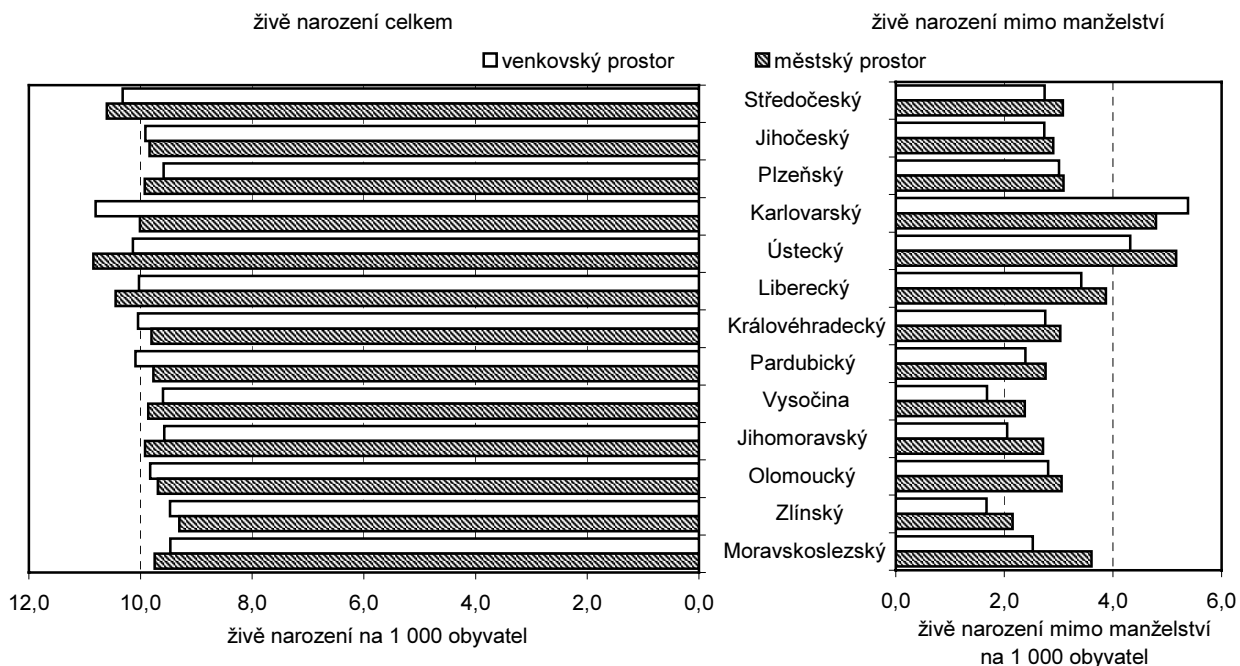
42,1 ‰ a v městských obcích 41,6 ‰. Obě výsledné hodnoty ukazovaly na výrazně vyšší úroveň porodnosti v našem kraji ve srovnání s průměrem za Českou republiku.

Tab. 4.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 – 2008 (roční průměr)

	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	9,9	10,0	41,1	40,0	27,0	32,4	3,3	4,4	2,2	3,0
ČR bez Hl. m. Prahy	9,9	10,0	41,1	40,1	27,0	33,3	3,3	4,5	2,2	2,9
v tom kraje:										
Středočeský	10,3	10,6	42,9	42,4	26,6	29,0	3,6	4,5	2,4	3,1
Jihočeský	9,9	9,8	41,5	39,0	27,6	29,5	3,2	4,4	2,1	2,9
Plzeňský	9,6	9,9	40,4	40,1	31,3	31,1	4,1	5,1	2,6	3,3
Karlovarský	10,8	10,0	43,3	39,6	49,8	47,9	5,0	5,6	3,5	3,9
Ústecký	10,1	10,8	42,9	43,3	42,6	47,6	4,4	6,0	2,9	4,1
Liberecký	10,0	10,4	42,1	41,6	34,1	37,0	3,9	5,3	2,5	3,5
Královéhradecký	10,0	9,8	42,1	40,5	27,4	30,9	3,4	4,6	2,4	3,2
Pardubický	10,1	9,8	42,2	39,6	23,7	28,3	2,8	3,8	1,7	2,2
Vysočina	9,6	9,9	40,9	39,0	17,6	24,1	2,8	4,0	1,7	2,5
Jihomoravský	9,6	9,9	39,5	39,9	21,5	27,4	3,0	3,8	1,9	2,5
Olomoucký	9,8	9,7	40,5	38,5	28,6	31,5	3,1	3,9	1,9	2,5
Zlínský	9,5	9,3	39,0	37,1	17,7	23,1	2,8	3,6	1,6	2,2
Moravskoslezský	9,5	9,7	38,7	39,0	26,7	37,0	3,0	4,1	1,9	2,7

Zajímavou charakteristikou porodnosti a především populačního chování obyvatelstva je **podíl živě narozených dětí mimo manželství** na celkovém počtu živě narozených. Republikový podíl dětí narozených mimo manželství činil ve venkovském prostoru 27,0 % a v městském 32,4 %. Vyšší podíl v obcích městského prostoru byl ve všech krajích České republiky s výjimkou dvou (Plzeňského a Karlovarského). Nejnižší hodnota ve venkovských obcích byla zaznamenána v kraji Vysočina (17,6 %) a ve Zlínském kraji (17,7 %), naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (49,8 %), ve kterém byla dosažena vyšší hodnota u venkovských obcí než v obcích městského prostoru. V letech 2001 – 2008 podíl dětí narozených mimo manželství v Libereckém kraji dosáhl jak ve venkovském, tak v městském prostoru vyšší hodnoty než činil republikový průměr – v prvním případě o 7,1 procentních bodů, ve druhém o 4,6 procentních bodů.

Graf 34 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 – 2008

Počet **potratů** i umělých přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel byl ve venkovském prostoru o čtvrtinu nižší než v prostoru městském. Tato skutečnost byla zjištěna ve všech krajích s tím, že v moravských krajích je potratovost dlouhodobě nižší než v krajích na západě a severu republiky.

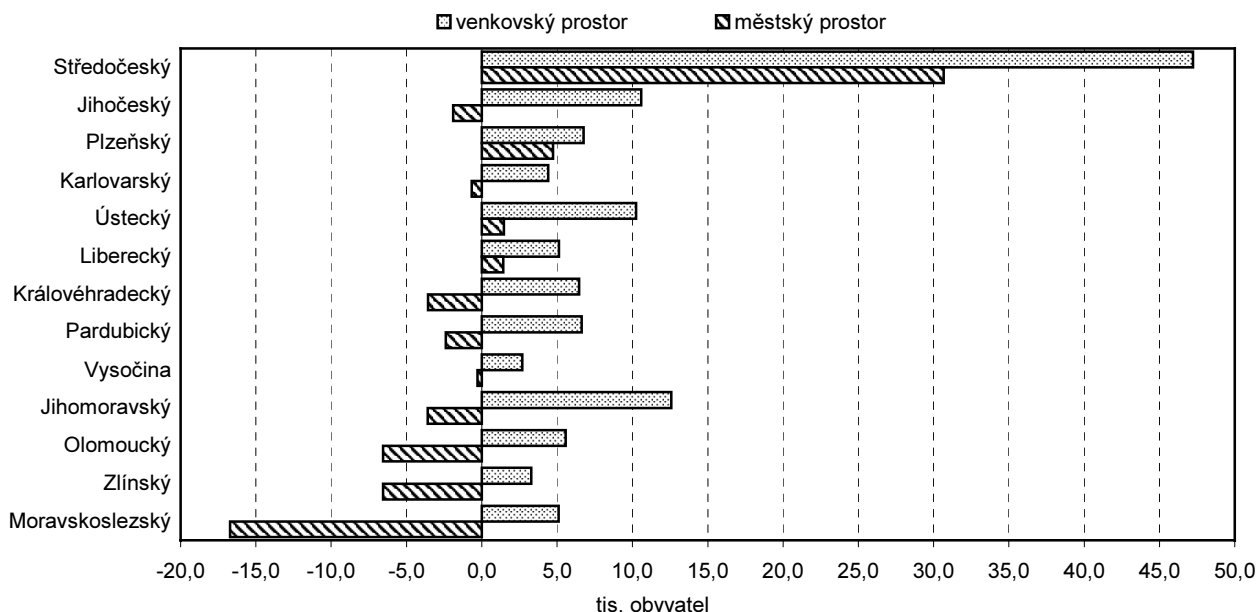
Úroveň **úmrtnosti** je jedním z nejčastěji využívaných indikátorů životní úrovně obyvatelstva a kvality života. Rozdíl mezi městským a venkovským prostorem v úmrtnostních poměrech nejlépe vystihuje standardizovaná míra úmrtnosti, která srovnává zemřelé na 1 000 obyvatel s vyloučením vlivů rozdílné věkové struktury. Tento ukazatel dosáhl v České republice hodnoty 10,7 ‰ ve venkovském prostoru a 10,2 ‰ v městském prostoru. Ve všech krajích, s výjimkou Moravskoslezského kraje, byla vyšší úmrtnost v obcích venkovského prostoru. V Libereckém kraji je úmrtnost nad republikovým průměrem, přitom ve venkovském prostoru je odchylka větší než v prostoru městském. Obecně více osob umírá na novotvary v městském prostoru a na nemoci oběhové soustavy ve venkovském prostoru. Podíl zemřelých na vnější příčiny byl ve většině krajů podobný, jak v obcích venkovského, tak i městského prostoru. Výraznější rozdíly jsou patrné pouze v krajích Karlovarském, Zlínském a na Vysočině, ve kterých docházelo k odchylce mezi městským a venkovským prostorem od -0,5 do 0,6 procentních bodů.

Tab. 4.2.3 Úmrtnost v letech 2001 – 2008 (roční průměr)

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Standardizovaná míra úmrtnosti (‰)		Příčiny úmrtí (%)					
	V	M	V	M	novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
					V	M	V	M	V	M
ČR celkem	10,9	10,2	10,7	10,2	25,4	27,2	53,0	50,7	6,2	6,1
ČR bez Hl. m. Prahy	10,9	10,1	10,7	10,4	25,4	27,1	53,0	50,8	6,2	6,2
v tom kraje:										
Středočeský	11,4	10,4	10,9	10,6	25,9	27,4	52,4	50,6	6,1	6,0
Jihočeský	11,0	9,5	10,7	9,9	26,6	29,3	50,6	47,2	6,5	6,4
Plzeňský	11,2	10,4	10,8	10,3	27,3	29,7	50,5	48,0	5,5	5,6
Karlovarský	9,8	9,9	12,1	11,0	28,3	29,1	45,2	45,6	7,1	6,5
Ústecký	11,4	10,7	12,5	12,1	26,8	27,7	51,1	50,2	6,4	6,4
Liberecký	10,9	9,8	11,1	10,4	25,7	28,5	52,7	49,2	6,5	6,6
Královéhradecký	10,7	10,3	10,1	9,6	24,7	26,1	54,8	52,4	5,9	6,1
Pardubický	10,3	10,1	10,3	10,0	25,0	25,9	52,2	51,5	6,2	6,3
Vysočina	10,9	9,1	9,9	9,6	24,4	27,5	57,5	53,5	5,4	5,9
Jihomoravský	10,8	10,2	10,4	9,6	24,2	26,2	56,0	53,2	6,0	5,9
Olomoucký	10,6	9,9	10,6	9,8	25,4	27,0	52,4	50,4	6,7	6,6
Zlínský	11,0	9,8	10,9	9,7	22,4	24,3	54,6	54,4	7,2	6,7
Moravskoslezský	10,2	10,4	10,8	11,2	25,1	26,0	52,3	50,9	5,9	5,9

Pro venkovský prostor České republiky byl v letech 2001 – 2008 charakteristický úbytek obyvatelstva přirozenou měnou (tzn., že počet zemřelých převyšoval počty narozených) a současně výrazný přírůstek migrací, což následně vedlo k vysokým celkovým přírůstkům obyvatel.

Graf 35 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001)

Průměrný roční **přirozený úbytek obyvatel** ve sledovaném období dosáhl v přepočtu na 1 000 obyvatel v celé České republice hodnoty -1,0 ‰ ve venkovském prostoru a -0,3 ‰ v městském prostoru.

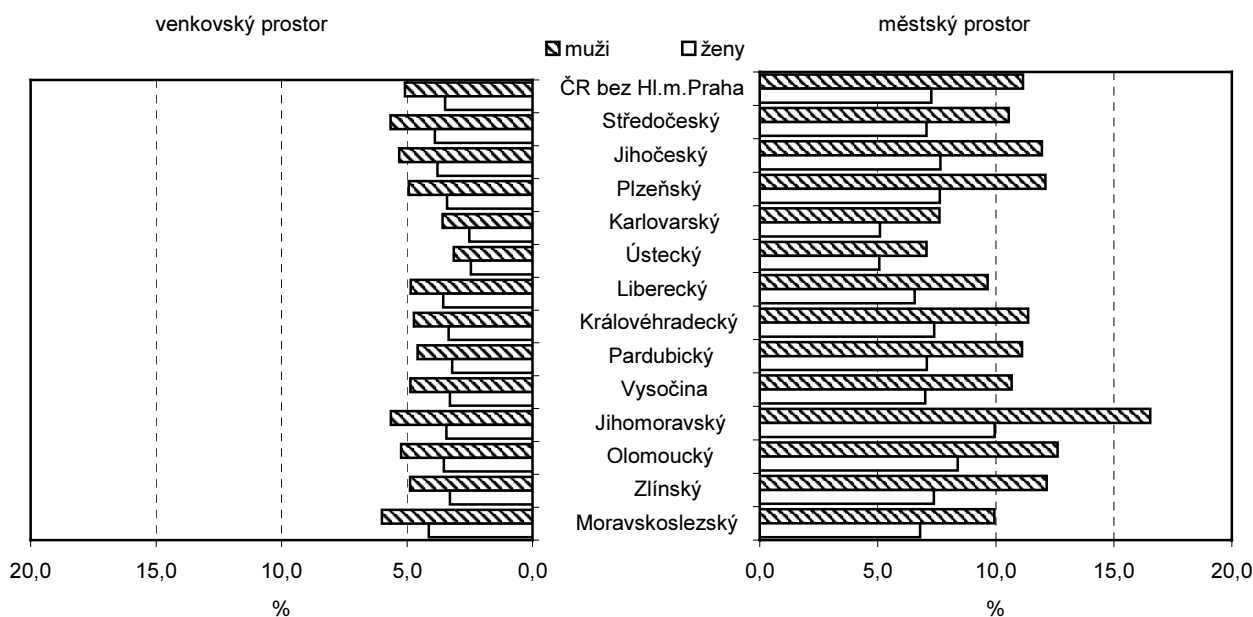
K přirozenému úbytku obyvatel docházelo ve venkovském prostoru všech krajů s výjimkou Karlovarského kraje. V městském prostoru již vývoj tak jednoznačný nebyl a kraje ČR se dělí téměř rovnoměrně na ty, kde byl přirozený přírůstek kladný (Středočeský, Jihočeský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký kraj a Vysočina) a kde nastal přirozený úbytek obyvatel. Jak již bylo zmíněno, hodnocený ukazatel u obcí Libereckého kraje zařazených do městského prostoru dosáhl kladné hodnoty, a to 0,7 ‰. U obcí zařazených do venkovského prostoru však dosáhl záporné hodnoty -0,9 ‰, ta byla nepatrně příznivější než hodnota sledovaného ukazatele za celou Českou republiku.

Tab. 4.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 – 2008 (roční průměr)

	na 1 000 obyvatel									
	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	-1,0	-0,3	8,7	1,2	7,7	0,9	4,7	5,3	2,3	3,4
ČR bez Hl. m. Prahy	-1,0	-0,1	8,7	-0,1	7,7	-0,2	4,7	5,2	2,3	3,5
v tom kraje:										
Středočeský	-1,1	0,2	18,0	7,5	17,0	7,7	4,9	5,4	2,7	3,6
Jihočeský	-1,1	0,3	8,7	-1,5	7,6	-1,2	4,8	5,2	2,2	3,4
Plzeňský	-1,7	-0,4	8,1	3,5	6,4	3,0	4,7	5,4	2,5	3,4
Karlovarský	1,0	0,1	8,0	-0,8	9,0	-0,7	5,2	5,5	3,1	4,0
Ústecký	-1,3	0,1	12,2	-0,1	10,9	0,1	5,2	5,4	2,8	4,0
Liberecký	-0,9	0,7	9,3	-0,2	8,5	0,5	4,9	5,6	2,2	3,9
Královéhradecký	-0,7	-0,5	6,4	-1,3	5,7	-1,8	4,8	5,1	2,6	3,4
Pardubický	-0,2	-0,3	6,5	-1,0	6,3	-1,3	4,7	5,1	2,1	3,1
Vysočina	-1,3	0,8	3,5	-1,1	2,2	-0,3	4,6	4,9	1,7	2,9
Jihomoravský	-1,2	-0,3	6,7	-0,4	5,5	-0,8	4,6	5,3	2,1	3,2
Olomoucký	-0,8	-0,2	4,5	-2,8	3,7	-3,0	4,5	5,0	2,3	3,4
Zlínský	-1,5	-0,4	4,6	-2,5	3,1	-3,0	4,4	4,8	1,9	3,0
Moravskoslezský	-0,8	-0,6	5,8	-2,2	5,0	-2,9	4,4	4,9	2,1	3,5

Obecně lze říci, že se přirozená měna obyvatel v městském prostoru od venkova liší mnohem méně, než **migrační přírůstek**. V souhrnu let 2001 až 2008 dosáhl průměrný roční přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel za Českou republiku ve venkovském prostoru hodnoty 8,7 ‰ a 1,2 ‰ v městském prostoru. Venkovské oblasti všech krajů měly migrační saldo kladné a tento přírůstek tak byl určující pro přírůstek celkový. Relativně nejvíce obyvatel získal díky migraci venkovský prostor Středočeského kraje (18,0 na 1 000 obyvatel), nejméně pak Vysočina (3,5 ‰). Zjednodušeně lze říci, že se lidé stěhují z měst a městský prostor tak dlouhodobě kvůli migraci obyvatele ztrácí. Výjimkou byly pouze kraje Středočeský a Plzeňský, v jejichž městských obcích došlo k nárůstu počtu obyvatel migrací. V Libereckém kraji byl průměrný roční přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru hodnotou 9,3 ‰ třetí nejvyšší mezi kraji ČR a v obcích zařazených do městského prostoru byl úbytek 0,2 ‰ ze všech krajů druhý nejnižší.

Graf 36 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001

Jak již bylo řečeno výše, celkový přírůstek obyvatelstva byl (hlavně ve venkovském prostoru) determinován migračním přírůstkem. V přepočtu na 1 000 obyvatel dosahoval celkový přírůstek v letech 2001 až 2008 ve venkovských obcích celé ČR 7,5 ‰ a v městských obcích 1,0 ‰ (po vyloučení Hl. m. Praha došlo v městském prostoru k celkovému úbytku obyvatel). Ve všech krajích počet obyvatel venkovského prostoru rostl a v přepočtu na 1 000 obyvatel tento nárůst výrazně převyšoval přírůstek v městském prostoru. Celkový přírůstek v Libereckém kraji dosáhl ve venkovských obcích hodnoty 8,5 ‰, což jej opět zařadilo na třetí příčku mezikrajského srovnání. V městských obcích se náš kraj zařadil k dalším třem krajům, které vykázaly kladnou hodnotu (0,5 ‰).

S ohledem na částečně přetrvávající odlišný životní styl, rozdílnou dopravní dostupnost škol a hlavně nabídku pracovních pozic je zřejmé, že zůstává odlišná i **vzdělanostní struktura obyvatel** venkovských a městských obcí. Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2001 umožňují tyto rozdíly analyzovat. Ve venkovských oblastech převažovaly k 1. 3. 2001 osoby se základním vzděláním a vyučením bez maturity. V městském prostoru žilo naopak více obyvatel s vyšším vzděláním (úplné střední s maturitou, vyšší odborné, nástavbové a vysokoškolské vzdělání).

Tab. 4.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001

	Nejvyšší dokončené vzdělání (%)									
	základní, neukončené a bez vzdělání		vyučení a střední odborné bez maturity		úplné střední s maturitou		vyšší odborné a nástavbové		vysokoškolské	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	28,9	21,3	43,6	35,8	20,0	26,9	2,3	3,9	4,3	10,7
ČR bez Hl. m. Prahy	28,9	22,7	43,6	37,1	20,0	26,1	2,3	3,7	4,3	9,1
v tom kraje:										
Středočeský	26,7	21,2	44,0	37,6	20,9	27,1	2,5	4,0	4,8	8,7
Jihočeský	29,7	20,4	42,7	36,3	19,9	28,3	2,2	4,0	4,5	9,7
Plzeňský	28,6	20,5	43,6	37,1	20,3	27,6	2,0	3,7	4,2	9,8
Karlovarský	35,6	26,7	41,1	37,6	16,7	24,5	1,9	3,4	3,0	6,3
Ústecký	32,3	27,1	43,8	38,1	17,3	23,6	2,0	3,1	2,8	6,0
Liberecký	28,4	22,9	43,7	38,8	19,8	25,2	2,4	3,4	4,2	8,0
Královéhradecký	27,3	20,7	44,2	37,4	20,9	27,4	2,6	4,1	4,0	9,3
Pardubický	27,5	20,4	45,4	37,9	19,9	27,5	2,5	4,2	3,9	9,0
Vysočina	28,8	21,1	44,0	37,9	20,1	27,4	2,3	3,9	4,1	8,8
Jihomoravský	29,5	20,8	43,5	34,0	19,5	27,1	2,2	4,0	4,5	13,1
Olomoucký	28,9	21,3	43,4	36,4	20,3	27,3	2,1	3,5	4,4	10,4
Zlínský	30,5	22,3	43,2	36,8	19,5	26,7	2,2	3,7	4,1	9,7
Moravskoslezský	28,5	25,2	42,2	38,0	21,0	23,9	2,4	3,2	5,1	8,3

Vzdělanostní struktura obyvatel Libereckého kraje se výrazně nelišila od struktury ostatních krajů a téměř ve všech kategoriích dokončeného vzdělání odpovídala obdobnému průměru jako v celé České republice. Výjimkou byl pouze podíl vyučených a osob se středním odborným vzděláním bez maturity a podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v městském prostoru. V prvním případě se údaj pohyboval o 3,0 procentní body nad republikovým průměrem, ve druhém případě byl údaj nižší o 2,7 procentních bodů.

Největšího podílu dosahovali vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé ve venkovských obcích v Moravskoslezském (5,1 %) a Středočeském kraji (4,8 %). V obcích zařazených do městského prostoru byl nejvyšší podíl vysokoškoláků (kromě Hlavního města Praha) v Jihomoravském (13,1 %) a Olomouckém kraji (10,4 %).

4.3. Ekonomika

Na rozdíl od demografické oblasti, hodnocené v předchozí kapitole, jsou zdroje dat charakterizující hospodářství na úrovni jednotlivých obcí velmi omezené. Většina ukazatelů hospodářské statistiky, které ČSÚ nabízí na úrovni celé České republiky (či jednotlivých krajů), je založena na výběrových šetřeních, což neumožňuje získat a publikovat podrobné údaje za menší územní celky⁹. Tím jsou možnosti hodnocení hospodářského vývoje a rozdílů mezi venkovským a městským prostorem relativně limitované.

Hlavními zdroji dat na úrovni obcí je v ekonomické oblasti Registr ekonomických subjektů (RES) a Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001, jehož výsledky však již nemusí po 8 letech dynamických změn v prostředí tržního hospodářství zcela přesně odpovídat aktuální situaci. Pro účely této analýzy proto byly tradiční zdroje dat ČSÚ doplněny o externí zdroje, jako například údaje o hospodaření obcí (MF ČR). Hospodářský vývoj každého regionu je pak také úzce spjat se situací na trhu práce, tomu je však věnována následující kapitola 4.4. Trh práce.

Jak již bylo výše zmíněno, podrobné údaje o zemědělství jsou založené na výběrových šetřeních a jsou dostupné nejvýše do úrovně okresů (viz kapitola 3.1.). Proto není možné se této bezpochyby důležité součásti ekonomického života venkovských oblastí věnovat v územním vymezení, které bylo vybráno pro tuto kapitolu (tzn. vymezení založené na údajích o obcích).

Tab. 4.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁴⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	209	259	112	136	13,7	14,7	16 554	29 782
ČR bez Hl. m. Prahy	209	234	112	121	13,7	13,6	16 554	24 882
v tom kraje:								
Středočeský	231	244	128	130	15,9	14,8	17 262	22 959
Jihočeský	227	247	124	132	14,5	14,6	18 648	25 421
Plzeňský	217	253	113	132	13,1	13,8	20 279	29 345
Karlovarský	239	269	115	127	13,6	14,2	18 847	22 410
Ústecký	207	211	101	101	13,0	11,9	18 458	21 001
Liberecký	241	270	124	128	15,1	15,4	16 052	24 029
Královéhradecký	223	242	122	135	14,4	15,1	15 254	22 569
Pardubický	192	227	104	121	12,5	13,8	15 291	23 265
Vysočina	182	209	104	117	12,3	13,0	15 492	25 889
Jihomoravský	196	265	105	142	13,0	15,1	15 382	29 895
Olomoucký	188	225	95	116	12,4	13,3	15 011	24 368
Zlínský	203	242	110	129	14,4	14,8	15 024	23 692
Moravskoslezský	184	194	97	97	11,9	11,0	15 653	25 598

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ v roce 2008

Je všeobecně přijímaným faktem, že města jsou centry ekonomického života regionů. O tom svědčí například počet obsazených pracovních míst podle výsledků sčítání lidu 2001, kdy venkovský prostor tvořil zhruba jen pětinu celkového počtu pracovních míst (podrobněji viz kapitola 4.4.). Aktuálnější údaje v této územní podrobnosti nejsou ze zjišťování ČSÚ k dispozici. Nepřímo můžeme využít údaje o počtech zaměstnanců v členění podle obce místa výkonu práce uvedeného v pracovní smlouvě, které každoročně zjišťuje Ministerstvo financí ČR jako jeden z podkladů pro stanovení podílu jednotlivých obcí na celostátním výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů (např. vyhláška 276/2009 Sb. Ministerstva financí ČR).

Tyto údaje za rok 2008 také potvrzují ekonomickou převahu měst nad venkovem, stejně jako to, že ve všech krajích s výjimkou Moravskoslezského kraje byla míra nezaměstnanosti ve venkovských oblastech vyšší než v městských. Proto soukromé podnikání pro venkovské oblasti nabývá o to většího významu. Intenzita **podnikatelské aktivity** je ve městě a na venkově velmi podobná, a pokud neuvažujeme Hlavní město Praha, pak je na venkově dokonce i mírně vyšší (dle dat v roce 2001). Malé rozdíly mezi městským a venkovským prostorem v tomto ohledu potvrzují také údaje o počtech ekonomických subjektů, jejichž

⁹ Jedinou výjimku tvoří Praha, která je zároveň nejen obcí, ale také krajem a regionem soudržnosti.

velkou většinu tvoří právě fyzické osoby a drobní podnikatelé. Těch je v přepočtu na jednoho obyvatele ve městech a na venkově relativně stejný počet.

Tab. 4.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 – 2008

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Růst celkového počtu ekonomických subjektů (%)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Růst počtu ekonomických subjektů			
	V	M	V	M	ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾ (%)		v terciárním sektoru (%)	
					V	M	V	M
ČR celkem	28,7	20,1	2,4	2,5	16,1	15,7	31,6	20,1
ČR bez Hl. m. Prahy	28,7	18,9	2,4	2,3	16,1	12,3	31,6	18,2
v tom kraje:								
Středočeský	37,3	24,4	2,6	2,5	24,9	17,2	42,3	25,2
Jihočeský	27,2	15,8	2,3	2,2	11,6	8,1	28,0	14,6
Plzeňský	27,4	23,5	2,4	2,8	13,3	11,4	31,5	23,8
Karlovarský	26,7	21,4	2,7	2,6	7,4	5,6	27,5	23,2
Ústecký	26,6	18,4	2,3	2,3	9,9	12,2	27,0	16,3
Liberecký	28,0	18,7	2,4	2,6	17,6	14,6	31,6	19,9
Královéhradecký	27,9	16,3	2,5	2,2	17,9	7,0	28,7	15,4
Pardubický	32,9	19,8	2,5	2,3	27,4	23,4	30,7	17,3
Vysočina	25,6	20,1	2,3	2,4	13,7	9,5	27,6	19,4
Jihomoravský	27,7	22,2	2,4	2,5	17,6	18,5	30,6	22,4
Olomoucký	19,9	12,4	2,2	2,0	8,2	4,0	22,9	12,5
Zlínský	21,9	13,6	2,0	2,1	6,9	6,0	29,1	13,3
Moravskoslezský	30,6	16,2	2,4	2,2	22,4	14,4	32,4	13,0

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkářská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

V každém kraji je však situace odlišná a stejně tak různě probíhají i hospodářské změny. Například v krajích s absencí jednoho velkého ekonomického centra či nízkou četností ekonomických subjektů ve městech je rozdíl mezi městem a venkovem v počtu ekonomických subjektů na obyvatele poměrně malý. Jedná se například o Ústecký, Moravskoslezský nebo Středočeský kraj. V těchto regionech je rovněž relativně nízký rozdíl mezi městem a venkovem v počtech zaměstnanců (na obyvatele) a vyšší intenzita podnikatelské aktivity na venkově než ve městech. Naopak na východě republiky, tj. ve zbývajících moravských regionech a Pardubickém kraji, jsou rozdíly mezi městem a venkovem poměrně veliké¹⁰.

Pokud porovnáme všechny venkovské oblasti mezi sebou, pak lze konstatovat, že podnikatelsky aktivnější jsou obyvatelé venkovských obcí Středočeského, Jihočeského, Libereckého, Královéhradeckého a Zlínského kraje. Naopak spíše méně aktivními jsou v této souvislosti venkovské oblasti v Ústeckém kraji a na Moravě (jedná se o regiony s nejvyšší nezaměstnaností). Nejvíce zaměstnanců je zaměstnáno na území venkovských obcí Středočeského kraje, a to jak absolutně (jedná se o nejlidnatější venkovský prostor všech krajů), tak spolu s Karlovarským a Moravskoslezským krajem i relativně v přepočtu na obyvatele. Výrazně aktivnější, pokud jde o zakládání nových ekonomických subjektů, byli v letech 2001 až 2008 obyvatelé venkovských oblastí (a to především českých regionů) než obyvatelé měst. Zcela výsadní postavení z nich měl Středočeský kraj, kde se každý rok zvýšil počet ekonomických subjektů o více než 4 %. Naopak nejmaleji rostl počet registrovaných subjektů v Olomouckém kraji (přesto však stále výrazně rychleji než v městském prostoru kraje).

Velmi zajímavé poznatky o hospodářském vývoji jednotlivých regionů odhaluje změna počtu zaměstnanců z podkladů Ministerstva financí ČR. Zatímco **počet zaměstnanců** se zvyšoval v městských oblastech všech krajů, a v průměru výrazně více než na venkově, mezi venkovskými oblastmi existují veliké rozdíly. Pouze ve čtyřech krajích se počet zaměstnanců mezi roky 2001 a 2008 zvýšil, ve zbývajících klesal. Nicméně například ve venkovském prostoru Středočeského kraje se jednalo o natolik výrazný nárůst, že překonal i růst počtu zaměstnanců ve všech městských regionech. Naopak nejvíce pracovních míst zaniklo ve venkovských obcích Vysočiny, Moravskoslezského a Jihočeského kraje. Jediným krajem, kde se počet zaměstnanců vyvíjel v městských i venkovských obcích relativně vyrovnaně a nezvyšovala se tak disparita uvnitř prostoru, byl Ústecký kraj. Naopak k extrémně odlišnému (a opačnému) vývoji městského a venkovského prostoru došlo v Pardubickém a Plzeňském kraji.

¹⁰ Při těchto porovnáních však nesmíme opomenout, že v Jihomoravském kraji je součástí městského prostoru město Brno, což výrazně zvyšuje odlišnost tohoto prostoru oproti venkovským obcím.

Tab. 4.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky¹⁾ k 31. 12. 2008

	Počet statistických jednotek typu podnik celkem		z toho sektor ¹⁾ (%)						Zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor ²⁾ na 1 000 obyvatel	
			primární		sekundární		terciární			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	348 534	997 055	12,5	2,4	33,1	24,2	54,1	73,0	7,8	6,3
ČR bez Hl. m. Prahy	348 534	740 857	12,5	3,0	33,1	26,5	54,1	70,1	7,8	5,8
v tom kraje:										
Středočeský	71 105	87 912	9,0	2,5	31,6	26,7	59,0	70,4	7,8	6,3
Jihočeský	31 104	50 876	16,8	4,3	30,8	26,4	52,0	68,9	9,0	7,0
Plzeňský	23 430	47 614	15,2	3,0	28,9	24,8	55,5	71,7	7,3	5,6
Karlovarský	8 692	29 582	9,5	2,5	27,3	22,1	62,6	74,6	5,9	4,6
Ústecký	18 574	65 826	12,3	2,5	30,5	26,4	56,5	70,5	4,9	3,8
Liberecký	14 835	40 636	11,4	2,4	33,7	31,5	54,7	65,8	7,6	6,0
Královéhradecký	24 113	48 043	13,5	3,6	31,7	28,4	54,4	67,6	7,8	7,2
Pardubický	21 791	37 075	13,1	3,0	34,9	28,3	51,7	68,3	8,1	5,9
Vysočina	23 787	33 694	17,9	5,0	33,7	28,2	48,1	66,5	8,7	7,1
Jihomoravský	41 180	107 382	11,6	2,6	37,3	24,9	50,7	72,1	7,8	6,9
Olomoucký	24 407	44 680	12,0	2,9	34,5	26,1	53,2	70,7	6,7	5,7
Zlínský	24 075	48 165	11,3	3,5	40,2	28,9	48,1	67,1	10,4	7,7
Moravskoslezský	21 441	99 372	12,4	2,7	31,4	25,3	55,7	71,6	7,0	4,4

¹⁾ podle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ u 0,4 % subjektů v ČR nelze určit sektor podle OKEČ

²⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkařská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Pokud jde o **odvětvovou strukturu ekonomiky**, pak se potvrzuje skutečnost, že v tradičně zemědělsky vnímaných venkovských oblastech Vysočiny, Jihočeského či Plzeňského kraje, je podíl primárního sektoru relativně vysoký. Na druhou stranu je překvapivé, že odvětvová struktura v moravských venkovských regionech je výrazně vychýlena směrem k sektoru průmyslu a primární sektor zde zaujímá v porovnání se zbytkem České republiky spíše nižší podíl z celkového počtu ekonomických subjektů. Nicméně relativně velký podíl v těchto regionech připadá na zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor.

Tab. 4.3.4 Ekonomické subjekty¹⁾ podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

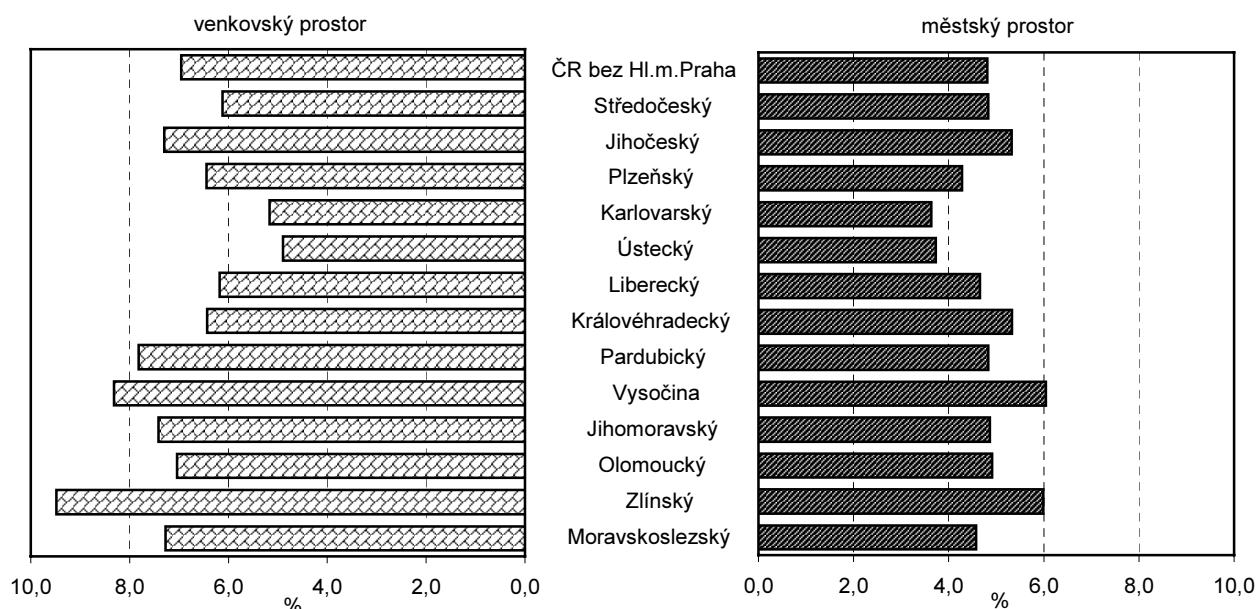
	na 1 000 obyvatel									
	Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	92,7	105,5	15,0	23,4	3,4	5,1	0,6	1,4	0,1	0,3
ČR bez Hl. m. Prahy	92,7	94,3	15,0	20,7	3,4	4,6	0,6	1,3	0,1	0,2
v tom kraje:										
Středočeský	106,4	104,9	17,2	19,8	3,5	4,3	0,6	1,2	0,1	0,2
Jihočeský	103,8	103,6	15,6	22,3	3,5	4,7	0,7	1,3	0,0	0,3
Plzeňský	95,6	104,0	13,5	21,0	3,0	4,8	0,6	1,4	0,1	0,3
Karlovarský	93,8	102,5	15,6	19,4	4,2	4,0	1,0	1,1	0,1	0,2
Ústecký	81,3	78,5	15,6	17,6	3,5	3,6	0,6	1,0	0,1	0,2
Liberecký	102,8	102,1	16,3	20,4	3,7	4,2	0,7	1,2	0,0	0,2
Královéhradecký	102,1	106,7	15,7	21,6	3,3	4,8	0,6	1,3	0,1	0,2
Pardubický	86,6	93,7	13,6	20,7	3,2	5,0	0,7	1,5	0,1	0,2
Vysočina	87,3	91,3	13,5	19,3	3,0	4,6	0,7	1,6	0,0	0,3
Jihomoravský	86,7	107,7	14,6	26,4	3,5	6,0	0,6	1,5	0,0	0,3
Olomoucký	78,3	88,2	13,5	20,9	3,1	4,9	0,6	1,3	0,0	0,2
Zlínský	91,8	98,8	14,2	23,2	3,5	5,4	0,6	1,6	0,0	0,3
Moravskoslezský	77,9	73,6	14,9	18,0	3,5	3,8	0,5	1,0	0,1	0,2

¹⁾ podle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Vzhledem k tomu, že většinu ekonomických subjektů tvoří fyzické osoby bez zaměstnanců, jsou rozdíly v této kategorii mezi městem a venkovem a mezi kraji navzájem určující i pro již výše zmíněný celkový počet ekonomických subjektů. Pokud jde o **drobné a malé podniky** (do 50 zaměstnanců), které jsou důležité pro flexibilní poptávku na regionálním trhu práce, jsou již rozdíly mezi městem a venkovem mnohem větší

(ve prospěch městského prostoru). Stejně jako v případě odvětvové struktury, i zde se ukazuje, že mezi venkovem na západě a na východě České republiky existují výrazné rozdíly. Ve venkovských oblastech na západě sídlí drobných a malých podniků relativně více než na východě (s výjimkou Plzeňského kraje), podobně je tomu i u obchodních společností.

Graf 37 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu subjektů k 31. 12. 2008

Zajímavým poznatkem je relativně vysoký počet subjektů neziskového sektoru ve venkovských oblastech v porovnání s městskými obcemi. Více je těchto subjektů samozřejmě ve městech, nicméně v přepočtu na jednoho obyvatele je jejich četnost na venkově větší (především zásluhou největší skupiny těchto subjektů: sdružením a jejich organizačním složkám).

Tab. 4.3.5 Ekonomické subjekty¹⁾ podle právní formy k 31. 12 2008

na 1 000 obyvatel

	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělští podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraníční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	81,4	94,1	9,0	2,0	9,9	27,3	5,0	4,0	2,2	4,7
ČR bez Hl. m. Prahy	81,4	88,5	9,0	2,2	9,9	19,7	5,0	4,0	2,2	3,7
v tom kraje:										
Středočeský	94,3	98,0	7,5	2,0	14,0	18,5	4,5	4,0	3,1	4,8
Jihočeský	85,8	97,5	12,4	3,1	11,0	20,1	7,1	5,1	2,2	3,1
Plzeňský	77,8	92,3	9,2	2,1	8,9	22,0	7,0	4,8	4,9	6,9
Karlovarský	79,5	88,3	5,3	1,7	12,1	19,4	3,9	3,7	10,5	11,3
Ústecký	71,3	73,6	9,1	1,7	9,8	15,0	3,5	2,8	3,5	5,6
Liberecký	91,9	96,8	9,1	1,8	11,4	19,0	5,1	3,8	2,2	4,1
Královéhradecký	87,0	100,2	11,5	3,2	10,3	19,3	6,4	5,1	1,7	3,1
Pardubický	75,9	91,3	8,9	2,4	8,0	18,1	5,0	4,4	1,5	2,0
Vysočina	71,8	86,9	11,9	3,5	6,9	15,4	6,3	5,1	1,3	2,3
Jihomoravský	77,6	95,5	8,8	2,5	10,0	32,5	3,9	4,0	1,2	3,8
Olomoucký	72,6	86,8	6,9	2,1	6,6	17,4	4,7	4,4	0,9	1,6
Zlínský	84,5	95,2	8,6	3,1	8,4	22,6	4,4	4,0	0,8	1,5
Moravskoslezský	74,1	72,8	7,7	1,5	8,0	15,1	3,5	2,9	0,8	1,7

¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

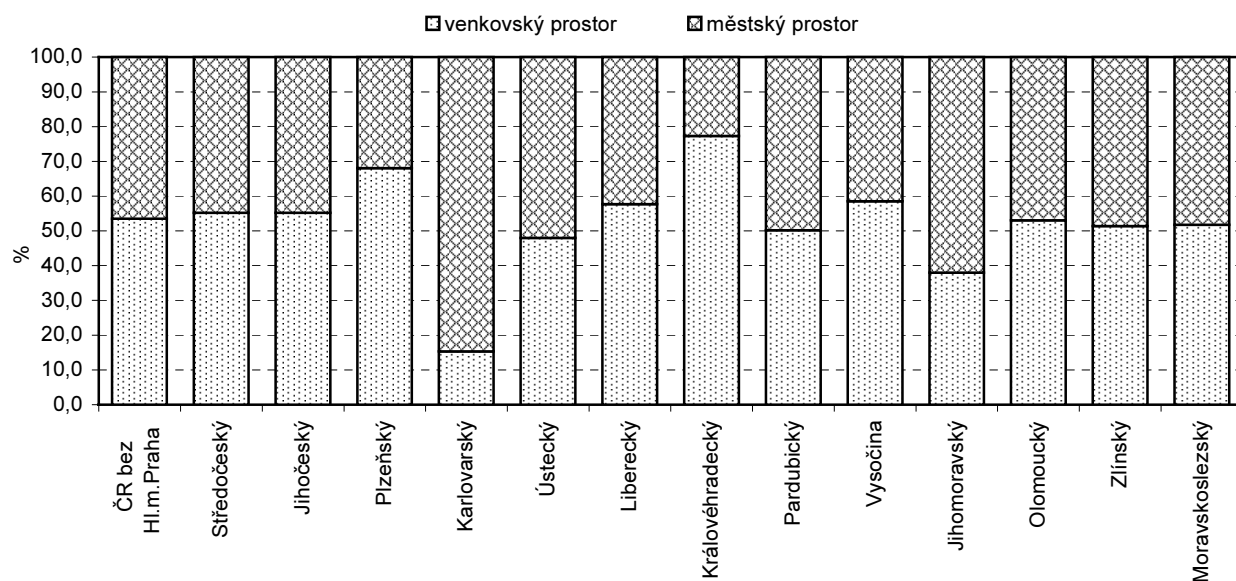
²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Tab. 4.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempech, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3,3	15,7	1,5	10,1	0,9	1,8	1,0	3,8	0,5	1,1
ČR bez Hl. m. Prahy	3,3	11,0	1,5	6,2	0,9	1,8	1,0	3,1	0,5	1,1
v tom kraje:										
Středočeský	1,8	8,2	0,6	5,9	0,6	1,0	0,6	1,4	0,6	0,7
Jihočeský	3,4	14,4	1,2	6,2	1,2	2,0	1,0	6,1	1,2	2,5
Plzeňský	2,8	7,5	1,2	4,4	0,8	1,5	0,8	1,7	0,4	1,1
Karlovarský	1,9	26,9	1,0	18,3	0,3	1,1	0,5	7,4	0,2	1,0
Ústecký	2,4	7,7	1,0	4,2	0,9	1,6	0,5	1,9	0,5	0,6
Liberecký	10,3	22,3	5,9	11,3	1,5	7,0	2,9	4,0	0,7	1,5
Královéhradecký	9,1	10,9	5,0	5,3	1,7	2,8	2,5	2,8	0,8	2,4
Pardubický	2,6	12,2	1,0	5,0	1,0	1,7	0,7	5,5	0,3	0,8
Vysočina	2,0	6,5	0,7	3,1	0,5	1,2	0,7	2,2	0,4	0,5
Jihomoravský	2,2	11,4	0,9	7,3	0,9	1,6	0,5	2,4	0,6	1,1
Olomoucký	2,6	9,4	0,9	4,5	0,9	1,7	0,8	3,2	0,1	0,5
Zlínský	3,8	9,3	1,6	5,9	0,9	1,4	1,3	2,0	0,2	0,5
Moravskoslezský	4,0	6,7	1,8	3,7	0,9	0,9	1,3	2,1	0,2	0,7

¹⁾ léčebné lázně, rekreační a školící zařízení podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.)

Kapacity ubytovacích zařízení v sobě do značné míry odrážejí turistickou atraktivitu regionu. Díky tomu lze počet lůžek využít i jako určité měřítko turistické obliby jednotlivých regionů. Na druhou stranu turistická atraktivita území často významně ovlivňuje ubytovací kapacity nejen na území dané obce, ale i obcí okolních. Hotely a penzióny, které tvoří největší část lůžkových kapacit ubytovacích zařízení, se koncentrují ve městech a vzhledem k tomu, že se jedná o menší území, je zde hustota lůžek mnohem vyšší než na venkově. I uvnitř městského a venkovského prostoru v rámci kraje však existují velké rozdíly. Pokud se podíváme na celkové počty lůžek ve městech a venkově, zjistíme, že ve většině krajů jsou podíly obou prostorů velmi vyrovnané (tj. okolo 50 %). Pouze v Královéhradeckém a Plzeňském kraji je velmi výrazný podíl venkovského prostoru a naopak v Karlovarském a Jihomoravském kraji významně převládá městský prostor.

Graf 38 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách hromadných ubytovacích zařízení daného kraje v roce 2008

Tab. 4.3.7 Veřejné rozpočty^{*)} v letech 2003 – 2008 (roční průměr)

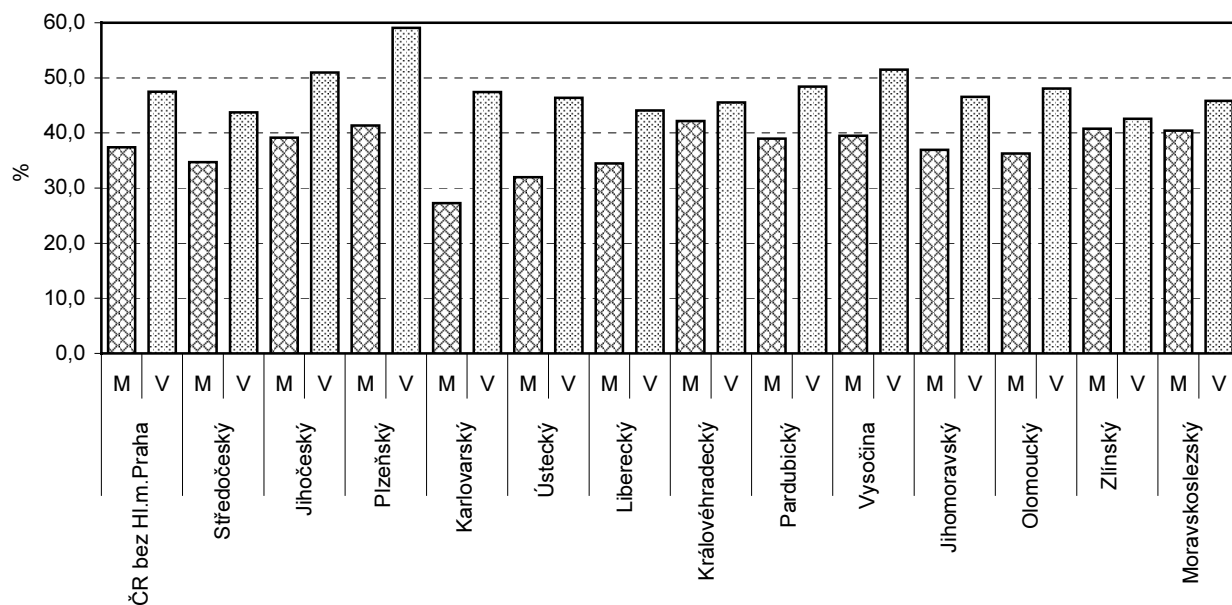
	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	7 944	14 579	63,4	71,1	36,6	28,9	395	197	2,5	0,7
ČR bez Hl. m. Prahy	7 944	11 139	63,4	72,9	36,6	27,1	395	130	2,5	0,6
v tom kraje:										
Středočeský	8 293	9 967	60,1	71,9	39,9	28,1	514	166	3,1	0,7
Jihočeský	8 168	10 223	64,4	71,9	35,6	28,1	-41	313	-0,2	1,3
Plzeňský	8 224	13 913	64,2	69,1	35,8	30,9	413	387	2,4	1,5
Karlovarský	8 592	10 147	69,2	74,4	30,8	25,6	649	411	3,7	1,9
Ústecký	8 440	10 040	68,5	79,9	31,5	20,1	771	434	4,2	2,0
Liberecký	8 080	10 209	70,3	71,6	29,7	28,4	278	133	1,7	0,6
Královéhradecký	7 801	9 660	66,2	75,6	33,8	24,4	272	282	1,9	1,4
Pardubický	7 778	9 774	62,2	73,9	37,8	26,1	580	207	3,9	1,0
Vysočina	7 410	9 839	61,5	73,6	38,5	26,4	30	597	0,2	2,6
Jihomoravský	7 900	14 241	59,5	68,4	40,5	31,6	440	-243	2,9	-0,9
Olomoucký	7 702	10 655	64,8	71,4	35,2	28,6	449	26	3,0	0,1
Zlínský	7 358	9 825	61,9	73,2	38,1	26,8	302	-1	2,1	-0,0
Moravskoslezský	7 686	12 131	65,8	74,5	34,2	25,5	516	-152	3,6	-0,6

^{*)} obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

Příjmy (a tím i výdaje) obecních rozpočtů jsou velmi výrazně ovlivněny pravidly pro rozpočtové určení daní a také celkovými daňovými příjmy státního rozpočtu. Rozdíly mezi jednotlivými venkovskými a městskými oblastmi jsou tak dány především velikostí strukturou obcí v regionu. Například na západě České republiky jsou daňové příjmy přepočtené na jednoho obyvatele vyšší, než ve venkovských oblastech na východě, který je charakteristický rozdrobenější sídelní strukturou. V Ústeckém, Karlovarském a Středočeském kraji jsou rozdíly mezi příjmy venkovských a městských rozpočtů menší, než například v Jihomoravském, Plzeňském nebo Moravskoslezském kraji, kde příjmy velkých krajských měst výrazně zvyšují průměr celého městského prostoru. Výrazný růst daňových příjmů obecních rozpočtů v posledních letech byl vyvolán jednak změnou pravidel rozpočtového určení daní (navíc směrem ke zvýšení podílu menších obcí – proto rostly příjmy venkovských obcí rychleji než měst) a jednak celkovým ekonomickým růstem, díky kterému se zvýšily celkové daňové příjmy státního rozpočtu, z nichž obce získávají příslušný podíl.

Graf 39 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, výpočty ČSÚ

4.4. Trh práce

Zaměstnanost a nezaměstnanost patří k důležitým pravidelně sledovaným ekonomickým jevům, které výrazně ovlivňují nejen sociální oblasti života společnosti, ale také ekonomický stav a perspektivu rozvoje každého regionu.

Při podrobnějším hodnocení této oblasti z pohledu rozdílů mezi venkovským a městským prostorem jsme vycházeli ze skutečnosti, že do úrovně obcí jsou k dispozici pouze údaje ze sčítání lidu, domů a bytů, tedy z roku 2001. Při hodnocení nezaměstnanosti jsme pak vycházeli z dat o registrované nezaměstnanosti, která přebíráme každoročně z Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Tab. 4.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31.12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob ¹⁾		míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	59,5	62,0	637	1 132	7,15	6,08	6,7	3,2	-1,53	-2,19
ČR bez Hl. m. Prahy	59,5	61,8	637	1 113	7,15	6,79	6,7	4,5	-1,53	-2,49
v tom kraje:										
Středočeský	60,4	63,2	620	1 066	5,48	4,86	3,2	2,5	-1,05	-1,28
Jihočeský	59,5	62,7	683	1 146	5,84	4,73	6,0	3,4	-0,41	-0,25
Plzeňský	60,2	62,3	644	1 157	6,80	5,01	4,5	1,6	0,50	-1,22
Karlovarský	63,6	64,2	976	968	9,16	7,59	9,8	5,7	0,17	0,16
Ústecký	60,9	63,1	720	1 017	11,02	10,08	13,3	9,6	-4,70	-4,95
Liberecký	61,7	63,8	681	1 066	8,06	6,61	11,9	6,3	1,43	1,05
Královéhradecký	59,4	61,1	685	1 145	5,67	4,73	6,1	2,9	-0,43	-0,82
Pardubický	59,2	61,3	613	1 191	7,49	5,71	6,7	3,7	-0,98	-1,23
Vysočina	57,4	61,7	655	1 169	7,12	6,46	9,6	6,3	-0,18	-0,74
Jihomoravský	58,4	60,7	551	1 200	7,87	6,89	6,4	4,8	-1,95	-1,96
Olomoucký	59,2	61,7	585	1 204	7,56	6,35	18,5	6,2	-4,65	-4,78
Zlínský	58,3	61,2	542	1 205	7,18	5,89	9,9	3,5	-1,05	-1,43
Moravskoslezský	58,8	60,2	671	1 029	7,84	8,78	9,6	6,2	-4,53	-6,09

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Jedním ze základních pohledů na problematiku trhu práce je velikost disponibilní pracovní síly, tedy počet ekonomicky aktivních obyvatel a míra ekonomické aktivity obyvatelstva. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo jsou podle metodiky sčítání lidu všechny osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané (podle postavení v zaměstnání členěné na zaměstnance, zaměstnavatele a osoby samostatně činné). Jsou zde rovněž zahrnuti pracující důchodci, pracující studenti a učni, osoby na řádné mateřské dovolené a nezaměstnaní. Míra ekonomické aktivity přitom vyjadřuje podíl počtu ekonomicky aktivních na počtu osob starších 15 let.

K 1. 3. 2001 činila republiková **míra ekonomické aktivity** 61,3 % (v ČR bez Hl. města Praha 61,1 %). Ve všech krajích zaznamenáváme vždy nižší míru ekonomické aktivity ve venkovském prostoru oproti městskému.

Míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru se na úrovni celé České republiky pohybovala od 57,4 % v kraji Vysočina až po 63,6 % v Karlovarském kraji. V městském prostoru na úrovni celé České republiky dosahovala míra ekonomické aktivity 62,0 %, po vyloučení vlivu Hlavního města Praha pak 61,8 %. Míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru Libereckého kraje (61,7 % k 1. 3. 2001) byla o 2,2 procentní body vyšší než republikový průměr, v městském prostoru pak tato míra převyšovala republikový průměr o 1,8 procentních bodů.

Při bližším pohledu je patrná **rozdílná míra ekonomické aktivity mužů a žen**. Ve venkovském prostoru hodnota tohoto ukazatele představovala při sčítání lidu 2001 u mužů 68,7 % a u žen 50,5 %. V tomto rozdílu se projevuje jednak období péče o děti a jednak dřívější odchod žen do důchodu. Ve všech krajích jsou tyto rozdíly z pohledu venkovského i městského prostoru obdobné. Souvisí to zřejmě s tím, že na celém území republiky platí stejná pravidla jak pro péči o děti, tak pro ukončování ekonomické aktivity mužů i žen.

Zajímavější je srovnání rozdílů mezi venkovským a městským prostorem samostatně v kategorii mužů a v kategorii žen. Z celostátního srovnání mírně vybočuje Karlovarský kraj, kde byla v roce 2001 míra

ekonomické aktivity mužů ve venkovském prostoru nejvyšší v celé republice a dokonce vyšší než v městském prostoru tohoto kraje. Pokud jde o ženy, pak jejich ekonomická aktivita byla ve venkovském prostoru nižší než v městském prostoru především v kraji Vysočina (což byl zároveň kraj s nejnižší ekonomickou aktivitou žen) a také v Jihočeském kraji.

Tab. 4.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Míra ekonomické aktivity (%)									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	68,7	69,9	50,5	54,8	50,8	47,5	88,5	89,6	30,4	39,8
ČR bez Hl. m. Prahy	68,7	69,7	50,5	54,6	50,8	47,8	88,5	89,6	30,4	36,6
v tom kraje:										
Středočeský	69,5	71,2	51,5	55,8	52,7	50,2	88,9	90,1	36,3	41,8
Jihočeský	69,1	70,5	50,1	55,4	50,7	46,4	88,7	90,3	32,2	39,1
Plzeňský	69,4	70,0	51,2	55,1	52,8	49,3	89,5	90,4	32,4	39,1
Karlovarský	72,5	72,3	54,7	56,8	54,9	51,9	87,9	89,7	33,3	40,2
Ústecký	69,2	70,8	52,5	55,9	54,5	51,2	87,5	89,3	30,0	35,0
Liberecký	70,6	71,6	53,0	56,6	52,4	49,0	88,6	89,4	37,3	43,1
Královéhradecký	68,5	69,2	50,7	53,7	50,2	46,9	88,0	89,3	33,4	40,7
Pardubický	68,4	69,3	50,3	53,9	50,3	47,1	88,6	90,2	29,2	36,3
Vysočina	66,9	69,7	48,0	54,3	48,4	45,2	88,7	90,6	27,4	34,1
Jihomoravský	68,2	68,9	49,0	53,3	50,0	45,9	88,2	89,4	26,8	39,1
Olomoucký	68,3	69,6	50,5	54,5	49,5	46,4	88,8	90,7	27,3	36,0
Zlínský	67,7	69,5	49,2	53,6	49,1	45,7	88,1	90,0	26,6	35,7
Moravskoslezský	67,4	67,7	50,4	53,2	48,5	46,7	88,0	88,4	24,2	27,9

Z pohledu tří vybraných **věkových kategorií** je patrné, že míra ekonomické aktivity byla v roce 2001 ve všech krajích vyšší ve venkovském prostoru než v městském v nejmladší věkové kategorii (15 – 24 let), naopak jednoznačně nižší byla ve věkové skupině 55 – 64 let (v Jihomoravském kraji představoval tento rozdíl dokonce 12,3 procentního bodu).

Při odděleném hodnocení venkovského prostoru byla nejnižší míra ekonomické aktivity zaznamenána v nejmladší věkové skupině v kraji Vysočina (48,4 %) a naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (54,9 %). Naopak v nejstarší věkové skupině bylo dosaženo nejnižší míry ekonomické aktivity v Moravskoslezském kraji (24,2 %) a nejvyšší v Libereckém kraji (37,3 %). Ve střední věkové skupině byly rozdíly v ekonomické aktivitě obyvatelstva města a venkova i mezi jednotlivými kraji mnohem menší.

Z údajů přímo za obce České republiky je zřejmé (viz mapová příloha), že vyšší podíl ekonomicky aktivních z celkového počtu obyvatel patnáctiletých a starších je znatelný především v okolí Hlavního města Praha a dalších velkých měst, kde se koncentruje větší množství pracovních příležitostí, ale také v příhraničních oblastech (zejména na Šumavě). Naproti tomu zdatelně nižší je míra ekonomické aktivity ve vnitrozemí, především v obcích kraje Vysočina.

Další charakteristikou trhu práce je **struktura podle odvětví činnosti zaměstnaných osob** s bydlištěm (trvalým nebo dlouhodobým) na příslušném území. V této struktuře se nepromítají důsledky dojížděky za prací. Také tuto strukturu můžeme vyhodnocovat v územní podrobnosti až do úrovně obcí pouze na základě výsledků sčítání lidu 2001. Zde je nutné zdůraznit, že určitá část zaměstnaných obor činnosti neuvedla (nebo nedokázala obor svého zaměstnání zařadit do příslušné skupiny Odvětvové klasifikace ekonomických činností – OKEČ); celkově se jedná o 3 – 6 % zaměstnaných. Pro účely této analýzy jsme zpracovali odvětvovou strukturu činnosti pouze za ty osoby, které na tuto otázku odpověděly.

Z celkového počtu zaměstnaných osob v České republice bydlí ve venkovském prostoru necelá třetina, ovšem v jednotlivých krajích je situace rozdílná. Nejvyšší podíl byl zaznamenán ve Středočeském kraji (42,2 %), což zřejmě souvisí se značným objemem dojížděky Středočechů za zaměstnáním do Hlavního města Praha. Vysoký podíl zaměstnaných bydlících na venkově byl zaznamenán ovšem rovněž kraj Vysočina (41,8 %). Naopak nejmenší podíl zaměstnaných osob bydlících na venkově vykazoval Moravskoslezský kraj, což je mimo jiné dáno strukturou obcí v tomto kraji.

Z hlediska odvětvové struktury a struktury pracovních příležitostí na venkově se jeví jako nejdůležitější **primární sektor**, tj. zemědělství, lesnictví a rybolov. V České republice se v roce 2001 podíleli zaměstnaní v primárním sektoru na celkové zaměstnanosti 4,7 % (5,4 % v ČR bez Hlavního města Praha). Ve venkovském prostoru dosahoval tento podíl 11,5 %. V jednotlivých krajích se podíl pohyboval

ve venkovském prostoru od 7,3 % ve Zlínském kraji až po 18,5 % v kraji Vysočina. Liberecký kraj vykázal druhý nejnižší podíl, a to 7,4 %.

Podíl zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu v městském prostředí celé České republiky dosahoval 2,1 % (po vyloučení Hl. města Praha 2,3 %). V jednotlivých krajích se pak pohyboval od 1,4 % v Libereckém kraji po 4,4 % v kraji Vysočina. Z toho je patrné, že část obyvatelstva měst vyjíždí za prací na venkov, ale projevuje se zde také skutečnost, že součástí městských prostorů jsou i venkovské příměstské oblasti, které poskytují pracovní příležitosti v primárním sektoru.

Tab. 4.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonom. činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	1 319 033	3 447 430	1 264 618	3 299 275	11,5	2,1	46,0	38,2	42,5	59,7
ČR bez Hl. m. Prahy	1 319 033	2 846 399	1 264 618	2 733 191	11,5	2,3	46,0	41,6	42,5	56,1
v tom kraje:										
Středočeský	229 768	314 250	217 108	295 850	9,7	2,0	40,8	39,3	49,5	58,7
Jihočeský	109 546	190 691	106 079	184 791	16,2	3,5	43,4	40,9	40,4	55,6
Plzeňský	92 744	172 811	88 939	165 528	14,3	2,7	45,8	40,8	39,9	56,5
Karlovarský	32 706	112 185	30 837	107 264	8,1	1,7	47,9	40,0	44,0	58,3
Ústecký	72 464	287 968	68 448	272 771	9,6	1,8	42,7	40,8	47,7	57,4
Liberecký	53 324	156 127	50 704	148 716	7,4	1,4	53,3	48,7	39,2	49,9
Královéhradecký	87 654	174 360	83 424	166 730	11,8	2,5	46,7	42,9	41,5	54,7
Pardubický	89 325	146 086	86 230	141 664	13,1	2,5	47,6	42,5	39,3	55,0
Vysočina	98 595	137 247	95 194	132 882	18,5	4,4	47,2	46,1	34,3	49,5
Jihomoravský	162 905	353 421	157 444	342 438	11,0	2,5	47,0	36,5	42,0	61,0
Olomoucký	106 927	180 861	103 096	174 615	11,4	2,9	46,7	40,2	41,8	56,9
Zlínský	93 344	178 996	90 131	173 545	7,3	2,5	53,0	46,7	39,7	50,8
Moravskoslezský	89 731	441 396	87 001	426 380	9,0	1,6	46,1	42,4	44,8	55,9

Ve venkovském prostoru samozřejmě žijí také obyvatelé **zaměstnaní v sekundárním nebo terciárním sektoru**. Podíly obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru (v průmyslu a stavebnictví) jsou ve všech krajích vyšší ve venkovském prostoru než v prostoru městském. Nejvýraznější byl v roce 2001 tento rozdíl v Jihomoravském kraji, kde dosahoval 10,5 procentního bodu. Naopak nejmenší rozdíl vykazoval kraj Vysočina (1,1 procentního bodu ve prospěch venkovského prostoru).

Úplně opačná je situace v terciární sféře, tedy v nevýrobní sféře. Tady se projevuje ve všech krajích jednoznačná převaha zaměstnaných bydlících v městském prostoru. Nejvýraznější rozdíl byl v roce 2001 opět v Jihomoravském kraji (téměř 20 procentních bodů), ale i v kraji s nejmenším rozdílem (Středočeský kraj) představoval více než 9 procentních bodů.

V Libereckém kraji je podíl obyvatel zaměstnaných v sekundární sféře také mírně vyšší ve venkovském prostoru než v prostoru městském (o 4,6 procentních bodů v roce 2001), ale výraznější rozdíl se projevuje v terciární sféře (téměř 11 procentních bodů ve prospěch městského prostoru).

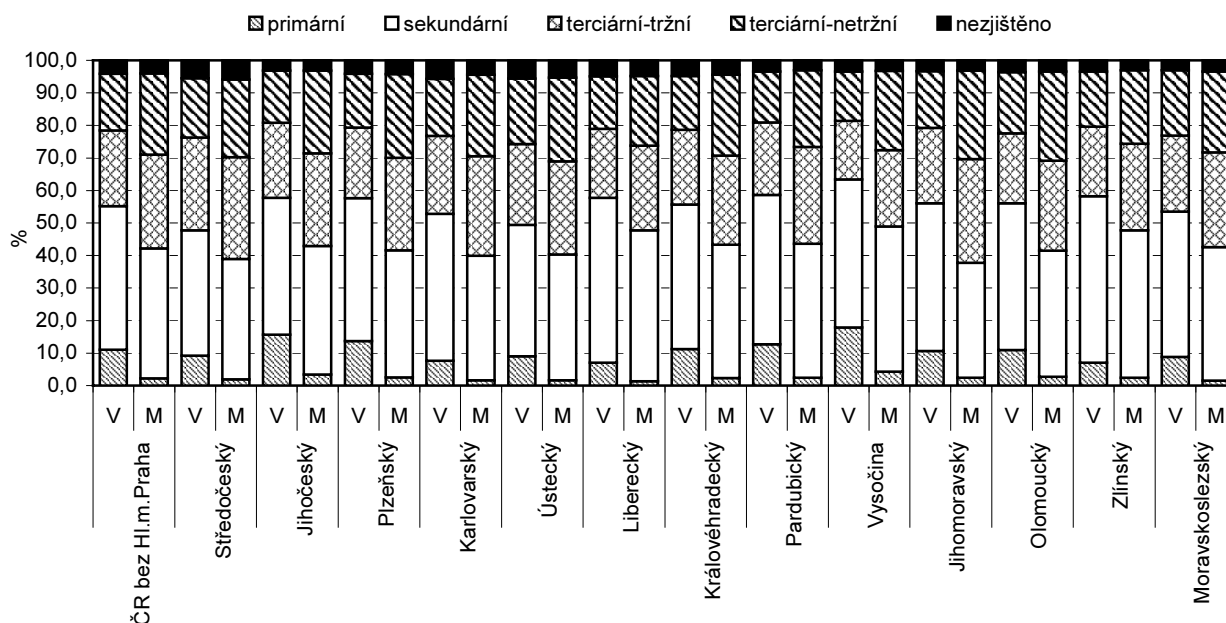
Dalším indikátorem trhu práce je počet pracovních příležitostí ve venkovském a městském prostoru. Jde samozřejmě o zjednodušenou podobu výpočtu, kdy za pracovní příležitosti považujeme obsazená pracovní místa a nezabýváme se počtem volných pracovních míst (údaj není v této míře územní podrobnosti dostatečně spolehlivý).

Počet pracovních míst je zjišťován při sčítání lidu na základě informace o trvalém bydlišti a místě pracoviště občana. K počtu obyvatel, kteří na příslušném území trvale (cizinci také dlouhodobě) bydlí a zároveň v něm pracují, se připočítávají ti, kteří bydlí mimo toto území, ale pracují v něm a naopak odečítají se na území bydlící, kteří za prací vyjíždějí mimo jeho hranice. Pro zajištění srovnatelnosti různě velkých území obvodů jsme údaje přepočítali na 1 000 zaměstnaných bydlících v příslušném území. Hodnoty přes 1 000 tedy znamenají, že v území je přebytek pracovních příležitostí nad počtem zaměstnaných bydlících (saldo dojížděky za prací je v tomto případě kladné).

Kromě Hlavního města Praha jsou všechny ostatní kraje České republiky typické záporným saldem dojížděky za prací a tedy nižším počtem obsazených pracovních míst ve srovnání s počtem zaměstnaných osob bydlících v daném kraji. Minimální hodnotu sledovaného ukazatele (877 v roce 2001) nacházíme ve Středočeském kraji, ze kterého směřuje velmi silný dojížděkový proud právě do hlavního města. Naopak relativně vysoké hodnoty ukazatele blížící se 1 000 charakterizují Jihomoravský a Královéhradecký kraj.

Venkovský prostor se ve všech krajích kromě Karlovarského vyznačuje vždy nižším počtem pracovních míst na 1 000 zaměstnaných ve srovnání s městským prostorem a zároveň hodnotami menšími než 1 000 (tedy záporným saldem dojíždky za práci).

Graf 40 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných bydlících ve venkovském prostoru na úrovni celé České republiky dosahoval 637 osob. V mezikrajském srovnání se hodnoty sledovaného ukazatele nacházely v rozpětí od 542 ve Zlínském kraji po 976 v Karlovarském kraji. V městském prostoru na celorepublikové úrovni počet pracovních míst na tisíc zaměstnaných dosahoval 1 132 osob, po vyloučení Hlavního města Praha se tato hodnota snížila na 1 113 osob.

Ve venkovském prostoru je pouze 21 % z celkového počtu obsazených pracovních míst v celé republice bez Hlavního města Praha. Na druhou stranu zde bydlí třetina zaměstnaných osob. Tento poměr je v jednotlivých krajích různý a je nutno jej řešit dojíždkou do zaměstnání z venkovských do městských obcí. V Libereckém kraji připadalo k 1. 3. 2001 na tisíc zaměstnaných celkem 968 obsazených pracovních míst. Ve venkovském prostoru přitom počet obsazených pracovních míst na tisíc zaměstnaných bydlících v tomto prostoru představoval 681 pracovních míst, v městském prostoru pak 1 066 pracovních míst (tzn. kladné saldo dojíždky).

Tab. 4.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	839 818	3 901 859	799 157	3 742 330	17,6	1,9	43,7	39,7	38,7	58,4
ČR bez Hl. m. Prahy	839 818	3 167 135	799 157	3 046 716	17,6	2,3	43,7	43,6	38,7	54,2
v tom kraje:										
Středočeský	142 403	334 840	133 072	316 053	15,5	2,1	39,9	44,9	44,6	53,0
Jihočeský	74 776	218 487	72 100	212 023	23,1	3,3	41,7	42,1	35,2	54,6
Plzeňský	59 685	199 900	56 745	191 933	21,1	2,6	40,6	43,3	38,3	54,1
Karlovarský	31 923	108 570	30 183	103 734	8,2	1,8	58,3	37,4	33,5	60,9
Ústecký	52 147	292 871	48 888	277 555	13,5	1,7	42,6	41,5	43,9	56,9
Liberecký	36 308	166 427	34 254	158 645	10,5	1,4	51,1	49,5	38,4	49,1
Královéhradecký	60 029	199 634	56 811	191 240	17,4	2,2	42,3	44,8	40,3	53,0
Pardubický	54 766	174 005	52 426	168 965	20,9	2,2	44,2	45,7	34,8	52,0
Vysočina	64 625	160 430	62 196	155 469	27,2	4,2	44,7	48,3	28,2	47,5
Jihomoravský	89 718	424 137	86 053	411 573	18,9	2,3	42,1	38,9	39,0	58,8
Olomoucký	62 601	217 788	59 906	210 793	18,8	2,6	41,0	42,6	40,2	54,8
Zlínský	50 634	215 731	48 381	209 465	12,2	2,4	47,8	50,1	39,9	47,5
Moravskoslezský	60 203	454 315	58 142	439 268	12,7	1,7	48,6	42,8	38,6	55,6

Obdobně jako jsme počítali odvětvovou strukturu zaměstnaných (bydlících na příslušném území) můžeme počítat i odvětvovou strukturu obsazených pracovních míst. Podrobné údaje jsou uvedeny v tabulce 4.4.4. Vyplývá z ní jednoznačná převaha pracovních míst v primární sféře ve venkovském prostoru a naopak v terciární sféře v prostoru městském. V sekundární sféře není situace jednoznačná, především v Karlovarském kraji převažují pracovní místa ve venkovském prostoru (větší podíl o více než 20 procentních bodů), ale tato převaha byla zaznamenána ještě v dalších 4 krajích.

V oblasti ekonomické aktivity obyvatelstva a zejména pak u dojížděky za prací je třeba vzít v úvahu její další změny po sčítání lidu, které proběhlo již před 8 lety. Na změny v intenzitě a směru dojížděky působí řada vlivů, např: rozvoj nebo naopak utlumení některých oborů v jednotlivých regionech, vývoj poptávky a nabídky pracovních míst v závislosti na stupni vzdělání, rozvoj bytové výstavby a s ní související stěhování obyvatelstva i změny dopravní obslužnosti území. Na konci roku 2008 se v počtu obsazených pracovních míst začal projevovat hospodářský pokles, který vedl k rušení některých provozoven. Aktualizace těchto dat však bude k dispozici až na základě výsledků příštího sčítání lidu, domů a bytů, které proběhne koncem března roku 2011.

K nejvýznamnějším problémům hospodářství České republiky patří v posledních letech **vývoj nezaměstnanosti**. K analýze nezaměstnanosti v podrobném územním detailu jsou využívány údaje o registrované nezaměstnanosti, tedy na základě evidence nezaměstnaných na jednotlivých úřadech práce. Míra nezaměstnanosti ve venkovském a městském prostoru (a pro srovnatelnost v níže uvedených tabulkách i za kraje) je počítána jako podíl aktuálního počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu ekonomicky aktivních obyvatel podle sčítání lidu 2001. Od poloviny roku 2004 vychází oficiální výpočet nezaměstnanosti z počtu tzv. dosažitelných uchazečů, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa (za dosažitelné se nepovažují uchazeči v pracovní neschopnosti, v rekvalifikaci, na mateřské dovolené, vykonávající krátkodobé zaměstnání, ve vazbě nebo ve výkonu trestu).

Tab. 4.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

	Míra nezaměstnanosti (%)				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na celkovém počtu uchazečů (%)					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	5,95	5,48	8,74	6,78	95,5	95,0	52,9	51,8	19,1	16,6
ČR bez Hl. m. Prahy	5,95	6,09	8,74	7,61	95,5	95,1	52,9	51,8	19,1	17,0
v tom kraje:										
Středočeský	4,43	4,37	6,84	5,44	95,9	95,8	54,4	51,6	17,3	14,9
Jihočeský	4,73	4,21	7,35	5,35	94,3	94,0	53,8	52,3	19,3	17,6
Plzeňský	5,42	4,36	8,63	5,76	96,9	95,4	54,7	53,2	17,7	16,6
Karlovarský	7,89	7,29	10,86	7,94	96,1	96,0	51,0	48,2	12,6	12,2
Ústecký	9,32	8,83	13,28	11,55	95,9	96,0	52,2	53,0	18,9	16,2
Liberecký	6,92	5,99	9,55	7,32	95,2	94,4	51,7	51,6	17,4	15,4
Královéhradecký	4,72	4,34	6,89	5,19	95,9	95,4	53,1	50,7	17,5	15,8
Pardubický	6,46	5,23	8,85	6,27	96,2	96,0	51,1	50,7	21,2	20,0
Vysočina	5,73	5,92	9,03	7,12	95,8	95,4	53,8	50,4	19,1	17,0
Jihomoravský	6,48	6,03	9,73	7,89	96,0	95,4	53,1	52,9	20,5	18,0
Olomoucký	6,39	5,74	9,09	7,05	94,4	94,8	52,6	51,9	18,3	16,2
Zlínský	5,98	5,23	8,78	6,68	94,3	94,4	52,9	52,4	22,9	20,4
Moravskoslezský	6,87	7,95	9,11	9,75	94,2	94,3	51,1	51,4	21,3	18,0

V posledních letech byl zaznamenáván **pokles počtu uchazečů o zaměstnání** a tedy i míry nezaměstnanosti. Ke konci roku 2008 činila (počítáno na ekonomicky aktivní ze SLDB 2001) za celou Českou republiku 6,38 % (v ČR bez Hl. města Praha 6,92 %). Ve všech krajích kromě Moravskoslezského je vždy vyšší míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru oproti městskému. Méně příznivá situace na trhu práce na venkově souvisí nejen s omezenou nabídkou volných pracovních míst, ale často i se zhoršenou dopravní obslužností či nižší flexibilitou a vzdělaností obyvatel. Největší převaha míry nezaměstnanosti ve venkovském oproti městskému prostoru je typická pro Karlovarský kraj, naopak nejmenší rozdíly nacházíme v tomto ohledu ve Středočeském kraji (vliv Hl. města Praha) a v kraji Vysočina. Specifické postavení Moravskoslezského kraje je dáno vysokou nezaměstnaností ve významných městských centrech související s restrukturalizací průmyslové výroby (především těžebního a těžkého průmyslu).

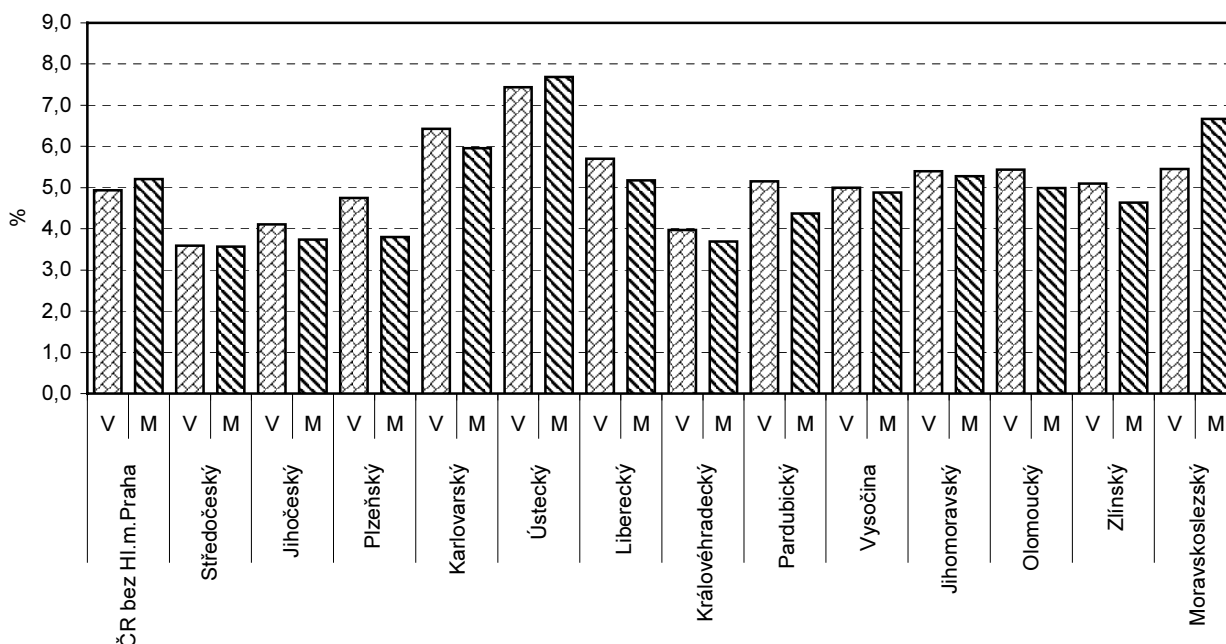
Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru dosahovala k 31. 12. 2008 na úrovni celé ČR 7,15 %. Z jednotlivých krajů byla nejvyšší ve venkovském prostoru Ústeckého kraje (11,02 %) a naopak nejnižší v kraji Středočeském (5,48 %). Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulce 4.4.1.

Posuzování míry nezaměstnanosti z pohledu krajů se však jeví jako příliš hrubé hledisko. Z kartogramu vypracovaného v členění podle obcí (viz mapová příloha) je patrná vyšší míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru v severozápadních Čechách, v jižní části Jihomoravského kraje (při hranici s Rakouskem), na severní Moravě. Oblasti s vyšší mírou nezaměstnanosti však můžeme najít i uvnitř území většiny krajů (tzv. vnitřní periferie).

Míra nezaměstnanosti v Libereckém kraji (6,98 % ke konci roku 2008) je dlouhodobě jednou z nejvyšších mezi kraji (10. pozice v uvedeném roce), přičemž situace ve venkovském prostoru (8,06 %) je horší než v prostoru městském (6,61 %).

V regionech, kde od posledního sčítání došlo k relativně větším změnám počtu obyvatel, však může být hodnota tohoto ukazatele částečně zkreslená. Pro eliminaci této skutečnosti a za účelem rozšíření pohledu na problematiku nezaměstnanosti jsme proto využili poměru aktuálního počtu uchazečů o zaměstnání k aktuálnímu počtu obyvatel ve věku předpokládané ekonomické aktivity. Uvedený výpočet je proveden s vědomím, že mezi obyvatelstvem ve věku 15 – 64 let je zahrnuto i určité procento ekonomicky neaktivních osob (např. studenti, osoby na rodičovské dovolené, důchodci apod.).

Graf 41 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 – 64 let k 31. 12. 2008

Na úrovni krajů se výše uvedený způsob výpočtu nezaměstnanosti příliš neprojevil. Absolutní hodnota je samozřejmě nižší (vlivem větší hodnoty jmenovatele zlomku). Ve venkovském prostoru se však mírně mění pořadí krajů podle výše míry nezaměstnanosti, největší rozdíl byl zaznamenán v Moravskoslezském kraji, kde by došlo k posunu v pořadí z 12. na 10. místo. Kraje s nejnižší nezaměstnaností zůstávají stejné, naopak nejvyšší hodnota byla rovněž zaznamenána v Ústeckém kraji. V městském prostoru je situace diferencovanější. Nejvyšší hodnota připadá opět na Ústecký kraj, mění se však pořadí krajů s nejnižší nezaměstnaností – Jihočeský kraj se z 1. místa dostává na 3., přičemž nejnižší hodnota je zaznamenána ve Středočeském kraji. K největšímu posunu by došlo v kraji Vysočina (z 5. na 7. pořadí). Výraznější rozdíly mezi výsledky obou metod výpočtu se zřejmě projeví uvnitř jednotlivých krajů, kde byly změny v počtu a struktuře obyvatelstva od roku 2001 na úrovni jednotlivých obcí relativně větší.

Zpracování dat o registrovaných uchazečích o zaměstnání umožňuje ještě některé **podrobnější pohledy na strukturu nezaměstnaných**. Míra nezaměstnanosti v členění podle pohlaví se liší jak v absolutní hodnotě, tak v porovnání městského a venkovského prostoru. Jak ve venkovském, tak v městském prostoru je z dlouhodobého hlediska míra nezaměstnanosti žen vyšší než míra nezaměstnanosti mužů. Konkrétně k 31. 12. 2008 dosahoval rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti žen a mužů ve venkovském prostoru v České republice 2,78 procentního bodu a v městském prostoru 1,29 procentního bodu. V jednotlivých krajích je situace obdobná, rozdíly mezi nezaměstnaností žen a mužů se pohybují mezi 2,17 a 3,95 procentního bodu ve venkovském prostoru a mezi 0,66 a 2,72 procentního bodu v prostoru městském.

Z pohledu jednotlivých krajů je patrné, že míra nezaměstnanosti přesahující 10 % byla zaznamenána ve venkovském i městském prostoru Ústeckého kraje a ve venkovském prostoru Karlovarského kraje, a to vždy v kategorii žen. Jak už bylo výše řečeno, je i v Libereckém kraji vztah míry nezaměstnanosti žen a míry nezaměstnanosti mužů obdobný jako v jiných krajích. Nejvyšší hodnotu vykazuje míra nezaměstnanosti žen

ve venkovském prostoru (9,55 %) a je čtvrtá nejhorší mezi kraji České republiky. Naopak nejnižší je míra nezaměstnanosti mužů v městském prostoru (5,99 %) a i tak představuje pátou nejvyšší krajskou hodnotu.

Z tabulky 4.4.5 je zřejmé, že rozdíly v podílu dosažitelných uchazečů jsou ve venkovském i městském prostoru mezi kraji minimální a není potřebné je dále rozebírat. Jsou zřejmě dány legislativními pravidly, která určují okruh uchazečů nezapočítávaných do tohoto údaje.

Podíl žen mezi uchazeči o zaměstnání se projevuje v již výše hodnocené míře nezaměstnanosti. V jednotlivých krajích se ve venkovském prostoru pohybuje od 51,0 % v Karlovarském kraji do 54,7 % v kraji Plzeňském. V městském prostoru je situace obdobná s výjimkou, že v Karlovarském kraji jako v jediném je nezaměstnaných žen méně než mužů. Naproti tomu nejvyšší podíl byl zaznamenán opět v Plzeňském kraji (53,2 %).

Tab. 4.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na celkovém počtu uchazečů (%)								Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)	
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP					
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	17,3	17,2	30,5	28,7	61,2	55,1	25,3	30,4	452	579
ČR bez Hl. m. Prahy	17,3	17,5	30,5	28,6	61,2	54,1	25,3	31,4	452	603
v tom kraje:										
Středočeský	17,7	18,7	30,4	27,9	64,6	61,9	20,6	23,2	361	430
Jihočeský	17,2	19,1	29,9	27,1	68,3	67,7	19,5	18,7	333	323
Plzeňský	18,3	18,5	30,4	27,5	62,7	64,1	24,1	21,4	435	399
Karlovarský	20,4	20,0	27,6	27,9	56,8	53,4	29,4	31,7	548	576
Ústecký	18,1	18,0	31,2	26,4	53,4	46,3	33,3	39,3	610	773
Liberecký	18,0	18,9	30,8	27,8	58,7	60,3	26,2	23,9	466	420
Královéhradecký	18,6	19,5	30,9	28,6	70,2	68,7	16,1	16,4	300	305
Pardubický	17,0	18,7	30,5	29,2	64,0	62,4	23,5	23,7	430	443
Vysočina	16,8	18,2	27,6	26,5	62,3	60,9	25,5	25,4	453	485
Jihomoravský	17,0	16,5	30,5	27,7	60,5	52,5	26,5	32,2	446	563
Olomoucký	15,9	16,7	30,9	30,7	61,8	56,8	25,1	28,5	450	539
Zlínský	16,1	17,1	30,5	29,1	56,8	55,6	29,2	29,7	507	520
Moravskoslezský	15,9	15,2	33,8	31,5	56,2	45,1	30,0	41,3	572	861

Pokud jde o osoby se zdravotním postižením, jejich podíl z celkového počtu uchazečů o zaměstnání byl k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru v celorepublikovém průměru vyšší než v prostoru městském zhruba o 2 procentní body. Obdobný poměr byl zaznamenán i v jednotlivých krajích, největší rozdíl byl zjištěn v kraji Moravskoslezském (3,3 procentního bodu) a naopak nejmenší v kraji Karlovarském (0,4 procentního bodu). Celkově se podíly nezaměstnaných osob se zdravotním postižením z celkového počtu nezaměstnaných pohybují ve venkovském prostoru od 12,6 % (Karlovarský kraj) do 22,9 % (Zlínský kraj). V městském prostoru je situace obdobná.

Podíly nezaměstnaných v uvedených třech kategoriích v Libereckém kraji nijak zásadně nevybočují ze situace v ostatních krajích. Proti celorepublikovému průměru je ve venkovském i městském prostoru mírně nižší podíl dosažitelných uchazečů a žen. Výraznější rozdíly můžeme pozorovat u uchazečů se zdravotním postižením – ve venkovském prostoru je jejich podíl oproti průměru České republiky nižší o 1,7 procentních bodů, v městském prostoru je podíl nižší o 1,2 procentní body.

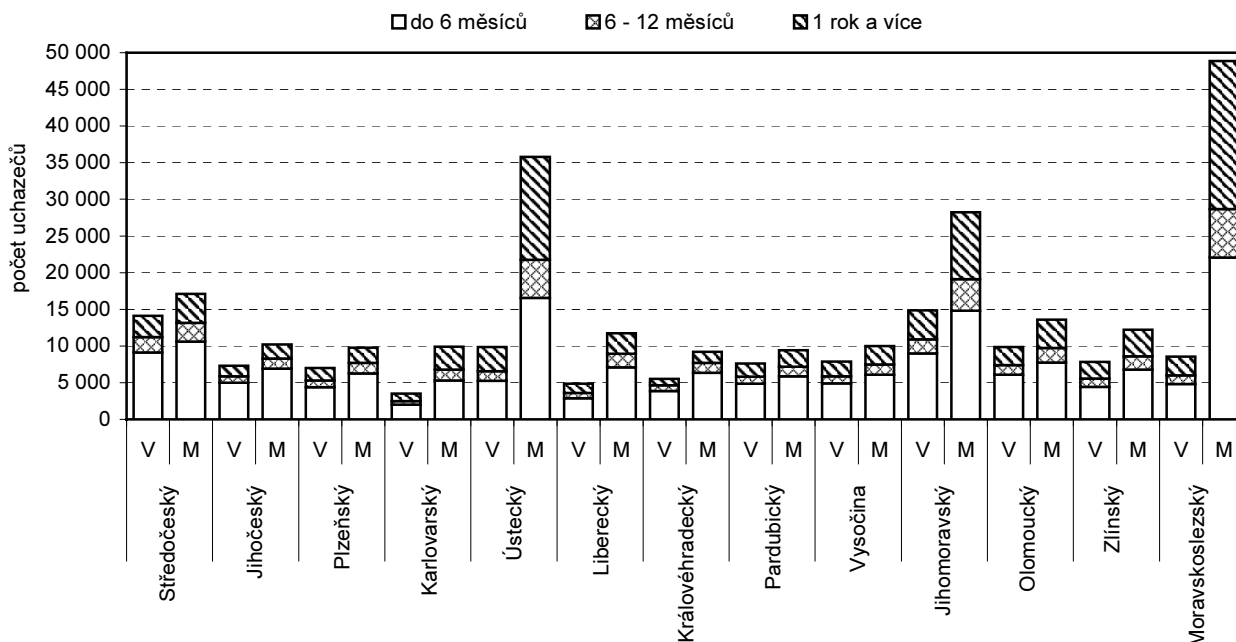
Další významnou charakteristikou je struktura uchazečů o zaměstnání podle věku. Podíl uchazečů ve věku do 25 let je v celorepublikovém průměru prakticky shodný ve venkovském i v městském prostoru. Při pohledu na jednotlivé kraje již zjišťujeme rozdíly, ale nejsou příliš výrazné. Největší rozdíl mezi venkovem a městem byl z tohoto pohledu zaznamenán v Jihočeském kraji (1,9 procentního bodu ve prospěch městského prostoru).

Ve skupině nezaměstnaných ve věku 50 a více let jsou již rozdíly mezi městským a venkovským prostorem výraznější. V republikovém průměru je podíl nezaměstnaných bydlících na venkově téměř o 2 procentní body vyšší. V jednotlivých krajích se pak rozdíly pohybují od 4,9 procentního bodu (Ústecký kraj) až po 0,3 procentního bodu (Karlovarský kraj); zde je ovšem podíl nezaměstnaných ve věku 50 a více let bydlících na venkově nižší než v městském prostoru.

Důležitým ukazatelem kvality trhu práce je také doba, po kterou je uchazeč evidován na úřadu práce. Pokud délka evidence přesahuje 1 rok, hovoříme o tzv. dlouhodobé nezaměstnanosti, která bývá spojena

s různými problémy v sociální oblasti. V celorepublikovém průměru byla k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru zhruba čtvrtina nezaměstnaných v této pozici dlouhodobě, zatímco v městském prostoru jich bylo více než 30 %. Ve venkovském prostoru byl nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji (16,1 %), naopak nejvyšší v kraji Ústeckém (33,3 %). Srovnání dlouhodobé nezaměstnanosti ve venkovském a městském prostoru poskytuje v krajích různé výsledky. Ve dvou třetinách krajů je vyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v městském prostoru, naopak je tomu v kraji Plzeňském, Libereckém, Jihočeském a na Vysočině. Podrobnější pohled poskytuje následující graf.

Graf 42 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008

Souhrnným ukazatelem „rychlosti“ návratu osob, které ztratily zaměstnání, do pracovního procesu, je **průměrná délka evidence uchazeče o zaměstnání**. Ta v celorepublikovém průměru dosahuje ve venkovském prostoru 452 dnů a v městském prostoru 579 dnů. Mezi kraji jsou v tomto ukazateli značné rozdíly, a to jak ve venkovském prostoru, tak i v prostoru městském. V zásadě lze konstatovat, že průměrná doba evidence je ve většině krajů delší v městském prostoru než ve venkovském, výjimku tvoří kraje Liberecký, Plzeňský a Jihočeský. V některých krajích je rozdíl poměrně značný; v Moravskoslezském kraji představuje téměř 300 dnů, v Ústeckém 163 dnů a v Jihomoravském 117 dnů.

V absolutní hodnotě se ve venkovském prostoru pohybuje celková průměrná doba evidence uchazeče o zaměstnání od 300 dnů v Královéhradeckém kraji do 610 dnů v kraji Ústeckém, v městském prostoru pak od 305 dnů opět v Královéhradeckém kraji do 861 dnů v Moravskoslezském kraji. To je ovšem poměrně extrémní hodnota, vyvolaná velkými změnami ve struktuře hospodářství kraje. Na druhém místě je z tohoto pohledu městský prostor v Ústeckém kraji, kde průměrná doba evidence uchazeče dosahuje 773 dnů.

Jak již bylo uvedeno, v Libereckém kraji průměrná doba evidence ve venkovském prostoru (466 dnů) je o 46 dnů delší než doba evidence v městském prostoru. V případě venkovského prostoru to znamenalo pátou nejdelší, v případě městského prostoru čtvrtou nejkratší dobu evidence.

Neméně důležitým ukazatelem kvality a absorpční schopnosti trhu práce je počet uchazečů na 1 volné pracovní místo (viz tabulka 4.4.1). Ve všech krajích je hodnota tohoto ukazatele vyšší ve venkovském prostoru než v městském, i když rozdíly mezi kraji jsou poměrně značné. Nejvýraznější je tento rozdíl v Olomouckém kraji, kde ve venkovském prostoru připadlo na 1 volné místo 18,5 uchazeče (nejvíce mezi kraji ČR), zatímco v městském prostoru to bylo 6,2 uchazeče. V ostatních krajích jsou rozdíly podstatně nižší. Je potřeba zmínit, že nejnižší hodnota tohoto ukazatele byla zaznamenána v městském prostoru Plzeňského kraje (1,6 uchazeče na 1 volné pracovní místo), ve venkovském prostoru pak ve Středočeském kraji (3,2 uchazeče). V tomto kraji se však nejvíce projevuje rozpor mezi tím, kde uchazeči bydlí a tím, kde nacházejí své pracovní uplatnění.

V Libereckém kraji představoval koncem loňského roku počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 11,9 osob ve venkovském prostoru a 6,3 osoby v městském prostoru. Ve venkovském prostoru se jedná o třetí nejvyšší hodnotu mezi kraji České republiky (po Olomouckém a Ústeckém kraji), z pohledu městského prostoru se jedná dokonce o druhou nejvyšší hodnotu (po Ústeckém kraji).

Pro **hodnocení vývoje trhu práce** v období 2000 – 2008 je k dispozici v potřebném územním detailu a v metodicky srovnatelné časové řadě pouze celkový počet uchazečů o zaměstnání, z něhož můžeme pomocí počtu ekonomicky aktivních obyvatel (zjištěného při sčítání lidu 2001) vypočítat míru registrované nezaměstnanosti. Srovnání takto vypočtené míry nezaměstnanosti k 31. 12. 2000 a k 31. 12. 2008 je uvedeno v tabulce 4.4.1.

Z této tabulky je patrné, že mezi koncovými roky hodnoceného období došlo ke snížení míry nezaměstnanosti, a to jak ve venkovském, tak v městském prostoru, přičemž toto snižování bylo ve všech dotčených krajích (kromě Jihočeského kraje) rychlejší v městském prostoru než v prostoru venkovském. Pokud se podíváme pouze na venkovský prostor, nedošlo ke snížení ve všech krajích. V Libereckém, Karlovarském a Plzeňském kraji se míra nezaměstnanosti dokonce zvýšila. K výraznějšímu snížení míry nezaměstnanosti došlo v krajích s vyššími počty nezaměstnaných, tedy v krajích Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském, kde se pokles pohyboval mezi 4 – 5 procentními body.

Velmi podobný byl vývoj v městském prostoru. Také zde došlo ve 2 krajích (Liberecký a Karlovarský) ke zvýšení míry nezaměstnanosti. Naproti tomu největší pokles byl zaznamenán ve stejných krajích jako ve venkovském prostoru, největší pak v Moravskoslezském kraji (6,1 procentního bodu).

Závěrem je nutno poznamenat, že vývoj trhu práce pokračuje samozřejmě i v letošním roce, jehož hodnocení již není předmětem této analýzy. Kompletní datové zdroje o vývoji v letošním roce budeme mít k dispozici až na jaře roku 2010. Abychom však výsledky analýzy zasadili do kontextu vývoje v letošním roce, zařazujeme alespoň malé srovnání, i když nemáme k dispozici údaje členěné do venkovského a městského prostoru.

V průběhu 1. pololetí letošního roku se počet uchazečů o zaměstnání zvýšil v České republice o 31,6 % a k 30. červnu 2009 tak dosahoval 436 555 osob. K nárůstu došlo ve všech krajích, k největšímu v Olomouckém, Zlínském a Libereckém kraji (zhruba o 44 %). Naproti tomu nejnižší nárůst byl zaznamenán v Ústeckém kraji (18,8 %). Tento vývoj se samozřejmě projevil ve všech ukazatelích struktury nezaměstnanosti, míře registrované nezaměstnanosti i v počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo. Nejhorší je situace v Ústeckém a Moravskoslezském kraji, kde připadá na 1 volné místo více než 25 uchazečů.

4.5. Bydlení, bytová výstavba

Pro zjištění rozdílů mezi venkovským a městským prostorem v oblasti bydlení byly opět využity především výsledky sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991 a 2001, které umožňují porovnat nejen rozsah a strukturu domovního a bytového fondu, ale i kvalitativní ukazatele jako je např. technické vybavení bytu či jeho velikost. Aktuálnější informace o nové bytové výstavbě poskytuje agregace dat o jednotlivých dokončených budovách a bytech.

Pokud je při srovnávání vyloučeno Hlavní město Praha, pak na ostatním území ČR byla z celkového počtu 1 548,5 tis. trvale obydlených domů v roce 2001 více než polovina (50,9 %) ve venkovském prostoru. V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo nejvíce trvale obydlených domů ve venkovských obcích Středočeského a Jihomoravského kraje, naopak nejméně v obcích kraje Karlovarského.

V období po roce 2001 v bytové výstavbě převažovala výstavba rodinných domů, a to jak na venkově, tak ve městech. V přepočtu na 1 000 obyvatel se průměrně ročně dokončilo ve venkovském prostoru většiny krajů více bytů než ve městech, výjimku představoval pouze Jihomoravský kraj a Vysočina.

Tab. 4.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)				Domovní a bytový fond podle SLDB 2001					
	na 1 000 obyvatel		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu (m ²)		byty v rodinných domech z celk. počtu trvale obydlených bytů (%)		průměrné stáří trvale obydlených domů (roky)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3,6	2,9	80,9	65,7	58,9	46,2	83,9	27,9	47,3	46,6
ČR bez Hl. m. Prahy	3,6	2,5	80,9	67,1	58,9	46,9	83,9	31,1	47,3	46,2
v tom kraje:										
Středočeský	5,7	4,5	88,2	72,7	60,6	49,4	86,2	39,6	49,3	47,8
Jihočeský	3,9	2,7	80,1	66,1	57,9	47,6	78,6	31,6	48,3	44,1
Plzeňský	3,9	3,4	71,0	65,1	57,9	46,4	79,7	28,9	50,0	46,9
Karlovarský	2,7	1,8	84,2	66,5	53,5	43,5	55,6	17,2	56,8	53,8
Ústecký	2,2	1,0	76,6	72,8	57,2	44,0	74,6	19,6	58,9	53,7
Liberecký	3,2	2,4	76,3	61,2	56,7	47,1	74,4	30,5	54,9	54,3
Královéhradecký	3,2	2,5	75,6	64,1	56,7	48,5	79,6	37,2	48,7	48,0
Pardubický	3,4	2,8	74,8	64,6	58,1	48,2	87,2	36,7	44,9	44,5
Vysočina	2,9	3,0	81,8	64,0	59,1	48,8	88,7	39,4	44,1	40,9
Jihomoravský	3,3	3,6	84,2	63,0	61,9	47,6	91,7	33,2	43,5	45,0
Olomoucký	2,8	2,1	74,1	65,0	58,3	47,0	84,8	29,7	46,1	47,2
Zlínský	2,8	2,3	79,0	71,0	59,3	48,6	92,1	41,3	40,4	41,7
Moravskoslezský	3,1	1,3	78,2	71,0	60,0	45,2	85,3	27,3	42,9	41,6

Domovní fond České republiky značně ovlivnila bytová výstavba v poválečném období. Ve městech zaznamenala velký rozmach výstavba bytových sídlišť, od konce padesátých let až v podstatě do roku 1989 především panelových. Značná část panelové výstavby byla směřována do regionů orientovaných na „těžký průmysl“ na severozápadě republiky a na severní Moravě. Na venkově se v tomto období rozvíjela především svépomocná výstavba rodinných domů, ale současně se při naplňování tehdejší představy přiblížení venkova městům i na venkově stavěly bytové domy včetně panelových. Republikovou úroveň 1,3 % panelových domů z celkového počtu trvale obydlených domů na venkově vysoce převyšuje Karlovarský kraj s podílem 5,8 %. V ostatních krajích je rozpětí od 0,6 % ve Zlínském kraji po 2,3 % v Plzeňském kraji.

Hodnotíme-li domovní fond na základě výsledků SLDB 2001, pak mladší domovní fond na venkově než ve městech je na jihovýchodě republiky, tedy v Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji. Naopak výrazně starší je v kraji Ústeckém, Jihočeském a na Vysočině. Průměrné stáří trvale obydlených domů v Libereckém kraji ve venkovském a městském prostoru se pohybuje na skoro stejné úrovni (54,9, resp. 54,3 roků), domovní fond tak patří mezi nejstarší.

V domovní zástavbě převažují ve venkovském prostoru rodinné domy. S výjimkou Karlovarského kraje převyšuje podíl rodinných domů ve všech krajích 90 %. Zastoupení rodinných domů na venkově je nejvyšší na jihovýchodě republiky, na severozápadě je nejnižší – ke Karlovarskému kraji se přidává i Liberecký a Ústecký kraj.

Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby vede k tomu, že počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském. Největší rozdíly jsou v Ústeckém, Jihomoravském a Plzeňském kraji. Ve srovnání s rokem 1991 zůstal v roce 2001 počet trvale

obydlených domů na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru na stejné úrovni v Jihočeském a Pardubickém kraji, k poklesu došlo v 6 krajích, zatímco v městském prostoru došlo ve všech krajích k nárůstu. V Libereckém kraji je relativní počet trvale obydlých domů podprůměrný v případě venkovského prostoru a nadprůměrný v případě prostoru městského.

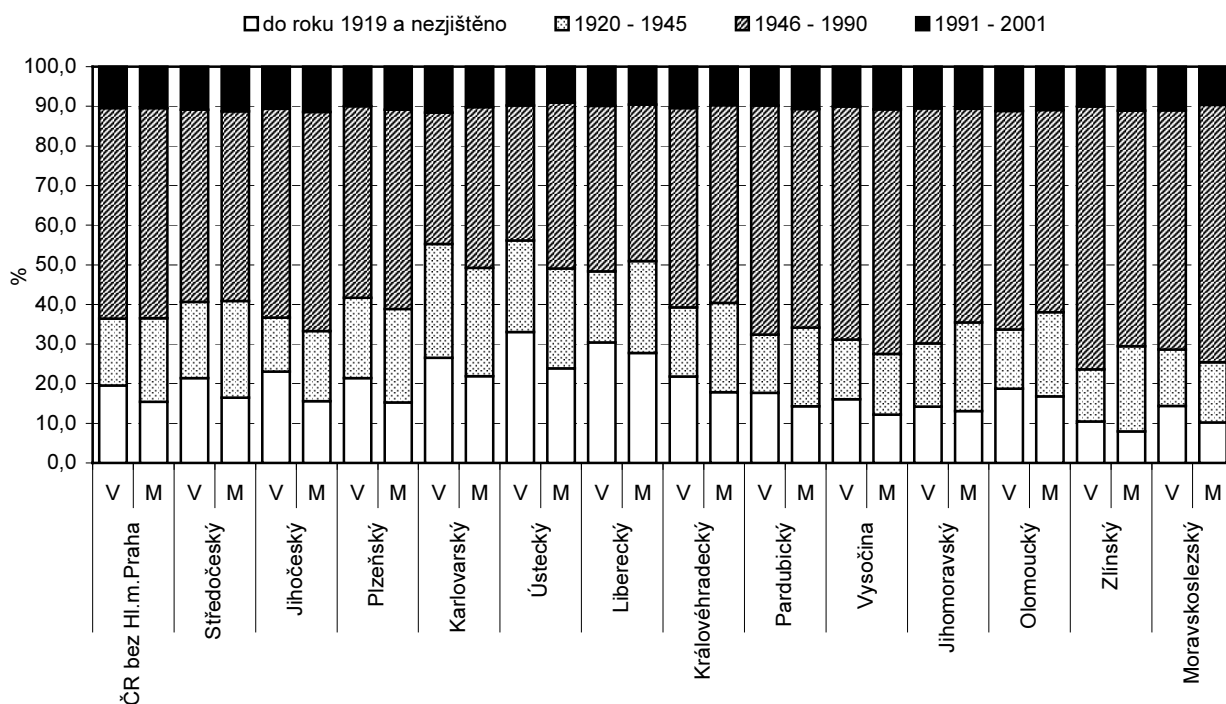
Tab. 4.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlé domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001 rodinné domy (%)		Neobydlé domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		V	M	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M			V	M	V	M
ČR celkem	268,1	115,6	-0,4	5,1	95,1	78,0	82,6	13,1	19,0	2,6
ČR bez Hl. m. Prahy	268,1	124,3	-0,4	4,9	95,1	79,8	82,6	14,7	19,0	2,6
v tom kraje:										
Středočeský	291,6	153,3	-1,4	4,3	95,4	85,3	107,8	23,6	23,2	4,5
Jihočeský	265,6	125,2	0,0	3,5	94,2	80,0	121,4	19,7	39,5	4,8
Plzeňský	266,4	121,5	-2,0	5,8	94,0	76,9	96,6	16,1	30,0	3,8
Karlovarský	202,9	91,2	2,2	6,0	86,0	61,5	35,2	7,3	2,5	1,6
Ústecký	263,6	93,2	-0,5	5,2	92,0	68,4	81,9	8,4	8,1	0,4
Liberecký	247,7	121,9	-4,8	4,9	91,5	76,7	115,6	17,5	26,5	2,5
Královéhradecký	263,0	143,6	-3,5	5,4	93,3	81,3	105,2	19,9	20,2	3,8
Pardubický	268,3	139,9	-0,0	3,3	95,9	82,0	84,3	17,0	17,5	2,8
Vysočina	269,9	143,0	0,9	4,1	96,6	83,7	86,4	19,5	26,3	4,1
Jihomoravský	282,6	133,4	1,3	4,8	97,4	82,7	59,2	14,1	13,5	2,3
Olomoucký	259,8	118,1	1,0	5,0	95,3	78,5	47,8	11,7	6,0	2,2
Zlínský	267,8	150,4	-0,7	4,6	97,7	87,3	57,9	16,9	10,5	2,4
Moravskoslezský	242,0	104,7	3,0	4,9	95,6	77,9	48,4	8,5	12,5	1,4

Výrazně rozdílná situace mezi městem a venkovem je v počtu a především ve využití neobydlých domů. Vysoké zastoupení domů využívaných k rekreaci, tzv. druhého bydlení na venkově, vede k tomu, že počet neobydlých domů na 1 000 obyvatel na venkově výrazně převyšuje hodnoty ve městech. Tento jev je zvláště patrný v malých obcích a lokalitách, které spadají do známých rekreačních oblastí. Největší rozdíly v počtu neobydlých domů na 1 000 obyvatel mezi městem a venkovem jsou právě v krajích, kde je využití domů pro rekreační účely nejvyšší, tedy v Jihočeském a Libereckém kraji.

Graf 43 Podíl trvale obydlých domů podle období výstavby v roce 2001

Pokud jde o bytový fond, je situace podle základních ukazatelů ve městech a na venkově odlišná od ukazatelů domovního fondu. Ve všech krajích připadá na 1 000 obyvatel na venkově méně trvale obydlých bytů než ve městech. To souvisí nejen s tím, že jsou ve venkovských obcích více zastoupeny

byty v rodinných domech, které jsou obvykle větší než byty v domech bytových, ale i s větším průměrným počtem členů v nich žijících domácností. V období let 1991 – 2000 došlo na venkově k menšímu nárůstu počtu bytů na 1 000 obyvatel než ve městech. K 1. 3. 2001 tak na republikové úrovni (bez Hl. m. Praha) na 1 000 obyvatel připadalo na venkově o 35,6 bytů méně než ve městech, na úrovni krajů byly největší rozdíly zjištěny v Jihomoravském, Moravskoslezském a Zlínském kraji.

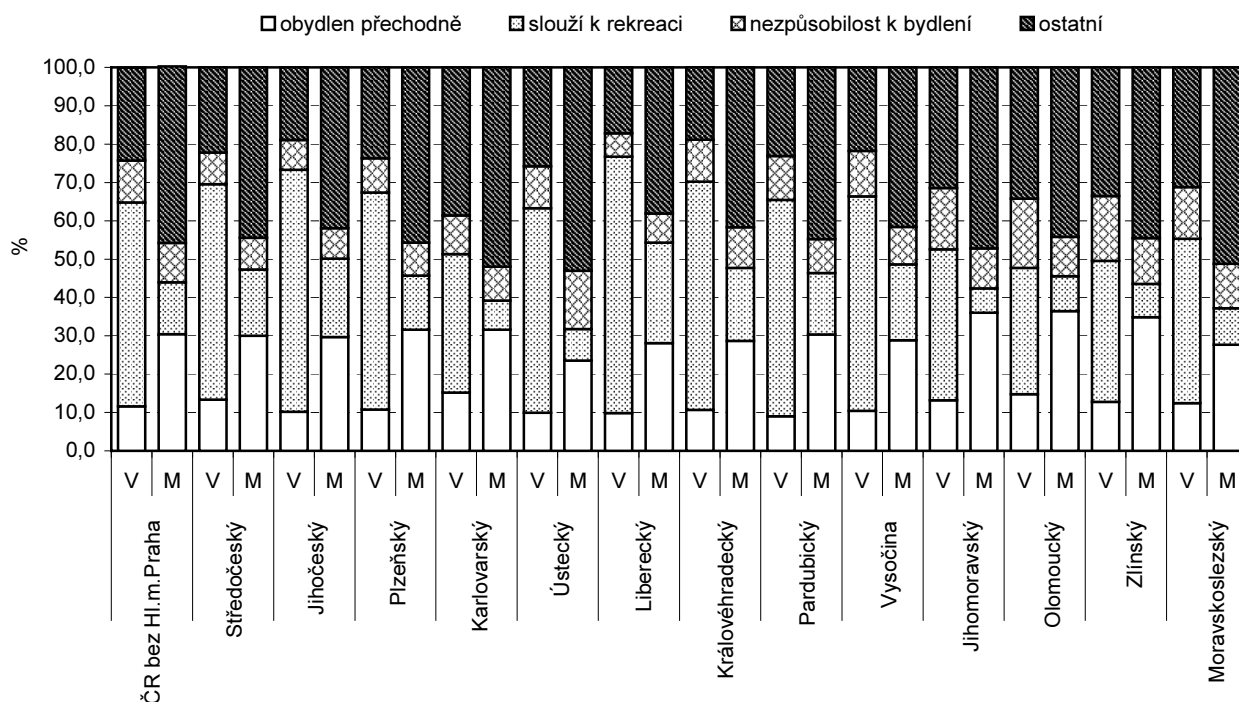
Tab. 4.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	343,6	386,5	8,6	17,1	93,9	36,1	23,9	13,3	11,4	0,9
ČR bez Hl. m. Prahy	343,6	379,1	8,6	17,4	93,9	34,1	23,9	10,2	11,4	1,1
v tom kraje:										
Středočeský	356,6	376,8	3,9	13,8	119,4	42,5	28,0	14,9	14,1	1,7
Jihočeský	356,3	378,2	12,3	17,2	137,4	41,3	46,4	14,0	17,6	2,0
Plzeňský	358,8	391,1	10,7	18,7	110,9	38,5	36,2	12,2	13,4	1,3
Karlovarský	349,9	390,2	7,3	19,3	46,5	26,9	-1,0	7,5	4,2	0,5
Ústecký	362,7	400,2	6,1	20,1	95,2	31,4	8,8	-1,2	11,1	0,6
Liberecký	358,8	384,8	5,7	15,1	135,0	38,8	35,8	11,4	18,3	2,4
Královéhradecký	357,9	378,5	4,7	16,5	119,1	40,5	26,9	13,9	14,9	1,8
Pardubický	341,6	371,8	7,8	19,8	95,7	35,8	22,4	13,1	12,4	1,4
Vysočina	334,0	355,9	12,8	16,8	97,1	36,2	32,0	13,4	12,6	1,8
Jihomoravský	322,9	376,6	8,8	14,1	63,9	34,7	16,4	14,1	6,5	0,5
Olomoucký	337,4	374,9	9,2	18,4	58,9	31,8	11,9	11,6	4,9	0,7
Zlínský	316,2	359,9	11,9	18,0	63,6	33,7	14,4	13,4	6,2	0,7
Moravskoslezský	330,3	378,7	11,2	19,3	60,4	24,0	18,4	4,8	6,6	0,6

Podle výsledků SLDB 2001 tvoří byty v domech z let 1946 až 1990 rozhodující podíl bytového fondu jak ve městech, tak i na venkově, ale na venkově jsou tyto podíly díky rozsáhlé výstavbě panelových sídlišť ve městech o pětinu menší. Ve všech krajích jsou na venkově oproti městům výrazně vyšší podíly bytů v domech postavených do roku 1919, a stejně tak je tomu i ve většině krajů v případě zástavby z let 1920 až 1945. V důsledku relativně omezené výstavby bytových domů ve druhé polovině 90. let byl podíl nejnovějších bytů (tj. bytů postavených po roce 1990) na venkově vyšší než ve městech. Výjimkou je pouze Pardubický kraj.

Graf 44 Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti v roce 2001

Tab. 4.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Trvale obydlené byty v domech s obdobím výstavby (rekonstrukce) domu (%)									
	do roku 1919		1920 - 1945		1946 - 1980		1981 - 1990		1991 - 2001	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	16,3	9,0	15,0	14,6	43,1	50,9	14,2	17,2	10,2	7,5
ČR bez Hl. m. Prahy	16,3	8,2	15,0	12,4	43,1	53,8	14,2	17,3	10,2	7,6
v tom kraje:										
Středočeský	17,9	7,9	17,4	13,7	39,2	53,1	13,6	15,4	10,3	8,8
Jihočeský	17,6	7,7	11,4	9,4	44,5	52,3	14,8	20,9	10,3	8,9
Plzeňský	16,7	8,5	17,0	13,9	40,4	55,1	14,7	13,9	10,1	7,7
Karlovarský	19,5	12,4	20,7	13,2	39,5	53,3	9,3	14,2	9,4	6,2
Ústecký	28,2	9,7	20,6	11,0	30,0	51,1	10,0	21,8	9,0	5,4
Liberecký	24,5	15,7	15,8	14,0	34,6	39,2	13,1	22,5	10,3	7,6
Královéhradecký	18,0	11,3	15,6	16,0	40,8	47,8	13,8	15,7	10,4	8,2
Pardubický	14,7	7,2	13,2	12,4	46,3	53,4	15,0	16,3	9,7	10,1
Vysočina	13,2	6,8	13,2	9,0	46,5	54,5	15,9	19,5	10,0	9,6
Jihomoravský	12,3	8,6	14,7	17,2	46,1	48,9	15,5	16,7	10,6	7,6
Olomoucký	16,1	8,9	13,6	13,3	44,5	52,7	14,0	16,6	11,0	8,0
Zlínský	8,7	3,8	11,9	11,8	53,1	58,9	15,5	16,1	10,1	9,0
Moravskoslezský	11,4	4,5	12,3	8,3	50,6	64,8	14,8	15,8	10,2	6,0

Byty ve venkovských obcích byly v roce 2001 v průměru o čtvrtinu větší (měřeno plochou bytu) než ve městech, avšak vzhledem k vyššímu průměrnému počtu v nich žijících osob byla průměrná obytná plocha na jednu osobu na venkově větší pouze o 13 %. Kvalitativní ukazatele bydlení, jako jsou průměrná celková a obytná plocha a počet místností, jsou nejpříznivější ve venkovském prostoru na jihu a východě Moravy. Pokud však jde o průměrnou obytnou plochu na jednu osobu, jsou tyto kraje podprůměrné (právě z důvodu častějšího soužití více rodin v jedné domácnosti). Naopak ve venkovském prostoru Středočeského kraje, v němž je průměrná obytná plocha bytů druhá nejvyšší po již zmiňovaném Jihomoravském kraji, je relativně vysoká i obytná plocha na jednu osobu.

Tab. 4.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

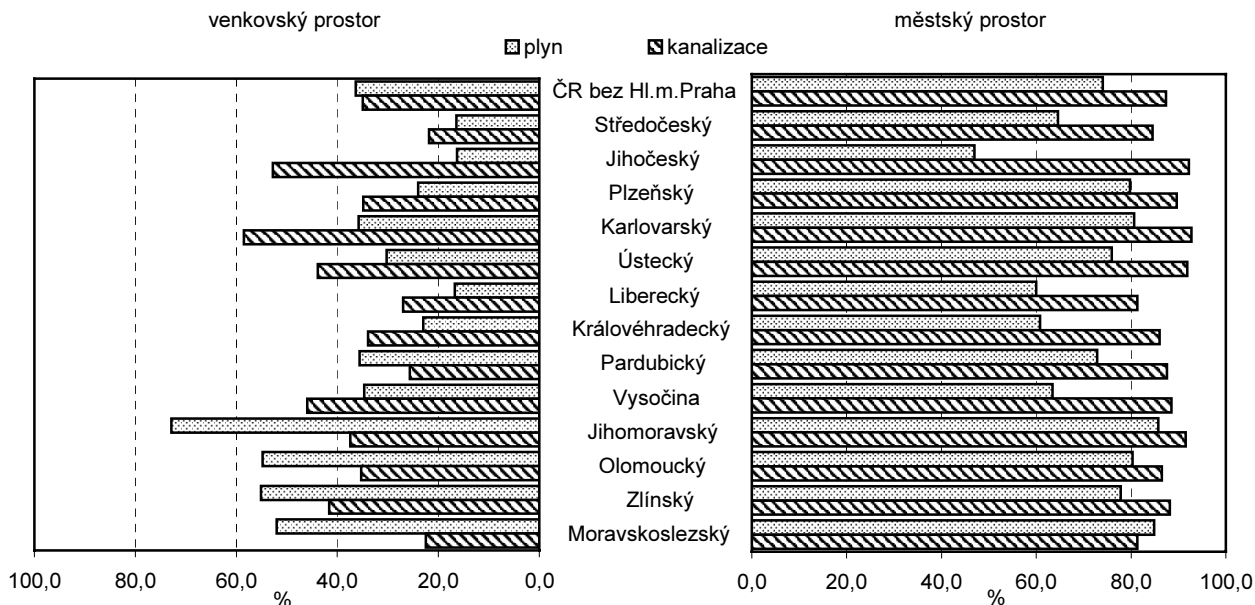
Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu (m ²)	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	2,87	2,55	90,8	71,2	58,9	46,2	3,1	2,6	20,3	17,9
ČR bez Hl. m. Prahy	2,87	2,60	90,8	72,1	58,9	46,9	3,1	2,6	20,3	17,9
v tom kraje:										
Středočeský	2,77	2,62	91,4	75,1	60,6	49,4	3,1	2,7	21,6	18,6
Jihočeský	2,78	2,62	88,0	73,1	57,9	47,6	3,0	2,7	20,5	18,0
Plzeňský	2,75	2,52	87,9	71,1	57,9	46,4	3,0	2,6	20,8	18,2
Karlovarský	2,79	2,52	82,1	67,4	53,5	43,5	2,8	2,4	18,9	17,1
Ústecký	2,69	2,45	86,9	67,4	57,2	44,0	2,9	2,5	20,8	17,8
Liberecký	2,74	2,57	87,4	72,4	56,7	47,1	2,9	2,6	20,4	18,2
Královéhradecký	2,76	2,61	87,2	74,1	56,7	48,5	3,0	2,6	20,3	18,4
Pardubický	2,91	2,65	90,9	74,3	58,1	48,2	3,0	2,7	19,8	18,0
Vysočina	2,97	2,78	91,9	75,8	59,1	48,8	3,1	2,7	19,7	17,4
Jihomoravský	3,08	2,63	96,7	74,4	61,9	47,6	3,3	2,7	20,0	18,0
Olomoucký	2,92	2,63	91,6	72,6	58,3	47,0	3,1	2,6	19,8	17,8
Zlínský	3,12	2,75	93,2	75,9	59,3	48,6	3,2	2,8	18,9	17,6
Moravskoslezský	3,00	2,60	92,1	69,2	60,0	45,2	3,2	2,6	19,9	17,3

Největší rozdíly v průměrné obytné ploše bytu na venkově a ve městech byly zjištěny v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji, kde se blížily 15 m². Rozdíl mezi maximální a minimální průměrnou obytnou plochou bytu ve venkovském prostoru jednotlivých krajů byl 8,4 m² (od 53,5 m² v Karlovarském kraji po 61,9 m² v Jihomoravském kraji), rozdíl v městském prostoru činil 5,9 m² (od 49,4 m² v Hl. městě Praha po 43,5 m² v Karlovarském kraji). V Libereckém kraji průměrná obytná plocha ve venkovském prostoru převyšovala hodnotu v městském prostoru o 9,6 m².

Technická vybavenost bytů na venkově je nižší než ve městech. Zatímco ve městech bylo v roce 2001 na plyn napojeno okolo 74 % bytů a na kanalizaci 87 % bytů, na venkově byly podíly výrazně nižší (36, resp. 35 %). Míra plynofikace venkovských bytů byla nejvyšší na východě republiky, napojení na kanalizaci zde však bylo pouze průměrné. Pokud se podíváme na rozdíly mezi městským a venkovským prostorem uvnitř jednotlivých krajů, pak největší nalezneme ve Středočeském kraji.

Graf 45 Podíl trvale obydlených domů se zavedeným plynem a připojením na veřejnou kanalizaci v roce 2001

Pokud jde o výstavbu **bytů v letech 2001 – 2008**, byla přibližně jedna třetina z celkového počtu 254,5 tisíc dokončených bytů postavena na venkově, z toho dvě třetiny v nových rodinných domech. Za osmileté období bylo ve venkovském prostoru dokončeno celostátně na 1 000 obyvatel o 8,6 bytů více než v městském prostoru. Mezi jednotlivými kraji byly zjištěny značné rozdíly. Intenzita bytové výstavby ve venkovských obcích ve Středočeském kraji byla 2,7krát vyšší než ve venkovských obcích Ústeckého kraje. Průměrná obytná plocha dokončeného bytu byla na venkově o 13,8 m² větší ve srovnání s městským prostorem, a to přesto, že ve většině krajů byla průměrná obytná plocha bytů v nově postavených rodinných a bytových domech (bez nástavěb a přístavěb) na venkově nižší než ve městech.

Tab. 4.5.6 Dokončené byty v letech 2001 – 2008

	Dokončené byty				Podíl dokončených bytů (%)					
	celkem		úhm 2005 - 2008 / úhm 2001 - 2004 (%)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	86 307	168 219	124,1	130,6	68,3	30,6	8,9	44,8	12,0	13,1
ČR bez Hl. m. Prahy	86 307	123 220	124,1	122,3	68,3	36,8	8,9	35,2	12,0	13,9
v tom kraje:										
Středočeský	23 222	23 133	166,5	158,2	78,9	41,9	8,4	35,3	7,5	10,7
Jihočeský	7 581	8 451	132,0	105,9	69,6	39,2	9,8	32,4	9,3	15,3
Plzeňský	6 300	9 602	94,6	136,7	51,7	33,5	15,2	39,8	12,4	10,9
Karlovarský	1 605	3 394	117,2	160,7	70,0	33,0	6,9	41,6	6,9	9,2
Ústecký	3 007	5 245	144,3	93,3	65,5	47,4	4,1	20,0	7,1	10,3
Liberecký	2 952	6 069	121,5	103,8	60,0	35,0	12,5	46,9	10,4	6,0
Královéhradecký	4 988	7 050	113,3	110,8	60,8	33,3	15,2	36,3	12,4	13,4
Pardubický	5 581	6 719	131,0	106,4	64,4	33,8	14,4	43,1	12,1	11,3
Vysočina	5 184	7 001	113,3	113,6	68,9	35,7	5,0	35,9	14,5	14,5
Jihomoravský	10 046	21 878	115,8	145,8	69,6	25,3	8,2	44,8	13,6	17,9
Olomoucký	5 632	6 720	97,7	93,5	60,6	32,2	6,5	39,6	18,0	17,8
Zlínský	4 797	7 048	80,1	110,3	64,3	42,1	2,3	28,6	20,7	13,7
Moravskoslezský	5 412	10 910	105,6	90,6	65,2	51,4	5,3	8,1	19,5	20,6

4.6. Občanská a technická vybavenost

Základním zdrojem dat na úrovni obcí v občanské a technické vybavenosti je soubor hodnot ukazatelů databáze městské a obecní statistiky (MOS). Pro účely této publikace byla též použita externí data z oblasti územně plánovací dokumentace (ÚPD). Vzhledem k tomu, že se databáze MOS naplňuje v oblasti občanské vybavenosti zejména z externích administrativních zdrojů a aktualizace některých dat neprobíhá každoročně, jsou v jednotlivých oblastech zachyceny poslední dostupné údaje z let 2006 a 2007. Pro oblast vybavenosti bylo zvoleno porovnání pouze venkovského prostoru, neboť v městském prostoru je zastoupení technické i občanské vybavenosti téměř 100 %.

Tab. 4.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

	Podíl obcí se školou (%)				Podíl dětí ve věku 6 - 14 let v obcích bez základní školy (%)		Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾ (%)		Podíl obcí s poštou ³⁾ (%)	
	mateřskou		základní ¹⁾		2000	2006	2000	2006	2000	2006
	2000/01	2006/07	2000/01	2006/07						
ČR celkem	49,3	47,8	37,6	36,5	28,4	31,7	82,2	76,2	39,3	38,9
z toho kraje:										
Středočeský	40,8	40,6	31,1	29,2	38,3	43,0	80,6	61,9	35,0	33,1
Jihočeský	37,0	33,9	26,6	24,9	35,0	39,0	76,1	73,4	32,2	31,7
Plzeňský	36,0	34,3	27,8	27,2	33,7	37,2	79,7	74,1	35,3	34,7
Karlovarský	59,5	53,2	45,0	40,5	25,1	30,1	86,5	84,7	60,4	60,4
Ústecký	53,7	50,8	35,4	31,8	32,4	40,2	76,5	72,7	47,3	46,9
Liberecký	58,2	57,7	51,3	52,4	18,7	20,1	84,7	85,7	53,4	53,4
Královéhradecký	48,6	47,6	38,9	37,2	29,1	32,4	80,7	78,0	47,1	47,1
Pardubický	48,2	46,6	36,9	36,4	29,9	31,8	80,1	76,8	36,4	35,5
Vysočina	35,3	33,8	28,5	27,5	32,9	36,7	73,6	68,2	27,5	27,5
Jihomoravský	63,9	60,5	45,8	45,6	26,4	27,5	92,8	90,8	42,0	41,2
Olomoucký	68,8	67,4	52,1	51,8	19,2	21,0	92,9	92,9	42,2	45,2
Zlínský	71,7	71,4	53,2	53,9	21,2	22,0	97,4	98,9	39,4	38,7
Moravskoslezský	77,1	78,3	66,3	65,4	15,1	16,1	83,3	86,3	65,0	67,5

dokončení

	Podíl obcí s ordinací ⁴⁾ (%)						Podíl obcí se zařízeními lékařské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 oby. ve věku 65 a více let	
	praktického lékaře pro dospělé		praktického lékaře pro děti a dorost		stomatologa		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
ČR celkem	24,0	23,9	18,9	17,5	15,4	13,9	5,7	7,1	7,7	15,6
v tom kraje:										
Středočeský	23,3	22,1	16,6	15,3	12,7	11,2	4,3	4,9	7,8	7,1
Jihočeský	22,3	22,5	22,7	18,7	13,6	12,4	6,3	7,7	11,6	21,9
Plzeňský	21,6	21,2	16,9	14,3	13,1	12,0	5,8	7,7	5,3	23,3
Karlovarský	35,1	37,8	16,2	14,4	21,6	15,3	9,0	9,0	10,8	15,1
Ústecký	29,6	29,6	16,4	15,8	16,1	14,5	5,8	8,4	9,4	18,0
Liberecký	29,1	27,5	16,4	17,5	19,0	15,3	6,9	6,9	22,1	33,7
Královéhradecký	20,8	21,0	11,6	10,6	17,6	15,2	5,1	7,0	4,7	11,3
Pardubický	16,1	15,8	12,8	13,0	13,2	12,3	5,7	7,3	5,6	23,1
Vysočina	13,7	15,5	13,6	13,9	10,8	9,7	3,4	3,8	5,4	10,4
Jihomoravský	21,9	22,2	23,7	20,3	14,4	12,9	5,9	8,3	3,9	9,9
Olomoucký	34,2	33,4	21,9	23,8	23,3	21,9	6,6	9,0	9,1	19,4
Zlínský	36,4	37,2	42,4	34,6	20,8	20,1	10,0	11,9	10,5	16,3
Moravskoslezský	43,8	41,7	25,8	28,3	28,3	25,4	7,9	9,2	4,8	18,2

¹⁾ 1. - 5. nebo 1. - 9. ročník

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

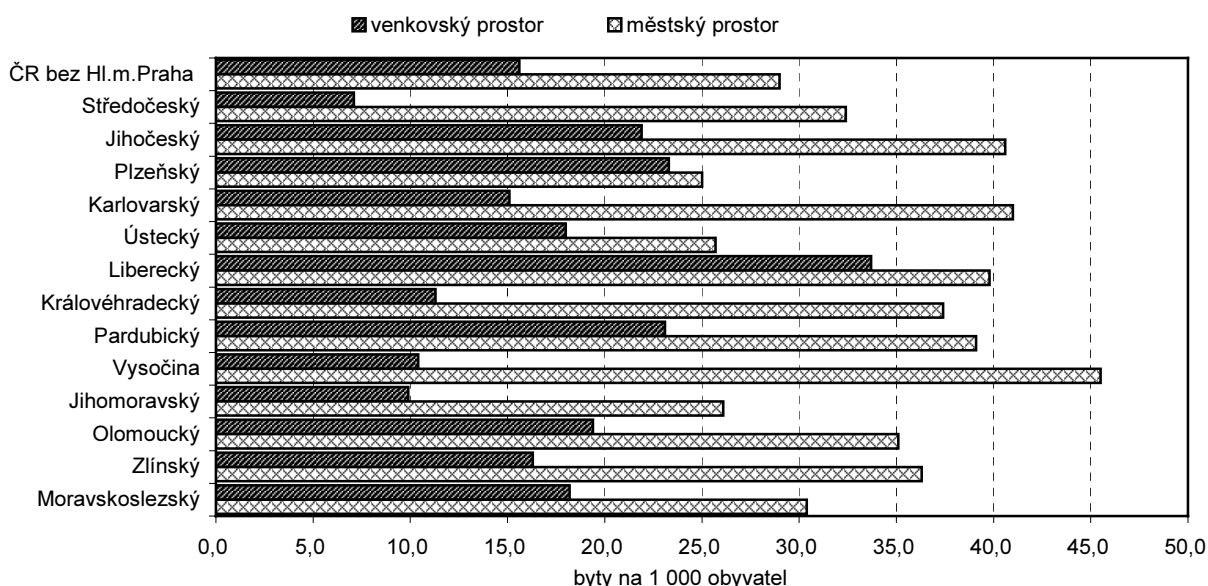
⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

K porovnání aktuálních dat s údaji roku 2000 je třeba přistupovat obezřetně, protože údaje nejsou získávány z klasických statistických zjišťování.

Na úroveň **občanské vybavenosti** obcí venkovského prostoru působí řada faktorů, mimo jiné celková finanční situace v regionu, hustota zalidnění a nepřímo i počet obyvatel venkovských obcí a jejich věková struktura (např. počet dětí a žáků v oblasti školství). Významným limitem je i dostupnost finančních prostředků obcí a zřizovatelů zařízení na zřizování, vybavení a provoz jednotlivých zařízení.

Nejrozšířenějším **školským zařízením** jsou ve venkovských obcích mateřské školy, které mají k dispozici obyvatelé téměř poloviny obcí. Ve více než třetině obcí je základní škola. Nejvyšší podíl obcí venkovského prostoru s mateřskou i základní školou mají kraje Moravskoslezský a Zlínský. Pro tyto kraje na východě Moravy je charakteristická specifická sídelní struktura s nadprůměrně velkými obcemi. Naopak nejnižší podíl obcí se školskými zařízeními mají kraje Jihočeský, Plzeňský a Vysočina, které mají rozdrobenou sídelní strukturu. Z retrospektivního pohledu je zřejmé, že téměř ve všech krajích České republiky (s výjimkou Moravskoslezského) došlo proti roku 2000 k poklesu podílu obcí se zařízeními předškolní výchovy, a to zejména v důsledku rušení a slučování mateřských škol v jednotlivých obcích venkovského prostoru. Nejvyšší pokles podílu obcí s předškolními zařízeními zaznamenal kraj Karlovarský. Mírně se snížil i podíl venkovských obcí vybavených základní školou; větší úbytek byl zjištěn v Karlovarském a Ústeckém kraji. Pouze ve dvou krajích (Libereckém a Zlínském) se podíl obcí se základní školou zvýšil. Důsledkem redukce základních škol je zvýšení podílu dětí ve věku 6 – 14 let, které žijí v obcích, ve kterých není zřízena základní škola. Další příčinou je i probíhající suburbanizace, kdy intenzivní bytová výstavba, a tím i růst počtu dětí, nastává v obcích v zázemí velkých měst. Těmto původně malým obcím často chybí základní občanská vybavenost a jejich obyvatelé využívají příslušná zařízení v blízkém městě. Zvláště patrná je tato skutečnost ve Středočeském kraji, kde v obcích bez základní školy žije 43 % dětí venkovského prostoru, zatímco celorepublikový průměr činí necelých 32 %.

Graf 46 Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let k 31. 12. 2007

Nejrozšířenějším a často jediným kulturním zařízením jsou ve venkovských obcích **veřejné knihovny**, případně jejich pobočky. K dispozici je mají obyvatelé více než tři čtvrtin venkovských obcí. Největší podíl obcí s touto službou má Zlínský kraj, naopak nejmenší kraj Středočeský. Vývojově se rozsah těchto služeb od roku 2000 mírně snižoval. Výrazný úbytek byl zaznamenán pouze ve Středočeském kraji.

Základní **zdravotní péče** je poskytována v ordinacích praktických lékařů, které jsou zřizovány v závislosti na koncentraci obyvatel (potenciálních pacientů). Tato zdravotnická zařízení jsou provozována ve většině případů privátními lékaři. Nejvyšší podíl obcí s dostupným zdravotnickým zařízením mají moravské kraje, a to Moravskoslezský, Zlínský a Olomoucký. Naopak nejnižší podíl má kraj Vysočina, kde převažují typicky malá sídla do 200 obyvatel (50,5 % z celkového počtu obcí ve venkovském prostoru kraje). Zatímco v krajích Jihočeském, Karlovarském, Královéhradeckém, Vysočině, Jihomoravském a Zlínském podíl obcí s ordinacemi lékařů pro dospělé od roku 2000 vzrostl, ve stejných krajích (kromě Vysočiny) poklesl podíl obcí s ordinací dětského lékaře. Podíl venkovských obcí s ordinací stomatologa se po roce 2000 v souladu s všeobecným trendem snižoval, především vlivem celkového úbytku zubních lékařů. Naproti tomu se ve všech krajích zvýšil podíl obcí se zařízením lékárenské péče.

Vybavenost **byty v domech s pečovatelskou službou** na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let je celostátně ve venkovském prostoru poloviční oproti prostoru městskému, avšak po roce 2000 se výrazně zvyšovala vybavenost i na venkově (zejména v Plzeňském a Pardubickém kraji).

V souladu s racionalizací poštovních služeb došlo ve většině krajů České republiky k mírnému poklesu podílu venkovských obcí s **poštovním úřadem** či poštovnou. Pouze v krajích Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém a na Vysočině zůstal tento podíl nezměněn. Naproti tomu v kraji Olomouckém a Moravskoslezském podíl obcí s poštou vzrostl. Nyní jsou poštovní služby poskytovány v 39 % venkovských obcí. Zatímco v Moravskoslezském kraji je pošta ve dvou třetinách obcí, v kraji Jihočeském a v kraji Vysočina má poštu méně než třetina obcí.

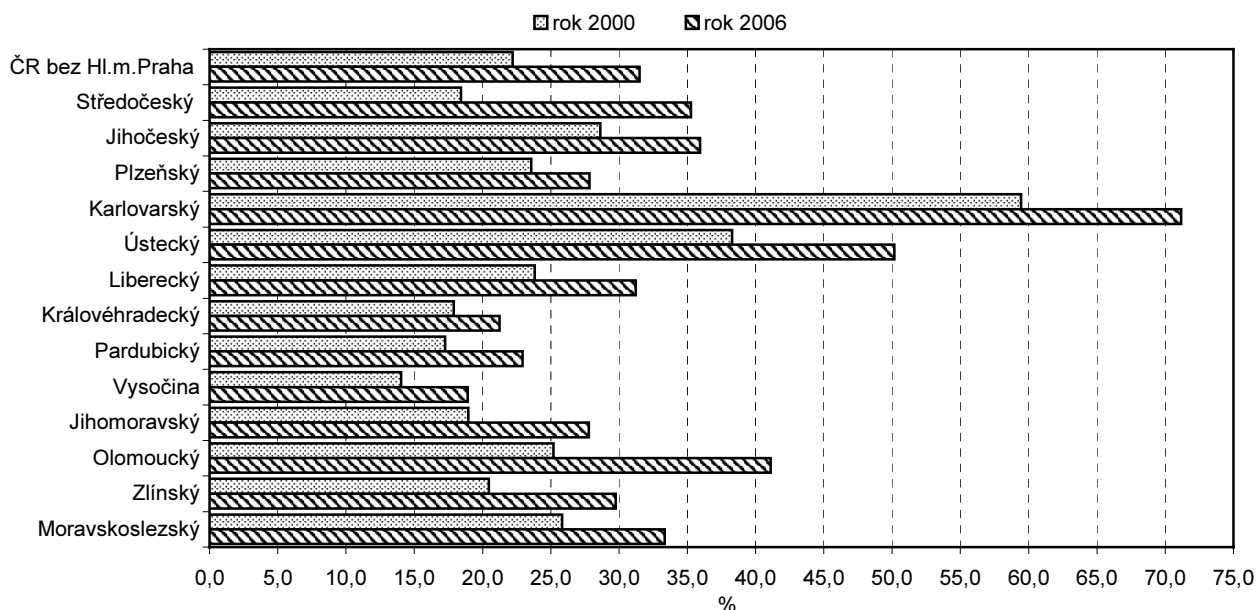
Tab. 4.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod (%)		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV (%)		Podíl obcí připojených na rozvod plynu (%)		Podíl obcí s železniční zastávkou (%)		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací (%)	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
ČR celkem	79,2	84,3	22,2	31,5	42,5	61,1	22,6	23,0	27,9	57,9
z toho kraje:										
Středočeský	59,9	71,9	18,4	35,3	14,3	39,1	23,7	24,3	26,3	51,8
Jihočeský	79,9	80,2	28,6	35,9	21,3	33,6	22,8	22,3	21,6	56,2
Plzeňský	68,7	68,7	23,6	27,8	23,6	47,8	22,1	23,6	23,6	48,4
Karlovarský	95,5	95,5	59,5	71,2	48,6	58,6	32,4	43,2	31,5	82,9
Ústecký	96,1	96,8	38,3	50,2	41,5	57,2	46,6	43,1	32,8	61,7
Liberecký	94,2	95,2	23,8	31,2	27,5	38,6	35,4	37,0	27,0	49,2
Královéhradecký	78,5	84,8	17,9	21,3	38,6	57,5	23,2	23,7	24,2	61,4
Pardubický	89,4	92,4	17,3	22,9	52,7	77,3	19,6	21,0	23,9	69,3
Vysočina	79,3	85,5	14,0	18,9	41,9	69,7	13,3	13,4	12,4	30,6
Jihomoravský	84,8	90,8	19,0	27,8	81,9	92,8	14,9	13,9	32,0	56,4
Olomoucký	83,0	89,9	25,2	41,1	71,5	86,6	21,9	22,5	26,0	76,7
Zlínský	87,0	92,2	20,4	29,7	79,2	92,2	19,7	19,3	71,0	91,4
Moravskoslezský	95,8	97,1	25,8	33,3	71,7	75,0	27,5	27,5	52,5	87,1

Zásadní vliv na služby poskytované v rámci občanské vybavenosti má i dostupnost jednotlivých obcí venkovského prostoru, případně jejich částí. Postupné omezování veřejné dopravy, rušení linek a snižování počtu spojů, financování dopravy z peněz obecních rozpočtů, to vše jsou faktory, které výrazně limitují rozsah a rozvoj poskytovaných služeb.

Úroveň **technické vybavenosti** doznala ve svém vývoji od roku 2000 výrazných změn zejména v souvislosti s budováním čistíren odpadních vod a rozvodů plynu.

Graf 47 Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2006

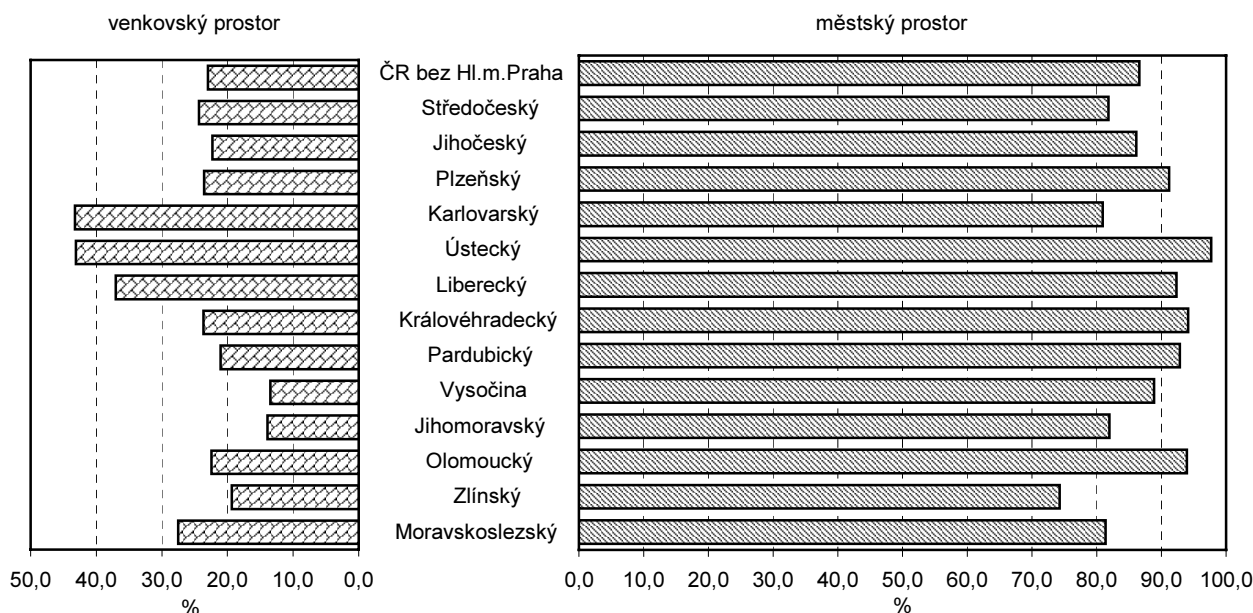
Veřejný vodovod je zřízen v 84,3 % venkovských obcích; za republikovým průměrem zaostává především Plzeňský a Středočeský kraj. Naproti tomu v Moravskoslezském kraji má veřejný vodovod 97,1 % obcí.

O více než jednu třetinu stoupl podíl obcí s **napojením na kanalizační síť s čistírnou odpadních vod** (ČOV). V roce 2006 mělo tuto vybavenost 31,5 % venkovských obcí, nejvyššího podílu obcí s kanalizací napojenou na ČOV dosáhl kraj Karlovarský, naopak nejvíce zaostává kraj Vysočina, Královéhradecký a Pardubický kraj.

K výraznému rozšíření **plynofikace** venkovských obcí po roce 2000 přispěla dotační politika státu, orientovaná na zkvalitňování životního prostředí. Podíl venkovských obcí připojených na rozvod plynu se od roku 2000 zvýšil téměř o polovinu, přitom ve Středočeském kraji se jejich podíl téměř ztrojnásobil a v Plzeňském kraji se více než zdvojnásobil. Pomalu postupovala plynofikace venkova v Jihočeském kraji, kde je napojena pouze třetina obcí. Naproti tomu v Jihomoravském kraji je podíl plynofikovaných obcí (92,8 %) vyšší než podíl obcí s veřejným vodovodem (90,8 %).

Dopravní obslužnost obcí veřejnou dopravou závisí mimo jiné na výskytu zastávky veřejné dopravy. Autobusová doprava je zajišťována do většiny obcí a nejsou patrné územní rozdíly. Železniční zastávky jsou pouze v necelé čtvrtině venkovských obcí a čtyřech pětinach měst. Nejvyšší podíl obcí se železniční zastávkou je v Karlovarském a Ústeckém kraji (43,2 %, resp. 43,1 %), pouze třetinový podíl má kraj Vysočina a Jihomoravský kraj.

Graf 48 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006

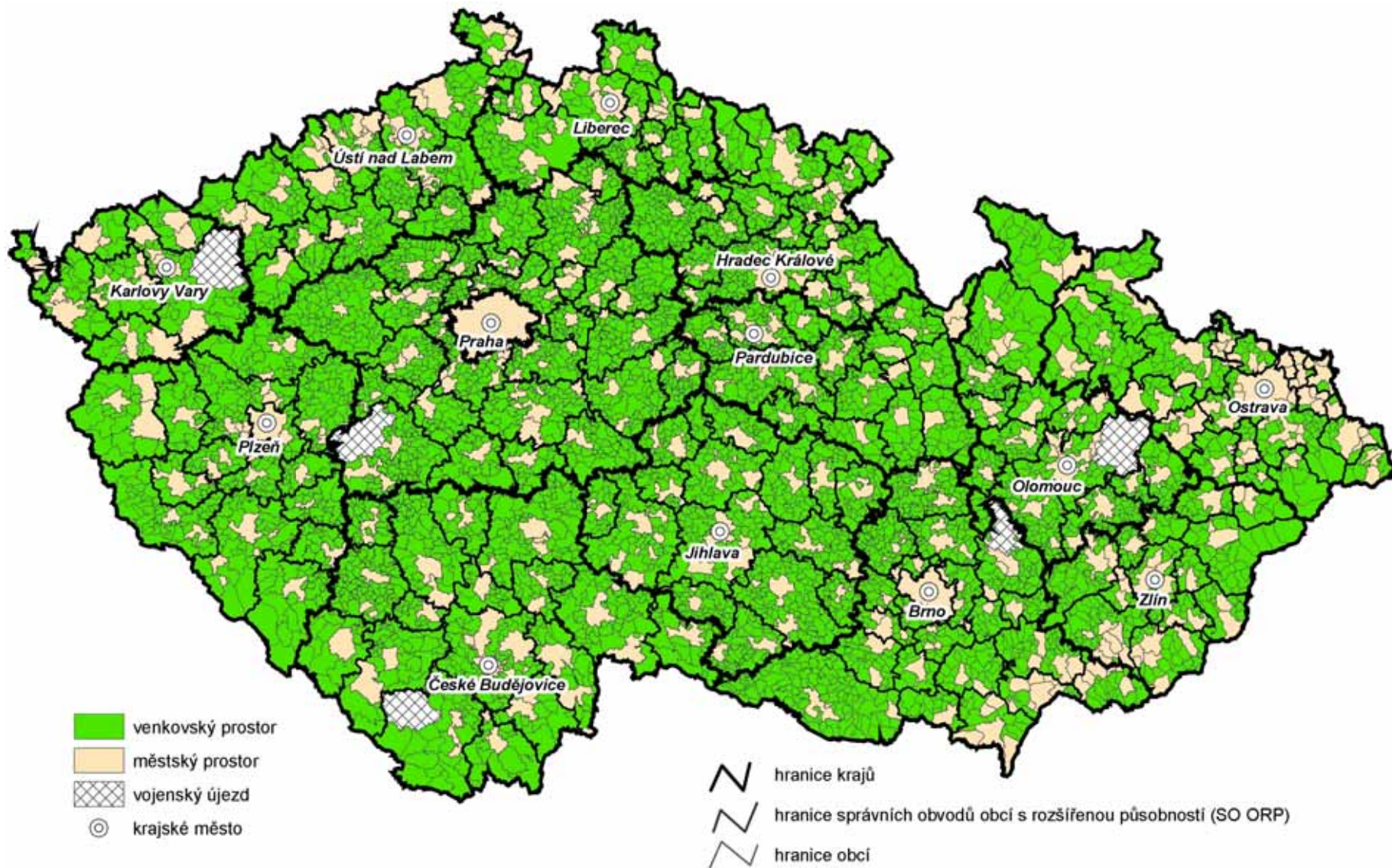
Pro rozvoj venkovského prostoru je jednou z podmínek i schválený územní plán, jehož významným nástrojem je **územně plánovací dokumentace** (ÚPD). V této oblasti byl zaznamenán v jednotlivých krajích značný nárůst. Nejvíce se podíl venkovských obcí se schválenou územně plánovací dokumentací za období od roku 2000 zvýšil v Karlovarském kraji a nejméně v kraji Vysočina.

Základním legislativním dokumentem pro rozvoj venkovského prostoru je Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 až 2013. V praxi je realizován prostřednictvím Programu rozvoje venkova, který se člení na čtyři hlavní osy, z nichž zejména III. osa směřuje do oblasti technické infrastruktury a občanské vybavenosti. Vyčleněné prostředky k tomuto účelu by mohly mimo jiné zlepšit kvalitu života ve venkovských obcích s ohledem na potřeby jejich obyvatel.

K podpoře rozvoje infrastruktury a služeb slouží v jednotlivých krajích regionální operační programy, zaměřené na rozvoj regionu, z nichž lze poskytovat finanční prostředky za předpokladu splnění předepsaných podmínek. K lepšímu využití získaných finančních prostředků slouží i společné projekty. Za tímto účelem jsou zřizována dobrovolná sdružení obcí či vytvářeny mikroregiony, které se často v daném území zaměřují na zlepšení technické infrastruktury.

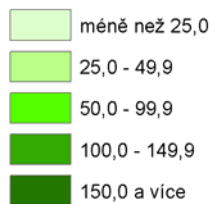
Vymezení venkovského a městského prostoru v České republice

Venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 2 000 obyvatel a obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km²

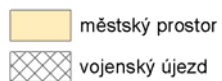

Hustota zalidnění v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

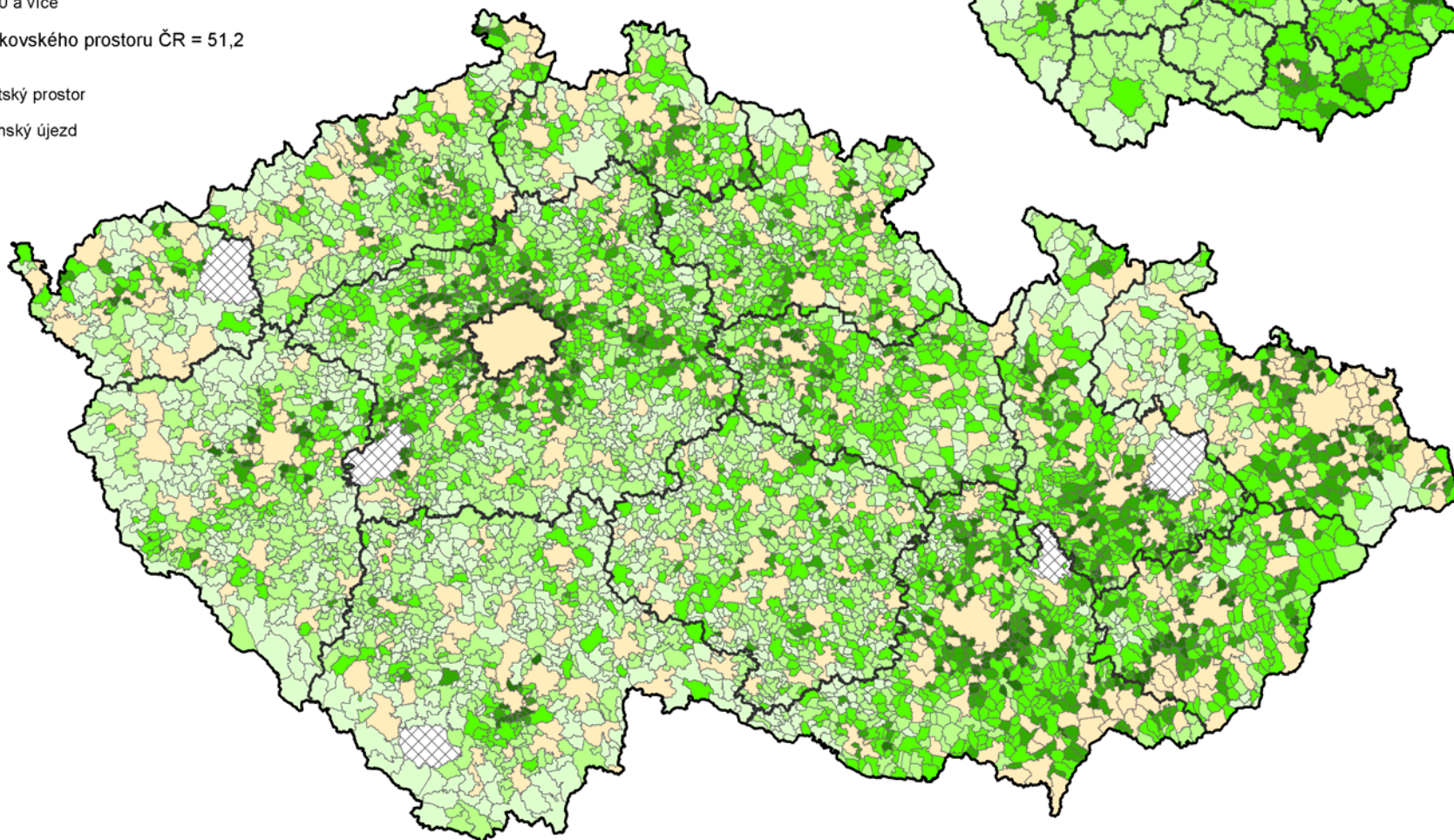
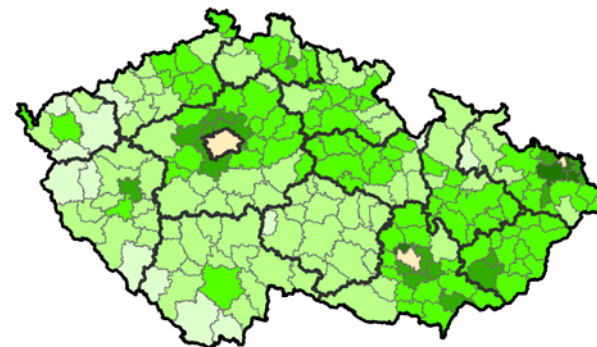
počet obyvatel na 1 km²

průměr venkovského prostoru ČR = 51,2

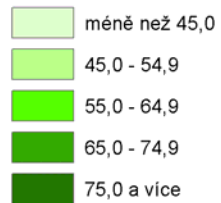

Hustota zalidnění ve venkovském prostoru SO ORP

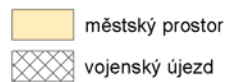

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí venkovského prostoru k 31. 12. 2008

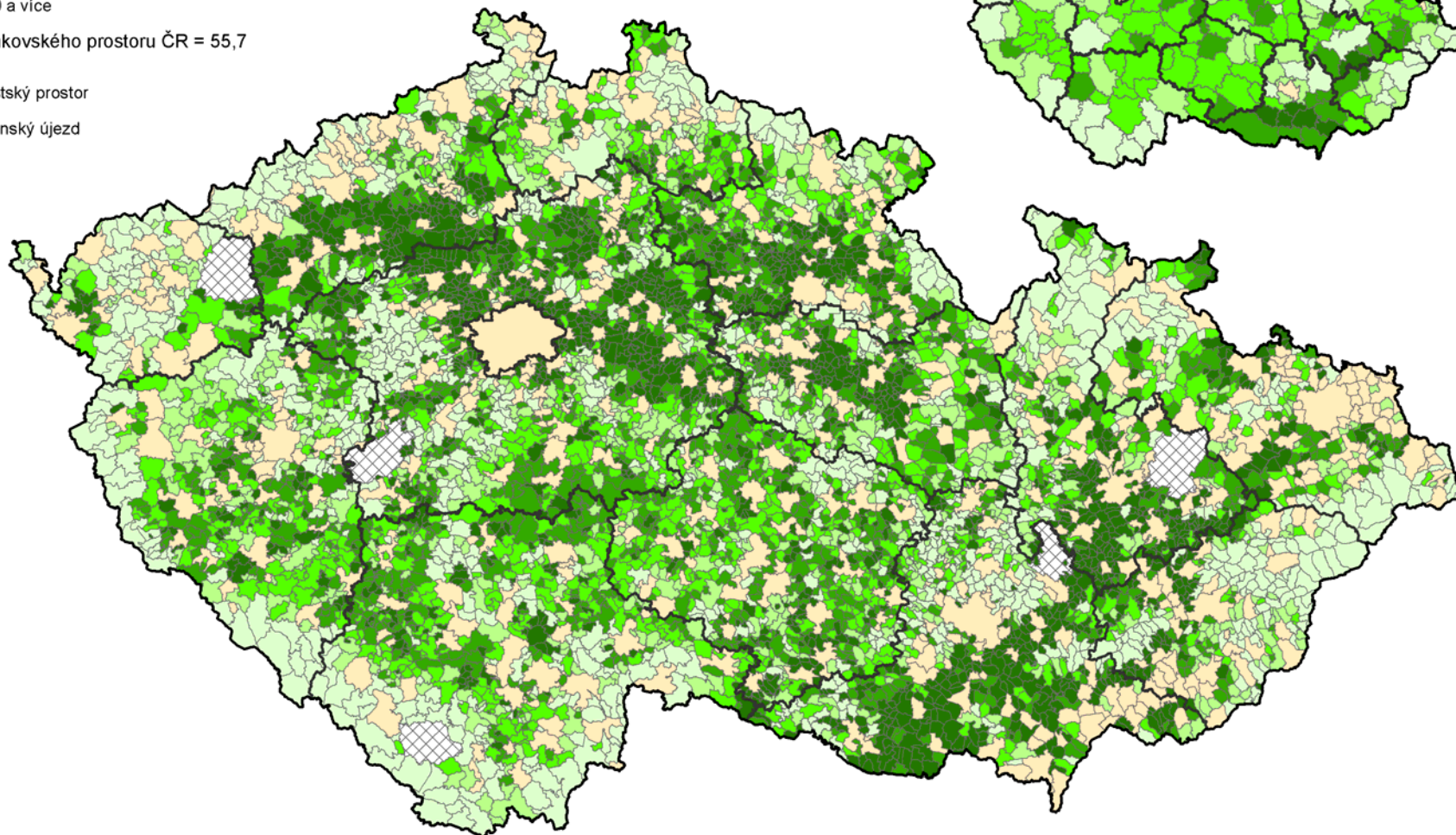
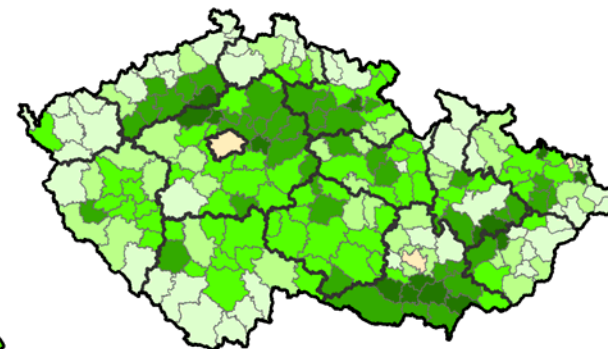
podíl zemědělské půdy v %

průměr venkovského prostoru ČR = 55,7

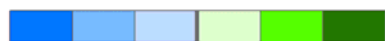

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území venkovského prostoru SO ORP

Změna počtu obyvatel v obcích venkovského prostoru mezi roky 2000 a 2008

změna počtu obyvatel v %

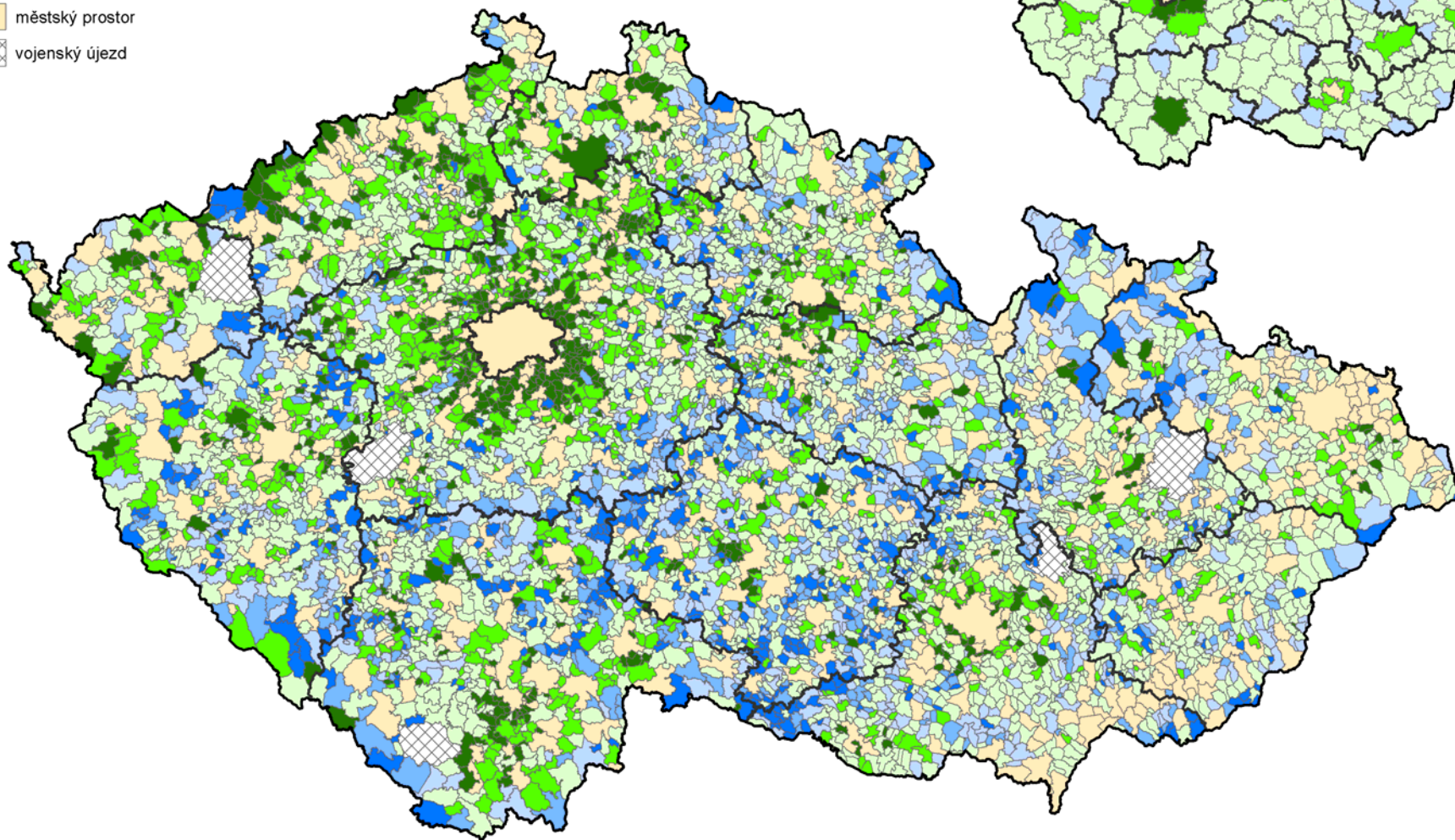
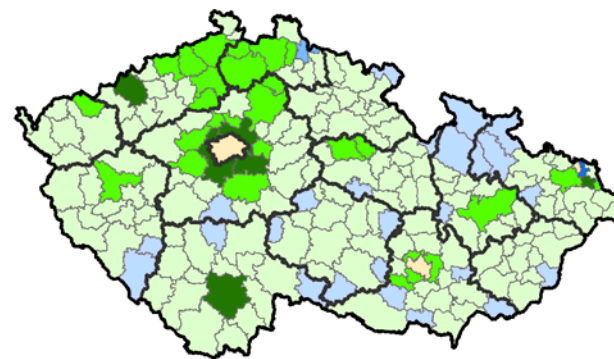
-7,0 -3,5 0,0 +10,0 +20,0

průměr venkovského prostoru ČR = 6,3

 městský prostor

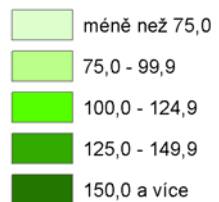
 vojenský újezd

Změna počtu obyvatel ve venkovském prostoru SO ORP

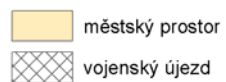

Index stáří v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

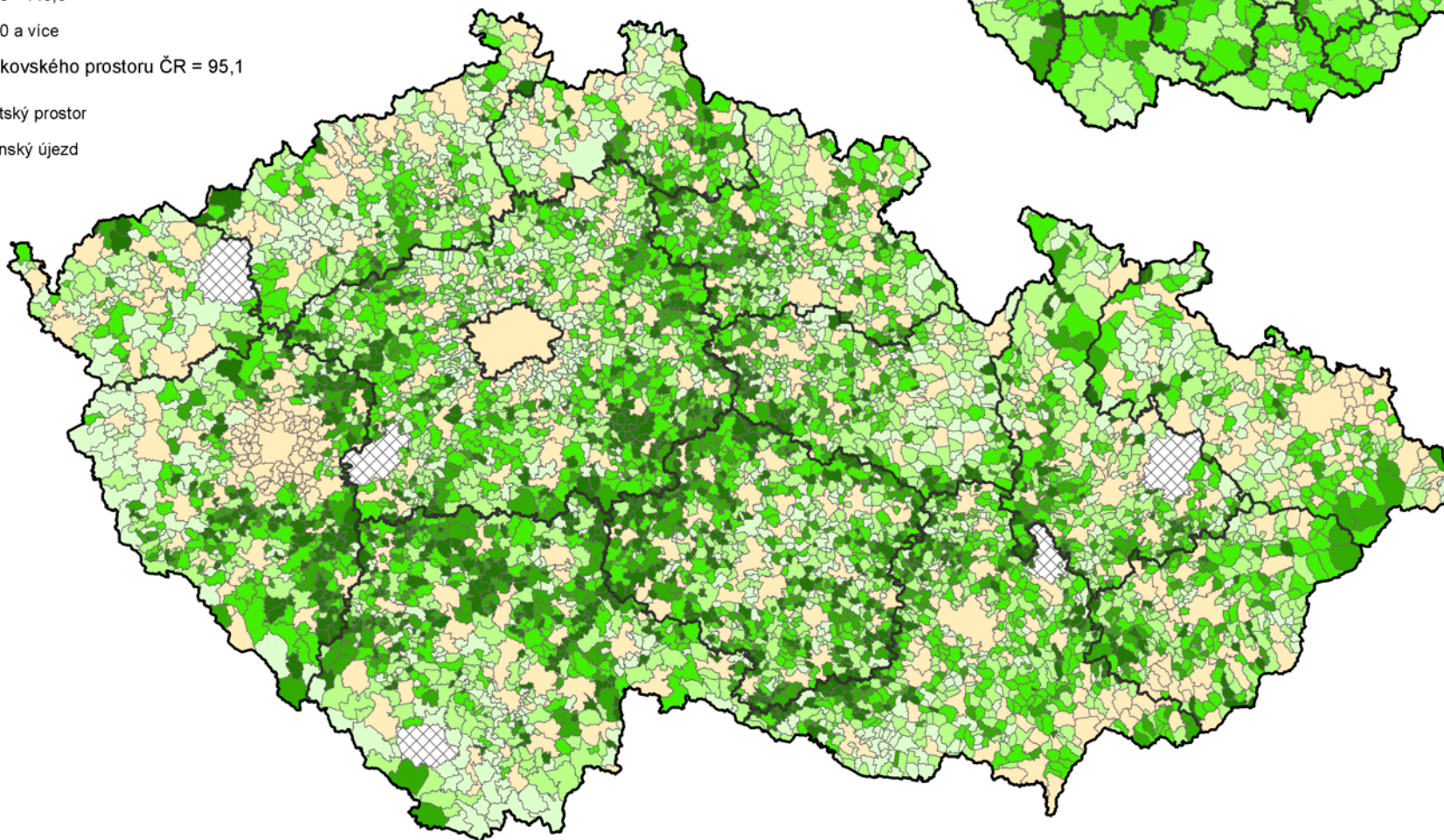
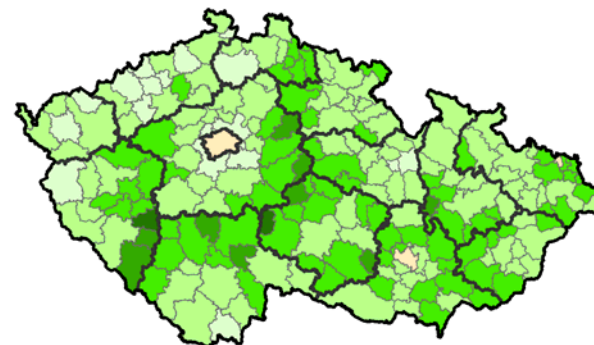
index stáří v %
(obyvatelstvo ve věku 65 a více let / 0 - 14 let)

průměr venkovského prostoru ČR = 95,1

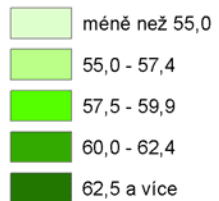

Index stáří ve venkovském prostoru SO ORP

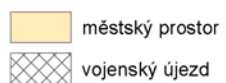

Míra ekonomické aktivity v obcích venkovského prostoru k 1. 3. 2001 (SLDB)

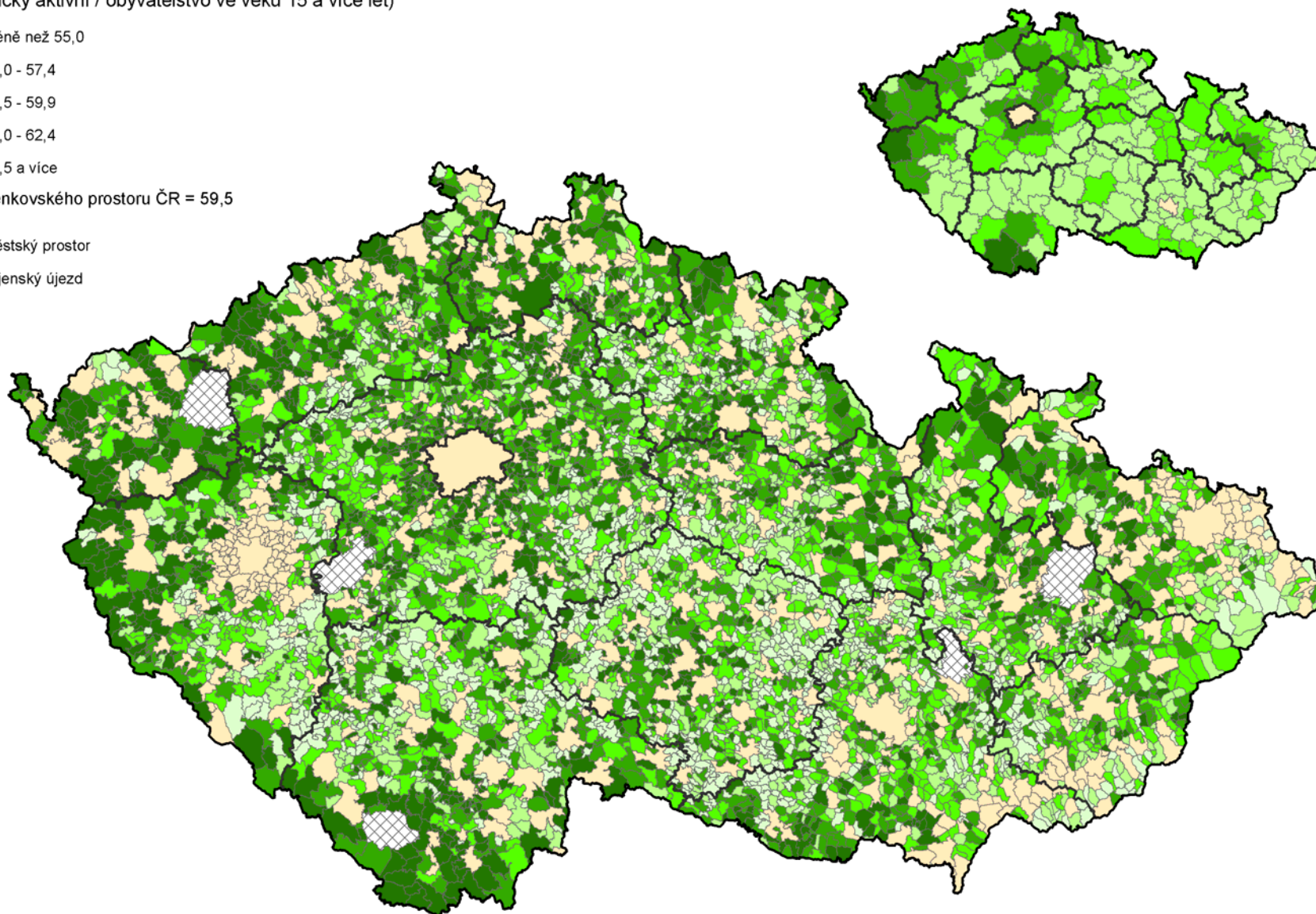
míra ekonomické aktivity v %
(ekonomicky aktivní / obyvatelstvo ve věku 15 a více let)

průměr venkovského prostoru ČR = 59,5

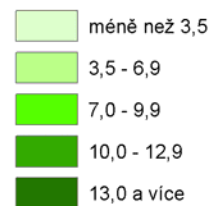

Míra ekonomické aktivity obyvatel ve venkovském prostoru SO ORP

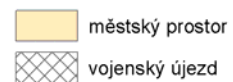

Míra nezaměstnanosti v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

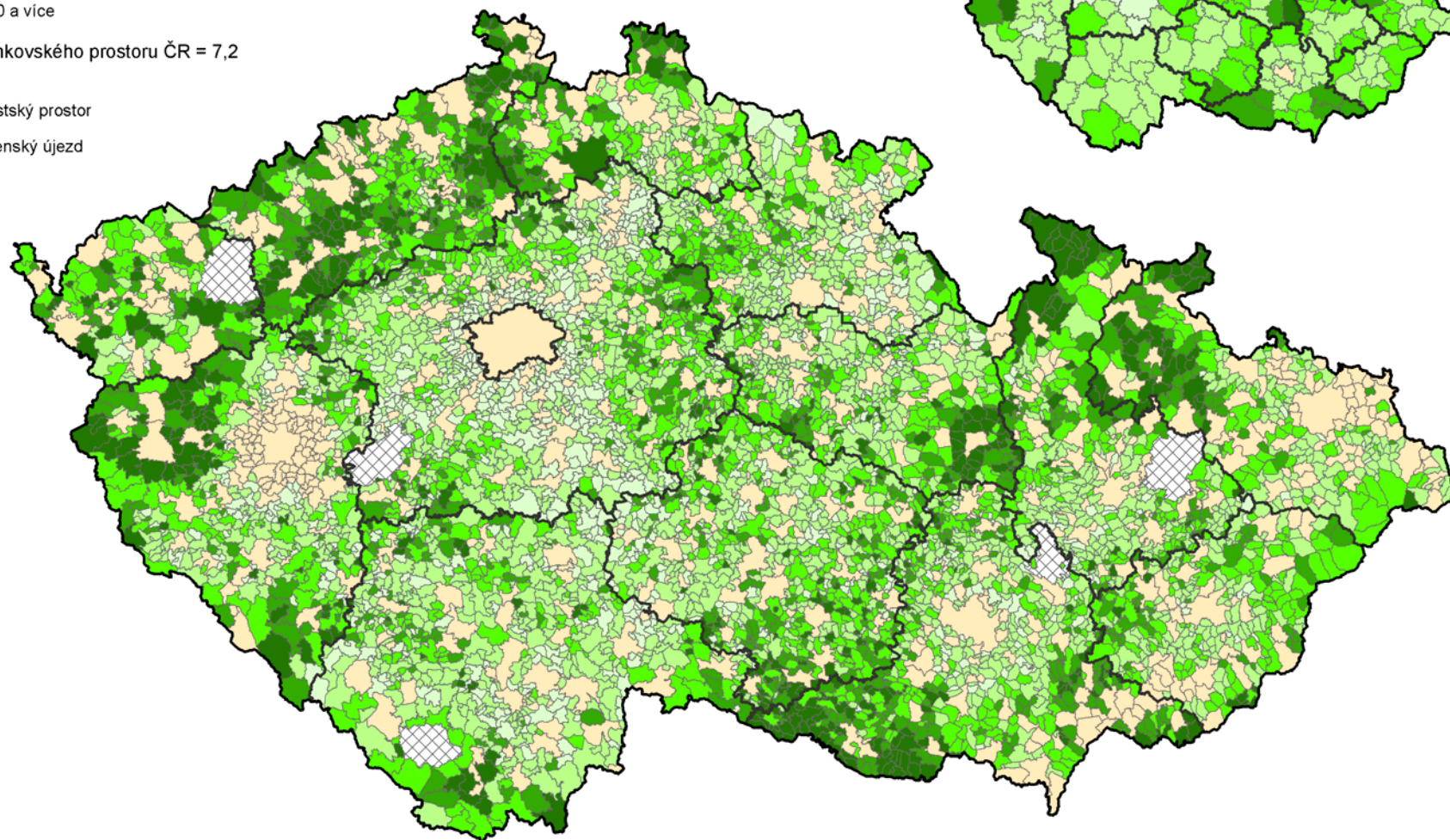
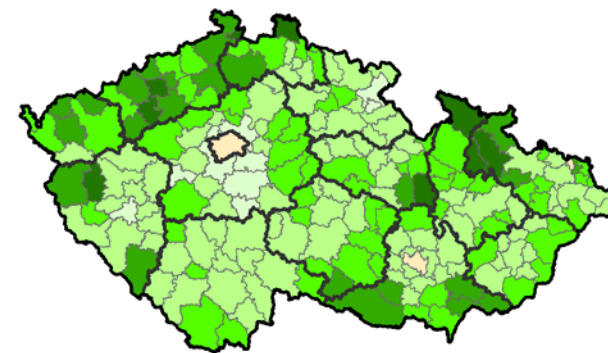
míra nezaměstnanosti v %

průměr venkovského prostoru ČR = 7,2

Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru SO ORP

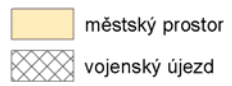

Dokončené byty v obcích venkovského prostoru v letech 2001 – 2008

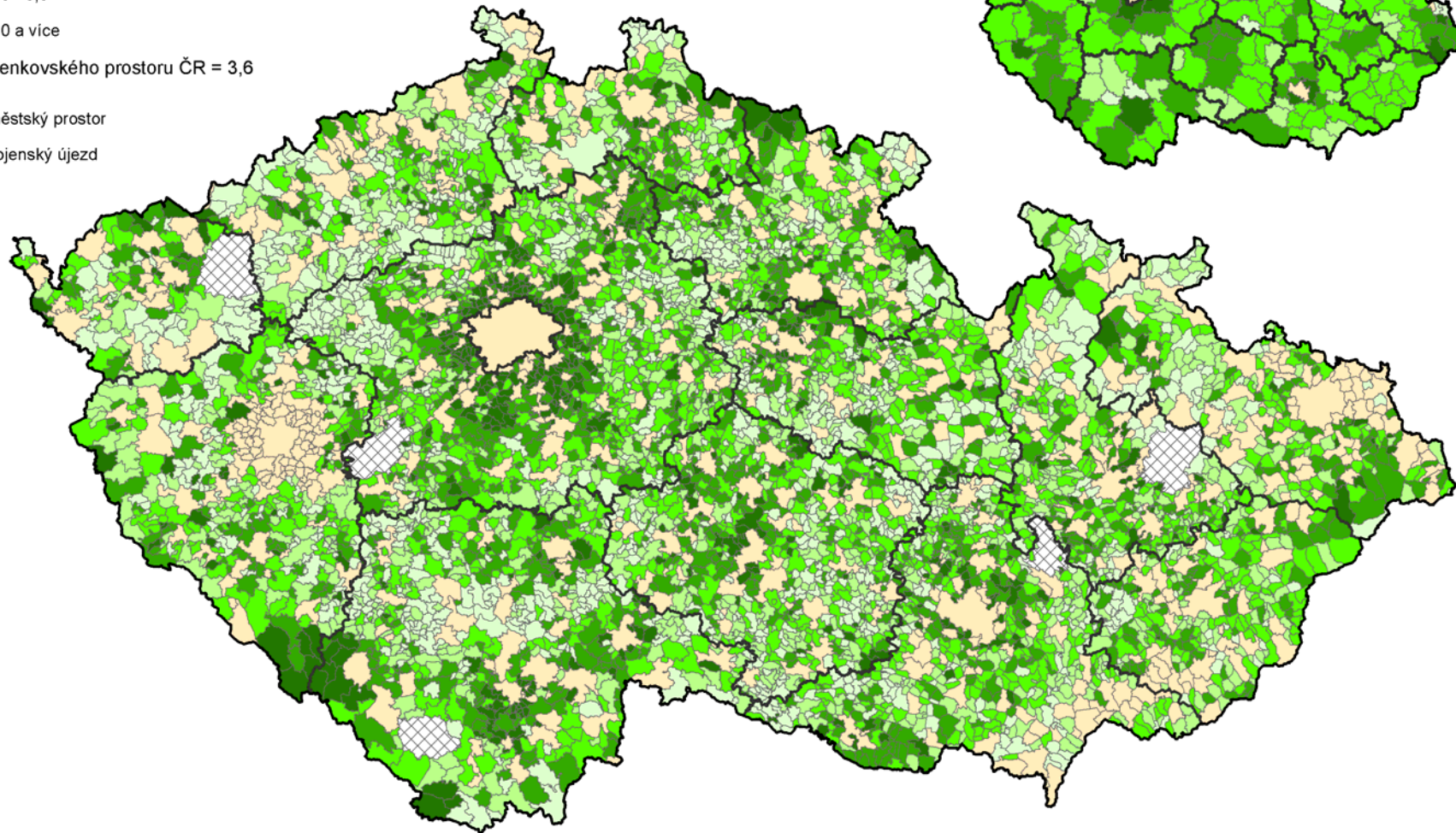
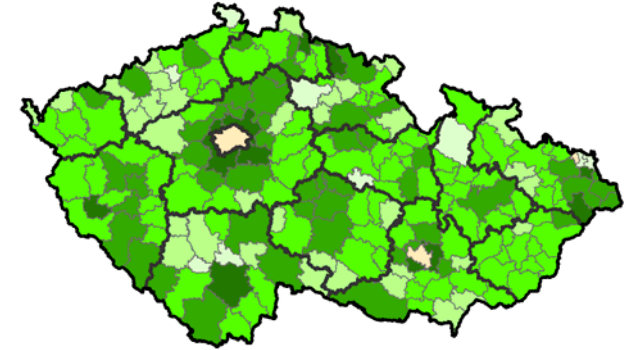
dokončené byty na 1 000 obyvatel
(roční průměr)

průměr venkovského prostoru ČR = 3,6

Dokončené byty ve venkovském prostoru SO ORP

Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí

Název ukazatele		Zdroj	Měřicí jednotka
4.1 Území, sídelní struktura, dostupnost			
4.1.1	Struktura pozemků podle druhu	ČÚZK	ha
4.1.2	Počet částí obcí	ČSÚ	počet
4.1.3	Počet ZSJ	ČSÚ	počet
4.1.4	Počet katastrů	ČSÚ	počet
4.1.5	Statut obce	ČSÚ	počet
4.1.6	Vzdálenost obcí od sídla kraje	mapy.cz	km
4.1.7	Časová dostupnost sídla kraje z obce	mapy.cz	min
4.1.8	Vzdálenost obcí od okresního města	mapy.cz	km
4.1.9	Časová dostupnost okresního města z obce	mapy.cz	min
4.1.10	Vzdálenost obcí od sídla SO ORP	mapy.cz	km
4.1.11	Časová dostupnost sídla SO ORP z obce	mapy.cz	min
4.2 Obyvatelstvo			
4.2.1	Počet obyvatel k 31. 12. podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.2	Střední stav obyvatel podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.3	Počet obyvatel k 1. 1. podle pohlaví (po promítnutí SLDB 2001)	ČSÚ	počet
4.2.4	Živě narození	ČSÚ	počet
4.2.5	Živě narození v manželství	ČSÚ	počet
4.2.6	Zemřelí podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.7	Zemřelí podle příčin úmrtí a pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.8	Potraty celkem	ČSÚ	počet
4.2.9	Umělá přerušení těhotenství (ÚPT)	ČSÚ	počet
4.2.10	Počet sňatků	ČSÚ	počet
4.2.11	Počet rozvodů	ČSÚ	počet
4.2.12	Saldo stěhování podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.13	Saldo stěhování zahraniční podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.14	Průměrný věk podle pohlaví	ČSÚ	roky
4.2.15	Počet obyvatel podle jednoletých věkových skupin a pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.16	Počet obyvatel podle pohlaví (údaje k 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.17	Počet obyvatel podle věkové skupiny a pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.18	Rodinný stav obyvatel podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.19	Vzdělanostní struktura obyvatel podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.20	Náboženské vyznání podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.21	Narození v obci současného bydliště podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.3 Ekonomika			
4.3.1	Statistické jednotky typu podnik - celkem	ČSÚ (RES)	počet
4.3.2	Struktura podle odvětví	ČSÚ (RES)	počet
4.3.3	Struktura podle kategorie počtu zaměstnanců	ČSÚ (RES)	počet
4.3.4	Struktura podle vybrané právní formy	ČSÚ (RES)	počet
4.3.5	Ekonomické subjekty k 31. 12. zaregistrované v RES - celkem	ČSÚ (RES)	počet
4.3.6	Struktura podle odvětví	ČSÚ (RES)	počet
4.3.7	Struktura podle kategorie počtu zaměstnanců	ČSÚ (RES)	počet
4.3.8	Struktura podle vybrané právní formy	ČSÚ (RES)	počet
4.3.9	Ekonomické subjekty vzniklé v daném roce	ČSÚ (RES)	počet
4.3.10	Ekonomické subjekty zaniklé v daném roce	ČSÚ (RES)	počet
4.3.11	Vybrané ukazatele cestovního ruchu	ČSÚ	počet
4.4 Trh práce			
4.4.1	Nezaměstnanost - soubor ukazatelů	MPSV	počet
4.4.2	Ekonomicky aktivní celkem podle pohlaví a odvětví (údaje k 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.3	Ekonomicky neaktivní celkem podle pohlaví a odvětví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.4	Zaměstnaní celkem podle odvětví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.5	Dojíždějící a vyjíždějící zaměstnaní podle pohlaví, věku, vzdělání, délky trvání cesty do zaměstnání	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.6	Počet pracovních míst celkem, podle odvětví a pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet

Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí

dokončení

Název ukazatele	Zdroj	Měřicí jednotka
4.5 Bydlení, bytová výstavba		
4.5.1 Trvale obydlené domy celkem, v rodinných a bytových domech (údaje k 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.2 Neobydlené domy celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.3 Trvale obydlené domy podle období výstavby v letech 1919 až 2001	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.4 Průměrné stáří domu celkem, v rodinných domech, bytových domech	ČSÚ (SLDB)	roky
4.5.5 Neobydlené byty v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.6 Obydlené byty přechodně v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.7 Byty sloužící k rekreaci v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.8 Byty nezpůsobilé k bydlení v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.9 Trvale obydlené byty celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.10 Osoby bydlící v trvale obydlených bytech v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.11 Byty podle způsobu vytápění	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.12 domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.13 Celková plocha bytu v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.14 Průměr celkové plochy celkem, v rodinných a bytových domech na byt	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.15 Obytná plocha bytu v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.16 Průměr obytné plochy celkem, v rodinných a bytových domech na byt	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.17 Byty se zavedeným plynem celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.18 Byty s připojením na veřejnou kanalizační síť v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.19 Počet obytl. místností 8 m2 a více celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.20 Byty v domech podle období výstavby v letech 1919 až 2001	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.21 Dokončené byty celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ	počet
4.5.22 Obytná plocha dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	m ²
4.5.23 Užitková plocha dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	m ²
4.5.24 Hodnota dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	tis. Kč
4.6 Vybavenost		
4.6.1 Mateřské školy - výskyt zařízení v obci, zapsané děti, počet tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.2 Základní škola 1. až 5. - výskyt zařízení v obci, počet žáků a tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.3 Základní škola 1. až 9. - výskyt zařízení v obci, počet žáků a tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.4 Samostatná ordinace praktického lékaře - pro dospělé, děti a dorost - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.5 Samostatná ordinace praktického lékaře - gynekologa - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.6 Samostatná ordinace stomatologa - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.7 Zařízení lékárenské péče - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.8 Domy s pečovatelskou službou - výskyt zařízení v obci	Obce a KÚ	
4.6.9 Byty v domech s pečovatelskou službou	Obce a KÚ	počet
4.6.10 Knihovny včetně poboček - výskyt zařízení v obci, počet	MK	
4.6.11 Sportovní hřiště - výskyt zařízení v obci, počet	ČSTV	
4.6.12 Tělocvičny včetně školních - výskyt zařízení v obci, počet	ČSTV	
4.6.13 Připojení na veřejný vodovod	KÚ	
4.6.14 Připojení na kanalizační síť s ČOV	KÚ	
4.6.15 Plynofikace obce	Plynárenská společnost	
4.6.16 Pošta - výskyt v obci	Česká pošta	
4.6.17 Železniční stanice (zastávka) - výskyt v obci	ČD a další provozovatelé	

Příloha 2 Přehled obcí v Libereckém kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

obce jsou řazeny podle abecedy

	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Albrechtice v Jizerských horách	JN	Tan	Tan	2 454	321	13,1	V	V
Bedřichov	JN	JnN	JnN	2 426	298	12,3	V	V
Bělá	SM	Sem	LoP	776	253	32,6	V	V
Benecko	SM	Jil	Jil	1 652	1 105	66,9	V	V
Benešov u Semil	SM	Sem	Sem	540	842	156,0	V	V
Bezděz	CL	CLp	Dok	2 399	293	12,2	V	V
Bílá	LI	Lbc	CDu	2 636	822	31,2	V	V
Bílý Kostel nad Nisou	LI	Lbc	Cha	2 573	888	34,5	V	V
Bílý Potok	LI	Frd	Frd	1 821	682	37,5	V	V
Blatce	CL	CLp	Dok	1 695	80	4,7	V	V
Blíževedly	CL	CLp	CLp	2 096	641	30,6	V	V
Bohatice	CL	CLp	CLp	394	160	40,7	V	V
Bozkov	SM	Sem	Sem	680	569	83,7	V	V
Bradlecká Lhota	SM	Sem	LoP	369	225	61,0	V	V
Brniště	CL	CLp	Mim	2 668	1 366	51,2	V	V
Bukovina u Čisté	SM	Jil	Jil	317	192	60,5	V	V
Bulovka	LI	Frd	Frd	2 884	874	30,3	V	V
Bystrá nad Jizerou	SM	Sem	Sem	562	117	20,8	V	V
Cetenov	LI	Lbc	CDu	605	107	17,7	V	V
Cvikov	CL	NoB	Cvi	4 504	4 494	99,8	M	M
Černousy	LI	Frd	Frd	856	342	40,0	V	V
Česká Lípa	CL	CLp	CLp	6 610	38 318	579,7	M	M
Český Dub	LI	Lbc	CDu	2 257	2 847	126,2	M	V
Čistá u Horek	SM	Jil	Jil	1 053	532	50,5	V	V
Čtveřín	LI	Tur	Tur	495	447	90,2	V	V
Dalešice	JN	JnN	JnN	243	144	59,3	V	V
Desná	JN	Tan	Tan	1 258	3 454	274,6	M	M
Děřichov	LI	Frd	Frd	972	683	70,3	V	V
Dlouhý Most	LI	Lbc	Lbc	444	768	172,8	V	V
Doksy	CL	CLp	Dok	7 492	5 130	68,5	M	M
Dolní Řasnice	LI	Frd	Frd	1 295	519	40,1	V	V
Držkov	JN	ZBr	ZBr	597	563	94,4	V	V
Dubá	CL	CLp	Dok	6 059	1 761	29,1	V	V
Dubnice	CL	CLp	Mim	1 583	625	39,5	V	V
Frýdlant	LI	Frd	Frd	3 162	7 637	241,6	M	M
Frýdštejn	JN	Tur	Tur	1 449	848	58,5	V	V
Habartice	LI	Frd	Frd	556	509	91,6	V	V
Háje nad Jizerou	SM	Sem	Sem	1 174	669	57,0	V	V
Hamr na Jezeře	CL	CLp	Mim	1 767	363	20,5	V	V
Harrachov	SM	Tan	Tan	3 663	1 575	43,0	V	V
Hejnice	LI	Frd	Frd	3 819	2 791	73,1	M	V
Heřmanice	LI	Frd	Frd	748	228	30,5	V	V
Hlavice	LI	Lbc	CDu	827	222	26,8	V	V
Hodkovice nad Mohelkou	LI	Lbc	HoM	1 349	2 854	211,5	M	M
Holany	CL	CLp	CLp	1 877	506	27,0	V	V
Holenice	SM	Tur	Tur	350	88	25,2	V	V
Horka u Staré Paky	SM	Jil	Jil	203	250	123,3	V	V
Horní Branná	SM	Jil	Jil	2 087	1 841	88,2	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v Libereckém kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

obce jsou řazeny podle abecedy

1. pokračování

	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Horní Libchava	CL	CLp	CLp	1 038	566	54,6	V	V
Horní Police	CL	CLp	CLp	603	680	112,7	V	V
Horní Řasnice	LI	Frd	Frd	1 903	249	13,1	V	V
Hrádek nad Nisou	LI	Lbc	HrN	4 854	7 574	156,0	M	M
Hrubá Skála	SM	Tur	Tur	1 383	572	41,4	V	V
Chlum	CL	CLp	Dok	1 517	268	17,7	V	V
Chotovice	CL	NoB	NoB	299	155	51,9	V	V
Chotyně	LI	Lbc	HrN	904	900	99,5	V	V
Chrastava	LI	Lbc	Cha	2 746	6 097	222,0	M	M
Chuchelna	SM	Sem	Sem	1 079	928	86,0	V	V
Jablonec nad Jizerou	SM	Jil	RoJ	2 232	1 865	83,6	V	V
Jablonec nad Nisou	JN	JnN	JnN	3 138	45 254	1 442,0	M	M
Jablonné v Podještědí	LI	Lbc	JaP	5 785	3 810	65,9	M	M
Janov nad Nisou	JN	JnN	JnN	1 472	1 273	86,5	V	V
Janovice v Podještědí	LI	Lbc	JaP	634	77	12,1	V	V
Janův Důl	LI	Lbc	CDu	455	136	29,9	V	V
Jenišovice	JN	Tur	Tur	742	953	128,4	V	V
Jeřmanice	LI	Lbc	Lbc	437	448	102,5	V	V
Jesenný	SM	Sem	Sem	784	491	62,7	V	V
Jestřabí v Krkonoších	SM	Jil	Jil	1 030	239	23,2	V	V
Jestřebí	CL	CLp	CLp	2 208	800	36,2	V	V
Jilemnice	SM	Jil	Jil	1 387	5 682	409,8	M	M
Jílové u Držkova	JN	ZBr	ZBr	358	212	59,2	V	V
Jindřichovice pod Smrkem	LI	Frd	NMs	1 913	675	35,3	V	V
Jiřetín pod Bukovou	JN	Tan	Tan	331	593	179,4	V	V
Josefův Důl	JN	JnN	JnN	2 201	981	44,6	V	V
Kacanovy	SM	Tur	Tur	601	179	29,8	V	V
Kamenický Šenov	CL	NoB	NoB	1 047	4 015	383,5	M	M
Karlovice	SM	Tur	Tur	1 021	715	70,1	V	V
Klokočí	SM	Tur	Tur	238	171	71,8	V	V
Koberovy	JN	ZBr	ZBr	874	1 035	118,4	V	V
Kobyly	LI	Tur	Tur	827	335	40,5	V	V
Kořenov	JN	Tan	Tan	5 587	956	17,1	V	V
Košálov	SM	Sem	LoP	2 002	1 705	85,2	V	V
Kozly	CL	CLp	CLp	566	144	25,5	V	V
Krásný Les	LI	Frd	Frd	1 349	443	32,9	V	V
Kravaře	CL	CLp	CLp	1 577	857	54,4	V	V
Krompach	CL	NoB	Cvi	777	140	18,0	V	V
Kruh	SM	Jil	Jil	604	480	79,5	V	V
Kryštofovo Údolí	LI	Lbc	Cha	1 733	279	16,1	V	V
Křížany	LI	Lbc	CDu	2 855	762	26,7	V	V
Ktová	SM	Tur	Tur	395	179	45,3	V	V
Kunratice	LI	Frd	Frd	1 243	395	31,8	V	V
Kunratice u Cvikova	CL	NoB	Cvi	1 253	574	45,8	V	V
Kvítkov	CL	CLp	CLp	611	197	32,2	V	V
Lázně Libverda	LI	Frd	NMs	1 323	453	34,2	V	V
Lažany	LI	Tur	Tur	212	224	105,4	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v Libereckém kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

obce jsou řazeny podle abecedy

2. pokračování

	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Levínská Olešnice	SM	Jil	Jil	1 005	359	35,7	V	V
Liberec	LI	Lbc	Lbc	10 609	100 914	951,2	M	M
Libštát	SM	Sem	LoP	1 013	1 010	99,7	V	V
Líšný	JN	ZBr	ZBr	173	258	148,8	V	V
Lomnice nad Popelkou	SM	Sem	LoP	2 558	5 837	228,2	M	M
Loučky	SM	Tur	Tur	165	155	94,1	V	V
Loužnice	JN	ZBr	ZBr	229	219	95,6	V	V
Lučany nad Nisou	JN	JnN	JnN	1 313	1 784	135,8	V	V
Luka	CL	CLp	Dok	456	111	24,4	V	V
Malá Skála	JN	Tur	Tur	1 001	1 100	109,9	V	V
Maršovice	JN	JnN	JnN	176	490	278,9	V	V
Martinice v Krkonoších	SM	Jil	Jil	327	586	179,3	V	V
Mařenice	CL	NoB	Cvi	2 654	370	13,9	V	V
Mimoň	CL	CLp	Mim	1 548	6 797	439,0	M	M
Mírová pod Kozákovem	SM	Tur	Tur	1 924	1 559	81,0	V	V
Mníšek	LI	Lbc	Cha	2 544	1 283	50,4	V	V
Modřišice	SM	Tur	Tur	342	393	114,8	V	V
Mříčná	SM	Jil	Jil	1 005	494	49,2	V	V
Nová Ves	LI	Lbc	Cha	1 234	821	66,5	V	V
Nová Ves nad Nisou	JN	JnN	JnN	471	657	139,4	V	V
Nová Ves nad Popelkou	SM	Sem	LoP	1 218	677	55,6	V	V
Nové Město pod Smrkem	LI	Frd	NMs	2 893	3 918	135,4	M	M
Noviny pod Ralskem	CL	CLp	Mim	1 017	253	24,9	V	V
Nový Bor	CL	NoB	NoB	1 945	12 215	628,0	M	M
Nový Oldřichov	CL	CLp	CLp	377	719	190,6	V	V
Ohrazenice	SM	Tur	Tur	268	1 115	416,6	V	V
Okna	CL	CLp	Dok	566	284	50,1	V	V
Okrouhlá	CL	NoB	NoB	424	547	129,0	V	V
Oldřichov v Hájích	LI	Lbc	Cha	1 625	604	37,2	V	V
Olešnice	SM	Tur	Tur	528	175	33,1	V	V
Osečná	LI	Lbc	CDu	2 806	1 066	38,0	V	V
Paceřice	LI	Tur	Tur	348	298	85,7	V	V
Paseky nad Jizerou	SM	Jil	RoJ	1 270	248	19,5	V	V
Pěnčín	JN	ZBr	ZBr	1 338	1 839	137,5	V	V
Pěnčín	LI	Tur	Tur	888	637	71,8	V	V
Pertoltice	LI	Frd	Frd	1 015	282	27,8	V	V
Pertoltice pod Ralskem	CL	CLp	Mim	792	380	48,0	V	V
Peřimov	SM	Jil	Jil	663	219	33,0	V	V
Plavy	JN	Tan	Tan	520	1 072	206,0	V	V
Polevsko	CL	NoB	NoB	445	379	85,2	V	V
Poniklá	SM	Jil	Jil	1 375	1 206	87,7	V	V
Proseč pod Ještědem	LI	Lbc	CDu	830	280	33,7	V	V
Provodín	CL	CLp	CLp	1 259	684	54,3	V	V
Prysk	CL	NoB	NoB	1 366	437	32,0	V	V
Přepeře	SM	Tur	Tur	345	856	247,9	V	V
Příkrý	SM	Sem	Sem	732	240	32,8	V	V
Příšovice	LI	Tur	Tur	614	1 319	214,7	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v Libereckém kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

obce jsou řazeny podle abecedy

3. pokračování

	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Pulečný	JN	JnN	JnN	601	329	54,7	V	V
Radčice	JN	ZBr	ZBr	184	163	88,4	V	V
Radimovice	LI	Tur	Tur	133	273	205,4	V	V
Rádlo	JN	JnN	JnN	965	668	69,2	V	V
Radostná pod Kozákovem	SM	Tur	Tur	568	353	62,2	V	V
Radvanec	CL	NoB	NoB	883	130	14,7	V	V
Rakousy	SM	Tur	Tur	140	74	52,8	V	V
Ralsko	CL	CLp	Mim	17 024	2 047	12,0	M	V
Raspenava	LI	Frd	Frd	4 122	2 858	69,3	M	V
Rokytnice nad Jizerou	SM	Jil	RoJ	3 696	3 042	82,3	M	M
Roprachtice	SM	Sem	Sem	1 161	271	23,4	V	V
Rovensko pod Troskami	SM	Tur	Tur	1 280	1 218	95,1	V	V
Roztoky u Jilemnice	SM	Jil	Jil	1 303	921	70,7	V	V
Roztoky u Semil	SM	Sem	Sem	442	125	28,3	V	V
Rychnov u Jablonce nad Nisou	JN	JnN	JnN	1 225	2 566	209,4	M	M
Rynoltice	LI	Lbc	HrN	1 771	756	42,7	V	V
Semily	SM	Sem	Sem	1 631	8 919	546,8	M	M
Skalice u České Lípy	CL	NoB	NoB	1 155	1 372	118,8	V	V
Skalka u Doks	CL	CLp	Dok	504	145	28,8	V	V
Skuhrov	JN	ZBr	ZBr	426	531	124,6	V	V
Slaná	SM	Sem	Sem	1 027	688	67,0	V	V
Sloup v Čechách	CL	NoB	NoB	577	724	125,4	V	V
Slunečná	CL	NoB	NoB	613	108	17,6	V	V
Smržovka	JN	Tan	Tan	1 482	3 654	246,5	M	M
Soběslavice	LI	Tur	Tur	405	145	35,8	V	V
Sosnová	CL	CLp	CLp	566	698	123,3	V	V
Stráž nad Nisou	LI	Lbc	Lbc	453	2 040	450,1	M	V
Stráž pod Ralskem	CL	CLp	Mim	2 158	4 282	198,4	M	M
Stružinec	SM	Sem	LoP	1 121	692	61,7	V	V
Stružnice	CL	CLp	CLp	2 129	949	44,6	V	V
Studenec	SM	Jil	Jil	1 686	1 830	108,5	V	V
Stvolínky	CL	CLp	CLp	1 264	331	26,2	V	V
Světlá pod Ještědem	LI	Lbc	CDu	1 319	925	70,1	V	V
Svijanský Újezd	LI	Tur	Tur	530	376	70,9	V	V
Svijany	LI	Tur	Tur	270	290	107,5	V	V
Svojeck	SM	Jil	Jil	538	163	30,3	V	V
Svojkov	CL	NoB	NoB	344	161	46,8	V	V
Svor	CL	NoB	Cvi	1 806	661	36,6	V	V
Sychrov	LI	Tur	Tur	650	181	27,8	V	V
Syřenov	SM	Sem	LoP	643	219	34,1	V	V
Šimonovice	LI	Lbc	Lbc	719	669	93,0	V	V
Tachov	CL	CLp	Dok	458	180	39,3	V	V
Tanvald	JN	Tan	Tan	1 245	6 979	560,7	M	M
Tatobity	SM	Tur	Tur	707	545	77,1	V	V
Troskovice	SM	Tur	Tur	829	112	13,5	V	V
Tuhaň	CL	CLp	Dok	2 471	259	10,5	V	V
Turnov	SM	Tur	Tur	2 272	14 463	636,6	M	M

Příloha 2 Přehled obcí v Libereckém kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

obce jsou řazeny podle abecedy

dokončení

	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra k 31.12.2008 (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Velenice	CL	CLp	CLp	717	152	21,2	V	V
Velké Hamry	JN	Tan	Tan	932	2 829	303,7	M	M
Velký Valtínov	CL	CLp	Mim	1 005	169	16,8	V	V
Veselá	SM	Sem	LoP	578	212	36,7	V	V
Víchová nad Jizerou	SM	Jil	Jil	1 229	908	73,9	V	V
Višňová	LI	Frd	Frd	3 028	1 350	44,6	V	V
Vítkovice	SM	Jil	Jil	3 197	409	12,8	V	V
Vlastiboř	JN	ZBr	ZBr	362	131	36,2	V	V
Vlastibořice	LI	Tur	Tur	552	251	45,5	V	V
Volfartice	CL	CLp	CLp	1 309	631	48,2	V	V
Vrchovany	CL	CLp	Dok	469	110	23,5	V	V
Všelibice	LI	Lbc	CDu	1 844	525	28,5	V	V
Všeň	SM	Tur	Tur	561	530	94,5	V	V
Vyskeř	SM	Tur	Tur	961	365	38,0	V	V
Vysoké nad Jizerou	SM	Sem	Sem	2 066	1 306	63,2	V	V
Záhoří	SM	Sem	Sem	853	503	59,0	V	V
Zahrádky	CL	CLp	CLp	1 007	660	65,6	V	V
Zákupy	CL	CLp	CLp	4 076	2 837	69,6	M	V
Zásada	JN	ZBr	ZBr	612	890	145,5	V	V
Zdislava	LI	Lbc	CDu	980	295	30,1	V	V
Zlatá Olešnice	JN	Tan	Tan	1 594	546	34,3	V	V
Žandov	CL	CLp	CLp	2 724	1 942	71,3	V	V
Žďárek	LI	Tur	Tur	233	128	55,0	V	V
Ždírec	CL	CLp	Dok	543	133	24,5	V	V
Železný Brod	JN	ZBr	ZBr	2 251	6 486	288,1	M	M
Žernov	SM	Tur	Tur	485	237	48,9	V	V

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

- [1] Rozvoj venkova v Libereckém kraji v letech 2000 – 2006. ČSÚ, Liberec, 2007 (Informace o regionech, městech a obcích, kód 13-5148-07)
- [2] Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006. ČSÚ, Praha, 2008 (Informace o regionech, městech a obcích, kód e-13-80-08)
- [3] Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, Analytické vyhodnocení. ČSÚ, Praha, 2009 (Životní prostředí, zemědělství; kód 2127-09)
- [4] Politika rozvoje venkova v období 2007 – 2013, Evropská komise, http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_cs.htm
- [5] Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZe ČR, Praha, duben 2006
- [6] Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, MZe ČR, VÚZE Praha, Praha, listopad 2008, <http://www.mze.cz/Index.aspx?typ=2&ch=74&ids=2406&val=2406>
- [7] Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013, 2007, http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/predstavujeme/NSRR_final_1.pdf
- [8] Strategie regionálního rozvoje České republiky MMR ČR, Praha, květen 2006
- [9] Venkov, typologie venkovského prostoru, Radim Perlín, 1998, <http://web.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>
- [10] Prostorový rozvoj a plánování jako společné téma regionální politiky, územního plánování a evropské integrace, Sborník ze semináře, MMR ČR a VŠE Praha, Praha 15. 6. 2006
- [11] Poziční dokument menších měst a venkova – Rozvoj venkova v letech 2007 – 2013 financovaný z prostředků Společné zemědělské politiky a Politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU, SMO
- [12] Dojížděkový přístup k vymezení městského, příměstského a venkovského obyvatelstva v České republice, Jana Vobecká *in* Demografie 1/2009, str. 14 - 23
- [13] Venkovský prostor a jeho oživení, Jan Binek a kol., GaREP, Brno, 2007, Základní metodicko-teoretické poznatky z výzkumného úkolu MMR WB 29- 04
- [14] Kohezní politika: Osídlení v České republice, Partnerství měst a venkova. L. Kašparová, M. Půček a kolektiv, MMR Praha, ÚÚR Brno, 2009
- [15] Regionální operační program NUTS II Severovýchod pro období 2007 – 2013, Region soudržnosti NUTS II Severovýchod, 7. listopadu 2007
- [16] Prováděcí dokument ROP NUTS II Severovýchod pro období 2007 – 2013, Region soudržnosti NUTS II Severovýchod, 17. prosince 2007
- [17] Program rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013, který byl schválen Zastupitelstvem Libereckého kraje usnesením č. 287/07/ZK ze dne 30.10. 2007, http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/prlk_cerven2007_146dfbf98b.pdf
- [18] **Internetové adresy:**
Český statistický úřad - <http://www.czso.cz>
Ministerstvo pro místní rozvoj - <http://www.mmr.cz/>
Ministerstvo zemědělství - <http://www.mze.cz/>
Ministerstvo životního prostředí - <http://www.mzp.cz/>
Ministerstvo financí - <http://www.mfcr.cz/>
Ústav územního rozvoje Brno - <http://www.uur.cz/>
Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem - <http://www.uhul.cz/>
INFO VENKOV - nový portál zaměřený na rozvoj venkova (připravuje Ústav zemědělských a potravinářských informací) - <http://www.infovenkov.cz/>
Liberecký kraj - <http://www.kraj-lbc.cz/>